

ספר חק לישראל

פרשת נשא

מן חמשה חומשי תורה

עם מ"ב פירושים. מגדולי המפרשים ראשונים ואחרונים.

- (א) נוסח על חמש מצוות עיר פירושים חדשים להפלא אשר לא בא עור בפרשם הוח מלשק מגדולי מפרשים הקורא בו ותקנן סאר, ולפי מ"י העכ"י תתקנו גם מ"י ע"ס (ויקרא) וזאת העם לייקנען וזקם גרום פתעצניען וזאבין).
- (בא) על ספר אשר השירים נקוב בשם שירי שלמה
- (בב) על ספר רות נקוב בשם יהושע דוד.
- (בג) על ספר איכה נקוב בשם קנות ירמיה.
- (כד) על ספר קהלת נקוב בשם הבלו העולם.
- (כה) על ספר אסתר נקוב בשם מור ודורס.
- (כו) לקומים יקרים על ח"ס מגדולים אנשי עם.
- (כז) משלים ערבים ונעימים על כל החיי
- (כח) תרגום שני על מצלת אסתר
- (כט) פתשגן הכתוב על תרגום לשני בתקן נפלא.
- (ל) העתק ע"ס סתרינום שני בחוספות וחקונים.
- (לא) נרשם בסוף כל סרך סדר התהלה וכו'.
- (לב) גם המסגן קצורו הרינום הנצרכים להשלה.
- (לג) נביאים עם פירוש ומצורת דור.
- (לד) כתובים עם פירוש ומצורת דור.
- (לה) המעניות עם פרמורא ועיקר חו"ס נרשם מכבר עם חוספות וחקונים.
- (לו) נמרא עם פירוש והעתק ע"ס נעם איוה דברוי חוספות.
- (לז) ההלכה פסוקה עם העתק ע"ס.
- (לח) המוסר עם העתקה ע"ס.
- (לט) למהררם ללמוד ככל ויס דרדריי"צ מצות כאשר הקנו הקרובים.
- (מ) ארחות חיים סו"א"ש ולי'.
- (מא) הארחות חיים הכל נעקם גם ללשק ע"ס.
- (מב) אגרת הרמב"ן ללבו ויל נעקם גם הוא לע"ס.

- (א) תורה נרשמה בשלמות עם חוספות וחמש מצוות עם העקרים
- (ב) תרגום על התורה
- (ג) מ"י רש"י בשלמות ועם מ"י רש"י יטן.
- (ד) מ"י שפתי חכמים הנועד ללומדי תורה.
- (ה) מ"י הרש"בם ויל כבר רש"י ויל.
- (ו) מ"י בעל המורים סרבינו בעל ארבעה מורים.
- (ז) מ"י דעת זקנים בבבלי החוספות ויל.
- (ח) תולדות אהרן כראה קומם כל פסוק בש"ס.
- (ט) מגין המצות למת"ס האגוד ויל נרשמו במגין החומש ע"ס המוקים.
- (י) מעמי הקרבנות בדרך חדש והפלא נאספו מגדולי המפרשים ויל.
- (יא) דיני הקרבנות בקצרה
- (יב) ההצמרות עם לקוים ומשלים.
- (יג) עניני הסדרה מוריס על מקובו אשר גם הוא נאסף מגדולי המפרשים כמוב טעם ודעת.
- (יד) ענין הסדרה על ע"ס לפני כל סדרה.
- (טו) שתי ע"ס על התורה הוא כמעט העתקה הרישית כמוב טעם וכן בהאשרת.
- (טז) ליקומים יקרים ע"ס סוספרים הנקובים בשמותם לכה (יותר מחמשים כוספר).
- (יז) משלי חכמים נעימים חוספות ל"ב הקורא לכו"כ ולראת ה'.
- (יח) ספר פירא עם ספר הישר יהודי נעקם על ע"ס (יעדע ואל ווסקן חום עם איו גניען פון וועלט כעסאגנז כיו תוינס).
- (יט) מצות השם על תרי"ג מצות (אוף ע"ס) יעדער סענעטס ואל וויסען די מצות וואס גאט האט ניוכאפן.
- (כ) חמש מצוות עם פירוש" (במקם כל ברך סתומים נרשמה הפלה השייכה לכרך זהווא). וזלת זה

מיט אלע מפרשים אויף עברי טייטש, תנ"ך משניות, גמרא מוסר, הלכה, איבערזעצט אויף א לייכטע אידישע שפראך, מיט שיינע ליכטיגע אותיות און קלארע דרוק.

הוצאת אמונה — 388 8812

ל העקר התשיעי, שבירת התאנה הגשמית, ישיב אל
 לבו כי התאנה עוללה לנפשו לחטוא ולמשוך העון
 בחבלי השוא, ויעשה גדר לשמור את דרך התשובה, ויפרוש
 מן התענוגים, ולא ימשך אחר תאנתו גם בדברים המתרים,
 ויתנהג בדרך הפרישות ולא יאכל רק לשובע נפשו וקיום
 גופו, כענין שנאמר (משלי יג כה) צדיק אכל לשובע נפשו,
 ולא יגש אל אשה רק לקיים מצות פריה ורביה או למצות
 עונה, כי כל זמן שהאדם הולך אחרי התאנה, נמשך אחרי
 תולדות החמר וירחק מדרך הנפש המשכלת ואז יתגבר
 יצרו עליו, כענין שנאמר (דברים לב טו) וישמן ישרון ויבצט,
 ונאמר (דברים ח יב—יד) פן תאכל ושבעת וגו' ורם לבבה, ונאמר
 (משלי י ט) פן אשבוע וכחשתי. ואמרו זכרונם לברכה (סוכה
 נב ב) אבר קטן יש באדם משביעו רעב מרעיבו שבע.
לא והנה התאנה הנתונה בלב אדם, שרש כל הפעולות.
 לכן אם יתקן הפאות, תחת אשר כל האברים ישרתום,
 ימשכם אחרי השכל, וילוו עליו וישתוהו, יכשרו כל
 הפעלים, שנאמר (משלי כא ח) ונף ישר פעלו. (ונראה לי
 שמפרש הפסוק ונף, רוצה לומר שהוא נף מן הפאות, ישר
 פעלו, כל מעשיו בחזקת מתקנים וישרים. והוא דבר הקדמ
 מענינו שכתוב אחריו ההפך (שם שם י) גפש רשע אותה רע
 לא יחן בעיניו רעהו). ונאמר (שם יג ט) תאנה נהיה תערב
 לנפש, נהיה כמו נשברה, מלשון (דניאל ח כו) נהייתי ונחליתי.
 אמר, כי כאשר ישבר אדם תאנתו גם בדברים המתרים,

בזה תצליח הנפש, והמדה הזאת תערב לה, כי ירים השכל ידו וגבר. ותועבת כסילים סור מרע, הכסילים אשר אינם שוברים תאונתם ורודפים תמיד תענוגות בני-אדם, כי תפגע תאונתם בדרך חטא וכל דבר רע, לא יסורו ממנו. ונקראו כסילים על רדיפת התענוגים, כמו שנאמר (משלי כא כא) וכסיל אדם יבלענו. ונאמר (ישעיה ה יא) הוי משכמי בבקר שקר ירדפו וגו' והיה כנור ונגל וגו' ואת פצל יי לא יביטו. ונאמר (משלי יג כה) ובטן רשעים תחסר. ונאמר (מלאכי ב ג) וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קנא ב) אלו בני-אדם שכל מייהם פחגים. ונאמר (משלי יח א) לתאנה יבקש נפרד בכל-תושיה יתגלע. פרוש, מי שמבקש ללכת אחר תאנתו ורצונו, נפרד מכל חבר ועמית, כי יחקו ממנו אוהב רע, כי תאנת בני-אדם ומדותם חלוקות, אין רצונו של זה כרצונו של זה. אכן אם ילך בדרך השכל, אז יתחברו לו החברים ויהיו אוהביו רבים. ואמרו במוסר, מי שהוא רוצה את מדותיו, רבו הקופצים עליו. ויש לפרש על הענין הזה בעצמו, לתאנה יבקש נפרד, איש נפרד מכל אח וחבר, לתאנה הוא מבקש. ובעבור שמבקש ללכת אחר רצונו, למען זאת מרעהו יחקו ממנו, פענן (משלי יט ד) ודל מרעהו יפרד. בכל-תושיה יתגלע, ההולך אחר תאנתו, לא בדבר אחד יחטא בקד, אך בכל זאת שבתורה יתגלע, כי יעבור על בקנה, מקשון (שם כ ג) וכל-אויל יתגלע.

עניני מוסר לסדר נשא

ידר הקלך האט גינאנט סמוכים לדר לעולם גשמים
 באמת וישר, די פרשות וואס זענען געשריבען
 אין די תורה נאקענט איינע געבינד די אנדערע, אזוי
 וועט דאס גלייבן אויף אייביג, אונ געם איז
 גימאכט גינארין מיט אמת, אין אמת דארפן זיי

אזוי שטיין איינע געבינד די אנדערע, אונ געם איז
 גלייך זיי זאלין שטיין איין פרשה געבינד ריא
 אנדערע, אזוי ווי מיר גיפינען אין די סדרה זעהם
 אויס אז די פרשות גיהערין גיט איינס צו דאס
 אנדערע אונ אין אמת גיהערין זיי יוא איינע צו

גיוען רבנים, אין דער צייט וואס דאס ה' תורה איז ג'עב'ן ג'ווארן איז ג'ווען נאך איחוס, דער מענטש וואס איז ג'ווען אב'ור איז ער ג'ווען איחוס, ווייל נאם האט געהייסן מען זאל הייליג'ען אלע כבודים, אבער אז די יודן האבן געד'מט אטאט דעם ענגל און דיא כבודים האבן געד'מט צום ענגל גלייך מיט אלע יודן, זענען די כבודים אראפ פון זייער הייליגקייט און פון זייער יחוס, די יחוסים זענען ג'ווארן דער שקמ לוי ווייל זיי האבן נישט געד'מט צום ענגל, האט נאם געווען אז נישט דער געבורט איז דער יחוס נאך דער יחוס איז ווער עס איז פארהעפט צו הקב"ה, איצט ביי דעם טראגן דעם משכן האט אויף נאם געווען אז ער קומט נישט אויף דעם יחוס, ווארום גרשון איז ג'ווען דער כבוד נאך איהם איז ג'ווען זיין ברודער קהת, פון דעסמוועגן האט הקב"ה געד'מט די סיייערסטע זאכן פון משכן ודעם ארון דעם מיט דיא מטה דעם גאנצ'ענעם סוף דאס פארה'ן ואלין טראגן די משפחה קהת, און נישט די הערצער פון די מענטשן האט געוואוסט אז די משפחה קהת זענען פרייער וויא די משפחה גרשון, און דריבער שטייט דאס אין די תורה צו לערנען אונז אמוקס אויף אייביג אז אמענטש זאל זיך נישט גרויס האלמן מיט זיין יחוס פון דיא עלטערין, ווארום נאם האט נאר ליב דעם מענטש וואס האט זיין אייגענעם יחוס מיט פרום' קייט צו הקב"ה, נאך אסאך אז דא וואס בריינגט דעם מענטש צו גרויסקייט, אז דער מענטש זעהט ער איז שטענדיג און מיט אשיינע פנים, שטאלצירט ער מיט זיין שיינקייט, איז געקומען די הורה דערמאנען דעם מענטש ערשטינס איז ער נישט זיכער מיט זיין שיינקייט, איצט איז ער געזונט און שפעטער קען נאם שיקען אויף איהם צ'בעת אז מענטשן זאלין זיך דערטוישערין פון איהם און מען זאל איהם מוזין ארויס מרייבן פון שטאט, אדער אנדערע קראנקייטן קענען אויף איהם קומען וואס זאלן ענדערין זיין שיינקייט, און אפילו עס וועט איהם קיין זאך טרעפן זאל ער זיך דערקאנען אז ער וועט אקאהל מוזין שטארבן און ליגען אין די ערד גלייך מיט אלע מענטשן וועט שוין זיין נאך די שיינקייט דריבער האט נאם ג'וואנט צו משה זאג צו דיא יודן וויא זאלן ארויס שיקען פון דיא חתנה אלע מצורעים נקדעציען און גוים ודאס זענען אינווייניגסטע קראנקייטן און אלע מענטשן וואס זענען סמא פון מתים, אז דיא יודן וועלן דאס זעהן, וועלן

די אנדערע ווייל מיר ווייסן אז די גרעסטע עבירה פון שלעכטע מדות און פון שלעכטע טראכטונג איז אז דער מענטש איז ביי זיך גרויס, עס זענען דא צוויי ערליי מענטשן וואס זענען גרויס ביי זיך, עס איז דא אמענטש וואס האלט זיך גרויס און ער טוינט זיין גרויסקייט פאר אלע מענטשן, אלע מענטשן זעהן אז דער מענטש איז גרויס בייא זיך, און עס איז דא אמענטש וואס טוינט נישט זיין גרויסקייט, פאר אלע מענטשן ווייזט ער פארקערט, אז ער איז נאר קליין און גיידעריג ביי זיך, און אין אמת איז ער בייא זיך זייער גרויס, נאר ער וויל מען זאל איהם לויבן אז ער איז ביי זיך גיידעריג, דריבער ווייזט ער פאר מענטשן גיידעריגקייט, דעם מענטש האט הקב"ה נאר פיינט ווייל דער מענטש זענארט מענטשן איז ער אפאלשער מענטש, און דער מענטש ווייזט אז פאר מענטשן האט ער מורא צו ווייזן זיין גרויסקייט און פאר נאם האט ער נישט מורא, און ווייל עס זענען דא עטליכע סבות ווארוואק'ן וואס בריינגען דעם מענטש צו גרויסקייט דריבער האט דא די הורה גישמעלט די פרשות צו ווייזן אז די אלע סבות זענען נאר נישט און דער מענטש האט נישט מיט וואס ער זאל זיך גרויס האלמן, און צו ווייזן פארקערט אזוי וויא הקב"ה האט פיינט דעם מענטש וואס איז גרויס ביי זיך, וויא עס שטייט אין פסוק וצנח"ה כל ינה לב דער מענטש וואס האט גרויסקייט אין זיין הארץ איז ער פארמיווסט ביי הקב"ה גלייך וויא ער וואלט געדינט עבודה זרה, און די עבירה פון גרויסקייט בריינגט דעם מענטש צו נאך פיל גרויסקייט, וויא האט הקב"ה ליב דעם מענטש וואס איז מיט אמת גיידעריג בייא זיך, וויא מיר זעפ'נען אלע נוסע מדות וואס משה רבינו האט געהאט האט איהם נאם נישט געלויבט מיט זיי, נאר מיט די איין מדה האט איהם נאם געלויבט וואס משה עט כדא סכל האט אש'ר על פני האדמה דער מענטש משה איז ביי זיך זייער גיידעריג מעהר פון אלע מענטשן וואס זענען אויף די ערד, ווארום די נוסע מדה וואס דער מענטש איז בייא זיך גיידעריג בריינגט דעם מענטש צו נאך פיל נוסע מדות און צו פיל מצות און מעשים טובים, און אז מיר וועלן זעהן דיא סבות וואס בריינגען דעם מענטש צו גרויסקייט, איז די ערשטע סבה דער יחוס, אז דער מענטש איז איחוסן ער איז גיבארן פון רבנים גאונים איז ער גרויס בייא זיך, אפילו ער אלזין איז קיין רב קיין גאון, פון דעסמוועגן שטאלצירט ער מיט זיין פאטער אבער מיט זיין זיידע וואס זיי זענען

עניני מוסר לסדר נשא

דעם פארמעגן. עס קען זיין ער זאל שטארק
און צו גענומען ווערן פון זיין פארמעגן און עס
קען זיין דאס פארמעגן זאל צו גענומען ווערן
פון איהם. נאך אסקה איז דא וואס בריינגט דעם
מענטש צו גרויסקייט דער מענטש וואס האט
פיל קרובים רייקע, פאר זיכערט עד זוף אויף זיי
אז אים וועט געפעס פערן וועלן זיי אים געבן.
דריבער איז ער דערווייטערט פון גאט און איז
גיס אונטערטעניג צו גאט, אין אסקה איז דאס
פאלש וועגן דרייא זאכן, ערשטנס געט ער
אלוין צו גאט אלע מאג ואל פארביי לדי מפת בשר
הס עד זאל גיס דארפן אנקומען צו די סתנה פון
אפענטש, צווייטנס אלע מענטשן זענען דאך
אין דיא הענט פון הקב"ה, ווייסט ער דען וואס
מיט זיינע קרובים וועט ווערן וועלכע אויסגליקען
אויף זייא קען קומען און זייא זאלין איהם גיס
קענען העלפן, דריטנס דיא הערצער פון
מענטשן זענען דאך ביא הקב"ה, וואס וועט ער
סאהן אז גאט וועט אריין געבן אפירדשאפט אין
זייערע הערצער זיי זאלין איהם פיינט האבן און
זאלין איהם גיס וועלן העלפן, נאנט הקב"ה איה
וועל דיר ווייזן אז עס קען אנעלכעס זיין, עס
קען גיס זיין אנערסערע ליבשאפט וויא עס איז
בייא אמאן מיט אנויב ווען זייא האבן חתונה
און קען מייןט אז דיא ליבשאפט וועט אזוי זיין
אייביג, און פון דעסטוועגן טרעפט איש איש כי
תשם אשם ופלה בו של אז זיין נויב זאל ליב
האבן איין אנדערן און זאל איהם פיינט האבן.
זעהן מיר אז ליבשאפט איז קיין זיכערע זאך, קען
דאך טרעפן אז זיינע קרובים זאלין איהם איה
פיינט האבן און זיין פערזיכערונג אויף זייא זאל
אין נאנצן קמל ווערן, נאך דרייא סבות זענען
דא וואס בריינגען דעם מענטש צו גרויסקייט
דער מענטש וואס איז אהכס איז ער ביא זיך
גרויס מיט זיין חכמה, אדער דער מענטש וואס
איז אנבור איז ער ביי זיך גרויס מיט זיין נבונה
אדער דער מענטש וואס איז אשר און גיוועקטיגט
אויף מענטשן איז ער ביא זיך גרויס מיט זיי
גיוועלטיגקייט, אויף דיא דרייא זאכן האט דיא
הור"ה גיזאנט דיא פרשה פון נזירות, מען זאל אפ
שוואכן דעם כח זאל מען גיס טרינקען וויין, מען
זאל אפשטאכן די חכמה זאל מען לאזן וואקסן
דיא האר ווארום וואס פייכטער דער מוח איז
ווייניגער איז דא חכמה, און אז די האר וואקסן
זיהען זיי ארום די פייכטקייט פון מוח, און דער
מענטש וואס האט גרויסע האר וואקסן זייא
ווייניג, זיהען זיי ווייניג פייכטקייט פון מוח, איז

זייא זיך דערקאנען זייא זאמן גיס זיין גרויס ביי
זיך, ווארום אלע מענטשן זענען גיס זיכער פון
צרכה און זענען גיס זיכער פון אנדערע קראנץ
קייטן און זענען גיס זיכער פון מוים, נאך אסקה
איז דא וואס בריינגט דעם מענטש צו גרויסקייט,
דאס רייכקייט, דער מענטש וואס איז רייך
שטארקצירט ער מיט זיין רייכקייט, ווי עס שטייט
אין פסוק גאט האט גיזאנט אז זיינע רינדער און
דיינע שעפסין וועלן גימערט ווערן, דוא וועסט
האבן פיל בהמות, און דוא וועסט האבן פיל
זילבער און גאלד, וועט זיין הארץ דערהייבן
ווערן, דוא וועסט ביא זיך גרויס ווערן און
וועסט פארנעסן אין גאט, אויף דעם זאנט אונז
די הור"ה וויש את קדשי לו יהי וויש אשר יהו לבנו לו
יהי דער מענטש וואס ער הייליגט דאס איז
זיינע און וואס ער גיס דעם כהן איז זיינע, מען
דערציילט אסקה האט אמאהל געשיקט רופן צו
זיך דעם גרעסטן נביר פון זיין פרידה, און האט
איהם גיפרענט וויפיל איז זיין פארמעגן, האט
דער נביר גענעפערט איה וועל גיין אהיים און
וועל גערעכענען, אין אכט טאג איז דער נביר
געקומען צום מלך און האט איהם גינעבן ארע
קענונג פון זיין פארמעגן, איז דער מלך שטארק
ביי גיווארן אויף דעם נביר און זאנט צו איהם
וויא אזוי קענטו זאמן אזוי אלינען און מאכן
אזוי זאליינעם פארענונג פון זיין פארמעגן אז
מען וועט זיין פארמעגן איז פיל מעהר, האט
דער נביר גענעפערט מיט מיין נאנצן פארמעגן
בין איה גיס זיכער, היינט האב איה איהם מארין
קען קומען אפזייער און אלץ פארברענען, אדער
עס קען קומען איין אנדער אויפגליק אויף מיין
פארמעגן, מיין זיכערער פארמעגן איז נאר דאס
געלט וואס איה האב גינעבן אויף צדקה, דאס
קען מען גיס פון מיר אנוועק געמען, און דעם
רעכענונג וואס איה האב דיר גינעבן דאס איז
דער רעכענונג פון זיין צדקה וואס איה האב
גינעבן, דעם מלך איז די אנטווארט זייער שיי
גיפעלן און ער האט גיזאנט וועל איה
זעהן דו זאלסט נאך רייכער ווערן, דאס זעלביגע
זאנט דיא הור"ה זענער מענטש האט נאר צו
רעכענען אז די הייליגקייט איז זיינע, דאס געלט
וואס ער האט גינעבן צדקה און אויף הור"ה און
סצות דאס איז זיינע, וואס ער האט גינעבן
חרקה און מעשר צום כהן דאס איז זיינע,
אבער מיט זיין רייכקייט וואס ער האט ביא זיך
אין שטוב האט ער גיס וואס זיך גרויס צו האלפן
ווייר, ער איז גיס זיכער מיט זיך און גיס מיט

עניני מוסר לסדר נשוא

גרויסקייס, וועט אויף איהם מקוים ווערן ריא ברקה וואס ריא פנהים וועלן איהם פענשטין. ריא פנהים וועלן איהם זאגן רבקה ח' גאט זאל ריה פענשטין ריא רייקייטס איז גיט מיט דיין פס גענומען גיווארן, נאר מיט די ברקה פון הקב"ה. וועמען האבן הייל געבין רייקייטס. דער איז רייך, וישמר, קען ער וועט ריה היקען אונדער פענשט קען גיט היקען זיין רייקייטס גיט מיט זיין גבורה אונ גיט מיט זיין חקקה אונ גיט מיט זיין גיוועל-טייקייטס נאר וועמען האבן הייל היקען דער ווערט געהייט, אונ הקב"ה קוקט גיט אויף יחוס נאר יאר ה' פני ארץ, גאט וועט נאר מאכין לייקטין זיין פנים אויף דיר אליין. ויחקה, אונ אז גאט וועט דיר געבין חן ביי פענשטין, דאמאלס וועלן די פענשטין אונ רייגע קרובים דיר לייב אביין, וישלך לך שלום, אונ אז גאט וועט מאכין שלום צווישען דיר אונ אלע פענשטין, דאמאלס וועסטו לעבן מיט פרידען אונ מיט ריהיגקייט, אבער דער פענשט אלץ קען פאר זיך נאר גיט געמען אלץ, אויף אלץ מוז ער נאר פעשטין ביי הקב"ה:

ווייניגער די חקקה, אונ אויף זיין גיוועלטייקייט האט מען איהם גזאנט ער זאל זיך גיט מטמא זיין צו מתים, ווארום דער פענשט וואס ווערט געוואהנט מיט אונדער האט ער גיט מורא פאר די זאך, די פענשטין וואס באשפעטיגען זיך מיט מתים האבן זיין מורא פאר דיא מתים, אונ ווערן גיט דערשטראקן אז זיין זעהן אמת, אבער דער פענשט וואס איז גיט געוואהנט צו זעהן אמת אז ער דער זעהט אמת ווערט ער דער שראקן, דריבער האט די הורה גזאנט דער ניר זאל זיך גיט מטמא זיין צו אמת, אז ער וועט דער זעהן אמת וועט ער דערשטראקן ווערן אונ וועט זעהן אונ פעפראכטין דעם סוף פון דעם פענשט וועט ער גיט גרויס זיין פניא זיך מיט זיין גיוועל-טייקייטס נאר אפלה מוז פירען זיין מלוכה מיט גרויסקייטס, וויא די הורה האט גזאנט שום פשים זלך סוף, דוא זאלסט סארן דעם סוף אפלה און דיר, ער זאל גיוועלטיגען אויף דיר, זאגט ריא נקרא מען מיינט זיין מורא זאל זיין אויף געדרע פענשט זיין אונ אז דער פענשט וועט אונעק ווארפן זיין

נשוא יום א תורה

אונקלוס

להטמך כה'ת' ד'יא יהודה נפשי ית יהו יהודה רוח יוד הא ווא הא נשבה יהודה היה יחידתו רמלו וו אל שב ר'ן שבטעיה בניקור חולס:

כא ומליל יי עם משה כא **וידבר יהוה אל משה לאמר :**
 למימרה: כב קבל ית **נשוא את ראש בני גרשון גם-**
 חשבון בני גרשון אף

רשב"ם

(כב) נשוא, גם הם, לפי שכתב למעלה נשוא את ראש בני קהת, ולמאן שנסדרו ונקבעו סדר המחנות ותניתן הוצרך לומר שילוח כהמים סן הכחנות:

שפתו חכמים

א סא דנקס רש"י כמו שזיינדיק על בני קהת ולא כמו ששטאט לכוני קהת משום דעדין לא נשא חס לרשע של בני קהת הלא קב"ה לוח נמשא שישא לח לרשע ועל כפ' בעדנכר ובעדנכר כתיב בפרשה זו, לכן נקט כמו שזיינדיק על בני קהת כ"ל כך עולה לוי אונס נס על בני גרשון ויכא מלת נס דביקה עם לביח אכתיס נמשחוחס וגו' וע"ל דק"ל הו"ל נס אונס כי ג"ל סא נוסל על דבר אחר כגון סא ילכו סא שיהו אכל על נשא לוינו נוסל ל' סא מלאה: ב כסא ולא נקט כך כמו שזיינדיק על בני קהת לביח חס לרשע משום דק"ל נוסל על שמי מלות אלה על נוסל ועל נוסל:

רש"י

(כב) נשוא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שזיינדיק על בני קהת א לרשות כמה יש ב' שהיגוע לכלל

דעה וקנים מבועלי ההוספות

(6) נשא חס לרשע בני גרשון גם הם. לפי שכתבין דלעיל דמבן מרש ומעלה נעמו בני גרשון מחלה לפי שסביב הגדול מבני לוי שחטבו ובני לוי גרשון וקחם ומכרי וכתבין זה דמבן שלמים ומעלה נעמו בני קהת מחלה לפי שמיקר הענינים ענינים הארץ ויסמכות לכן הכריע על בני גרשון גם הם כוללות לה סהחוס: נגמרי מלכות אלה גם הם פסגה:

כש"י ז"ל נשא לא אמר כן בבני מערי, לבני מערי גם הם

פירוש להורת אלהים

(כא) חדברי יי גאט האט גידעט צוא משה אזוי צוא זאן אונען: (כב) נשוא את ראש אנמפאנג ריא זאל פון ריא בני גרשון גם הם זיין אויך אזוי וויא איה

ליקושים על התורה
 (כ) נשוא את ראש בני גרשון גם הם לביח אכתיס לישפחיהם. גאט האט גזאנט צוא משה דוא זאלסט זיינדין ריא רייקער פון גרשון זיין אויף צוא זייקער פאפיקס צוא זייקער

אונקלוס

הֵם לְבַיִת אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם :
 כִּי מִן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה עַד בֶּן
 חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקַד אוֹתָם כָּל־
 הַבָּא לְצַבָּא וְצַבָּא לְעִבְד עֲבָדָה
 בְּאֵהָל מוֹעֵד: כִּי זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת
 הַגֵּר שְׁנֵי קַעֲבָד וּלְמִשְׂאָה : כִּי וְנִשְׂאוּ
 אֶת־יְרִיעַת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת־אֵהָל מוֹעֵד
 מִכִּסְּהוּ וּמִכִּסֵּה הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו
 מִלְּמַעְלָה וְאֵת־מִסְךְ פֶּתַח אֵהָל
 מוֹעֵד : כִּי וְאֵת קַלְעֵי הַחֲצָר וְאֵת־

אינון לבית אבותיהון :
 ליריעתיהון : כג מבר
 תלתין שנין ולעילא עד
 פד חמשיין שנין תמני
 ותהון כל דאתי לחילא
 חילא למפלח פלהא
 במשכן זמנא : כי דין
 פלחן יריעת גרשון
 למפלח ולמסול :
 כה וימלון ית יריעת
 משכנא וית משכן זמנא
 חופאה . וחופאה
 דמסגונא די עלוהי
 מעילא וית פרסא
 דתרע משכן זמנא :
 כי וית סרדי דרתא וית
 ת"א וכסול את יריעות המשכן . ככה
 כס :

שפתי חכמים

למה לא כתב נשא גם את רלש וגו' היה משמש גם מקבל
 בניס מכן כ"ה שנה ומעלה א"כ מכן מדש ומעלה לכן כתב גם
 בכוף לומר לך דגם לא קלי אשנה דלגלי אלא קלי אמנן לי שנה
 וגו' דלמסס וכו' שנקט סגורו לכלל עבדים דהיינו מכן לי שנה
 עד כן , מללתי : ג' כה"כ פ"י מדכתיב חמיו וחס אהל מועד
 כסס י"א יריעות עוים סקרוים אהל כדכתיב יריעות עוים

עבודה : (כה) את יריעות המשכן . עשר ג התחממות :
 ואת אהל מועד . יריעות עוים ד הששויות לחלל עליו :
 מכסהו . עורות חילים ה מלמדים : מסך פתח . יולון

ד כל זס פיסמתי בפ' ויקהל : ה ופלו אמר ומכסי

מעם על שנינו לשון המנין

למכס אשכ בכקפ ישאו . כמאלמס ז"ל , כלפון שקכת וגרשון
 סוכמו וכונכו ממקום הרלו' לסדר מולדוסם , כי קתה שביס
 רלוי לביזת שני סיה רלכיון , וגרשון שביס רלוי' לסיחוט ולסיון הוא
 שני , ולזה אמר בקכס גרשון לטון זס כל נשא שיש במשמיות
 לשון הנכבה והסמס דכר מתקום מושבו אל מקום אחר ,
 ולמה בקכס נשא אה רלש בני קתה שמוך בני לוי , כלומר לפי

לפי שטווח יש לו משמעות אחרת , כי ככה דרכו כי ז"ל לשון
 פלוי וכשיות אחרות . והכס ג"כ יש עוד במשמיות לשון
 סוכסס והכמס דכר מתקומו כמו חסל וכלת , וכשה כל חלל
 בכיק , וגם סה ירמיו הככות כלויו מכן רלוים שני קת
 יקרלו , סגס סכני גרשון דגלוים מסס , ובני גרשון יכיו נכניס
 אהייסס סגס שבוה הככור לפי שכן לזה סקת'ה לחלוק ככוד

פירוש לתורת אלהים

האב דיר געהייסען ציילען דיא קינדער פון קהת
 וייא פיל געקנששין זייא זעגען צו דער עבירה ווס
 צו זיי גיהער דהיינו אזעלעקע וואס זעגען אלס
 דרייסיג יאהר קיז פופציג יאהר אווי זאלקסו דיא
 קינדער פון גרשון אויך ציילען אין אזוי איין אופן
 לבית אבותם : (כד) וזאת צבורת דאס איז די ארבעט פון
 משפחות הגרשונג ליבד צוא דינקען ולפשה אונ צוא
 טראגען : (כה) גישא אונ וייא זאלען פראגען דיא
 אונטרששע יריעות פון דעם משכן אונ דעם אוהל
 מועד דאס מיינט מען דיא יריעות וואס מען האט
 געמאכט פון האר פון זיגען מסהו זיין דעק וואס
 זען האט געמאכט פון רוישע שעפעסין פעל ומכסה
 אונ דיא דעם פון פעל פון תחשים אשר עליו וואס
 איז אויף דעם משכן סלמלה פון אויבען ואת מסך
 אונ ריע פארהאנג וואס איז געוואנגען פאר דער
 שיר פון דעם אוהל מועד : (כו) ואת קלעי אהל דיא

ליקוטים על התורה
 משפחות , דיא קשאי איז ערשטנס פאר וואס שמיים אין פסק
 גם הם ויזא אויך , אונ צווייטנס פאר וואס ביזא דיא קינדער
 פון קתה שמיים פריער למשפחותם נאכדעם לבית אבותם ,
 אונ ביזא דיא קינדער פון גרשון שמיים פריער לבית אבותם
 נאכדעם למשפחותם , נאר דיא תורה זאגט אונו אפסע פאר
 וואס האט מען גיגעבן צו די קינדער פון קתה זיי זאלן פראנין
 דיא הייליגסטע ואכין דעם ארון דיא סגורה דעם גאנצענעם
 סגור דעם שיש , אונ צוא דיא קינדער פון גרשון האט מען
 גיגעבן ויזא זאלן פראנין די יריעות פון משכן אונ די יריעות
 פון תריף , גרשון איז דאך גינען אככר האט מען דאך איהם
 געדארפט געבן דיא הייליגסטע ואכין , דריבער וואלפן מיד
 וועלן זאגן אז דיא קינדער פון קתה זענען גינען געקערע
 צדיקים פון דיא קינדער פון גרשון דריבער האט מען זייא
 גיגעבן די הייליגסטע ואכין , זאגט אונו דיא תורה גם הם ,
 ויזא אויך , דיא קינדער פון גרשון זענען אויך גינען אזעלע
 צדיקים ווי דיא קינדער פון קתה , דער אונטערשייד איז נאר
 גינען דער ירוס פון די משפחה , ווייל ביי די קינדער פון קתה
 איז גינען אגרויסער ירוס , קתה זכרים כשה אהרן פריש
 דר בער

**מִסְכָּן | פִּתְחוּ | שַׁעַר הַחֲצוֹר | אֲשֶׁר עַל-
הַמִּשְׁבָּן | וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב | וְאֵת
מִיתְרֵיהֶם | וְאֵת כָּל-כְּלֵי עֲבֹדָתָם |
וְאֵת כְּרֵי-אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם | וְעֲבָדוּ :**

**פֶּרְסָא דַּמְעֻלְנָא דִּתְרַע
דִּרְתָּא דִּי עַל מִשְׁבָּנָא
נְעִיל מִדְּבַחָא סְחוֹר סְחוֹר
וְיֵת אֲמוּנֵיהוֹן וְיֵת כָּל
מְנֵי פִלְחָהוֹן וְיֵת כָּל דִּי
דִּיתְמַסְר לָהוֹן וְיִפְלְחוּן :**
ח"א על המסכן . שם נכ :

שפתי חכמים

רש"י

ומסרם וא"י וכעבור כרים דל"ב למע זכר מכסה הפתח לנדו
ולא מכסה הכתובים ארליס : ו ככר מפורש כ"ב במדבר . ומ"ט
המזכיר : אינו כדברי כ"י א"י וילון חצר על פתח חלל מעמד חזן
מן המזבחה דק הוא חוכסס מיעור [יבנ"ט] פ"י כ"ס לפתוח חל
ירעה כהפולה לפני פתח חלל מיעור נמוכה כדלפני פ"י חזונה
שהיא ממוכרת עם שער היעוטה וז"ל לה עם כתיב טלמה :
המשכן דעל שחצו שהיא למעלה על המשכן . ומתכן דה"ס
הסוככים ומנינים על המשכן לומר דלכ"י להניח הינה לתת אשר סוככים על המשכן כי מדרך כל' לומר שהוא מנין עליו ומנינים
עליו סביב . ויש מקשים ולמה לא נש"י לעיל כ"י במדבר דכתיב וקלעו המחל יחא מן פתח החצר אשר על המשכן ועל המזבח
סביב ונ"י ואלה ס"י עם כלום ויפי עם ספי' כה"ס י"ב ששטח החלוקה בין חמ"ד שבפרשת אמור חלל פרש"י שם
כלום כ"י וז"ל כי המכסה פנים ויכסה כל הכהנים והטולתם על הלשון ונסי ויכס קלח חזן ונסי ויכס חזן על מה שפירש במקום
חלל ולא ס"י עם כלום עכ"ל . וז"ל דרש"י הוכחה לפרש סה חף שפי' הוא פשוט משים דהכל כתיב יחא מן פתח חלל החצר כ"י
וקשה כפל סל' ל"ל דליתו פתח והיינו שער . ועוד יש להקשות על הפסוק דכין מלה פתח וז"ל מלה בער ומנין זה יכול הוועה
לנעוטה ויכרש הקהל וכללו אשר ואלה מן פתח חלל שער החצר ויכרש הקהל מן פתח החצר הוא שער המזבחה . כל הל
ומן שער הוא מן פתח חלל ועוד שם הוא יקרא שער החצר מפני שהוא פתוח אל ח"י המשכן וזכו שאלמר אשר על המשכן
לעומד שער החצר אשר הוא סמוך אל המשכן ואל המזבח ועל דכתיב כה"ס א' ל' סוף חזן הוא יסוד דכתיב לפני זה וזה מן פתח
חלל מעמד פ"י הוא פרכת המזבן שלפני בית קדשי הקדשים ויקרא פתח חלל מעמד מפני שהוא מעמד בחזן חלל מעמד . וז"ל
עולם על דמעה לומר שם הפרכת שלפני בית קדשי הקדשים ס"י כמש"ל בני נכחון ויה לינו ח"י חמה כי פרכת המזבן ס"י כמש"ל
כ"י קשה דכתיב לעיל כ"י בפרכה ואלה חללי ונ"י ויכרשו את פרכת המזבן וכ"י סוף חזן חלל מעמד פ"י פרכת המזבן ס"י כמש"ל
המשכן לומר הקלפים והמנינים על המשכן כ"י : ח דק"ל כיון דקלפים היו מנסכים על המשכן פשיטא ס"י סביב
המזבח שהיה המשכן ועוד שער הקדשים היו מנינים על מזבח הזהב וז"ל מנח הזהב הוא סביב המשכן כמש"ל חלל מזבח
המזבח שהיה חזן למשכן : ש פ"י על כללים הסמוך לו כי אין לכל כ"י עבודתם כלים חמרים . גם לא תפול עליהם כל מטרם
ולא ששים חלל ממסירה נוספת על בני נגשון יעוד דלי קאי על הכלים או סיה לו לנחית חשי יעשה להם לעבודת לך כ"י
הפרכה דפי' הפשיה ל' מפרים וכינוי להם קאי על בני נגשון הנזכרים לעיל שכל האמונים נזאם הפרכה נמסרים כ"י :

דק"ל דקלפים היו כמו דמנות כביב החצר ואינו נוסף בו ל' על
הסוככים ומנינים על המשכן לומר דלכ"י להניח הינה לתת אשר סוככים על המשכן כי מדרך כל' לומר שהוא מנין עליו ומנינים
עליו סביב . ויש מקשים ולמה לא נש"י לעיל כ"י במדבר דכתיב וקלעו המחל יחא מן פתח החצר אשר על המשכן ועל המזבח
סביב ונ"י ואלה ס"י עם כלום ויפי עם ספי' כה"ס י"ב ששטח החלוקה בין חמ"ד שבפרשת אמור חלל פרש"י שם
כלום כ"י וז"ל כי המכסה פנים ויכסה כל הכהנים והטולתם על הלשון ונסי ויכס קלח חזן ונסי ויכס חזן על מה שפירש במקום
חלל ולא ס"י עם כלום עכ"ל . וז"ל דרש"י הוכחה לפרש סה חף שפי' הוא פשוט משים דהכל כתיב יחא מן פתח חלל החצר כ"י
וקשה כפל סל' ל"ל דליתו פתח והיינו שער . ועוד יש להקשות על הפסוק דכין מלה פתח וז"ל מלה בער ומנין זה יכול הוועה
לנעוטה ויכרש הקהל וכללו אשר ואלה מן פתח חלל שער החצר ויכרש הקהל מן פתח החצר הוא שער המזבחה . כל הל
ומן שער הוא מן פתח חלל ועוד שם הוא יקרא שער החצר מפני שהוא פתוח אל ח"י המשכן וזכו שאלמר אשר על המשכן
לעומד שער החצר אשר הוא סמוך אל המשכן ואל המזבח ועל דכתיב כה"ס א' ל' סוף חזן הוא יסוד דכתיב לפני זה וזה מן פתח
חלל מעמד פ"י הוא פרכת המזבן שלפני בית קדשי הקדשים ויקרא פתח חלל מעמד מפני שהוא מעמד בחזן חלל מעמד . וז"ל
עולם על דמעה לומר שם הפרכת שלפני בית קדשי הקדשים ס"י כמש"ל בני נכחון ויה לינו ח"י חמה כי פרכת המזבן ס"י כמש"ל
כ"י קשה דכתיב לעיל כ"י בפרכה ואלה חללי ונ"י ויכרשו את פרכת המזבן וכ"י סוף חזן חלל מעמד פ"י פרכת המזבן ס"י כמש"ל
המשכן לומר הקלפים והמנינים על המשכן כ"י : ח דק"ל כיון דקלפים היו מנסכים על המשכן פשיטא ס"י סביב
המזבח שהיה המשכן ועוד שער הקדשים היו מנינים על מזבח הזהב וז"ל מנח הזהב הוא סביב המשכן כמש"ל חלל מזבח
המזבח שהיה חזן למשכן : ש פ"י על כללים הסמוך לו כי אין לכל כ"י עבודתם כלים חמרים . גם לא תפול עליהם כל מטרם
ולא ששים חלל ממסירה נוספת על בני נגשון יעוד דלי קאי על הכלים או סיה לו לנחית חשי יעשה להם לעבודת לך כ"י
הפרכה דפי' הפשיה ל' מפרים וכינוי להם קאי על בני נגשון הנזכרים לעיל שכל האמונים נזאם הפרכה נמסרים כ"י :

מעם על שינוי לשון המבין

שכתבו בני קדם סדרי חולדותם להיות רשעוני' למנין גס בני
נגשון שחטו מסדר חולדותם ליום שניים . וע"כ נבדלי' שלא
היה כסם שני כלל ולא וז' אוהם מקומום הכלוי לחולותם לא
לעבר כסם נשאל ואל גס . משום דלא ש"ך בני מנרי כמו
שש"ך בלחיים כלמו :

סדר חולדותם ראויים הם להיות בתוך כאלמנ' בני לו' . אבל מפני
כ"י חולותם יקרינו עמנין וע"כ אצ"ר נשא . כ"ל סדר והכס
אוהם ממנו . כ"ל חלמנעל בני לו' שהיה מקום כדלוי נכס ושם
אוהם כאלמנ' למנין . וכן בני נגשון אשר נשא . כלומר סדר
והכס את בני נגשון גם הם מסדר חולדותם להיות שניים . עמנו

פירוש לתורת אלהים

אדם האנגנען פון דעם הויף ויחא קסד אונ דעם פארר
האנגנ וואס הענגנט פאר דער קער סיר פון דעם הויף
אשר ווס דער הויף איז ארום דעם משכן אונ ארום
דעם מוזה ויחא פיריטע אונ וייערע שפירוק ויחא כל
אונ אלע פלים וואס מייקען אונ דערפאר האבען צוא וייער
בערינונג ויחא כל אונ אלע דיא ואבען וואס קען
נועם איבער געבין צוא וייא ובער ואלען וייא
דיגען פלובר וייא ואלען שפעדיג דיא ארבעם
קאן אז קען דארף ציהן ואלן וייא דס צו נוף לייגען

אדם האנגנען פון דעם הויף ויחא קסד אונ דעם פארר
האנגנ וואס הענגנט פאר דער קער סיר פון דעם הויף
אשר ווס דער הויף איז ארום דעם משכן אונ ארום
דעם מוזה ויחא פיריטע אונ וייערע שפירוק ויחא כל
אונ אלע פלים וואס מייקען אונ דערפאר האבען צוא וייער
בערינונג ויחא כל אונ אלע דיא ואבען וואס קען
נועם איבער געבין צוא וייא ובער ואלען וייא
דיגען פלובר וייא ואלען שפעדיג דיא ארבעם
קאן אז קען דארף ציהן ואלן וייא דס צו נוף לייגען

תרגום

לה'שיך פנ"ה דויא צבאות נפש צ צבא צבאו צבאות רוח יהודה נשמה דננח ארני נשמה דהוי יהודה חיה
יהודה דננח יהודה חיה יחידה דהוד אל שם ב"ן שבטות :

* ויהוה נקרא סר מצרעה
מורעית דן וישמיה מנוח
ואתמיה עקרה לית לה ילד:
בואתחיו מלאכא דויי לאתהא
ויהי איש אחד מצרעה ממשפחת הדני וישמו
מנוח ואשתו עקרה ולא ילדה : * וירא מלאך
יהוה ארץ האשה ויאמר אליה הנה נא את-עקרה
בצורת רוד

ואורחקה לבנת מלכין : ודרבקה למחות מלכין : י אג למלכיסו למיאג אל למלכיס
 י אורסר מן מלכי ?טאל שרתויין ודרוזנים או ישכר : ה פן ישתה וישבח מחקק
 מן מלכי דשתין סקרא ופן שלמוני דשתין שקרא : ה לא
 תשמי ותמשי הונגה ותשנה דינהון דכולהון פני עניי : י הובן שקרא לאבילי וסקרא למריבי נקשא :

מצורת דוד

רשי

ממן. ר"ל אל מתיס כחך דבונ חמיס פס כמיס (כי רב
 חמיס מלחש כח סוכל ומצילא הנקב וכלא טוהן מכתו
 להקבא) : וזכרין. אל ממן דכרין יתחוס ולהסחיה דרין
 המלכיס ר"ל אל השנה מטפס כלאוי אל המלכיס להיות יחיס
 במעסיבס על דר הבוי והנכון : (ד) אל המלכיס למולח. מן
 דבר זס הנון למלכיס אשר המס אל ה' ומשיחו : אל למלכיס.
 מן הנון למלכיס חלמס שחוט יין : ולחויס. חלמס אל ראי
 סכל. וכפל הדבר כמ"ס : (ס) מן ישסה. מן כשיסה ישכר
 כן סמטלו כי גוול הענייס וממס סרין : (י) לאולד. מי שיס
 מרביס פעל והניסס :

שגדתי שיהא לי בן מלונ כחורה : (ג) למחות מלכין .
 לקח : (ד) אל למלכיס וגו'. מן זס דבר הנון למלכיס
 שסס להקב"ה : אי שכר . כמו מן שכר : (ה) וישבח
 מחקק. הכחוס כחורה : (ו) לאובר . לרשעיס : למרי
 נפש . המלסעריס על ענייס ועל חלמס :

סכל. וכפל הדבר כמ"ס : (ס) מן ישסה. מן כשיסה ישכר
 כן סמטלו כי גוול הענייס וממס סרין : (י) לאולד. מי שיס
 מרביס פעל והניסס :

פירוש עברי מיימש

אלמען ויין פרינקען : (ח) מן ישחה וישבח מחקק
 נוארוס אויב ער וועט נאר זינע פערענעניגען
 געבין אין ויין פרינקען קען ער נאך פארנעסן
 די רעכט פון דער פרינה וואס זיא בארף זיין אויס
 געקריצט ביי איהם אין הארצין וישנה דין כל בני עמי
 אונ ער וועט נאך חלילה ענקערין דעס דין פון
 די ארעמע מענטשין וואס זייערע אויגען זענען
 אלע קאהל צו דעס סוף ער זאל גיט צו לאזן
 זיי טאהן אומרעכט : (י) מיט שכר לאובר דער מלך
 בארף קלענען ביי זיה גיט געסער אלטין ויין צו
 דעס מענטשין וואס עס איז גיט קשה אז זייע
 געדאנקען זאלין פערלארין זיין אויף אקלייגע
 צייט אויס ער זאל פארנעסין זייע יסורים : ו
 למרי נפש אונ געווינליגען ויין וואס מען קען אים
 פיל פרינקען זיין געסער צוא דיא מענטשין
 וואס האבן פערפרייערע הערצער, אים זייא
 זאלין געשטארקט ווערין :

ואלמס גיט געבין זיין קראפט צו דיא ווייפער .
 דאס הייקט שווייגען פאקט גיט פאר אמאנס
 פערזאן . נאר עס פאקט פאר איהם אז ער זעהט
 פון זענעס איין עולה זאל ער איהם שפראפען
 מיט רייד אונ איהם זאגען דעס אמת ודבקה למחיה
 פלני אונ זייען ווענין דארף זיין צוא אפסקען
 זענעס פון זיין שלעכטען וועג אויב ער גייט
 אין איהם אזוי וויא מלכיס בארפען טאהן ווען
 מען פאלנט זייא גיט : (ד) אל למלכיס למיאל עס
 פאקט גיט פאר מלכיס, אז זייא זאלען זאגען .
 אז דער מענטש האט געווינדניג קעגין זיין חבר
 וועט איהם גאט געזאהלין, ווארום גאט האט
 איהם גינעבין פח אז ער זאל געשפראפען זעהן
 זינדניגער אל למלכיס שתי זין פאר מלכיס פאקט גיט
 אז זייערע פערענעניגען זאל זיין פון ויין
 פרינקען וירוזים יא שכר אונ צו די הארין פאקט
 גיט אז זייערע פערענעניגען זאלין נאר זיין פון

ברמנורא

משנה שביעית פרק ב

עיקר תו"מ

עד אימתי. שדה הלבו. שדה של תבואה וקטניות שאין בו חילין (א) : הליחה. לתלומית הקרקע מחמת הגשמים :
 מקשאות ומדלעות. קשואים ודלועים (ב) חלל משס וחילין מחוץ כמתקן שדהו לנורח שביעית : נתת תורה כל

אחד ואחד בירו. זה
 אומר כלתה לימה כחוק עלי
 אחר ואחר עד
 וזה אומר לא כלתה לימה
 שבתלה הליחה (א) כל זמן שבני אדם חורשין
 לימע במקשאות ובמדלעות. א"ר שמעון נתת לבן.
 שעתיד לורעה אחר
 תורה
 החרשה וזרין שחיה רוב
 לימה קיימת אין חורשים חלל עד הפסח :

(ב) כלומר רובן כולן כל הכ"ש.
 וכס"ג דלפסח כתיב ט"ו
 לני סמטתולה כשפחשט"ח
 מתלכנס : [ב] כל זמן שכ"ה
 ירוש' לא סוף דכך בש"ס כ'
 מקשאות ומדלעות חלל אפי'
 עתה שכ"ה פמירין ליטע
 במקשאות ומדלעות מחר : (ב) הכונה לומר שגני חרש
 מוטעים במקשאות כו'. חלל ס"י מקשאות מקום זרימס

די ערד אין פרינקין בארף מען נאך גיט אקערין צו
 דעס יאהר. געוויס אקערט ער צום זינעמין יאהר.
 באריבער טאר מען גיט כל ימן שבני אדם חורשים ליטע
 בנקשאות ובמדלעות אזוי לאנג וויא מענטשין אקערין
 די ערד צו פלאנצין קישואין אונ דלועין אין אסימן
 אז דיא ערד אין נאך גאס מעג מען נאך אקערין

פיר ב א ער אסימן חורשין בשדה הלבו ערב שביעית ביו
 ווי לאנג מעג מען אקערין אפעלד פון
 תבואה וואס איז נויטא אין איהר קיין בוימין ערב
 שביעית עד שפחלה הליחה, ביו עס וועט אויסגיטריקונגס
 ווערין די ערד, ווארום אזוי לאנג ווי די ערד איז
 נאס אין דער אקערין גוט צו דעס יאהר, אפער אז

בזו"ה ופיסול, ושלש מתקנות בדבר, והלכה כח"ק: ד' מזהמין את הנימיעות. שקלופת האילן נטרת מדביקים
 הם וכל להכריאו כדי שלא ימות האילן וי"מ מזהמין שמועיס האילנות בדבר שריחו רע כדי שיכרתו התולעים (ד' מן
 הריח זה שומחו: וזכורבין. ו"מ שכורכים דבר סביב האילן בקין מפני החמה וזכורף מפני הלנה, וי"מ כורכים
 הענפים זו עם זו וקוצרים אותם למעלה כראשיהם שלא יהיו נטושים על הארץ: וקובצין אותן. ו"מ לשום בשרשיהם
 באריות: (ד') ופ"ק על גב
 דכמעט יסו מעתה" ב' מעטין
 כו"ל דדוקא עיטור שמינה
 עבדו דגוף האילן סוף שביעין
 יחוספסו בשיעור קמ"ל דלפ
 יחוספסו סוף בנפיקהאילן כמי שרי
 [כ] ומסקין אותן. ג' ה"מ
 שופדים מיס על כחש האילן ויוד
 על גוף פילין כולו וישקפו:
 (ס) ללוגר שאין דרכן להסתכל

אבל לא על העיקר. שלא יעשה כשיעור כדרך שנושה בשאר השנים. ואין הלכה כרבי אליעזר ברבי זכורבין אלא כסבור
 להשקות האילן בשביעית בין על כחף בין על העיקר: ה' סבין את הפנים. פירות שלא נגמרו בשולן סבין אותן בשמן
 כשהן ממוכרין לזולין, למחר בשולן ופעמים שמנקבים אותן ומשמים שמן כחוד הנקב ח"ל מנקבים הפנים כדי שיכסה
 בהם גשמים ויתבטלו מהרה: פני ערב שביעית. פירות שאין מתבטלים עד תשרי של שביעית (ה) אין סכים ואין
 מנקבים אותן בשמית מאחר שאין נגמר בשולן עד שתכנס לשביעית ואפי' במקו' שגבוהו שלא לסוך חסר ת"ק. ור"י מפליג

בר כפי צדוק ונקטם אף משקה הוא את התוף בשביעית.
 אבל לא את העקר דיא צווייגין פון בוים קענ קען
 געניקען מיט וואקער אפילו אום שביעית גאר
 גיט דעם בוים: ה' סבין את הפנים קען מענ בשמירען
 מיט אייל אומצייטיגע פירות. פירות ווס זעגן גיט
 צייטיג און קען וויר וויא זאלין גישווינד צייטיג
 ווערן, ווען וויא זענען גאך אויף דעם בוים
 באשמירט קען ווי מיט אייל ווערן זיי קען שווינד
 צייטיג ונקבים אותם עד ראש השנה אדער קען סאכט
 אין די פירות לעכלאך און מיט גיטם אריין אייל.
 אדער עס רעניגט אריין אין די לעכלאך ווערן די
 פירות גישווינד צייטיג, דאס מעג קען טאן דעם
 זעקסטין יאהר ביו ראש השנה. דאס איז אלץ ביי
 אנעלעכע פירות וואס וועלן צייטיג ווערן אין
 זעקסטין יאהר פאר ראש השנה פון זיבעטען יאהר
 פני ערב שביעית שנקבט לשביעית אבער אז דיא
 אומצייטיגע פירות וועלן איצט צייטיג ווערן אין
 זיבעטין יאהר, טאר קען גיט באשמירן די פירות
 מיט אייל אדער ווי לעקערין און אינווייניג אריין
 גיטן אייל, אפילו אין זעקסטין יאהר. ווארום ער
 ארבעט דאך אויף דעם זיבעטין יאהר ושל שביעית
 שיצאו למצאי שביעית. לא סבין ולא מנקבין אותן אבער
 פירות וואס האבין גנואקסין אין זיבעטין יאהר
 און אין אכטין יאהר זענען זייא גאך גיט צייטיג,
 ווייל זייא זענען הייליג אזוי וויא פירות שביעית.
 דאריבער טאר קען באיי זיי גיט ארבייטן אפילו
 דעם אכטין יאהר און קען טאר זיי גיט באשמירן
 מיט אייל און גיט לעקערין און אינווייניג אריין
 גיטן אייל פני דער זאל גישווינדער וואקסן. רבי
 יהודה נאָמט מקום שגבתי לסוך אינן סבין. כפי שהיו
 עבודה אויף דעם ארמ וואס דער מנהג איז צו

ארבייטן ארום דעם בוים מעג קען איהם מפקל
 זיין אויך, און ארבייטן איך דאך גאר מוקר דעם
 זעקסטין יאהר ביו שבעות איז מפקל זיין אויך
 גאר מוקר דעם זעקסטין יאהר ביו שבעות (איז
 דא דרייא פלוגות אין דעם דין: ד' מזהמין את
 הנימיעות קען מעג באשמירן דעם בוים דעם
 זעקסטין יאהר ביו ראש השנה מיט אזאך וואס
 האט אשליקסטין ריח פדי דיא ווערים זאלין
 אנמאלישן פון בוים, אדער דער פשט איז מזהמין,
 אז די קאָרע פון בוים פאלט אראפ לייגט מען
 אריין מיט צווייטן די קאָרע און דעם בוים די
 קאָרע זאל זיך צו קלעפן צום בוים דער בוים
 זאל גיט פאר פריקנגט ווערן דאס מעג מען אויך
 דעם זעקסטין יאהר ביו ראש השנה ופדיכן איהן
 קען וויקילט ארום דעם בוים אום וזמער דעם
 זעקסטין יאהר ביו ראש השנה ער זאל גיט פאר
 פריקנגט ווערן און וויקטער ער זאל גיט פריקען.
 גאך אפשט איז ופרבין, מען גינט צו זאקען די
 צווייגין פון אויבין זיי זאלין זיך גיט פאר שפרייטן
 אויף דער ערד. וקיסטן איהן קען מעג שימין אש
 אויף דיא ווארצלען פון בוים ודאס איז גוט צום
 בוים, גאך אפשט איז וקוטמין קען מעג אפ
 האקן די שפיצין פון די צווייגין וישליחו בתים און
 קען מעג מאכין וועגט פון געקטער ארום דעם
 בוים אזייל אויף אזייל און אינווייניג שום מען
 אין ערד, גאך אפשט איז קען מאכט אזוי וויא
 הסקה ארום בוים צו פאר שמעלן די היץ אדער
 די קעלט וישקן איהן עד ראש השנה קען מעג ארויף
 גיטן וואקער אויף דעם שפיץ בוים און די וואקער
 זאל אראפ רינגען אויף דעם באגצין בוים עס זאל
 איהם נאם מאכין. די אלע זאכן מעג קען מאכין
 דעם זעקסטין יאהר ביו ראש השנה, רבי אליעזר

בין מקום שהנהו לטוך למקום שלא נהנו לטוך לא מהו סוכה עבודה וזרי: ר"ש מהיר באילן. שהוא מלא פירות שביעית לעשות בו מלאכה כמולאי שביעית (1): מפני שהוא רשאי בעבודת האילן. אף על פי שהפירות קדושים בקדושת שביעית, והלכה כה"ק: מברכיבין. כופפים ומזרות הגפן בלחץ ומכסים אותה בעפר: מרכיבין. מביאים ענף של אילן ומרכיבים אותו על גב אילן אחר שהוא ממינו: פחות משלשים יום. בגמ' דה"פ רש"י השנה מוכיח דה"פ שלשים יום דקליטה לת"ו וג' ימים דרבי יהודה ושמי שכתוב דרבי יוסי ורבי שמעון מרכיבים קודם שלשים יום דתוספת שביעית דבעינן שתקלט הנטיעה קודם תוספת שביעית וכולוהו כ"ל חוספת שביעית ושלשים יום לרבי יהודה דלמחר כ"י ימים הוא קליטה לרבי ג' דקליטה ושלשים דתוספת. לדברי רבי יוסי ור"ש דלמרי שמי שכתוב לרבי שמי דתוספת, ופי' קליטה שחלה הנטיעה נקלטה ולאחזת בשרשיה בלחץ. והלכה כרבי יוסי ור"ש: ז האורו.

מד פסדי: (1) כל עבודות פליטות כדמילי' בת"כ שבת שבתון יסיה ללחץ כיוון שלשים שביעית דה"פ שפירושים מה"ש מוחל חסה לעשות מלאכה כדוסי של אילן חבל סיכותו חסותי' עד ט"ו בשבט. ה"ש: [ג] מל' יום. ודבר זה חסותי' כלי' דה"פ' שבתון חסה מפני

באשמי' דיא אוקצייטיקע פירות מיט איל יו"א זאלן גי'שווינדער וואקסין קאר מען גיט בשמי' דעם זעקסטן יאהר די פירות וואס וועלן צייטיג ווערן דעם זיבעטן יאהר ווארום אלע ווייסן אז ער באשמי'ט פרי זעס זאל געשווינדער צייטיג ווערן אין דעם זיבעטן יאהר. מזה"ע ער דאך איין ארבעט אויף דעם זיבעטן יאהר פקום שנהי שלא ליד פדו אבער אויף דעם ארשט וואס עס איז גיט דער מנהג מען זאל בשמי' דיא אוקצייטיקע פירות, מעג מען ווייט באשמי' דעם זעקסטן יאהר. ווארום מען ווייסט גיט אויב ער באשמי'ט עס זאל גי'שווינדער וואקסין אבער ער מיינט דער מיט איין אנדער זאך, אבער אין זיבעטן יאהר אפילו וואו דער מנהג איז גיט מען זאל באשמי' דיא פירות ווייל אום שביעית קאר מען גיט קאהן איין ארבייט בייא דיא, און די פירות פון זיבעטן יאהר וואס וואקסין אין אקטן יאהר ווייל ווייט זענען הייליג אזוי ווי די פירות פון זיבעטן יאהר קאר מען ווי גיט באשמי' דיא אפילו אויף דעם ארשט וואס עס איז גיט דער מנהג צו באשמי' דיא קרינט רבי יהודה אויף דעם ערשטן פגא אין ערב שביעית דער ערשטער פגא מאכט גיין חיוק אין די ערקער און רבי יהודה מאכט אחילוק ריש פסדי פגא שהוא רשאי שביעית האילן און רבי שמעון קרינט אויף דעם ערשטן פגא אין מוצאי שביעית, און ער זאגט די פירות וואס האבן גיוואקסן אין זיבעטן יאהר און זיי זענען נאך אויף דעם בוים אין אקטן יאר אפילו די פירות זענען הייליג אזוי ווי אין שביעית פון דעקסאונעגן מעג מען קאהן אמלאכה ביי דעם בוים צו פאר געקערן דיא פירות, ווארום צום דין פון פלאכה איז דאך שוין נאך שביעית: ז איז נטפין ויין פריבין ויין פריבין מען קאר גיט פלאנצן אבוים, און מען קאר גיט

מכריה ויין אבוים ומכריה הייבט מען געקט אצווייג פון אבוים און מען פייגט איהם צו דער ערד און אויף דעם צווייג שייט מען ארויף ערד און איין עק פון דעם צווייג פייגט מען ארויף און עס ווערט דער פון נאך אפאהל אבוים. און מען קאר גיט מרביב ויין אבוים ומרביב הייבט מען געקט אצווייג פון אבוים און מען זעצט אים אריין אין אונארצלען פון איין אנדער בוים און עס וואקסט פון איהם אבוים קרב שביעית פחות משלשים יום לפני ראש השנה דאס אלץ קאר מען גיט קאהן דעם זעקסטן יאהר ווייניגער ווי דרייסיג מעג פאר ראש השנה ווארום מען דארף אז דיא צווייג זאל זיך איין ווארצלען אין דער ערד פאר ראש השנה און דרייסיג מעג דאערט ביי אצווייג ווארצלען זיך איין דריבער מוז מען דאס פלאנצן דרייסיג מעג פאר ראש השנה זאם נעט אי הכריה אי הכריב יקור און אויב ער האט גיפלאנצט אבער ער האט מכריה גינען אבער מרביב גינען דעם זעקסטן יאהר ווייניגער ווי דרייסיג מעג פאר ראש השנה מוז מען דאס אויס רייסן, ווארום עס וועט זיך איין ווארצלן אין שביעית כפי הידה איבר כל חרבה שאינה קולפת לשלש ימים שוב אינה קולפת כפי הנהגה, אנט די פלאנצונג וואס זי איז ווארצלעט זיך גיט אין אין דריי מעג וואס זי איז זיך שוין גיט מעהר איין ווארצלען, דריבער איז גענוג מען זאל פלאנצן דעם בוים דעם זעקסטן יאהר דריי מעג פאר ראש השנה, ווארום אויב עס וועט זיך איין ווארצלען וועט זיך דאס איין ווארצלען פאר ראש השנה און אויב עס וועט זיך גיט איין ווארצלען פאר ראש השנה, וועט עס זיך שוין גיין קאהל גיט איין ווארצלען, רבי יוסי רבי שמעון זאגן לשמי שבתו צוויי וואבין דאקעט ביי עס ווארצלעט זיך איין, דריבער מעג מען פלאנצן דעם זעקסטן יאהר צוויי וואבין פאר ראש

המצרי. שרוע לירק דלי זרעו לזרע הא תנן לעיל
 דלולין כיה בחר השקשם אפי' לא תנע מהם מים :
 שובנע מהם מים שלשים יום. ולא מתורת ירקות
 הגדולות על כל מים וגבשו כשרה בית הכבול שמסתפקת

כיוולא כסח כיוון שמרעלו לפני ה"ס : [ה] וכל ככל. לטפס
 דמייסוסה דכתיב (שמיים סב) כי יבעל כחור כסולה ומתכנס
 לבי כנע דמחוסת טלם עם כחולתה יתייבין בניוין כניד.
 ג' רוב מ"ק : (ט) משה בירושלמי כילי הוא ברוך
 מקילו אם מתחלה אסור ולס' לאו מותר פי' טוקן כולפת
 כעמח אם מתחלה חקק ערין
 לה הוא חסור ואם אין מתחלה
 מותר. כ"ט : [ו] אסורות
 בשביעית. כלומר אסורות
 כספתי. שביעית דפ"ט :
 (י) ככ"ק דמ"ק כ' ה"ב
 דשרי אפי' כתיב הככל :
 (יא) וירושלמי פריך דר"ג
 ד"ט שמר אף נוסף לה ספסל
 מן האשכול ומכיל לה דכתיב
 ענין של אשכול אינו כדכתיב
 הילכך חלה חוקי הילוף חלס
 סמלין לא תזמור לא תכסם. והל' כר"ט
 בעמח הוא חסור. כ"ט :
 כדכתיב הילוף הוא חסור. כ"ט :

שמנע מהם מים שלשים יום לפני ר"ה מתעשרין
 לשעבר ומותרים בשביעית. ואם לאו אסורים
 בשביעית ומתעשרין לשנה הבאה. [ה] ושל בעל
 שמנע מהם מים שתי עונות. דבר ר"מ. וחכ"א
 שלש י' הדלועין שקיימן לזרע. אם הוקשו לפני
 ר"ה ונפסלו אדם כוותר לקיימן בשביעית.
 ואם לאו אסור לקיימן בשביעית. התמרות שלהן
 [ו] אסורות בשביעית. ומרביצין בעפר לבן. דברי
 רבי שמעון. ר"א בן יעקב אומר. מרביצין באורז
 בשביעית. ר' שמעון אומר אבל אין מבחשין
 שביעית אסור להטימן לזרע. התמרות. ה"ז קודם שיפתח

דומה לתמרה וכמוהו נקטם רחשו ונלצה בו תמרה כפ' לולב הגזול. פ"א תמרות כעין לולבי נפנים : ומרביצין בעפר
 לבן. כלומר משקים שדה לכן כרס שביעית כדי שילאו ירקות בשביעית ולא עוד אלא
 שמסקים אותם בשביעית כדי שילאו ירקות למוצאי שביעית : מרביצין באורז. מקיין עפר הלוז ומעריבין אותו כמים,
 כמו נתנו לממרס כיומא: אבל לא מבחשין. שאין מוחכים העלין של (יה) הלוז, חרנס לא תזמור לא תכסם. והל' כר"ט:

ויה אייגען ווארציעלט נאר אז די שאלאבן ונאם
 וי ליגען אין דעם אזוי וויא אין אבייטילד יגען
 הארט גענווארן פאר ראש השנה: מ' הצללים השרים
 יביעלע וואם עס וואקסט גיט אין ויי קענענרלאך
 גוט פאר ויגען ושל הפדי מערקישע קאב וואם ער
 האט ויי פאר וייט צום עסקין ונווארום צום פאר
 זיגען שמיים אין יענער משנה אז מען רעכונט
 נאך דעם איין ווארצילון שפעג מהם מים שלשים יום
 לפני ראש השנה אונ ער האט אויף געהערט דרייסיג
 מעג פאר ראש השנה צו גיטן אויף ויי וואקער,
 אונ ויי האבען גענוואקסן נאר פון גענין. האבין
 זיי שוין גיט דעם דין אזוי ווי ירק וואם מען גייט
 צו דעם דין פון מעשר נאך דעם יאהר וואם מען
 קלויבט ויי אפ פון פעלר מתעשרין לשעבר ומתקיים
 בשביעית נאר ויי האבין דעם דין צו מעשר אזוי ווי
 הבואה אונ ויי ווערין גירעכיבט נאך דעם יאהר
 וואם ויי האבין אין איהם אן געהויבן צו וואקסן
 ודאם ויי ייקט ויי דער יאהר נאך איז גיווען פאר
 ראש השנה אונ אויב נאך ראש השנה איז
 שביעית יגען זיי כותף ווי האבין גיט דעם דין
 פון שביעית וואם לאו אפרים בשביעית ומתעשרין לשנה
 הבאה אבער אז ער האט גיט אויף געהערט צו
 גיטען אויף ויי וואקער דרייסיג מעג פאר ראש
 השנה, אונ נאך ראש השנה איז שביעית האבין
 זיי אויך דעם דין פון שביעית, אונ גענין מעשר
 האבין ויי אויך דעם דין ווי דער יאהר פון נאך
 ראש השנה מען ואל געבין מעשר נאך אדער
 מעשר עני, אזוי ווי ירק וואם מען גייט שנין דעם
 יאהר וואם מען קלויבט ויי אפ פון פעלר ושל בכל
 שפעג מהם מים שתי עונות אונ דיא פארזייהנג וואם
 וואקסן אין אקאהל וואם עס איז אויס גיענעט
 צייטן ווען מען זאל זיי באגיטן ביים וואקער,

אויב ער האט צוויי צייטן פאר ראש השנה גיט
 גענאסן האבין זיי דעם דין אזוי ווי הבואה וויא
 פריער איז גיטשאנען. אזויא נאנט רבי מאיר,
 החקים אפרים שלש אונ די חכמים ואנין דריי צייטן
 אויב מען האט דרייא צייטן גיט גענאסן מים
 וואקער האבין זיי דעם דין ווי הבואה : י דלועין
 שקיימן לזרע. אם הוקשו לפני ראש השנה ונפסלו מאכל
 אדם מותר לקיימן בשביעית, ואם לאו אסור לקיימן בשביעית
 קירבעם וואם מען האלט זיי צו פאר ויגען אויב
 ויי ווענען הארט גענווארען דעם יעקסטין יאהר
 פאר ראש השנה אז אפענטש קען זיי שוין גיט
 עסקין אונ זיי וואקסן אין שביעית מעג מען וייא
 האלפען אום שביעית, אונ אויב מען קען וייא
 עסקין פאר ראש השנה פון זיפעטין יאהר אונ זיי
 האבין גענוואקסען אין דעם זיפעטן יאהר קאר
 מען זיי גיט האלפין אום שביעית, ווארום פירות
 שביעית קאר מען גיט האלפען צום פאר ויגען
 התמרות שלהם אסורות בשביעית יגיעע כליהונג קאר
 קען גיט האלפען אום שביעית וידיצין כדש' לכו
 דברי רבי שמעון אונ מען קעג באגיטען אפעלר וואם
 עס וואקסט אין איהר הבואה ערב שביעית פרי
 די ירקות זאלין וואקסן אום שביעית אונ מען
 מעג באגיטען אום שביעית פרי דיא ירקות זאלין
 וואקסן מוצאי שביעית אזוי נאנט רבי שמעון.
 רבי אליעזר בן יעקב אפר נאנט מען קאר גיט
 מפרסין גיארן בשביעית מען מעג באגיטען די ערד
 וואם וואקסט אויף איהר ריין אום שביעית רבי
 שמעון אפר אבל אין מבחשין רבי שמעון נאנט אבער
 די בלעמער פון די ריין קאר מען גיט אפ שניידן
 אום שביעית ווארום דיא פאר יעקערט די ריין
 אונ פאר געקערן אום שביעית ווען עס איז
 געהעפט צו דער ערד קאר מען גיט:

אבל עקרב פוסק. כיוצא
 קלאר דאס סיס נחש
 מרמיס לכל כנגדו פוסק לפי
 טעם דנגדו כעצם מתקין
 להיקוי. ומיכו לא מנינו אס
 פסק סימור נלכס מדלף קלמב
 וזס פסק חזק ללכס פלל
 למתלת פסק מיכס היכיל וזס
 טעם דני ללכסות או דני
 למתנות חזק נלכסות ה'
 כלכות ברלכסות וני וכעצמס
 כלמכות כדלמתיקן לקמן
 ספיקין (דף לז):

כללס ס' כלל לני היליזן דהסד דלכלות דכתיבס אלה למד
 ואפילו נחש כרוך על עקבן לא יפסיק. אמר רב
 ששת אל שנו אלא נחש אבל עקרב
 פוסק. מירכבי נפל לגוב אריות אין מעידין עליו
 שמה נפל לחפירה מלאה נחשים ועקרכים מעידין
 עליו שמת. שאני ההם דאנב איצצי סוקי. אמר ר'
 יצחק ראה שוורים פוסק דתני רב אושעיי מרחיקין
 משור הם נ' אמה ומשור מועד כמלא עיניו. תנא
 משמיה דר"מ ריש תורא ברקולא סליק לאגרא
 ושדי דרגא מתותיך. אמר שמואל ה"מ סליק שחור
 וביומי ניסן מפני שהששן

כמה נחש כרוך על עקבו או אייגער שמיים
 שמונה עשרה אפילו אשלאנג האם יזך
 ארומקעוויקולט אויף זיין פוס זאל ער ניט אויפ'
 הערזין צו דאוונען און זאל ניט אקאפ געמען דעם
 שלאנג פון פוס כ"ו נאך שמונה עשרה אפיר רב ששת
 לא שנו אלא נחש רב זאגט דאס איז נאך גער'
 לעראנט גינארין ביא אשלאנג וואס איז ארומקע'
 וויקולט אויף זיין פוס אגל עקרב פוסק אקער אז
 אעגדים איז ארומקעוויקולט אויף זיין פוס זאל ער
 איהם באלד אראפ געמען אפילו אין מיטען
 שמונה עשרה, ווייל אעגדים פייסט געוויס אונ
 זיין בייסין איז אפגנה, אקער די אשלאנג איז ניט
 געוויס אז ער וועט זי פייסן, זאגט די נקרא סיחי
 איך וועל דיר פועטן אקשיא, אמר ר' האבין גילערונט
 גל לטב אריות אין פניו עליו שפת או אייגער איז
 אריין געפאלן אין אנרום וואס אינווייניג זענען
 דא לייבין, זאל מען ניט עדות זאגן אויף איהם
 אז ער איז גישטארבן, זיין ווייב זאל מעגן
 געמען זיין אנדער מאן, ווייל מאקער זענען דא
 לייבין ניט גינזען דינגערניג איז ער געפלעקען
 לעבין אונ אייגער האט איהם ארויס גענומען פון
 גרוב גל לפייה געפאלן נחשים עקרכים אקער אז
 אייגער איז אריין געפאלן אין אנרום וואס איז
 נויקיג איז פוהל מיט שלאנגן אדער מיט ענדערסין
 פניו עליו שפת מעג מען באלד עדות זאגן אויף
 איהם אז ער איז גישטארבן אפילו מען האט ניט
 גיזעהן אז ער איז גישטארבן אונ זיין ווייב מעג
 געמען זיין אנדער מאן, ווייל מיר זאגן באלד
 וויא ער איז אריין געפאלן אין גרוב האבין איהם
 די שלאנגען אדער די עגדיסען געפליסען אונ ער
 איז גישטארבן, זעהן מיר דאך אז אשלאנג בייסט
 אויף באלד אונ מען שטארבט פון זיין בייסין,
 דארף מען דאך מעגן אראפ געבן אשלאנג פון פוס
 אין מיטען שמונה עשרה, עגפערט די נקרא שאני
 ההם דארט איז אנדערש דאס איצצי מען ווייל דער
 מענטש איז אויף זיי ארויף געפאלן אונ האט זיי

דחקו היקויה: שור תם. שלא נחש חלס: מועד. שנגח נ' פעמים: בדיקולא. כל שחולין זו הנין כדלכסו וחלכו:
 ושדי דרגא. גלו דוקא לאל כלומר הוזה ממנו הרבה: ביומי ניסן. מתוך שעברו ימי הסתיו שהלכן היתה יבשה

צונגעדיקט דריבער האבין דא שלאנגען איהם
 געביסען, אקער אז דער מענטש טוהט קיין
 שלעכטס דעם שלאנג, וועט דער שלאנג ניט
 פייסן אפיר רבי יצחק ראה שוורים פוסק רבי יצחק זאגט
 אז אייגער דאוויקט שמונה עשרה אונ ער נעהט
 אקסין קומען איהם אנקומען זאל ער אנוועק גיין
 אין מיטען שמונה עשרה דמי רב אישגא ווארם
 רב אושעיא האט גילערונט פרחין פשוט פס פשיס
 אקס פון אקס וואס האט געשמויסן מענטשין
 זיין קאהל אדער צווייא קאהל זאגט אפילו ער
 האט נאך קיין קאהל געשמויסן זאל מען זיך
 רערוויקערין פופציג אילין ומשור תצנע אונ פון
 אקס וואס האט שוין געשמויסן דרייא קאהל
 מענטשין זאל מען זיך רערוויקערין גלגל גיני אז
 דער אקס זאל איהם ניט קענען זעהן פני ספשיה
 דדי פאיר מיר האבין גילערונט פון רבי מאיר'ס
 וועגן ריש תורא בדקלא סליק לאגרא ושדי דרגא פתיח
 אז דער אקס האלט זיין קאפ אין דא קארב אונ
 עקס נאקסטו פון איהם אנטלויפן, ווארום ווען
 דער אקס איז זאט איז ער ווילד, אונ אויב דא
 האסט קיין ארט וואו צו אנטלויפן: זאלסטו ארויף
 גיין אויף דעם בוידים אונ זאלסט אראפ נוארפין
 דעם לייטער, דער אקס זאל ניט קענען ארויף
 קומען צו דיר אויף דא לייטער אפ שמואל הני סלי
 בשור שחור יריפי ניסן שמואל זאגט אזוי אנטלויפן
 זאל מען נאר פאר אשווארצין אקס, אונ אין חודש
 ניסן פניי שחוק פירב לו בז קניי ווייל דער שחון
 פאנאנט ביא איהם צווישען דא הענער, דאס
 פיינט מען ווייל דעם נאנצין ווייטער איז דער
 אקס גינזען אין שמואל, אונ איצט אין ניסן, עס
 הייבט אן ווערין ווארעם אונ דא פעלדער זענען
 באדעקט מיט נרא זאין ארץ ישראל וויא דער
 אקס נעהט אזוי אנויע זאך וואס ער האט שוין
 לאנג ניט גיזעהן ווערט ער ווילד אונ פרייליך,
 דאקאלס דארף מען זיך היטען פאר איהם, אונ
 דא געעסען ווילדקייט זיי ביא דא שווארצע

צונגעדיקט דריבער האבין דא שלאנגען איהם
 געביסען, אקער אז דער מענטש טוהט קיין
 שלעכטס דעם שלאנג, וועט דער שלאנג ניט
 פייסן אפיר רבי יצחק ראה שוורים פוסק רבי יצחק זאגט
 אז אייגער דאוויקט שמונה עשרה אונ ער נעהט
 אקסין קומען איהם אנקומען זאל ער אנוועק גיין
 אין מיטען שמונה עשרה דמי רב אישגא ווארם
 רב אושעיא האט גילערונט פרחין פשוט פס פשיס
 אקס פון אקס וואס האט געשמויסן מענטשין
 זיין קאהל אדער צווייא קאהל זאגט אפילו ער
 האט נאך קיין קאהל געשמויסן זאל מען זיך
 רערוויקערין פופציג אילין ומשור תצנע אונ פון
 אקס וואס האט שוין געשמויסן דרייא קאהל
 מענטשין זאל מען זיך רערוויקערין גלגל גיני אז
 דער אקס זאל איהם ניט קענען זעהן פני ספשיה
 דדי פאיר מיר האבין גילערונט פון רבי מאיר'ס
 וועגן ריש תורא בדקלא סליק לאגרא ושדי דרגא פתיח
 אז דער אקס האלט זיין קאפ אין דא קארב אונ
 עקס נאקסטו פון איהם אנטלויפן, ווארום ווען
 דער אקס איז זאט איז ער ווילד, אונ אויב דא
 האסט קיין ארט וואו צו אנטלויפן: זאלסטו ארויף
 גיין אויף דעם בוידים אונ זאלסט אראפ נוארפין
 דעם לייטער, דער אקס זאל ניט קענען ארויף
 קומען צו דיר אויף דא לייטער אפ שמואל הני סלי
 בשור שחור יריפי ניסן שמואל זאגט אזוי אנטלויפן
 זאל מען נאר פאר אשווארצין אקס, אונ אין חודש
 ניסן פניי שחוק פירב לו בז קניי ווייל דער שחון
 פאנאנט ביא איהם צווישען דא הענער, דאס
 פיינט מען ווייל דעם נאנצין ווייטער איז דער
 אקס גינזען אין שמואל, אונ איצט אין ניסן, עס
 הייבט אן ווערין ווארעם אונ דא פעלדער זענען
 באדעקט מיט נרא זאין ארץ ישראל וויא דער
 אקס נעהט אזוי אנויע זאך וואס ער האט שוין
 לאנג ניט גיזעהן ווערט ער ווילד אונ פרייליך,
 דאקאלס דארף מען זיך היטען פאר איהם, אונ
 דא געעסען ווילדקייט זיי ביא דא שווארצע

כבית או יולדת חוק ט' ימים וכמה דברים שאין הפה יכול לדברם וסובלים על מלח מלכנו. ועוד יש ימים ורכי הוא וכו' ביד בני לאם כוונתו אם נחלת טועמת עומדת אומרים יסיה לנו מורה אם תכבדו כמים האורח יום כמים ואין כל יומם גדול מה ומה ויולי הדבר כעם בני אדם ניסוחו אך השטן הוא המעצם איהם כשכוחו השטן טוב ענהם ומוחם יכול להסמוח על כל היות למיזן בידו והשטן אלץ והפיל האורח יכול להוכיח כמים או לווער גמולו וטלם, ואי יחס לנשים כן כי טובים הם על כהם לאוין לא כמחשן, לא ימלא כן וגו' עמם, ובמקומותיהם לא חלכו. וסוד תרגיליו לדבר עבירה ועון וישלום בני יצר טוב ואל והתגנני לחן לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ותגמלני חסדים טובים בא"י הגומל חסדים טובים לעמו ישראל: (ב) וכל זמן שיכנס אדם לבית הכסא אומר עורוני עורוני שמרוני שמרוני לי עד שאכנס ואצא שזה דרכן של בני א"י ואחר שיצא מברך בא"י אמ"ה אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים חלולים גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם יסתם א"י מה ואם יתח א"י מהם אמ"ה להחקים ולעמד לפניך אמ"ה שעה אתה בא"י וזאת כל בשר ומפליא לעשות:

ישראל כתפארה, כשמעביר ידיו על עינו מברך פוקה עורים, כשיש על כמטות מברך כחור אפורי, כשמוריד רגליו על המטה ומניחם על גבי פרקע מברך רוקע הארץ על המים, כשעומד מברך ווקף כפופים, כשנוטל ידיו מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים, כשרוחץ פניו מברך בא"י אמ"ה המעביר תבלי שינה כשני ותנומה כשנרדנו לדבר מצוה ואל ה' אלהי ואלהי אבותי שתרגילני לדבר מצוה ואל ישלום בי יצר ועו תוחוקני במצותיך ונתן חלקי בתורתך קודם שיכנס חסדים טובים בא"י הגומל חסדים טובים לעמו ישראל: (ב) וכל זמן שיכנס אדם לבית הכסא אומר עורוני עורוני שמרוני שמרוני לי עד שאכנס ואצא שזה דרכן של בני א"י ואחר שיצא מברך בא"י אמ"ה אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים חלולים גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם יסתם א"י מה ואם יתח א"י מהם אמ"ה להחקים ולעמד לפניך אמ"ה שעה אתה בא"י וזאת כל בשר ומפליא לעשות:

נימ עסין אייער או שלא לקחת אש שני פנים בשלש תלה בבית או יולדת חוק ט' ימים וכו' ואל נים נעקען צוויי קאל אייער פון די שטוב וואס אין איר אוי דא אקראנקער אדער אגעווינערין ביו ניים מענע פון איר קינד ניקארין וכמה דברים שאין הפה יכול לדברם אונן נאך פיל זאקין וואס די מויל קען נאר נים אזוי פיל אים דעקענען ועוברם על מצות מלכנו אונן זיי האלטיין נים וואס אונזער מלך הקב"ה האט ניקאטין ועוד יש נייטש ורב דוא נאך איר דא אפישוף אונן דאס איז אנרויעק זינד גוהי ביד בני אדם אונן מענטשין מוהען די זינד רואין אש נחת בווערד משכד זיי ויעקן אקויל ברענט שמייענדיג אומרים יהיה לנו אורח זאגן זיי מיר וועלן די האבין אנאמט אם הכפרה במים אויב מען וועט די קויל פארלעשין מיט וואסער וועט דער אורח דערמורנקען ווערין אין טאסער וואו ק' נירוש גדול מה אונן עם איז ניקא אנדערשערער פשוף ווי דאס איז וואכט ויעבן דודך אונן די זאך איז אמת, עם איז אזוי כפה בני אדם נסוהו פיל מענטשין האבין דאס נירורכט אף השלשן הוא המטעה אותם דער שטן האט גינארט די מענטשין זיי זאלין מיינען אז דורך דעם וואס זיי האבין פארלאשין די קויל מיט וואסער דריקער אז דער נאכט דער מורנקען גיווארין, וועלן זיי גלויבין אין פשוף כפאזא השלשן שיה מנהל ואומר: פול הארד במים אז דער שטן יעקת מען האט פארלאשין אקויל מיט וואסער אונן די מענטשין אין שטוב זאגן דאס איז אסיקן אז דער נאכט וואס דארף צו אונן קומען וועט דערמורנקען ווערין אין וואסער אז אומר השלשן דאמאלס זאגט דער שטן אז וואסיל הארד במים איך וועל גיין צום נאכט אונן וועל אים אריין ווארפן אין וואסער להפכות זה איך זאל דעם מענטש נארין, ער זאל מיינען אז דורך דעם פשוף איז דער נאכט דערמורנקען גיווארין להיות לסימן בידו לחש לעולם וועט ביי דעם מענטשין זיין אצידיקן אז פשוף איז אמת וועט ער אייביג טאן פשוף ואי דאס לעושים כך וויי צו די מענטשין וואס מוהען אזוי כי טובים כל כפה לאוין זיי זינד יעקן אויף פיל לאוין לא נחשו איר זאלט נים פרוכין לא יבא כך קיים קיים

אויף דעם קאפ זאל ער זאגן די ברכה טופ: ישראל כתפארה, כשמעביר ידיו על עינו ווען ער ווישט אים די אויגין מיט ויינע העקם זאל ער זאגן די ברכה פוקה עורים, כשיש על כמטות או ער האט זיך געעצט אויף דעם בעט זאל ער זאגן די ברכה פוקה פוקה פוקה כשמוריד רגליו מן המטה ויניחם על גבי פרקע ווען ער לאוט אראפ די פיס פון בעט אונן שפעלט זיין אויף די כשעפר ער ער שטייט שוין אויף די ערד זאל ער זאגן די ברכה ווקף כפופים, כשנוטל ידיו ער וואשט דיא הענט זאל ער זאגן דיא ברכה על נטילת ידים, כשרוחץ פניו ווען ער וואשט זיין פנים זאל ער זאגן די ברכה המעביר תבלי שינה כשני ותנומה כשנרדנו לדבר מצוה ואל ה' אלהי ואלהי אבותי שתרגילני לדבר מצוה ואל ישלום בי יצר ועו תוחוקני במצותיך ונתן חלקי בתורתך קודם שיכנס חסדים טובים בא"י הגומל חסדים טובים לעמו ישראל: (ב) וכל זמן שיכנס אדם לבית הכסא אומר עורוני עורוני שמרוני שמרוני לי עד שאכנס ואצא שזה דרכן של בני א"י ואחר שיצא מברך בא"י אמ"ה אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים חלולים גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם יסתם א"י מה ואם יתח א"י מהם אמ"ה להחקים ולעמד לפניך אמ"ה שעה אתה בא"י וזאת כל בשר ומפליא לעשות:

מענו ונחש עם זאל נים געפונען ווערין אין דיר ופיי

שפויים עדים כחוקה ספק כי לא נחש צועק. ולוחם הנהדרים כשים מימוש להם טלה יאכלו כוד מלאש על כהנים או כהנים די יודין אזעלעקע וואס מאכין פשוף אדער זיין פרויבן די צייטן אדער אנדערע פראגעס ובחוקותיהם לא תלכו אין דעם פירונג פון די כנענים זאלט איר גיט גיין ועד שעושים עדות התורה שגר כי לא נחש ביעקב די תורה האט גיאנט עדות אויף די יודין אז בוי זיי איז נאט פשוף, אונער מאכט יא פשוף, זאגט ער דאך אז די תורה האט גיאנט פאלשע עדות ואתם הנהדרים פשוף להם מירוש ראש טלה יאכלו עוד בראש של בהמה אונ די קענטשין וואס האבין קאפ שמער-

חולים מכני מעיים לויכ אוכלים מכני מעיים הכי זס מדרכי כאלמורי טלה כסה בהקב"ה וכו' כפולך:

צין אונ מיהען אנדר זיי זאלין גיט קער עסין זאקאם פון אבהקה או קשהם חולים בבני מעים אינס אוכלים סכני מעים אדער די קענטשין וואס זענען קראנק אויף די גידערים מיהען זיין אנדר זיין זאלין גיט קער עסין גידערים פון אבהקה אונ גיט פון אעוץ תר"ח מדרכי האמורי דאס איז אפירונג פון די אמורים, יודין קארין גיט אזויא זאגין אונ גיט אזויא קאן זאל בפה בהקב"ה וואו רפאה נאר ער זאל ויך פארזיקערין אויף גאט, אונ גאט קעט אים היילן:

נשא יום ב תורה

אונקלוס

לחשק מתיח דוא יהוה נפש י יה יהו יהוה רוח יוד הא ווא הא נשכה יהוה חיה יחידה ו דכלוי יך"ה אל שם כ"ן שכעשה בניקוד חולם :

כו ערפי אהרן ובניו תהיה כר...
 עבדת בני הגרשני לכל משאם
 ולכל עבדתם ופקדתם עדהם
 במשמרת את כר משאם: כח זאת
 עבדת משפחת בני הגרשני באהל
 מועד ומשמרתם ביד איתמר בן-
 אהרן הפהן: ס כס בני מררי
 למשפחתם לבית אבתם תפקד
 אתם: מן שלשים שנה
 ומעלה ועד בן חמשים שנה

כי על פימך אהרן ובניהו תהי כל פולחן בני גרשון לכל מטולהון ולכל פולחנהון וחמנן עליהון במטרא ית כר מטולהון: כח דין פולחן זרעית בני גרשון במשכן זמנא ומסרתהון בידא דאיתמר בר אהרן כהנא: כס בני מררי לזרעיתיהון לבית אבהתהון חמני יהוה: מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין חמנינן כל דאתי

שפתי חכמים

י דק"ל דהספוקים סמיו זס לזס דהספוק אומר מ"ס סכין ובני ומה"כ כתיב יד איתמר בן אהרן סכין ועבדן פסוקי עמי פ"י סוף על הספוק דלמיל לזיס פון הכנים מעונס פליהס כו ומפסך איתמר בן סכין. וז"ל כיון דלחין מעונס טלה איתמר למס כתיב לעיל ובני ל כריס. חין זס קיוס דככסס קמנוה עליו ל

רש"י
 (כו) על פי אהרן ובניו. ואיוה מהכנים ממונה י עליהם ביד איתמר בן אהרן הכהן: כמו ובני דן חשים. וכני פולס בליאכ:

פירוש לתורת אלהים

(כו) על פי אהרן ובניו דורך אהרן מיט זיינע ויהוה תהיה כל עבודת זאל ויין אלע ארבעט פון די בני גרשון לכל משאם צו אלע זאכין וואס זיי דארפין קראבין זלכל עבודתם אונ צו אלע זיינע ארבעט זאכדעם עליהם במשמרת אונ איהר זאלט באפעלן אויף זיין מיט דימונג אה כל משאם אלע זיינע מעשאות פלוקר די קידער פון אהרן זאלין אכטונג געבין אויף אלץ ווס קען דארף קראבין עם זאל גיטראנין זענען זיינע שמעלן זאל ער שאפין קען זאל דאס קאן:

תפקדום פריהבא לצבא לעבד את עבדת אהר מועד :

תחילא למפלח ית פלמן משבן זמנא :

תרנום

נביאים שופטים יג

למשך מנ"ח דו"א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה דנצח ארני נשמה דדוד יהוה ויהי יחיה דנצח דנצח יהוה היה יחידה דדוד אל שם ב"ן שבעשית :

* ויעתר מנח אל יהוה ויאמר בני ארני איש האלהים אשר שלחת יבואנא עוד אלינו ויורנו מהנעשה לנו הילול : * וישמע האלהים בקול מנח ויבא מלאך האלהים עוד אל האשה והיא יושבת בשדה ומנח אישה אין עמה : * ותמהו האשה ותרץ ותגד לאישה ותאמר אליו הנה נראה אלי האיש אשר-בא ביום אלי : * ויקם וילך מנח אחרי אשתו ויבא אל האיש ויאמר לו האתה האיש אשר-דברת אל האשה ויאמר אני :

* וצלי מנח קרם וי ואמר בקעו וי נבייא בני דשלחנא יתתי קען עוד לוחנא וילפיננא מה נצביד לרביא דאתליד : * * וישמע קרם וי צלוחיה דמנח ואתא אל אבא בני עוד לוח אתמא והיא יתבא דתקרא וקטח בעלה לית עקה : * * ונאחזיאת אהתא ורהטת וחזיאת לבעלה ונאמרת ליה הא אתחתי לך נברא די אתא ביומא דכי קויתי : דוקם ואל מנח דתר אתמיה ונאמא לוח נברא ואמר ליה האת נברא די מליחא עם אתמא ונאמר אנא רשי

(א) לנער הילול. העמיד להולול : (ב) לנער הילול. העמיד להולול : (ג) כקול מנח. כ"ל נלמאות שלמנו עם שלא סולך סברי לא הוסיף דבר : (ד) ביום. כ"ל ביום סיוע סכר סמתי לך מנח : (ד) אחרי אשתו. כי היא לבדה ידעה העקום אשר נראה בו : הכתה. כה"ס השלם :

מצורת דוד

דעם סירוש עברי מיישש נענינם מען בייא דער הפסודה פון דער וויאק :

כתובים משלי לא

למשך מידד ומלכות דו"א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת יוד רוח יאהרדוניה נשמה דיסד א ארנ ארני נפש ארני רוח אלף דלת נון יוד נשמה דמלכות יו הו הו הו חיה יחידה דיסד יהוה חיה יחידה דמלכות אל שם ב"ן שבעשית :

* וישתה וישכח רישו ועמלו לא יזכר-עוד : * פתח-פיה ושתקוהו לא נזכרון טוב : * לאלם אל-דין כל-בני חלוף : * פתח-פיה שפט-צדק ב פתח פוקד קהלין דלא מסמיו דין ודון. כוליהון בני עולי : * פתח פוקד רש"י

מצורת דוד

(א) ישתה. כי כלשר ישמה ישכח וישכח רישו ועמלו וסעלם כעם אשכ סכר נשמו לא יזכור עוד כעם השכרות כי שין דעם אשכ סעמיו אמה סתם שין כעוכו לספדיך סעמיו : אל דין. גם סתם שין אל דין כל כדמי השכלים הפהליים דכייסס עמה סכלנס כעוכו סעמיוס וסתם שין לסייכרס אל הכוכ סכלל לסם כלשר יואה נשמו דרך לטוליס חס סיון לסמיו : (ג) סתם שין. דכרסווס וסקיכות ושמוע נדק ודן דין עמי וסכיון ולא יפקד מעם משפטם כעכור סולססם סם סחוק פירוש ע"מ

(א) וישקה וישכח רישו אקער דער מעג אקאהר פרינקען מערה ער זאל פארנעסין זיין זרעמקייט ועמלו לא יזכר עוד וועט ער זיין כידעקייט מערה נים געדיינקען אין דער צייט וואס ער וועט פרינקען. (ב) פתח שיה לאלם אקער דוא קלך דארפסט אויף עפענען דיין מויל אפילו א שטומער זאל היך פארשטין אז דוא רערקט

רְדִין עֲנִי וְאֶבְיֹון: י אֲשֶׁת חַיִּי כִי יִמְצָא וְרָחֵק מִפְּנֵינִים מִכָּהֶּ: וְדִין צְדָקָא וְדִין לְעֲנִי וְלַעֲלִי: ד אֲתָתָא קְשָׁרָא

מנו ישבחה יקרא היא סן ביבי מבהא מימחא:

מצודת דוד

עמל דינס: (ד) אשם חיל. כהתימו לספר מוסרי אמו חזר לשבח אשם חיל לכבוד אמו למען היות לה זכרון: מי ימלא. מי יוכל למלא אשם חיל כי הוא דבר יקר ומלאח דלג טביחה: וכחוק. אם היר רוצים למכרה או שיהיה רחוק משל שווי הפנינים כי היא שוטה יוספי, ויבוא ענין עליה:

פירוש ע"מ

פִּד שֶׁמֶס צָדֵק אִז דּוּא. עֲפֻעַנְקִט מִיִּין מוּיל צו זַאנִין דְּעֵס מִשְׁפָּט מוּו עַר זַיִן רַעְבֵּט. וְנִארוּם נֶאָד דִּיר קִאָר קַעַן שׁוֹן גִּיט אִיבְּעַר פִּקְדָּנִין דִּיו עֲנִי וְאֶבְיֹון אִנּוּ דּוּא כִּיאַפֶּקֶט זַאנִין דְּעֵס דִּין פֿון אַאָרַעמָאן. אָרַעַר אִיאַפֶּלְעֶר קִעֲנָמֶשׁ וְנִאָם זַיִן עֲבֵרַע אִינִין קִיקִין נֶאָר צו דִּיר אִנּוּ קִאָפֶּן אוֹיף רַעַשׁוֹנֵג, דִּוּרָה דְּעֵס מוּזָם זַיִן פֿון וְיִין זַיִנְעַר וְיִיט אִנּוּ אִימְקֶר מִיִּם לִויִשְׁעַרַע גְּעִאָרְאָקֶען. (ו) זַאנֶט שְׁלֵמָה הַקְּלָה

עיקר תוי"ט

משנה פסחים פרק א

ברמורא

פסחים. כל הכס בקצין עשני שיש פסח לאשון וכו' ובפסח כש"ס קב"ו ל"ט הראשונים פסח לאשון ומס' ו'ל"ק ק"י פ"ט. ה"פ יום טוב: (6) ד"ל פ"טין מדכתיב שביטו ולא כתיב מצבול וכו': פסח: כלב ד"ל פ"טין שביטו ולא כתיב מצבול וכו': פסח: כלב עמר סג' כדך א"ש"ס שלל ה"ט פסחיו כלום ה"ט כמחשבו חזק מצבולו וזכ"ס כה דמחשבו מצבול מחשבה: (6) ש"ל"ן גנ"ו מסרש לאתוי' כו' ואלוהי יין ושמן דל"ל דביקה וס"ס מקבש וזמח אכתיב כו' דה"ל פ"ט דביקה ומשני במתק' כו': (ג) פד"ש"י עד התקדס, ויבוא כמו שמי השעשע:

אור: לארבעה עשר. ליל שלמחרתו יהיה י"ד וקורא התנא ללילה חור כדרך שקורין ליום סני נהור ולישנא מעליה נקט: בורקין את החמץ. לית דמטרי טעמא דביקה כדי שלא יעבור על בל יראה וכל ימלא אם יהיה חמץ כביתו כפסח וזע"ג דכביטול בעלמא סני (6) חיישין שמא ימלא בלוסקא ויסיפיה וימלך על כבולו (כ) ויהאבו עלי' לאכל' ויעבור עליה על בל יראה וכל ימלא הלכך בודקין את החמץ כדי לבערו מן העולם, ואית דלמרי טעמא דביקה גזירה שמא ימלא חמץ כביתו כפסח ויאכלנו כיון שאינו רגיל להיות כדיל ממנו כל שאר ימות השנה: לאור הנהר. בגמרא יליף דביקות חמץ נריהם שחיה לאור הנהר מדכתיב הכא שאור לא ימלא כבתיכם וכתיב התם וימלא הנביעה מה מליחה האמורה שם ע"י חפוש שחמור ויחפש וגו' וימלא חף מליחה האמורה לא ימלא כבתיכם ויחפוש הנהר כתיב נר חללים נשמת אדם חופש כל הדרי בטן, ותקנו הדביקה כגילה מפני שגילה כל העם מלויין כבתיכם ואור הנהר יפה לדביקה כגילה יותר מכיוס דשרגא כתיבהא למאי מהני מיהו אם לא כדק ליל ארבעה עשר בודק כו' ד שפירית זרריך שיבדוק נמי לאור הנהר: ולמה אמרו. לקמן במתני' שתי שורות של הכיות הסדורות זו על גב זו במרתף של יין צריך לבדוק כגילה אחת שלמרו כ"מ שאין מכוניסין בו חמץ א"ל לבדוק למה הזכירו לבדוק ומשני לא אמרו אלא במרתף שמכוניסין בו חמץ כמו מרתף שמסתפק ממנו יין לשלחנו ולפעמים שהשמש עומד למזוג ופתו בידו וכשהיין כלה נכנס במרתף להביא יין: שתי שורות על פני כל המרתף. דרך אגורי יין לסדר הכיותיהן שורות שורות שממלאים כל קרקעית המרתף וחוזרין ומניחין הכיות על הכיות כשורות ההחמוט כך שורות העליונות עד שמי הקורה (ג) ושתי שורות שלמרו כ"ש הם שורה החלונה מן המרתף עד שמי הקורה וחוזר ובודק הכיות העליונות על פני ארכו וחזרו

פסח אור לארבעה עשר די נאכט ונאם גיהער צום פערענעמיין טאג אין גיטן נדיא נאכט ונאם פאר ערב פסח בודקין את החמץ לאור הנהר וזכט מען אויס די חמץ פון שמובו און פון אלע אנדערע צדקשער ונאם גיהער צו דעם בעל הבית. ביאי די ליכטיגקייט פון אליקט גל פסח שאין סגניסין בו חמץ יעדער ארש ונאם מען בריינגט גיט אין איהם חמץ אנאנג יאהר אין צידה דביקה דרמי דארף מען גיט זוכען חמץ ולמה אצטו שתי שורות במרתף פאר ונאם האט מען גינאנט אז אין אקעלער ויין דארף מען

זוכען צווישן צוויי שורות פערער טאקער וועט מען געפינען חמץ פסח שפגניסין בו חמץ אין אויב אקעלער ונאם מען בריינגט אין איהם חמץ. בית שמיא זאגן שתי שורות על פני כל המרתף צוויי שורות איבער דעם גאנצן קעלער, דיא פערער ווערין אויס גישטעלט אייבם אויף דאם אנדערע פון די ערד ביו צום פאלקין אין דיא לינג אונ אין דיא ברייט פון קעלער, דארף ער זוכען חמץ צווישן די שורות פון פארונט פון די ערד ביו צום פאלקין, אונ צווישן די אלע אויבערשטע פערער אין די לינג

(ד) ארכו הוא שאלם שטרק שיהיה סמליוט ען האלן ודחטו הוא שאלם שהזכר וזכר סמליוט. ועיין תו"ש.
 (ה) ועיניה כתיב כ"ף סתמה שלנו שוכה בזקופה וי"ם מלינוס
 שעיניה כלום הטרק כותל סתים עתמו והגה יהואה אל הקורס
 דסייט לו גג השכינת. כ"ש: (ו) והל' סתה ולא כנגדו תמש
 קמבר אלל הוהול סתפססו צו
 ק"י הכי. כ"ש: (ז) וזכר
 לעדק ומסתפסן וילין להם
 לא ידקוק וסתפס דה"ס מטיס
 דלפי' רבנן מוהו דכל היכא
 דפוטס כרה ס"ס מחור עליו
 לטרקס הייטיגן דלמח' סחי
 למילכ מתיבס וולא סתקינן אהלי
 סתפס אלל עז סתפסן דליכא
 כתי. כ"ש: (ח) שפטיי.
 ציללה לטרקס שאלל כלינה גס
 צדק. כ"ש: (ט) סלל. דהס
 דהקן לעיל דלון סתפיסן היינו
 סתפס אלל כלה חילק למיחס
 שיה סתול חולדה כדפיני יוסיס
 לתיך דיקוס. גמ': (ס) שאלמל

(ד) אל מרחק ומלאו סחי שורות כתיב גס ויחית (ה) שורה
 אחת בזקופה ושורה אחת כשכינה ב' שורות החריצונות.
 השורה העליונה הסמוכה לשמי קורה הרואה פני הפתח
 (ו) ושלמטה הימנה ואלוהם שלפנים אינו בודק כלל ויזן
 הסליונות אינו בודק אלל
 שחי העליונות לכד: אין
 חוששין. כשצדק הכיח
 כוויית זו וכל לכדוק ויחית
 זו חוששין שמה אחר
 שבחתי לוו גררה חולדה
 למקום הכדוק ועריך אי
 לחזור ולכדוק שחס' אחר
 לחוש לכך הרי גס מחור
 לאחר יש לומר כן אי כדקתי
 קודם למיכרי ולאחר כדקתי
 הכיחה חולדה מתוך מחור
 חזרי לחזרי ואין
 הכי קאמר כחלס

לדבר סוף: ג' בודקים אור ארבעה עשר וארבעה עשר שחרית. הכי קאמר כחלס
 מלמס פרקיס הללו כלכד כודקיס ולאחר שלשה פרקיס הללו אל לא כדק טוב אינו כודק: בתוך המועד.
 בשנה פקיס סחור מועד. עד סתפסן (י). ואלת דמפריס בתוך המועד מתוך
 הפסח לאחר המועד לאחר הפסח כדי שלא יתערב לו המתן שער עליו הפסח סחור כהנאה כמתן של היתר
 שנמסרה לאחר הפסח ו"י סבר לאחר הביעור דהיינו לאחר זמן חיסורו של מתן לא יבדוק כלל דלמח' אחי למיכל
 מניה ורבנן אמרו לכדוק לאחר זמן חיסורו ולא חיישינן דלמח' אחי למיכל מניה כיון שכל עמחו מחור עליו לשרפו
 ולא ללכד כר' יהודה: ד' ושרפין בתחלת שש. ואלע"ג דכל ששה' (א) מדאורייתא כר' (ב) גזרו רבנן עליה דלמח'
 עמי וסבר על הז' שהיא ו' אלל הז' לא סעו למימר על הז' שהיא ה' ומחר: ותולין כל חמש. ואינו אוכל גזירה

לייגן און אין די פרייט פון קעקער, און בית הלל
 זאגן שחי שורות חריצונות ער זוכט נאר דעם חמץ
 צווישן צווייא שורות פקעקער פון פארניגט שמו
 העליונות און נאר די אויבערשטע צווייא שורות:
 ב' אין חוששין מען דארף ניט מורא האבן שמה גזירה
 תולדה מבית לביית סאקער האט אקאץ פאר שלעפט
 חמץ פון אשמוב וואס מען האט דארט ניט אויס
 גיראקט די חמץ און אריין גיראקט אין די שמוב
 וואס מען האט שוין פון איהר אויס גיראקט דעם
 חמץ ופקסס לסקוס און אין דיא ועלביגע שמוב
 סאקער האט אקאץ פאר שלעפט חמץ פון דעם
 ארמט וואס מען האט ניט אויס גיראקט בית חמץ
 אין דעם ארמט וואס מען האט שוין אויס גיראקט
 דאס ו' ווארום אז מען וועט אזוי מורא האבן ממדי
 לחצר פון איין הויף אין אנדערן הויף ופער ליד און
 פון איין שקאט אין די אנדערע שקאט דארף מען
 אויף מורא האבן סאקער האט אקאץ פאר שלעפט
 חמץ אין דעם הויף אנדער אין די שקאט וואס מען
 האט שוין דארט בודק גינען אז ליד סוף האט דאך
 די וואך קיין סוף וועט מען אנאנצין סאג דארפן
 נאר בודק זיין: ד' רבי יהודה זאגט בודק אז ארבעה
 גישר מען איז בודק חמץ דיא נאכט וואס צום
 פערצענטן סאג אין ניקן. און אויב ער האט ניט
 בודק גינען דעם חמץ ביי נאכט ובארבעה עשר שחרית
 זאל ער בודק זיין דעם חמץ דעם פערצענטן סאג
 אין דער פריא. און אויב ער האט ניט בודק גינען
 ערב פסח אין דער פריא ובשבת היתיר זאל ער בודק

זיין דעם חמץ ווען עם קובץ די צייט צו פאר
 פערענען חמץ ויחסיס אויסרס און די חמץ און גאנץ אל
 בודק אז ארבעה עשר אז ער האט ניט בודק גינען דעם
 חמץ דיא נאכט וואס צום פערצענטן סאג בודק
 בארבעה עשר זאל ער בודק זיין דעם חמץ דעם
 פערצענטן סאג אל בודק בארבעה עשר אז ער האט
 ניט בודק חמץ גינען דעם פערצענטן סאג בודק
 בודק חמץ זאל ער בודק חמץ זיין אויס יום טוב אל
 בודק בודק חמץ זאל ער האט ניט בודק חמץ גינען
 אום יום טוב בודק יאחר ממדי ואל ער בודק חמץ
 זיין נאך יום טוב ונוייל חמץ וואס אין געפליבן
 ליגען אום פסח אויף נאך פסח סאג מען ניט הנאה
 האבן פון דעם חמץ אפילו נאך פסח ויחסיס ששידי
 און די חמץ וואס ער לאזט איבער צום עסין ביי
 נאכט נאך דער בדיקה און סארגין פריא יחסיס
 בגינה זאל ער לייגן אויף אבעהאלמענעס ארמ
 כדי שלא יהא צדק בדיקה אחרי ער זאל גישט דארפן
 נאך אקאל בודק זיין ווארום אז עם וועט עפעס
 פעלן פון דעם חמץ וועט ער מוויין נאך אקאל
 בודק חמץ זיין אלע שמוב סאקער אין דער
 חמץ ערנעץ אין אשמוב פאר שלעפט גיווארין:
 ד' רבי כואר זאגט אפילו כל חמש מען עסין חמץ
 ערב פסח די גאנצע פינפטע שעה ובין עלף דעם
 זינערן ושרפין בתחלת שש און מען פאר ברענט
 דעם חמץ אנהייב ועקספע שעה ודאס אין
 נאך עלף דעם זינערן. און רבי יהודה זאגט
 אפילו כל ארבע מען מען עסין חמץ די גאנצע
 מערעט

וכר לדבר . כדפרישין . ולא לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא לאור האבוקה אלא לאור הגר . והטעם מפרש קראי הכי ורחיה ממש ליהא חלל אסתמחא בעלמא דל"ת מדברי קבלה ניטו: ספני שאור הגר יפה לבדיקה . ולקמיה מפרש מאי מעלותא מלחוקה : ונוגה . שלעתיד ללדיקים כאור של שבעת ימי כדאשתי הוה : וקרנים . מלשון קרן עור פניו והורונו מיד הקב"ה : לו . ולדיק מזיו של הקב"ה ילאו והורונו לנהקין פני הלדיקים ולא יהיה אורם שיה לאורו חלל כנר בפני האבוקה : אורו . ולאסתמחא מפניו הוא כולק הלכך אין יפה לבדיקה : בעית . מתירא שלא יבעיר את הבית ואין לנו על הבדיקה יפה :

פיל ליקט נאר אין ליקט אין אויף גענוג דחתיב נוארום עם שטייט אין פסוק גר ה' נשפת ארס חופש כל חרבי פשו די נשקה פון דעם מענטש איז אליקט פון גאט ער וזכט מיט איהר אלע צימקערין ואלע קעהאלטענע ארטרען פון בויה , ועדן מיר אז מיט אין ליקט אין אויף גענוג צו וזקען אונ געפיגען מיט זיבן די ברען האבין גילערקט אז בודקן לא לאור החמה קען קאר גיט וזקען חמץ אין בייה ריא ליקטינקייט פון ריא וזנן ולא לאור הלבנה אונ גיט בייה די ליקטינקייט פון די לבנה ולא לאור האבוקה אונ גיט בייה די ליקטינקייט פון אפלאם פייער אלא לאור הגר נאר בייה די ליקטינקייט פון אליקט ספני שאור הגר קיט לבדיקה טייל די ליקטינקייט פון אליקט איז גוט צו וזקען מיט איהר חמץ ויפה על פי שאין ראה לדבר אפילו אשטארקע פענווייונג איז נישא אז די ליקטינקייט פון אליקט איז גוט צום וזקען זיך ליקט ארערמאנונג צו דער נאך איז נא דא אז אליקט איז גוט צום וזקען מיט איהר שטאנר נוארום עם שטייט אין פסוק שבעת ימים שאור לא יקרא בבתיכם ויבען מען ואל גיט געפונען ווערין חמץ אין אייערע שטובין וויאזוי נאך זאגט דער פסוק ויחפש בגדול החל ובקטן בלתי ומצא ער האט געד וזכט בייה דעם גרעסטן האט ער אנגעהויבן וזקען אונ בייה דעם קלענסטן האט ער געענדיגט דאס וזוכנג אונ ער האט געפונען דעם פעקער וויאזוי נאך זאגט דער פסוק בית יהיא אחפש את ירושלים בגרות אין די צייט וועל איה וזקען ירושלים מיט ליקט וויאזוי נאך זאגט דער פסוק גר ה' נשפת ארס חופש כל חרבי פשו דיא נשקה פון דעם מענטש איז אליקט פון גאט ער וזכט מיט איהר אלע צימקערין ואלע קעהאלטענע ארטרען פון בויה ונויט עם שטייט פרייער פרייער ריא גיך אבוקה לא פאר אפלאם ואל מען גיט וזקען חמץ וויאזוי דא ריא האט דאך גיזאגט פאר דחתיב וואס מיינט דער פסוק ונוגה כאור הנהיב כנר בפני האבוקה וואס רב זכיר אמר זה אורו לפניו וזה אורו לאחוריו . ר"פ אמר האי בעית והאי

ליקטינקייט וואס איז געווען אין די ערשטע ויבען מען וואס די וועלט איז פשאפן געווארן שטארק אין ליקטינקייט פון גאט וועט זיין אויף די צדיקים , אונ דאךט אוי קעהאלטן זיין שטארקייט לכה צדיקים וזמן בפני שכינה צו וואס איז גלייך דער פנים פון די צדיקים גענין דעם פנים פון די שכינה זיך בפני האבוקה וויא אליקט גענין אפלאם , איז דאך אפלאם ליקטינקער וויא אליקט , ואל מען בודק חמץ זיין פאר אפלאם וויא ריא אונ דאך זאגט אבוקה להבדלה מצוה מן השמים ווען מען זאגט הכהן אונ מען זאגט די ברכה בורא מאורי האש , איז די געשעע מצוה מען זאל זאגן די ברכה אויף אפלאם פייער , ועדן מיר דאך אז אפלאם איז ליקטינקער וויא אליקט , נאך מען בודק חמץ זיין פאר אפלאם אפר רב נתקן בו יצחק האט רב נתקן בר יצחק ריא איז בודק חמץ מיט אליקט קען ער געמען ריא ליקט אין אלע לעקער אונ אין אלע שפאלטן פון שטוב אונ וזקען דעם חמץ ווי אזי כול להכניס לחורין ולסדקין . ער וזקען חמץ אין די לעקער אונ אין די שפאלטן פון בלייבן חמץ רב זכיר אפר רב זכיר זאגט זה אורו לפניו וזה אורו לאחוריו . קען מען מיט איהר וזקען , אבער אפלאם ציהם ויה ריא ליקטינקייט אינקען , דרייער קען מען גיט וזקען מיט אפלאם רב פאר אפר רב פאר זאגט האי בית יהיא לא בית אז ער וועט האלטן אפלאם צום חמץ וזקען וועט ער מורא האבין ער זאל גיט פעסע אנצינדען , דרייער וועט ער גיט אין זינען האבין וואס חמץ וזקען , ער וועט נאר אין זינען האבין ער זאל גיט פעסע אנצינדען , אבער אז ער וזכט מיט אליקט האט ער גיט מורא קאמער וועט ער פעסע אנצינדען , דרייער וועט ער גוט וזקען דעם חמץ זינען אפר

כיצד הרי שחגר חגורו והוא על מכתו מברך אור
 ישראל בברכה. שמע התרנגול מברך הנתון לשכני
 בינה, וכל בריכה מהן שלא נתחייב בה אינו מברך
 אותה: (ג) כיצד לן בכסותו אינו מברך בשעומד
 מלביש ערומים. הלך יתף אינו מברך שעשית לי כל
 צרכי. ביהו"כ ובת"כ שאין שם רחיצה אינו מברך נט"ו
 ולא המעביר הכלי שינה. אם לא נכנס לבה"כ אינו
 מברך אשר יצר את האדם, וכן שאר ברכות אלו:

כר כית דלא נשבי זקא כו'. ופותי בני אדם שיש להם לשמוע
 ענייה כגון להסמיל ללמד להיטותים או להסמיל במלכות אדם
 יאומרים נמתי עד ר"מ אף ע"פ שאין זה נחוש לין זה דרך
 סתירה כי מי יודע אם יחיס אם ימות בחוך פתום נמלע עם ללא
 קיים הפתום. כללו של דבר מיר כשתפס המלוט לידך טסה אוסף
 ואל תחמה פתום. וכן דרשו חכמים ושערמם את המלוט אל
 מקרי הפתום אלל המלוט אם כלה עמי לידך אל מימכה להפתום

האם איהר געקויפט, וועט דאס גישעפט גיט גוט
 זיין, און אויב די הון ווערט גיט געשעפט און גיט
 קאנערער וועט דאס גישעפט זיין מיטעל קיין
 גליק קיין אויסקליק, דאס קען מען פרויבן וכו' וזל
 די גבית דלא נשבי זקא און אויב ער וויל קען ער
 מאכין דיא אנהערע פראגע, ער זאל אנזינדען
 אליקט אין אשטוב וואס דארט איז קיין ווינטעל,
 אויב דיא ליכט וועט גוט אויסקרענען ביו צום
 לעצטן און וועט זיך גיט שמעלצין, איז אסיפן
 אז דאס גישעפט וועט גוט זיין, און אויב דיא
 ליכט איז אויסקלאשין גינארטן אן אשוס סיבה
 ואורזאקען וועט דאס גישעפט גיט גוט זיין, און
 אויב אין אנהייב האט דיא ליכט זיך גישמאלצין
 און נאכדעם וועט זיך גיט גיט גיט גיט גיט גיט
 לעצטן, וועט דאס גישעפט אין אנהייב גיט גוט
 זיין אקער דער סוף וועט גוט זיין, און אויב אין
 אנהייב האט די ליכט גוט גיברענט נאר אין סוף
 האט די ליכט זיך גישמאלצין וועט דאס גישעפט
 אין אנהייב גוט זיין און דער סוף וועט גיט גוט
 זיין, דאס איז אלץ אז דאס אויסקלעשן און דאס
 שמעלצין האט קיין סכה אורזאקען געהאטן נאר
 עס איז געקויפן פון זיך אליין, פון רעסטוועגין
 דאס פעקטע איז דער מענטש זאל נאר גיט פרויבן
 נוארום דער סוף פון מענטש קען היינטיגען טאג
 אזוי ווייזן, און מארגן ווערט גינעדערט, די הון
 און די ליכט וועט מארגן אדער איין אנדער טאג
 אנדערש ווייזן, דער מענטש דארף טאהן און
 גאט וועט קעבן זיין ברכה ויהימן בני אדם שיש להו
 לעשות מצוה און די מענטשין וואס דארפן טאהן
 אמצוה כגון להחמיל ללמד להיטותי דהיינו ער דארף
 אנהייבן לערנען מיט קינדער או להחמיל במצוה אחת
 ואומרים יתכן די ראל תודש און זיי זאגן מיר וועלן נוארטן
 ביו ראש חודש אף על פי שאין נח ניהוש אפילו
 דאס הייקט גיט ער פרויב די צייטן, פון רעסטוועגין
 איז זה דרך הסוכה איז דאס גיט אנשטע וועג,
 מען דארף גיט אזוי טאהן פי מי ידע אם יתה או יסת
 בותף הת"ש ווארום ווער ווייקט אויב ער וועט
 לעבן אדער ער וועט שטארבן איינער עס וועט ווערן
 ראש חודש נאכא פת ולא קיים הפתום וועט ער
 זיין גישמארבן און וועט גיט האבן קנינים גינען די
 מצוה כלל של דך דער כלל פון די זאך איז פת
 קשתא הפתום לידך עשה אוהת ואל תחיה אוהת ווען
 עס קומט צו אפענטש אמצוה זאל ער זיא באלר טאהן
 און זאל גיט אוועק שמויטן דיא מצוה אויף שפעטער
 אויף איין אנדער צייט וכו' ודרש חכמים און
 אזוי האבן דיא חכמים גילערונט עס שמויט אין פסוק
 ושמרתם את המצות איהר זאלט הימען די מצות
 אל תקרי המצות זאלקט גיט לייגענע המצות אלא
 המצות נאר זאלקט לייגענע המצות, איהר זאלט
 הימען דיא מצות זאלקט גיט זאגער ווערן אם
 באת מצוה לידך אל הנהיגה להחמין אויב עס
 וועט קויפען צו (חק לישראל ע"ט) ח"ד

דיא זאך בינד וויא אזוי הרי שחגר חגורו הוא על מפתו
 אייב ער האט אנגיטאהן דעס נארמיל ווען ער איז
 נאך גינען אין פעט מברך זאל ער זאגן די ברכה
 איהר ישראל בברכה. שפע התרנגול מברך אויב ער האט
 גיהערט דער האן האט געקרייט זאל ער זאגן די
 ברכה הנתון לשכני בינה, וכל ברכה מהן שלא נתחייב בה
 אינו מברך איהת און יעדער ברכה וואס ער דארף
 זיא גיט זאגן, זאל ער זיא גיט זאגן, דהיינו ער
 האט גיט אנגיטאהן שיה, זאל ער גיט זאגן דיא
 ברכה שעשית לי כל צרכי. אדער ער האט גיט אנגיטאהן
 אנארמיל, זאל ער גיט זאגן דיא ברכה איהר ישראל
 בברכה און אזוי קייא אלע אנדערע זאכן: (ג) כיצד
 וויא אזוי לן בכסותו אינו מברך משעמד מלביש ערומים
 אויב ער איז גישלאפן אנאנצע נאכט אין זיינע
 קליידער, זאל ער שטייט אויף אין דער פרייה זאל
 ער גיט זאגן די ברכה מלביש ערומים הלך יתף איני
 מברך אויב ער וועט זיין אנאנצע טאג בארויט,
 אן שיה, זאל ער גיט זאגן דיא ברכה שעשית לי כל
 צרכי. ביום הנשירים ובהשעה באב שאין שם רחיצה יום
 כפור און השעה באב וואס מען טאר גיט זאגן
 אין דער פרייה די הענט ונאר די פינגערן אינו מברך
 נפילת ידים ולא המעביר הכלי שינה זאל מען גיט זאגן
 דיא ברכה על נפילת ידים און גיט דיא ברכה המעביר
 הכלי שינה מענין, אם לא נכנס לבית הכסא אינו מברך אשר
 יצר את האדם אויב ער איז גיט גינען אין בית הכסא
 זאל ער גיט זאגן די ברכה אשר יצר, וכן שאר ברכות
 אלו און אזוי אלע אנדערע ברכות וועלכע זאך ער
 האט גיט גיטאהן זאל ער גיט זאגן דיא ברכה
 וואס גיהער צו דיא זאך:

כלה עשה אותה מיד ואם חשך לעשות עוזה ונאלם ולא עשהה מפנה עליו הכתוב כללו עשהה שנאמר ולקוחי עמי מהשכח
מוכס הקב"ה מלכסה למעשה :

בין האנש אמצוה דו זאלקט ויא טאהן , זאלקטו
ויה ניש לאוין ווער ווערין , דאס מיניגט מען דוא
זאלקט ניש זאגין דוא וועקט שפעקער טאהן דיא
מצוה זאל עשה איהם מיד נאר דוא זאלקט די מצוה
באלד טאהן ואם חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשהה
אויב ער האט געטראכט צו טאהן אמצוה אונ עם
האט איהם גיטראפין אסקה וא אפראלמנגן וואס
ער האט ניש גיגענט טאהן דיא מצוה מפלה עלי

אונקלוס

נשא יום ג תורה

לחמשיך מתי' ד'א יהודה נפשי יה יהו יהודה. רוח יוד האוראו הא. נשמה יהודה חיה יחידה המליו היה אל שם ב'ך
שבעשה בניקר חולם :

לא וזאת משמרת משאם לכל--
עבדתם באהל מועד קרשי
המשכן ובריהו ועמודיו ואדניו :
לב ועמודי החצר סביב ואדניהם
ויתרתם ומיתריהם לכל--פניהם
ולכל עבדתם ובשמת תפקדו את
פני משמרת משאם : לב זאת עבדות
משפחת בני מררי לכל--עבדתם
באהל מועד ביד איתמר בן אהרן
הבהן : לב ויפקד משה ואהרן

שפתי חכמים

כ מעשה כוס סיף מליו סהים לכויהו ימיוט ועיפוס. וא"ס
וסל לפיל כפרסא בעדכ פרסי' לת מיטרוו של משכן וסהל
ולא של חזר וסהל דמיטרוי סהכ היו ג'כ לבני גרשון .
א"ל דסא זכרסי' למיל ולא של חזר ר"ל דמיטרויס של העסקן
סיו כלס בעשא בני גרשון סכל בני חזר לא היו כלס בעשא בני
גרשון סלא קלסא בעשא בני גרשון וקלסא בעשא בני מררי כמו
שזכר סלן. וק"ל : ל פי' סה"ס וסו יחידות עמוכוס לעמודים
סהים עושא כמין קודסין סזוכין עוליס ספן יחידות סרכין ו'
ורחנן ג' ספסוס וכלמלנגן סכעט סהכס וכוך ספס קלעיס סביבו
סכעטוד סעשו כמין וו"ן סלס סלס סדק לפסלו סלס סלס סקוט סעמוד :
כ סכרסס סמועס עזילוס כסי' סכוסר סיסל :

פירוש לתורת אלהים

(לא) וזאת אונ דאס דאוניע וואס ווייטער אין פסוק
נעם שטיין ששמרת איו דאס הייבונג פון וייער
טראגין קרשי המשכן די קרעקער פון דעם משכן
ביריחו אונ וייער היינען : (לב) ובשבת אונ מיט
פירוש לתורת אלהים
די געקן תפקיד את כל עבדתם זאלט איר ציילן די פלים
וואס ווי וועלן טראגין מען זאל ציילן איהליבע
פלי מיט איהר נאמען : (לג) זאת עבדות דאס איו די
ארבעט פון משפחות מררי : (לד) ויפקוד סש

וְנִשְׂאֵי הָעֵדָה אֶת־בְּנֵי הַקְּהָלִיתִי
 לְמִשְׁפַּחְתָּם וּלְבֵית אִבְתָּם :
 מִמֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה
 וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כִּרְ־הָבֵא
 לְצִבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֵהָל מוֹעֵד :

בְּנִשְׂאֵי ית בני קהלת
 לְמִשְׁפַּחְתָּהוֹן וּלְבֵית
 אִבְתָּהוֹן : לֵה מִבְּר
 תְּלָתִין שָׁנִין וּלְעִילָא
 וְעַד בְּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין
 כִּל דְּאֵתִי לְחִיָּא
 לְפִילְחָנָא בְּמִשְׁכַּן וּמִנָּא :

פירוש לתורת אלהים

אונ משה מיט אהרן און די נשיאים פון דער עדה האבן געצויילט אה בני הקהלה די קינדער פון קהלת :

נביאים שופטים יג

לחשיף מנ"ה דו"א צבאות נפש צ צב צבא צבאו צבאות רוח יהוה נשמה רצח אדני נשמה דהור ויהוה חיה יחידה רצח יהוה חיה יחידה דהור אל שם ב"ן שבעשה :

א וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ עֲתָה יִבֵּא דְבַרְיָה מִדִּיהֵיהִי מִשְׁפַּחַת
 הַנְּעָר וּמַעֲשֵׂהוּ : ב וַיֹּאמֶר מִלֹּאךְ יְהוָה אֶל־מִנּוּחַ
 מִכָּל אִשְׁר־אִמְרָתִי אֶל־הָאִשָּׁה תִּשְׁמַר : ג מִכָּל
 אִשְׁר־יֵצֵא מִנֶּפֶן תִּינן לֹא תֹאכַל וַיִּין וְשָׂכַר אֶרֶץ־
 תִּשְׁתֵּי וְכָל־טְמֵאָה אֶל־תֹּאכַל כֹּל אִשְׁר־צִוִּיתִיהָ
 תִּשְׁמַר : ד וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל־מִלֹּאךְ יְהוָה
 גַּעֲצֵרָהּ־נָא אוֹתָךְ וּנְעִשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדֵי עֵינַיִם :
 ה וַיֹּאמֶר מִלֹּאךְ יְהוָה אֶל־מִנּוּחַ אִם־תַּעֲצֵרְנִי
 לֹא־אֲכַל בְּלַחְמָךְ וְאִם־תַּעֲשֶׂה עֲלַי לִיתְהֵה תַעֲנֶנֶךָ
 כִּי לֹא־יִדְעַע מִנּוּחַ כִּי־מִלֹּאךְ יְהוָה הוּא :
 וְאִם תַּעֲבִיד עֲלֵתָא קָרַם וַיַּתְּקִינָה אַרְי לֹא יִדְעַע מִנּוּחַ אַרְי מִלֹּאךְ דְּנִי הוּא :

א וְאִמַר מִנּוּחַ קָעֵן וַתְּקַיִּימוּן
 פְּתִיקָה מַה יְהִי דְחֵי לְרַבִּיא
 וּמַה גַּעֲבִיד : ב וְאִמַר
 מִלֹּאךְ דְּנִי לְמִנּוּחַ מִכָּל
 דְּאִמְרִית לְאִתְמָא תִּשְׁמַר :
 ג מִכָּל דְּיִפְתּוּק מִנֶּפֶן דְּחִמְרָא
 לֹא תִיכּוֹל חִמְרַת חֲדַת וְעִתִּיק
 לֹא תִשְׁתֵּי וְכָל מִסְּאָב לֹא
 תִיכּוֹל כָּל דִּי פְתִיקָה חִמְרָא :
 ד וְאִמַר מִנּוּחַ מִלֹּאךְ דְּנִי
 גִּיחּוֹד קָרַם גְּדֵי פָר עֵינַי : ה וְאִמַר
 מִלֹּאךְ דְּנִי לְמִנּוּחַ אִם
 פְּתִידִינִי לֹא אִיכּוֹל בְּלַחְמָךְ
 וְאִם תַּעֲבִיד עֲלֵתָא קָרַם וַיַּתְּקִינָה אַרְי לֹא יִדְעַע מִנּוּחַ אַרְי מִלֹּאךְ דְּנִי הוּא :

מצורת דוד

(6) מה יבא דכריך. כ"ל פה הכה הייתי כמסתפק אם יתקיימו
 דכריך מכל פהס סוף וכלפ שנית פ"י פהלי נכלס ח"כ
 שדבר ה' הוא וכו' יבא דכריך נזחת אשכנז וסודיעני מה יס'י
 משפט הנער איך להפנה עמו ועם המשפט אשר אשכנז לו :
 עליו כל אשר נזכרים רק הסופסם הוא אשר גם המשפט אמו משמר
 ח"ל ח"ל וכו' שאלמתי מכל כו' : כל אשר וכו' ח"ל נפשות עוד רק משמר כל אשר נזכרים : (ב) אם
 סעלני. ח"ל אם סעלני לא אוכל וכו' ח"ל אם כונתך לעשות גדי סעלני לא אוכל וכו' ח"ל אם כונתך לעלני מד משפט
 מולט הכל ל' סעלני ועם סעלני חוסי : כי לא ידע. כי אם ידע וכו' ח"ל אם כונתך לעלני לא אוכל וכו' ח"ל אם כונתך
 לו לומר לא אוכל כלל :

דגם פירוש עברי מיישש געפינט מען בייא דער הפסוקה פון דער וואך .

כתובים יום ג משלי א

תרגום

לחשיף מיסוד ומלכות דו"א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת יוד רוח יאהרונהי נשמה דיסוד א אד אדני אדני נשא אדני רוח אלה דלת נון יוד נשמה דמלכות יד וד דג חיה יחידה דיסוד יהוה חיה יחידה דמלכות אל שם ב"ן שבעשה :

א דתכיל עלה לביה דבעלה א בפתח בה לב בעלה ושלל לא יחזק : ב גמלתהו טוב ולא

פירוש ע"מ

(א) בפתח בה לב בעלה אז אין איהר ואל קענען פאר ושלל לא יחזק אז קיין שמוב ואכין ואל איהם ניט ויקערט ויין דאם הארץ פון איהר סאנן

נשא יום ג כתובים

תרגום

רע פל ימי חייתה: י דרשה צמר ופשתים ותעש בחפץ ולא מהבוא ולא חסרא:
 פפיה: י היתה פאניות סוחר ממרחק תביא לחמה: י פרעיתה פבקה ולא
 ה ותקם ו בעוד לילה ותמן מרף לביתה וחק לנעריתה: י בישתא פל יוכי חייה:
 הן עבנתא דאיהר: י דמות היה אלפת דהגרא דמן רחיק מותיא פכלותה: ה וקמת פליליא ויהבת
 מוונא לביתה ופולחנא למלתהא:

מצודת דוד

רש"י

(ח) ושלל לא יחסר. כלומר לא יחסר טוב: (ז) טרף.
 מוון: רחוק. גם הוא מוון הקלוב להם:

(ב) נשא. כשארן האיש בביתו יבטח זה ששמשו כל אשר
 בביתו ובעסקו שהוא עם לא יחסר משללו של כל לא יהיה
 נכבד וימחק לביתו מעמד חסריו מה בבית: (ב) נמלחה טוב.
 בכל ימי חייה כחשב בעלה היטיב עמה נמלה לו טוב לטובת
 הטובה אבל אם הכע לא נמלה לו כמספול: (ג) דרשה. בעלמה
 לטוב ולא לחזור אחריה: כמתן כסיה. לא טעמה מלאכה ע"י כסיה וגישה כ"ח בלעון כסיה וכללו הכסיה עומת לויים במלכה:
 (ד) כלאים סוחר. כמשינות הסוחרים הסולדים למכוחו. כן סוף מדיע מלכסה ממלכה כי משלה עם מסחר להיות יזונם
 מה אף שכל העל לזונם: (ה) בעוד לילה. קודם אור היום: וסמן. מחלקת עוון לבני ביתה: וסמן. מוון פקלוב סמלק
 לנערותיה:

פירוש עברי מיימש

פעלין ונשטוב ואכין ווערין אנגערויפן ונאקרויבן:
 (ב) נפלתו טוב ולא רע אזו ניא זאל גאר אימקער
 געצאהלין גאר מיט גושען. אבער גיט חיליה
 מיט שרעקן כל ימי חייה אלע איהרע לעבענס-
 טאג: (ג) דרשה צמר ופשתים זיא פארשט נאך וואל
 אויף פלאקס ותעש בחפץ אונ זיא מאכט
 פלייסג איהרע האנט ארבייט צו ווינטער אדער
 צו ווסער. עם זאל גיט פעלין אנצוואהן גאנץ
 אונ ריין: (ד) היתה פאניות סוחר אויב זיא קריגט גיט
 אויף איהר ארט נואם זיא דארף. ווערט זיא גלייך
 ווי די שיק סוחרים נואם זיי פארען גאנץ נוייט,

עיקר תוימ

ברמנורא משנה נטין פרק ב

המביא. נחתם חציו. אחד מן העדים חתם בפני:
 בפני נכתב חציו וכו' פסול. ודוקא חציו
 האחרון אבל בפני נכתב חציו
 הראשון שהוא עם האיש
 והאשה והזמן כשר (ה) וחציו
 הראשון נמי לא לריד שיראה
 הכתיבה עלמה אלא אם
 שמש קול הקולמוס בלכד
 טובר על הנייר כשעת
 הכתיבה תו לא לריד:
 מהם דלארכוכו רכנן לשלח המכיא נט למימר תרווייהו אבל אם הגט יולא מתחת יד שניהם כשר (ב) שנים שהניאו נט
 (6) ואפי' למ"ד משום היום ל"ב בפני נכתב פסול דלמא חסי
 לאתפויי בחציו ראשון שיש בו עם כו' שהוא עיקר כשר
 מיכלל מלחה ולא חסי ולאחופי. חסי: (ב) ופי' שיהי שניהם
 כלל אמשי דמ"ס דעלכות דליכר צבאות
 המביא גם ממדינת הים ואמר בפני נכתב אבל
 לא בפני נחתם בפני נחתם אבל לא בפני
 נכתב בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו בפני
 נכתב חציו ובפני נחתם כולו פסול. אחד אומר

בזמן שהגט יולא מתחת יד אחד
 מהם דלארכוכו רכנן לשלח המכיא נט למימר תרווייהו אבל אם הגט יולא מתחת יד שניהם כשר (ב) שנים שהניאו נט

המביא גם ממדינת הים אשליהם האם גיבראקט
 אנט פון חוץ לארץ ואמר בפני נכתב
 אונ ער האט גיזאגט איך האב גיזעהן ווי דער גט
 איז גישריבען גיזוארין אכל לא בפני נחתם אבער גיט
 פאר מיר איז ער גיחתמת גיזוארין, איך האב
 גיט גיזעהן ווי די עדות האבין זיך גיחתמת אויף
 דעם גט אדער ער זאגט בפני נחתם פאר מיר איז
 גיחתמת גיזוארין איך האב גיזעהן וויא דיא
 עדות האבין זיך געחתמת אויף דעם גט אכל לא
 בפני נכתב אבער גיט פאר מיר איז ער געשריבן
 גענוארין, איך האב גיט גיזעהן ווי מען האט דעם
 גט געשריבען. אדער ער זאגט בפני נכתב פאר
 מיר איז דער גאנצער גט געשריבען גיזוארין ופני
 נחתם חציו אונ פאר מיר איז גאר העלפט גיחתמת
 גיזוארין, איך האב גאר גיזעהן ווי איין עדות
 האט זיך געחתמת. אדר ער זאגט בפני נכתב חציו
 פאר מיר איז גאר העלפט געשריבען גיזוארין ווי
 אנדערע העלפטו ופני נחתם כולו אונ פאר מיר
 איז אין גאנצן גחתמת גיזוארין, איך האב גיזעהן
 ווי ביידע עדות האבין זיך געחתמת פסול איז דער

המביא גם ממדינת הים אשליהם האם גיבראקט
 אנט פון חוץ לארץ ואמר בפני נכתב
 אונ ער האט גיזאגט איך האב גיזעהן ווי דער גט
 איז גישריבען גיזוארין אכל לא בפני נחתם אבער גיט
 פאר מיר איז ער גיחתמת גיזוארין, איך האב
 גיט גיזעהן ווי די עדות האבין זיך גיחתמת אויף
 דעם גט אדער ער זאגט בפני נחתם פאר מיר איז
 גיחתמת גיזוארין איך האב גיזעהן וויא דיא
 עדות האבין זיך געחתמת אויף דעם גט אכל לא
 בפני נכתב אבער גיט פאר מיר איז ער געשריבן
 גענוארין, איך האב גיט גיזעהן ווי מען האט דעם
 גט געשריבען. אדער ער זאגט בפני נכתב פאר
 מיר איז דער גאנצער גט געשריבען גיזוארין ופני
 נחתם חציו אונ פאר מיר איז גאר העלפט גיחתמת
 גיזוארין, איך האב גאר גיזעהן ווי איין עדות
 האט זיך געחתמת. אדר ער זאגט בפני נכתב חציו
 פאר מיר איז גאר העלפט געשריבען גיזוארין ווי
 אנדערע העלפטו ופני נחתם כולו אונ פאר מיר
 איז אין גאנצן גחתמת גיזוארין, איך האב גיזעהן
 ווי ביידע עדות האבין זיך געחתמת פסול איז דער

נשא יום ג

עיקר תו"ט

לאמנא דמכוונה לקבלה : (כ) ל"ד שיחום הוא שהמארי . וז"ל
 כר"ן וקמ"ל מחניו שלע"ס שאלו ר' אחא ר' אבהו לוי' ככד תגורבתי
 גבס שבדיו לא היקם לריכה לומר כפ"ג ובפ"ג חפ"ה כל היקם
 לומר כה שפספסה שלח לר"ן לומר כפ"ג ובפ"ג וזה משמרה במנה
 דלי' כעיל' אמרש' תגורבתי :
 (כז) וספ"ג שאלו הגט מקיים .
 ופיין מו"ט :

לקלקלה : ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכהב
 ובפני נחתם . ודוקא כשהתנה הכעל עמה כעשה שמסר
 הגט לידה וחמר לה לא תתגרמי אלא כצוית דיעו על פלוני
 וחמרי בפני נכתב וכפני
 נחתם (כ) והכ"ד לוקחין
 לחומו מידה אחר עמרה
 הצריכה לומר בפני נכהב בפני נחתם :

כפני נכתב וכפני נחתם שלוח שיחזור ויתן אותה לה אבל אשה שניקה ויאלו מתחת ידה בכל מקום שהיא הרי
 היא מגורשת ואפילו שאלו הגט מקיים בחומתו ולינה לריכה שהתמר בפני נכתב וכפני נחתם (כח) :

אלוין קטן כפריינגען אנטם אונ זאגין דאס איז דער
 גט וזאם מיין סאן האט מיר גיגעקין ובלבד שהיא
 צריכה לומר בפני נכתב וכפני נחתם גאר וזיא דארף זאגין
 פאר מיר איז דער גט געשריבן גיווארן אונ פאר
 מיר איז ער גיחתמ' גיווארן פון דיא עדות (עיין
 בהרע"ב) :

סאר וזיא גיט געקען איין אנדער סאן אונ אויף גט
 געקען וזיא באגלויבט אז אאשה כפריינגט אנטם צו
 איהר שונר איז וזיא באגלויבט צו זאגין אז איהר
 זיהן האט געשריקט זיין ווייב דעם גט שהתקב מוכיח
 ווייל דער געשריגענער גט ווייזט אז עס איז אמת
 דער סאן גט איהר האשה עצמה מביאה את גיטה אאשה

גמרא נטין כג ע"א

ר'שיי
 דלאו בני דעה נינהו . וגני שלוחות איש בעינן ולא
 קטן דשלוחות כפקח לן וימקומו איש עה לבית אבות
 אחד לוקח לכולן : דלאו בר היתרא הוא . לחיו להן
 קדושין זמין גיטין טהנין כהס ובמידו דלנפשיה לא חזי לה
 מ"ל

כלה ס' כלס כלי סמילין דת"מ דעלגוס דכריס השתמא
 חוץ מחרש שומה וקמן וסומא וכותי . בשלמא
 חרש שומה וקמן דלאו בני דעה נינהו כותי
 נמי דלאו בר היתרא הוא אלא סומא אמאי לא .
 אמר רב ששת לפי שאינו יודע ממי נוסלו ולמי
 נותנו . מתקיף לה רב יוסף היאך סומא מותר
 אלא בטביעות עינא דקלא ה"ג כמטביעות עינא דקלא . אלא א"ר יוסף הכא כח"ל עסקינן דבעי
 למימר בפני נכתב וכפני נחתם ולא מצוי למימר .

באשתו היאך בני אדם מותרים כנשותיהם בלילה
 אלא בטביעות עינא דקלא ה"ג כמטביעות עינא דקלא . אלא א"ר יוסף הכא כח"ל עסקינן דבעי
 למימר בפני נכתב וכפני נחתם ולא מצוי למימר .

אבל ינדער זיך בהעפסין ומשמש המטה זיין מיט
 זיין ווייב , פון וואגען זייס ער אז דאס איז זיין
 ווייב היאך בני אדם מותרים בשלותיהם בלינה וזיא אזוי
 קעגין אלע מענטשין זיך בהעפסין ומשמש המטה
 זיין מיט זייערע ווייבער בייא נאכט , פון וואגען
 זייערע ווייא אז דאס זענען זייערע ווייבער אלא
 כמטביעות עינא דקלא גאר זייא דערקענען מיט זייער
 שטימקע , דער סאן פרעגט איהר עפעס אונ זיא
 ענפערט דערקענט ער אן דיא שטימקע אז דאס
 איז זיין ווייב היאך גמי כמטביעות עינא דקלא דארף דאך
 בייא די שלוחות אויך אזוי זיין , אז דער בלינדער
 דערקענט פון דיא שטימקע אמשל אז דאס איז
 דאזיג אונ ער געמט פון איהם אנטם אונ כפריינגט
 דעם גט צו דאס ווייב פון דאזיג וזאם זיא הייקט
 שרה , אונ ער דערקענט איהר שטימקע אז דיא
 שרה איז דאס ווייב פון דאזיג , דארף דאך זיין
 אגויסער גט , פאר וזאם זאנט דיא משנה אז
 אבלינדער סאר גיט זיין אשליח צו אנטם איה אפר
 רב יוסף האט רב דיא געגעפערט היא בחי' לאיז
 עסקינן דמי' ליסטר בפני נכתב וכפני נחתם דיא משנה
 מיינט גאר אין חוץ לארץ קען גיט זיין אבלינדער
 אשליח צו אנטם ווייל אין חוץ לארץ מוז דער שליח
 זאגין איה האב גיגען ווי דער גט איז געשריגען
 גיווארן אונ איה האב גיגען ווי די עדות האבין
 זיך גיחתמה אויף דעם גט , אונ דער בלינדער קען

הכל כפשו' להביא את הגט אלע מענטשין קעגין
 כפריינגען אנטם פון אסאן צו זיין ווייב אונ אז
 דאס ווייב געמט צו זיך דעם גט איז זיא שוין גינט
 אונ קעגן געקען איין אנדער סאן חוץ מחרש שומה
 ומסומא וכותי גאר אפזויגער אדער אמשונגענער
 אדער אקינד אדער אבלינדער אדער אפוזי
 קענען גיט זוערין שלוחים צו כפריינגען אנטם פון
 אסאן צו זיין ווייב , זאנט די גמרא בשלמא חרש שומה
 ומסומא וכותי אונ אמשונגענער אונ אקינד קענען
 גיט זוערין שלוחים צו כפריינגען אנטם פון אסאן צו
 זיין ווייב , איז ריכטיג דלאו בני דעה נינהו ווייל זייא
 האבין קיין פארשטאנד מיט גמי אפוזי דארף אויך
 גיט זיין אשליח צו כפריינגען אנטם פון אסאן צו זיין
 ווייב דלאו בר היתרא הוא ווארום ער קען גיט מתיר
 זיין אאשה זיא זאל קעגן געקען אסאן וניייל ער
 אליין איז גיטא איז די דינים פון קדושין אונ גיטין
 איז וזאם אמשונגען קען גיט סאהן פאר זיך קען
 ער גיט זוערין אשליח צו סאהן פאר איין אנדערין
 אלא סומא אמאי לא אבדער אבלינדער פאר וזאם קען
 גיט זיין אשליח צו כפריינגען אנטם פון אסאן צו
 זיין ווייב אפר רב ששת לפי שאינו יודע ממי נוסלו ולמי
 נותנו האט רב ששת גיטא ווייל דער בלינדער
 ווייקט גיט פון זעקען ער געמט דעם גט אונ צו
 זעקען ער גיט דעם גט מתקיף לה רב יוסף האט רב
 יוסף גיפגענט היא סומא סומא סומא וזיא אזוי קעגן

להולכה דכולה חלה טעמא הוא אלא כך היתה השאלה בנית המדרש: מדקא פסיל לכוותי. במתני' בהבאה ולא תנא עבד: מכלל דעבד כשר. וכו' היכי דכשר להבאה להיות שליח לגרש כך כשר לקבלה להיות שליח להתגרש שאין חילוק טעם צניעות: הא במילתא דאיתרה. כגון תרומה, שאמור עבדו לכלו וסא יס לו טבל שניתן לו על מנת שאין להבזרשות בו מפרשות תרומה הימנו ותרומתו תרומה דעבד כאשה בכל המלות ואימא נמי דכשר להיות שליח לתרום: שתרמו את שלהם תרומתן תרומה. ואסורה לורי' דסבר אין קיין לכוותי בא"י להפקיע מקדושת מעשר והקדש הכותי הקדש כדילפינן ממיא' חיש לרבות את הכותים שטודים נדרים וגדנות כושראל: אפי' ברשותו. של ישראל שעשאו שליח מ"מ חין תרומתו תרומה: מ"ט.

כן תרמו גם חכם וזרכין דממלי ומכחכ חכם וככוותי גס חכם לרבו' שלוחמס וחינתק שליח למלוכו כהאי קרא למימר למה אתם כנ"י אף שלוחמס ישראל ומהאי מיעוטא חיילא למעוטי נמי לכבד שטרס את של ישראל כדכרת: לא מה אתם בני ברית. מהולין וכו' וכו' דברית מלות: אף שלוחמס בני ברית הוא כדכתיב מחוסב עיניך וכו'.

מיד בעלה. אמר להו מרדקא פוסל ליה לכוותי מכלל דעבד כשר. אמר רבי יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גטין וקידושין. מתקופה לה ר"א מעמא במילתא דליתא הא במילתא דאיתא כשר והא נכרי והא כותי דאיתגברו בתורת הרובה דנפשיותו דתנן הנכרי והכותי שתרמו משלהם תרומתן תרומה והתנן נכרי שתרם של ישראל אפי' ברשותו אין תרומתו תרומה מעמא מאי לאו משום הכתיב אתם גם אתם מה אתם ישראל אף שלוחמס ישראל. אמרו רבי רבי ינאי לא מה אתם בני ברית אף שלוחמס בני ברית:

אינה תרומה: לאו משום. דשליחות תרומה דכתיב חס לרבו' שלוחמס וחינתק שליח למלוכו כהאי קרא למימר למה אתם כנ"י אף שלוחמס ישראל ומהאי מיעוטא חיילא למעוטי נמי לכבד שטרס את של ישראל כדכרת: לא מה אתם בני ברית. מהולין וכו' וכו' דברית מלות: אף שלוחמס בני ברית הוא כדכתיב מחוסב עיניך וכו'.

תבואה. איז דאס קיין תרוקא פסקא פאי פאר וואס איז דאס קיין תרוקא לאו משום דכתיב אתם גם אתם גענוים ווייל עס האט געקענט שמיין אין פסוק תריבו אתם איהר זאלט אפשיידן תרוקא. אונ עס שמיים תריבו גם אתם איהר זאלט אויך אפשיידן תרוקא. פון דעם פסוק לערנען מיר אז מען קען מאכן אשלים, דער שליח זאל אפשיידן תרוקא פאר דעם בעל הבית וועגן, אבער דער שליח מוז זיין גלייך צו איהר פת אתם ישראל אף שלוחמס ישראל אזוי ווי איהר וענט יודין אזוי זאלן איינעם שלוחים אויך זיין יודין ואונ אעבד פנעני איז דאך אויך קיין יוד, קאר מען ניט מאכן אעבד פנעני פאר אשלים ער זאל אפשיידן תרוקא פון דיא תבואה וואס גיהער צו איד, אפילו דער עבד פנעני פון זיין אייגענע תבואה מען זאל אפשיידן תרוקא. זעהן מיר אפילו אין די דינים וואס גיהער יא צו אעבד פנעני אדער צו אעפדים אדער צו אכותים פון דעסן וועגן קענען זייא ניט ווערן שלוחים) אמר רבי רבי ינאי לא די תלמידים פון רבי ינאי האבין גיזאנט ניט אזוי לערנען מיר פון פסוק. גאר מיר לערנען פה אתם בני ברית אף שלוחמס בני ברית אזוי וויא איהר וענט בני ברית געמילת אונ גיבאמין גיווארין אויף מצות. אזוי זאלן זיין איינעקע שלוחים געמילת אונ גיבאמין גיווארין אויף מצות. אונ אעבד פנעני איז דאך געמילת אונ איז מחויב צו טאהן די מצות וואס אאשה איז מחויב צו טאהן. דריבען מען איד מאכן אעבד פנעני פאר אשלים ער זאל אפשיידן תרוקא פון זיינעט-וועגן, אבער איד זאל מאכן אשלים אעפדים ער זאל טאן פון זיינע וועגן אמוצה קאר מען ניט:

געקען אנט פון אמאן אונ געבין צו זיין ווייב אפר לוי האט רבי אמר צו זייא גיזאנט מדקא פוסל ליה לכוותי מכלל דעבד כשר ווייל די משנה זאגט אז אפדתי איז פסול צו זיין אשלים צו אנט ווייסן מיר אז אעבד פנעני מען זיין אשלים צו אנט אפר רבי יוחנן אז העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה רבי יוחנן זאגט אעבד פנעני קאר ניט ווערין אשלים צו א געקען אנט פון אמאן אונ געבין זיין ווייב לפי שאינו בתורת גטין וקידושין ווייל ער איז ניט אין דיא דינים פון גטין אונ קדושין, ער קען ניט קבלש זיין אאשה אונ קען ניט גטין אאשה מתקופה לה רבי אלעזר רבי אלעזר האט גיפרענט אקשיא פסקא במילתא דליתא הא במילתא דאיתא כשר דאס איז נאר ביי גט קען ניט זיין אעבד פנעני אשלים, ווייל ער איז ניט אין די דינים פון גטין, אבער ביא אעלעקע זאכין וואס דער עבד פנעני גיהער זיך יא אן, קען דער עבד פנעני ווערין אשלים וואו נכרי והא כותי דאיתגברו בתורת תרומה דנפשיותו דתנן הנכרי והכותי שתרמו משלהם תרומתן תרומה ווארום מיר האבין גילערענט אויב אעפדים אדער אפדתי האבין גיהאט אייגענע תבואה אונ זייא האבין אפגעשיידט פון זיי תרוקא. איז דאס גיטע תרוקא ודאס מען נאר עסין אפדן אבער אלוי אונ איישראל מארין דאס ניט עסין וחתן נכרי שטרס של ישראל אפילו ברשותו אין תרומתו תרומה אונ מיר האבין גילערענט אויב אעפדים האט אפגעשיידט תרוקא פון איידנים תבואה אפילו דער יוד האט געהייבן דעם עפדים (אונ האט איהם גימאכט פאר אשלים) ער זאל אפשיידן תרוקא פון זיינע

זוהר נשא דף קכד ע"א. ס"ט דלעילות יוד הא ואו הא

איז איש כי חטטה אשתו וכו'. מחו היא לגבי האי. אלא כמה דכתיב למעול מעל בוי'. רבי אלעזר אמר איש איש מחו איש איש דהא כחד כגי אלא הא חוקמה. אכל איש איש משמע איש דליהו איש וקיים קרא דכתיב (משלי

אלא הכי כוונתו וכוונתו לנשיא הכבוד יומך מן הכדוקים סבבי חסדי
למסמס וכספי לם ילכו. ואח"כ נעמק סבבלי הכובע עי עידין
לדוקים גמורים לים יכלים לממוד, ואכפי המתנה על ילכו
כסבא לים כמור וטוב כספי וכוונתו לם כולמור כימי כמורדין

גא ה' אלהינו את דברי תורתך כינינו ובפיסיות עמך
כל בית ישראל ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך
יודעי שמך ועוסקי תורתך בא"י הכלמד תורה לעמו
ישראל בא"י אכ"ה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן
לנו את תורתו בא"י נותן התורה, ככל יום היום אדם
לברך שלש ברכות אלו ואח"כ קורא מעט מדברי תורה.
צו את בני ישראל, ויש מקומות שקורין שתייהן וקורין פרקים או הלכות מן המשנה וכן הבריות:

נהגו העם לקרוא ברכת כהנים, ויש מקומות שקורין
וקורין פרקים או הלכות מן המשנה וכן הבריות:

אשר הנהיג חסא ושפי דער מענטש וואס וויל טאן
השובה זאל גיט מיינען אז ער וועט זיין דערנוויי-
טערט פון די צדיקים ווייל ער האט אזוי פיל געזיג-
דיגט אויפגערין אונג גערין אונג האט דערצערניגט
גאט כי אין הדבר בן נוארום די: ואף איז גיט אזוי אלא
אחיב הוא ויחמד לפני הכבוד יותר מן הצדיקים נאר דער
מענטש וואס מומט השובה איז געליבט ביא גאט
נאך מער פון צדיקים וואס האבן קיין קאל גיזיג-
דיגט שתיי פנים את החסא ונפש את יצרו ווארום דער
בעל השובה האט שוין פארנוכח דעם מעם פון
עבירות אונג האט שוין פון דיא עבירות געהאט
פערגעניגען אונג ער שטארקט זיך אויף דעם יצר
הרע ער זאל גיט מער יודיענען, דריבער איז ער
געליבט ביי גאט מער פון די צדיקים וואס ווייסן
נאך נאר גיט דעם פערגעניגען פון עבירות אונג ער
גילוקט נאר גיט צו זיין ויפסור תפשו וכוונתו לברכה בפקום
שבגלי השובה עמדים צדיקים גמורים אינם יכלים לממוד אונג
די חכמים האבין גיזאנט וואו די מענטשין וואס
מזקען השובה וועלין שמיין אין גן עדן דארטן
וועלין אמתה צדיקים גיט קענען שמיין אין גן עדן
ואשר המתנה על יצרו כשהוא איש בחר וטוב וואהל דעם
מענטש וואס מוהמט השובה אונג שטארקט זיך אויף
אונג ער נוארט גיט ביי אויף זיין אלטער כמו שפטר
מקטוב נוי דער פסוק ואנטם וכוונתו את בודקה בימי הבריות
דיין יונגענד:

על דברי תורה, והעירב נא ה' אלהינו את דברי
התורה קיינו ובפיסיות עמך כל בית ישראל
ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך יודעי שמך
ועוסקי תורתך בך אתה ה' המלמד תורה לעמו
ישראל בא"י אכ"ה אשר בחר בנו מכל העמים אשר
בחר לנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו בך אתה ה'
נותן התורה בכל יום חייב אדם לברך שלש
ברכות אלו געבער יוד מוה טאג זאגין די דרייא
ברכות ואחר כך קורא מעט מדברי תורה באלר נאכדעם
זאל ער דערנען אפוסול התורה נהגו העם לקרוא ברכת
יהנים דער מנהג איז באלר נאך די ברכות זאגט
מען ברכת כהנים וברכה ה' וכו' ויש מקומות שקורין
צו אה בני ישראל אין אנדערע שמעט אין דער מנהג
באלר נאך די ברכות זאגט מען די פרשה צו את
בני ישראל ויש מקומות שקורין שתייהן אין אנדערע
שמעט איז דער מנהג באלר נאך די ברכות זאגט
מען ביידיע, ברכת כהנים אונג צו את בני ישראל
וקורין פרקים או הלכות מן המשנה וכן הבריות אונג מען
לערונט פרקים אדער דינים פון משניות אדער
פון גריותות, אזוי וויא מיר לערנען דעם פרק
אזיהו מקוון אונג די ברייתא רבי ישמעאל אומר:

נשא יום ד תורה

למשך מה' ד' יהודה נפשי יה יהוה יהוה רוח יוד הא ואו הא נשבה יהוה חיה יהודה ו דמלוי וו אל שם ב'ן
שבגליה בניקוד חולם

לו יהיו פקדיהם למשפחתם אלפים
שבע מאות ותמשים: לו אקה פקודי
משפחת הקהתי פדהעבד באהל
מועד אשר פקד משה ואהרן על-
פי יהוה ביד משה: שני לח ופקודי

דעת זקנים מבעלי ההוספות
לפיך כתיב כמן דמסע סקר יתמי סבוכה נאמר לפעם וכמי
מכרי דלם כמיב כמי וירכב ס' אלם בני מכרי נאכספוחס וכו'
פירש כסוף ספכסה ודל ס' כ' כיד מפס סיס אלל בני בני

(לו) כל פי ס' כיד מפס, כמי קסט וכמי מכרי כמיב כיד מפס,
וכמי גרנות נל נאמר אלל על ס' ה' וייל ספכסה על מפנה
כלל מכריהו משפוח ספכסה כמיב וירכב ס' כ' כיד מפס סיס אלל בני בני

בני גרשון למשפחותם ולבית
 אבתם: ^ל מִבְּנֵי שְׂרָשִׁים שָׁנָה וּמֵעֵלָה
 וְעַד בְּנֵי חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא
 לַעֲבֹדָה בְּאֵהָל מוֹעֵד :
 וַיְהִיו פְּקָדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחוֹתָם לְבֵית
 אֲבֹתָם אֲלֵפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת
 וּשְׂרָשִׁים : ^{מא} אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת
 בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל־הָעֹבֵד בְּאֵהָל מוֹעֵד
 אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה :

בני גרשון לזרעיהון
 זל בית אבהתהון :
 למ סבר חלתינ שנין
 ולעילא ועד בר חמשין
 שנין כל דאתי לחילא
 לפולחנא במשכן ומנא :
 מה והו מניניהון
 לזרעיתיהון לבית
 אבהתהון תרין אלפין
 ושית מאה ותלתין :
 מא אלן מניני זרעית בני
 גרשון כל דפלח במשכן
 זימנא די מנא משה
 ואהרן על מימרא דיי :

דעת וקנים מעלי התוספות

גרשון כתיב למטה וידבר ה' אל משה אבל אסרן לא נזכר כלל
 לפיכך לא הולך נבי בני גרשון ביד משה :
 גרשון כתיב על פי אסרן ובניו הויה כל עבודה בני גרשון
 וזלל עבדום , וספ דלוחמך הויה ממוכה ע"ז וכו' ג"כ ממוכה על בני מרבי ע"ז נבי גרשון לפי הויה כמנוניס הויה אסרן ובניו
 כלס ממוניס ע"ז , ולכך לא סייד לסייס ביד משה דמשמע שמשס הויה עיקר יוסך מלכרן , וכלי אסרן הויה פמוניס ע"ז סס כניו ,
 ולכך לא סייס ביד משה :

תרגום

להסיד מניה דויה צבאות נפש צ צבא צבאו צבאות רוח יהודה נשמה דנצח אדני נשמה דהוד יהודה חיה
 יהודה דנצח יהודה חיה יהודה יהודי אל שם ב"ן שבועיה

א ואמר קננו למלאכת דיי
 מה שפך ארי ותקומין
 פתנקו ויגברוניה : ב ואמר
 ליה מלאכת דיי לקא דגן
 אה ושאל לרשמי והוא ספרשו :
 ג ונקיב קננו ית גריא בר
 עז וית הקרובא ואסיק על
 מינרא קרם יי ומפרש
 למעבר וקננו ואמיה חזו :
 ד והו במיסק שרתוביהא
 מעליו כדקא לצית שמיא
 וסליק מלאכא דיי בשלהובית
 כדקא וקננו ואמיה חזו
 ונפלו על אפיהו על ארעא :
 ה ולא אוסיף עוד מלאכת
 דיי לאתחזא ל קננו וקאמיה כפן ידע קננו ארי מלאכת דיי הוא : ו ואמר קננו לאתחיה במת
 רשמי :
 זמנות ארי מלאכת דיי חוניה :
 מצודת דוד

(א) כי יבא דברייך . אם יבא לנו שליחות דבר מחתך
 משלדע וכדור את עמך . ובבדנך . נעשה מה שתשלח
 לנו : והוא פלאי . מכוסה חמיר הוא משתנה :
 טאט מן הליך : כוואיס . מסתכליס כעמטיו : (ד) כעמטיס .
 למעלה ללך כעמטיס כוואיס כעמטיס כהללכ : (כ) ולא יסף עוד .
 מעטלה כהללכ לא היה עוד כלאה לוס : חו כעמטיס כל זאט כסין מנות שגלףך הויה : (ל) אלהיס . מלףך אלהיס :

ביאור שנויי הכתובים
 (מא) אלה פקודי משפחות בני גרשון וגו' משך פקד משה ואסרן
 על פי ה' . יש להבין מדוע כתיב קסא וכתיב מרבי מסיים
 ביד משה וכתיב גרשון לא מסיים ביד משה . וכללס דהנה כתיב
 גרשון וכתיב גרשון כל עבודה בני גרשון , ומכלל שאלרן וכתיב הויה כעמוניס לכל משלס
 זללל עבדום , וספ דלוחמך הויה ממוכה ע"ז וכו' ג"כ ממוכה על בני מרבי ע"ז נבי גרשון לפי הויה כמנוניס הויה אסרן ובניו
 כלס ממוניס ע"ז , ולכך לא סייד לסייס ביד משה דמשמע שמשס הויה עיקר יוסך מלכרן , וכלי אסרן הויה פמוניס ע"ז סס כניו ,
 ולכך לא סייס ביד משה :

נביאים שומטים יג

המשפך ביסוד וכלכות ד'אין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת שין דלת יוד רוח יאהרונהי נשמה דיסוד א אר ארנ
ארני נפש ארני רוח אלק דלת גון יוד נשמה דכלכות יו הו הו הו חיה יחידה דיסוד ירהק חיה יחידה דכלכות אל שם
בין שבטשה :

א וממה שדה ותקחהו מפרי כפיה נטעו פרם : ב הנרה א ואתחשבת בתרעיתא
בעזו מתניה ותאמין ורועתיה : ג מעמה פירטוב סחרה
לאריתכה פלילי נרה : ד ריה שלחה בפישור וכפיה תכבו
לה : ה בפה פרשה לעני וריה שחתה לאביון : ו לאתירא
לבייתה מושגב פי כללבייתה לבש שנים :
פליליא שרנה : ד ריה פשמה כבונשרא ורהא לביון מעולא : ה ריה פשמה לעניא ורועיה מושקא
לעלבי : ו לא ירחיון בני בוקה מן מלגא מטול דכולהון בני בוקה לבישין הו ודוריקא :

מצודה דוד

נשמה קרי וכלילא קרי

רשי

(ה) וממה שדה ותקחהו מפרי כפיה נטעו פרם : זכר משה על פסוק ונתנה עינים צד לה תפוק
עד הפך תקנה : פפרי קפיס . משכר מעשה ידים נעשה
כרס : (ג) חנה וכו' . חנה מתיבה כח ונצורה ל'ל היתה
מתעבה כחמה נשמות מלמכת : וסמן . חנה וסמיה
נמנה וכול כסל ענין ד'מש : (ג) נשמה וכו' . לאכר יתה
נעניס כי טוב סחיה לנפוש כס רוח הו לא יתיה נרס ככוי נעניס
ועסקת כחורה פך נעילס : (ד) ידים . מס כי מוכנת כסמורה
יסמן פסקר וחס עלי כשויס : (ה) פרשה . לקחת מידס מתנתס וכל הפסל יד : שלחה . כוספיה למס יוד מי שנכלס לקחת
נעלמו : (ו) לא היתה . לא ספחד כעניי ה'שו ציחה מקריחה כשגו כי כל' מלכ' ציחה מלכות לביש שני סולעס כי
כסס השני שחור הרוס כעניו להמס מלד :

פרוש עים

א רבועין איהרע הענט אויף די שפינוועבערייא
נואם זיא שפינט דיא פלאקס : (ה) בפה פרשה לעני
אפילו זיא ארבעט נעבאך שווער פון רעסמוועגיין
אז עס קומט צו איר ארעמאן נעקטס זיא אויכער
דאס רחבנות אונ זיא גיט איהם צו עיסן ארער
אנדךה ווי זיין כבוד איז ורעה שלחה לאביון אויב
א בכבוד'ער ארעמאן קומט צו איהר שפרעקט
זיא איהרע הענט מיט חכמה אז ער זאל גיט
פארשעקט ווערין געקענדיג ביי איהר אנדךה.
זיא גיט איהם אויף גמילות חסד די נדךה : (ו) לא
היא לכהה משלג אז עס קומט ווינמער האט זיא
קיין מוכר פאר קעלט פי כי ביהה לבוש שנים ווארום
אלע איהרע הויזלייט זענען אויסגעקליידט מיט
רויפע וואלענע קליידער וואס זיין ווארעקען
שפארק :

ברטנורא

משנה סנהדרין פרק ה

עיקר תוי"ט

היו בודקין אותן . אחר שאימו עליהן היו בודקין אותן
בז' הקירות כנגד שבעה לטובה שאלתו במקרה כתיב
עיתות בז' ודרשת והקרת (ה) ושאלת היטב הרי כלן
שאלה ושאלת אינו מן המנין (ג) עמיתו למדו בזיקות
יבמקום אחר הוא אומר (ג)
היגוד לך ושעמית ודרכת
זיענים כלן גיטס אחרים
ארי לך ממש ונמקום אחר
[6] היו בודקין אותן בשבע הקירות מען האמ
שבוע באיזו שנה באיזו חרש . בכמה
[3] הקירות באיזו בשבע
[1] כי יאמר ע"ג :

אויף די עדות. מען האמ זיי גיפרענט באיזו שבע אין
וועלקע שפמה פון יובל איז גינען דיא זאך וואס
איר קומט אויף דעם עדות. זאגין באיזו שנה אין

כאחד, ה"מ: (י"א) וסא דמשמח דמסח' כדמח' קמ"ל כסא
 כדקתי וסחי' כו' וכו' אומר ח"י"ל דלמי שפך אס חסר חייב
 לא מחייבו כיון שפ"ן הכוב הים אלא בלחוד וכו' כחשבהו לכלול
 הים מן המזכיר שמסין לזכות ע"פ ח' קמ"ל דלח' (י"ב) דהוי
 לכו ל"ז מחייבין, כ"ש וסחי' ע"ס: [ק] עד שיראה כו'. לא
 רלו מפי סוסרין אומי וספ"ך
 לפסיה עטקלא משהוסיין
 עד ע"ס וסחלקו למח מחסין
 סריכ לכוין מלו כנגד אלו מ'
 לוח מן לאהרורי כחמ חובב
 ועסתי כתי שגא ללא מביד
 מעוסכביים דגנול לכ"ד ס"אלו
 במתוקה: וסין יודעין לגמול
 אס ספ"ן. גמלא ודפי' ועסין
 מו"מ: *

הדיו: י"ב מחייבין וי"א מוכין. והסייתך לרעה ע"פ
 א' לוח הלכך יוספו דיינין: ואפילו כ"ב מוכין או
 מחייבין וא' אומר איני יודע יוספו דיינים. להלן
 דלמח' איני יודע כמסין דלימיה דמי (א) ואין דנין
 דיני נפשות לא לזכות ולא
 לחובה נפשות משלשה
 ועשרים: שנים שנים.
 אס מחלקו מסין' שהוספו
 זה לכלן וזה לכלן דלחתי
 ליכא הטייה לא לכונה ע"ס
 א' ולא לרעה ע"ס שנים
 נריך להוסיף עוד שנים וכן
 עד שבעים וחמ"ד: עד

שיראה א' מן המחייבים דברי המוכין. דלחכא הטייה לזונה ע"פ אחד וכו"ה אס יראה אחד מן המוכין דברי המחייבין (י"ב) דבעתה גמול דין ק"ל דלחף המלמד זכות יכול ללמד חובה והוי דלח תני לוי עד שיראה אחד מן המוכין דברי המחייבין דמלא אזכות קמדה:

און איינער זאגט חייב, זעצט מען נאך צווייא
 דיינים. אויב פון די צוויי זאגט אויך איינער זכאי
 און איינער חייב, זעצט מען נאך צוויי דיינים,
 און אזוי ווייטער. ביי איין און זיבעציג דיינים,
 אויב פון דיא איין און זיבעציג דיינים ויששה
 מפיין זעקס און דרייסיג דיינים זאגן זכאי ושלשים
 וחמשה מחייבין, און פינף און דרייסיג דיינים זאגן
 חייב זכאי בלייבט, עד גירעקט און מען הנהיג אים
 גיט שלשים ויששה מחייבין אויב זעקס און דרייסיג
 דיינים זאגן חייב ושלשים וחמשה מפיין און פינף
 און דרייסיג דיינים זאגן זכאי דנין אלו כנגד אלו
 דארפין קלעדין די פינף און דרייסיג דיינים מיט
 די זעקס און דרייסיג דיינים אזוי. לאנג עד שיראה
 אהד מן המחייבין דברי הפכין ביו איינער פון די דיינים
 וואס זאגן חייב וועט חרטה האבן פון זיינע רייד
 און וועט אויך זאגן זכאי וועט זיין זעקס און דרייסיג
 דיינים וואס זאגן זכאי און פינף און דרייסיג
 דיינים וואס זאגן חייב, וועט עד בלייבן גירעקט
 און מען וועט איהם גיט הרגנן וכה"ס דבור הפתחיל
 שנים שנים, עד שיראה, עד שיראה! :

בזונגער וויא ער האט גיזאגט אס מציאו לו זכתי אויב
 מען געפינט היינט אז מען דארף איהם גיט
 הרגנן פשוטי הדיקס מען אים איהם גיין פריי וואס
 לא און אויב גיט, אויב מען וועט אז מען וועט
 איהם דארפין הרגנן עשרים: למי ששעלתי זך די
 דיינים מען זאל זיי ציילן, ווי פיל, עם זאגן זכאי
 ווי פיל, עם זאגן חייב שנים עשר מפיין ואחד עשר
 מחייבין אויב צוועלף דיינים זאגן זכאי און עלף
 דיינים זאגן חייב זכאי בלייבט, עד גירעקט און
 מען הנהיג אים גיט שנים עשר מחייבין ואחד עשר מפיין
 אויב צוועלף דיינים זאגן חייב און עלף דיינים
 זאגן זכאי ואפילו אחד עשר מוכין ואחד עשר מחייבין
 און אפילו עלף דיינים זאגן זכאי און עלף דיינים
 זאגן חייב ואהד אומר איני יודע און איין דיון זאגט
 איה וויים גיט ואפילו עשרים ושלשים מפיין א' מחייבין און
 אפילו צוויי און צוואנציג דיינים זאגן זכאי,
 אדער די צוויי און צוואנציג דיינים זאגן חייב
 ואהד אומר איני יודע און איין דיון זאגט איה וויים גיט
 ויסוף הרגנן זאל מען זעצין נאך דיינים עד כשה
 מספיק ווי פיל דיינים זאל מען זעצין שנים שנים עד
 שבעים ואהד צוויי דיינים, אויב איינער זאגט זכאי

נבמרא ס: הדרין הף סב ע"א
 כלס ס' כלס כלי הסולן דלח דמלכות דכריסא כס
 א"ד אחא בר חנינא אמר רב אסי א"ר יוחנן עד
 כמה מברכין על החוש עד שתתמלא
 פנימטה. וכמה א"ר יעקב בר אידי א"ר יהודה

כיו עס ווערט פוהל דער ארט וואס פעלט אין די
 לבנה. נאכדעם הייסט שוין די לבנה אקט, סאר
 מען שוין גיט זאגן ביד פחד חוששים עד בענייט
 די לבנה, זיא איז דאך שוין אלט, פרענט דיא
 גמרא ופסק וויפיל מען איז דאס אין חדש אייב ביי
 יעקב בר אידי אמר רב יהודה עד שבשה רבי יעקב בר
 אדרי

עד שבעה, נהרדעי אמרי עד ששה עשר, והרזויהו כר' יוחנן סבירא להו, הא למיהווי כ' יתרא, הא ליתיהו כי נפאי. אל רב אחא סריפתא לרבינא ולברוך הטוב והמטיב. אמר ליה אמר כי חסר מי מברכינן דיון האמת דלברך הטוב והמטיב, ולברכיניהו להרזויהו. כיון דהיינו אורחיה לא מברכינן. ואמר רב אחא בר חנינא אמר רב אסי מקבל פני שכינה, כתיב הכא החדש הזה וכתיב הקם זה אלי ואנוהו. הנא דבי רבי ישמעאל אמלי לא זבו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים כל חרש וחרש דיים. אמר אביי הלכך נמרינהו

ולא תכחה לנו חסד כמילוחתה: דיון. אלא לא זכו למנוח כגורה סוה: אמר אביי. האלו ומקבל פני שכינה הוא

דד" פליגי ועד שנחמלו ס"ל מיהו רב יהודה סבר מלוי פנימחה דקאמר ר"י למיהו כי יתירא דהוא כמו יתר של קפת שחחא כל פנימח הקשת מלחה עד היתר דהיינו חנך העינוג והאי לטוף עכשה היא ונהרדעי סברי מלוי פנימה דקאמר ר"י עד דתהוי כי נפוא כנסה עבודה כמילוחת: ולברוך הטוב והמטיב. אדרב יהודה פריך נהי נמי דמשענה ואלירי ליכא למימר מחדש חדשים לברך מיהו הטוב והמטיב שכל עשה שמוספת הוא מטיב לנו כמילוחתה תמיד שמוספת להאיר לעולם: אמר כי חסר. מי חשבינן לה רעה לגנן לכרוכי דיון האמת דמחשב את מילוחתה טיבוחא לברוכי הטוב והמטיב: ולברוך להרזויהו. דיון האמת בחסרונה וטוב ומטיב כמילוחתה: דרזויהו אורחיה. ככל חדש כריאת עולם כמנהגו הוא ואין כאלו דין פורענות בחסרונה נחמת אלא לזו שמקבלינן פני שכינה פסס א' כנסה כדלמך

רב אחא גיזאנט צו רבינא זאלין מיר מאקע זאגין ביינע פרכות, נאך האלפין חודש וואס די לבנה ווערט קלענער אונ שינקלעלער זאלין מיר מאקע זאגין דיא פרכה בון האמת אונ פאר האלפין חודש וואס דיא לבנה ווערט גרעסער אונ ליכטיגער זאלין מיר מאקע זאגין דיא פרכה הטוב והמטיב ענטפערט דיא גמרא כיון דהיינו אורחיה לא מברכינן ויייל דער סדר פון דער וועלט איז אזוי אלע חודש זאל דיא לבנה ווערין גרעסער אונ קלענער, ליכטיגער אונ שינקלעלער, דריבער זאגין מיר גיט די פרכות, גיט הטוב והמטיב אונ גיט דין האמת ואמר רב אחא בר חנינא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן נאך האם גיזאנט רב אחא בר חנינא רב אסי האם גיזאנט פון רבי יוחנן ופרייזן כל הפכה על החודש בוכטו כאלו הפכה פני שכינה דער יוד וואס איז מחדש דעם חודש גער איז מחדש די לבנה צו דער צייט ביו צום זעכצענטיגן טאג אין חודש איז גלייך וויא ער וואלט ארויס גענאנגן גענין דיא שכינה כתיב הקא חודש הנה דא בייא דיא לבנה מחדש ויין שמיים דער ווארט "הנה" עם שמיים אין פסוק גאם האם גיזאנט צו משה אונ צו אהרן חודש הנה גאם האם געווינען צו משה אונ צו אהרן דאס איז די גייע לבנה ופרייזת חתם זה זה אלי ואנוהו אונ דארטן ביי דעם ים שמיים די יודין האבין גינעהן הקב"ה אונ האבין געווינען אויף איהם אונ האבין גיזאנט דאס איז מיין גאם, זעהן מיר דאס ווארט הנה מינען מען הקב"ה, אז גאם האם געווינען צו משה דיא לבנה ווען זיא איז בענייט גיזאריין אונ האם גיזאנט חודש הנה לבס מינען מען החודש, ווען איהר וועט זעהן דיא גייע לבנה, הנה לבס, זאל ויין בייא אויך גלייך וויא איהר וואלט גינעהן הקב"ה וואס ער ווערט גערופן הנה גאם דבי רבי ישמעאל דיא פלימרים פון רבי ישמעאל האבין גילערינט אלס לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים כל חדש חדש דיים ווען די יודין וואלטן גיט

אידי האם גיזאנט פון רב יהודה'ס וועגן ביו זינען טאג אין חודש איז צייט צו מחשב ביו דיא לבנה גיט ווייטער נהרדעי אמרי עד ששה עשר די פגאים פון נהרדעי זאגין ביו זעכצען טאג אין חודש מעג מען מחדש ביו דיא לבנה והרזויהו בדי ויחנן סביר ליה אונ ביינע האלפין ווי רבי יוחנן. אז די לבנה מחדש ביו איז נאר צייט ביו עם ווערט פוהל דער ארט וואס פעלט אין די לבנה, נאר וייא קריגען וואס זאל פוהל ווערין הא לפייה כי יתירא רבי יעקב בר אידי זאגט רבי יוחנן מיינט דיא לבנה דארף פוהל ווערין אינווייניג ביו זיא זאל ביו האלב קיילעכדיג ווי אפילענבויגין, דהיינו אין אנהייב חודש זעהט אויס דיא לבנה (ביו צום פערטיל חודש דאס איז זינען טאג זעהט אויס דיא לבנה ו) הא למיהו ביו גאם דיא פגאים פון נהרדעי זאגין רבי יוחנן מיינט דיא לבנה זאל ווערין אין גאנצין קיילעכדיג אזוי ווי אויפ'ס אונ דאס דויערט ביו זעכצען טאג אין חודש אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא רב אחא מדפתי האם גיזאנט צו רבינא רבי יעקב בר אידי זאגט דיא פרכה מחדש חדשים זאל מען נאר זאגין ביו זינען טאג, אונ נאך זינען טאג זאגט מען שוין גיט דיא פרכה מחדש חדשים. ולברוך הטוב והמטיב זאל מען אקער זאגין די פרכה הטוב והמטיב ויייל דיא ליכטיגקייט פון דיא לבנה פארשטארקערט זיך אלע טאג אונ עם ווערט ליכטיגער ביו צום זעכצענטיגן טאג אמר ליה האם רבינא גיזאנט צו רב אחא אמר כי הכר סבירינן ביו האמת דלברך הטוב והמטיב נאך דעם זעכצענטיגן טאג אז דיא לבנה ווערט אלע טאג קלענער אונ שינקלעלער זאלין מיר דען די פרכה ביו האמת וואס דוא זאגט אז אין אנהייב חודש ווען דיא לבנה ווערט גרעסער אונ ליכטיגער זאלין מיר זאגין הטוב והמטיב אזוי וויא מיר זאגין גיט נאך האלב חודש דיא פרכה ביו האמת אזוי דארטן מיר גיט זאגין פאר האלב חודש די פרכה הטוב והמטיב האם

תעומד צעי לזרכי מפני כבוד שכינה שהוא מקבל: הפקדים מזה שנימים להתנהג כהילוך תקופותיהם: ששים ושמימים. כדכתיב ימים כנגדו: פועלי אמת הם שמים שמים אמת שדרס: וללבנה אמר. הקב"ה שמתחשק בכל הדש: עטרת התפארת. הוא זו לעמוס כען סימן

מעומד. מרימר ומר וזמרי מכהפי אהרדו ומכרכי. א"ל רב אחא לרב אשי כמערבא מכרכי ברוך מחדש חדשים. א"ל האי נשי דירן נמי מכרכי אלא כדרב יהודה דאמר רב יהודה ברוך אתה ה' אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את הפקידים ששים ושמימים לעשות רצון קונם פועלי אמת שפעולתם אמת וללבנה אמר שהתחדש עשרת הפארת לעמוס כען שם עתידים להתחדש כמוהו ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו ברוך אתה ה' מחדש חדשים:

הוא להם שאף הם שמונים לה עתידים להתחדש בגלותם כמותה ולפאר ליוצרים:

זוכה גיווען צו קיין אנדער מצוה נאר צו די אייגע וואס וויא זענען יעדער חודש מחדש דיא לבנה, וואס דאס איז גלייך וויא וויא וואלטן גיווען דיא לשכינה, וואלט פאר וויא זענען גיווען אפר אבני הילך געווען מיט אבני וואלט גען איז גלייך וויא קען וואלט גיווען די לשכינה, דריבער דארף קען סדרש ויין דיא לבנה שטייענדיג ברירט יפר יוסף פתפי אהרדו ויבכרי מרימר און מר וימרא זענען גיווען אנגילעהנט איינער אויף דעם אקסיל

פון דעם אנדערין און האבין גיוואנט דיא לבנה פון מחדש ויין די לבנה אפר ליה רב אחא לרב אשי רב אחא האט גיוואנט צו רב אשי כמערבא מכרכי ברוך מחדש חדשים. אפר ליה האט רב אשי גיוואנט צו רב אחא האי נשי דירן נמי מכרכי אזוי אפריכה זאגן דאך אונזערע ווייבער אויף אלא פדרב יהודה נאר קען דארף זאגן וויא רב יהודה האט גיוואנט דאס רב יהודה ווארום רב יהודה האט גיוואנט ברוך אתה ה' וכו':

וזהר (נשא דף קבה ע"ב) ת"ת דלחילות יוד הא ואו הא

רבי חזקיה פתח (תהלים קכה) אשתך כנפן פוריה וכו'. מה נפן לא מקבל עליה אלא מדידה. כך אחתה דשראל קיימת כחצי גוונת דלא מקבלת עליה אלא ההוא בר זוגה. וע"ד כנפן פוריה בירכתי ביתך. והו פוריה כד"ל (דברים כט) פורה רשע. פוריה פורחת דאפיקת ענפים לכל שטרא. וכן בירכתי ביתך ולאו לרב בשוק בנין דלא תימי לסקרא כבדית עליה. ושלמה אמר (משלי ב) העובדת אלוף נעוריה ואת ברית אלהיה שכתה. מאן ברית אלהיה ההוא אחר דחקרי ברית והיא אחקשרא כיה. כג"כ בירכתי ביתך. א"ר חזקיה תובבא ליתי על ההוא בר עש דשביק לאתחיה דתתחוי משערא דרישה לבר. ודא הוא חד מאינון זניעותא דביתא. ואתחא דאפיקת משערא דרישה לבר לאתתקנא ביה גרים מסכנותא לביחא גורים לביחא דלא יתחשבון ביה גרים אלא אחרא דשראי בביחא מלן גרים דא ההוא שערא דתתחוי מרישה לבר. ומה בביחא האי כ"ש בשוקא וכ"ש חסותא אחרא. ובג"כ אשתך כנפן פוריה בירכתי ביתך. א"ר יהודה שערא דרישא דאתחא דלתגלייא גרים שערא אחרא דלתגלייא ולאסנתא לה. כג"כ בעיא אתחא דאפילו טסירי דביחא לא יתמון שערא חד מרישה כ"ש לבר. ת"ת כמה דכורא שערא הוא חומרא דכלא ה"ל לטוקא. פוק חמי כמה פנימו גרים ההוא שערא דאתחא גרים לעיל גרים לתחא גרים לבעה דלתתעיו גרים מסכנותא גרים מלה אחרא בביחא גרים דיתחלק חסותא מביחא. רחמנא ליטבון מחטיו להון. וע"ד בעיא אתחא לאתכסייא בזיותי דביחא ולי עבדת כן מה כתיב (תהלים קכה) נניך כשמילי ותיס. מהו כשמילי ותיס. מה וית דא בין בשהוץ בין בקיישא לא אתחכידו ערפיש ותדיר אשתכח ביה חסותא ותיר על סאר חילוני. כך נבחה יסלקון בחשיבו על סאר בני עלמא ולא עוד אלא דבעה מתברך ככלא בכרכאן דלתחא בעזרתא כענין כבי בנין. ה"ה (סס) הנה כי כן יבורך גבר ירא יי' וכתיב (סס) יברכך יי' מניון וראה בעוז ירושלים כל ימי חיך וראה בניס לבניך שלום על ישראל (שראל סבא קדישא):

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ז.
 (א) שבתו חכמים למי שקרא זמירות מספר תהלים בכל יום ויום בתהלה לרוד ער סוף הספר, וכבר בהגו לקרות פסוקים לפניהם ולאחריהם, ותקנו ברכה
 (ב) שקראו חכמים למי שקרא זמירות מספר תהלים בכל יום יום בתהלה לרוד ער סוף הספר דיא חכמים האבין געליבט דעם מענטש וואס זאגט אלע קאנג די קפיטלאך תהלים פון תהלה לרוד ביו צום סוף ספר תהלים. ביו דעם פסוק כל התשקה תהיל יי' הללויה. וכבר נהגו לקרות פסוקים לפניהם ולאחריהם דער מנהג איז מען זאל זאגן פסוקים פאר תהלה לרוד

מספר חסידים סימן ס"ב.
 אשרי אים יכל לח' כ' בעלותו מן עמל. דכשו כניסונו אשכי הטובה משוכה כשהוא אים. כעומד שהוא כחיתוס וכעונו שילגו מוקסו והוא מתגבר עליו. בעלותו מן עמל ולא שכר

אשרי אש ירא ה' בביחתי חזק מאד יוד המורה האט גואנט וואהל דעם מענטש וואס האט מורא פאר גאט און וויל זייער גערין קאהן דיא מצות וואס גאט האט גיבאמין דלשו בבותני אשרי העושה השובה בשואו אשר די רבין זאגן וואהל דעם מענטש וואס מודה השובה ווען ער איז נאך אקענטש בלויב שווא בפרותו ובענין שצדו חוקפו ויהא מתגבר עליו

מען

לפני הנזירות והוא ברוך שאמר וברכה לאחריהם והוא
ישתבח ואחר כך מברך על ק"ש וקורא ק"ש: (ב) יש
מקומות שבהם בהן לקרוא בכל יום אחר שמברכים
ישתבח שירת הים ואח"כ מברכין על שמע. ויש
מקומות שקורין שירת האזינו. ויש יהודים שקורין שתי
השירות הכל לפי המנהג:

מאזין, והיינו דתמן אל חסיו כעצמים המשמשים לה הכי ע"מ
לכל פרס ושכר, ולפולס ומבוב ארס כהו קבל שכר: וישיב אל
לבו כדברים אלו עי' יתן ככל הימים הכול לתקן פס האנשים
אשר השיגו וכל מה שחלי עשה מן מדין און לו מספוס שכר
כוכ כי כל מעש' אינס חושבול ותקנה על כל סוגותי והולגו ועיל
לי טלח' הממוד כדון וגם לה היה לזקן גמור וישימי לה עשה
כע און לו מן הדון שם שכר כי לו ימיה אלה עמים נלה
יכול לבלס נמול אחס מהקטנות שבקטנות מן טעובות אשר
הקב"ה עשה עמו:

ופון יהודי לח' קראו כשמו און מען ואגם פסוקים נאך
דעם פסוק כל הנשקט. ברוך ה' לילים אָבון ואָבון. ומקמי
ברכה לפני הנזירות והוא ברוך שאמר און מען האם
געמאכט מען נאל ואגין אברכה פאר די קפיטלאך
דאס איז דיא ברכה ברוך שאמר. וברכה לאחריהם והוא
ישתבח און מען נאל ואגין אברכה נאך די קפיטלאך
דאס איז די ברכה ישתבח ואחר בברך על קריאת שמע
וקרא קריאת שמע נאכדעם נאל מען ואגין ברכות
פאר קריאת שמע יוצר אור און אברה ברה און מען
נאל ליועגען קריאת שמע: (ג) יש מקומות שגהנו קהן
לקרוא בכל יום אחר שמברכין ישתבח שירת הים עם און דא
ארטער וואס ואגין אלע כאגן דיא שירה וואס דיא
יודין האבין געוונגען ביא דעם ים ופון וישש ביו
נאך דעם פסוק כי בא סם פרעה און דאס ואגין ויבא
נאך דיא ברכה פון ישתבח ואחר כך מברכין על שמע
נאכדעם ואגין זיי די ברכות פון קריאת שמע ויש
מקומות שקורין שירת האזינו און עם זעגען דא ערשער
וואס מען ואגם נאך ישתבח פאר יוצר אורו דיא
שירה האזינו ויש יחידים שקורין שתי השירות און עם
זעגען דא איינציגע מענטשין ונישם אלע יודין
וואס איז שיהל צוזאמען (וואס ואגין נאך ישתבח
פאר יוצר אורו בירך שירות, און וישיר און האזינו
הכל לפי המנהג אלע שירות און אלע תפילות דארף
מען ואגין וויא דער מנהג איז אין דיא שטאט:

מען מיינט ער האט מורא פאר גאט ווען ער איז
נאך אין זיין יונגענד און בייא זיין שמארקייט און
דער יצר הרע שמארקט און אויף איהם און נייט
איהם ער יאך וינדיגען, און ער שמארקט זיך
אויף דעם יצר הרע און וינדיגט נים ווייל ער האט
מורא פאר גאט, דעם מענטש איז וואהל בפניו
תעץ ביא ער וויל די מצות גערין טאהן ווייל גאט
האט זיי גיבאמין ולא בשכר מצותיו אבער נים ווייל
ער וויל דעם שכר פון דיא מצות והייט דתמן דאס
איז וואס מיר האבין גילערנט אל תהי' בנכדים
המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס ושכר איהר ואלם
נים זיין וויא די קנעכט וואס געדריגען ויער בעל
הבית אויף דעם הנאי ער נאל ויבא בנאכהין פאר
דעם געריןונגן עולם חושב אדם כאילו קבל שכרו אייביג
נאל דער מענטש רעכענען גידיך וויא ער וואלט
שוין אפגענומען דעם שכר פאר ויער מצות וישם
אל לבו בנכדים איז און ער נאל מראבמין אין הארצין
די רייד נאדער אעלכע ריידן מי' יתן שבכל הימים אוכל
לחמו את המצות אשר השיגתי הלואי אין דיא יאהרין
וואס איך האב נאך צו לעבין נאל איך קעגען פאר
ריכטען וואס איך האב קאליע געמאכט און פאר
קרימט ביו איצט וכל מה שאני עושה פן מדין אין לי
תשלום שכר ביה און ער נאל נאך מראבמין אין
הארצין אלע הורה און מצות וואס איך מודה מיט
דעם דין קומט מיר נים מען נאל מיר פאר דעם
באצאלין כי כל פשעי אינם תועלת ותקנה על כל עונתי
וועל טאהן קעגען נים העלפין און קעגען נים פאר ריכטען וואס איך האב קאליע געמאכט מיט
מיינע אלע זינד והלאני ועיל לי שלא אקמוד בדין הלואי
נים דארפין שטיין צום משפט וגם אם היה צדיק גמור
א אקרה צדיק און ער האט קיין קאהל געוונדיגט אין לו פן בדין שום שכר קען ער אויך. נים מאגען מיט
דין מען נאל איהם באצאלין פאר זיין תורה און מצות כי לו ימיה אלה עמים נלה ווארום אפילו ער
נועם לעבין זיוויא מאהר מויענדן יאך לא יוכל לשלם נמול אחס מהקטנות שבקטנות מן טעובות אשר
עשה עמו וועט ער נים קעגען באצאלין צו הקב"ה אפילו פאר איין מוכה פון דיא קלענסטע טובות
וואס גאט מוהט מיט איהם:

אונקלוס גישה יום ה תורה

לתשקך מתי' ד"א יהודה נמש' ויהיה יהודה רוח יודד הא ווא הא נמשח יהודה היה יתירה ה רמילו הה אל שם ב"ן
שבועשה בניקוד חילום:

מכ ומגיני זרעית בני מכ
מרי פועיתתון לבית מררי
משפחת בני מררי

לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתֵם : מִן מִבְּן
 שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וְעַד בֶּן--
 חֲמִישִׁים שָׁנָה כָּל־הָבָא לְצִבְאָ
 לְעִבְדָּהּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד : מִד וַיְהִי
 פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחְתָּם שְׁלֹשֶׁת
 אֲלָפִים וּמֵאתָיִם : מֵה אֵלֶּה פְקוּדֵי
 מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרְדִּי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה
 וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה :
 מו כָּל־הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה
 וְאַהֲרֹן וַנְּשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַלְוִיִּם
 לְמִשְׁפַּחְתָּם וּלְבֵית אֲבֹתָם :

אֲבֹתֵהוֹן : מִן מִבְּן
 תִּלְחִין שְׁנַיִן וְלַעֲיָלָה וְעַד
 בְּרַחֲמִשִּׁין שְׁנַיִן כָּל דְּאֲתִי
 לְחִילָל לְפֹלְחָנָא בְּמִשְׁבֵּן
 זְמָנָא : מִד וְהוּוּ מְנִיעִיהוֹן
 לְזַרְעֵיהוֹן תִּלְתָּהּ אֲלָפִין
 וּמֵאתָן : מֵה אֲלִין מְנִיעֵי
 זְרַעֲיָת בְּנֵי מֶרְדִּי דִּי מִנָּא
 מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִיִּקְרָא
 דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה : מו כָּל
 מְנִיעֵי דִּי מִנָּא מֹשֶׁה
 וְאַהֲרֹן וּבְרַכְיָי יִשְׂרָאֵל
 יָת לִי וְאִי לְזַרְעֵיהוֹן
 וּלְבֵית אֲבֹתֵהוֹן :

מכר

פירוש לתורה אלהים

(טו) כל הפקודים אלע געצויילטע אשר פקד משה נשיאים פון די ישראל האבין געצויילט די לויים :
 ונשיאי ישראל וואס משה מיט אהרן אונ ריא
 נביאים שומעים יג יד

למשיך מנה ד"א צבאור נפש צ צב צבא צבאור רוח יהוה נשמת דנצח ארני נשמת דהדר יתנה חית יחיה
 דנחיריקנה חית יחיה דהדר אלשם בין שבעשה :

תרגום

* וְתֹאמַר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוֹ הֲפִין יְהוָה לְהַמִּיתֵנוּ לֹא--
 לָקַח מִיַּדְנוּ עֲלֵהּ וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאֵנוּ אֶת־כָּל--
 אֵלֶּה וּבִעַת לֹא הַשְׁמִיעֵנוּ כֹּזֵאת : ב וַתִּלְד
 הָאִשָּׁה בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שְׁמִשׁוֹן נִיגְדֵל
 הַנֶּעַר וַיְבַרְכֵהוּ יְהוָה : ג וַתַּחַל רוּחַ יְהוָה
 לַפְעָמָו בְּמַחֲנֵה־הָדָן בֵּין צֹרְעָה וּבֵין אֲשֵׁתָאֵל :
 י וַיִּרְדַּ שְׁמִשׁוֹן תְּמַנְתָּה וַיִּרְא אִשָּׁה בְּתַמְנָתָהּ
 מִבְּנֹת פְּלִשְׁתִּים : ה וַיַּעַל נִיגְדֵל לֵאבִיו וּלְאִמּוֹ
 וַיֹּאמֶר אִשָּׁה רְאִיתִי בְּתַמְנָתָהּ מִבְּנֹת פְּלִשְׁתִּים
 [עֲתָה קְחוּ־אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה :

וְאָמַר אִתְּהָא חֲזוּתִי בְּהַמְנַת מַכְנַת פְּלִשְׁתָּאֵי וּבְעֵן סְבוּ יְהוָה לִי לְאִתְּהוּ :

מצורת דוד

(6) לא לקח. לא היה מקבלם כדלוק לכשהאש תכלס ולא היה
 מרצה לנו את כל אלה הנשלות ששעה בעתך להילחם
 סלש : וכעת. כ"ל ואם הוא כדלוק סוף שחתיים כ"ל עם עינה
 לא היה אם כן משמיענו כשבורה היום כי חין סתקיים אם
 נעום עינה : (ג) ותחל רוח ה' לפעמו. רוח נבילה עם
 סתמילס נבולוכו בעתה דן להכותם הם נבולוכו וכללות : בין לרפס. פתחם דן היטה שומעם בין לרפס וגו' (וכס' אלו סטיו
 כנחלת יסודם) : (ה) קחו אותה וגו'. כי גירס ס'ס שלחמס לכשיהיה לו עם קדושים :

כתובים משלי לא

להטשק מיסוד ומלכות ד'א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין רדת יוד רוח יאהרונהי נשמת דיסיד אא ארנ ארני נפש ארני רוח אלף דלת נון יוד נשמת המלכות יו הו הו חת יזחיה דיסוד ירנה חת יחיה דמלכות אל שם ב"ן שבעשתי:

א פשויותא עבדת לה בוצא * מרבדים עשתה לה שש וארנמן לבושה : ב טרע וארנונא לבושה : ב ידע בשרים בעקה בשבתו עם קנני ארין : ג סדן עשתה הנה בית מדינתא בעלה כד יתיב הוא עם ספי ארעא : ג פתא עבדת וזבנת וזגרא יכתת לבגעגא : ד עושנא ובררא לבושה ונחא קיזא אחריותא : ה פוקה פקחת בחקמא ונימוסא וחקרא על לשנה :

מצודת דוד

רשי"ו

(6) מרבדים. מלעות כחות עשמה למעלה ולכסה מלכותי שש וארנמן אשר עשמה עממס יריה : (3) טרע. כעבור מלכותי הכלה בשמה לעלה כוח נועע ויכיר בין כעבור יושב עממה בשערים מקים ימינה סוקנים וסמכונים כמ"ש ועלה יבמות השערה (יבדים כה) : (ג) סדן וגו'. מנהג עם שעשמה ללכיה עשמה למכר למכרים : (ד) מון וכד. מלכותי על הכבוד שמיסר לה כיום מוחה : (ה) ביה פתחה. כל ממערים ר"ל מלמדה ומזונה למעות חסד עם ככריות :

(6) מרבדים. מלעות כחות למטה : (3) נודע בשערים בעלה. וכך הוא בין חטריו מפני מלכותיו שהם נאים : (ג) לבנעני. תגר : (ד) ליום אחרון. כיום מיתחה נפטרת כסע טוב :

חק ודכר פתקרים ומסודר ביוסי : ומפתח. כל ימינה שמחה על הכבוד שמיסר לה כיום מוחה : (ה) ביה פתחה. כל ממערים ר"ל מלמדה ומזונה למעות חסד עם ככריות :

פירוש עברי מיימש

וארום עם איז ביי איהר אלעם אין אררענגנ : (ה) עון והדר לבושה איהר קערפער זעהט אויס שטארק פאר איהר חשק צו דער ארבייט. איהרע קליידער זעהן שוין אויס גיט פערשמוצט ותישחק ליום אחרון אזוי אפרוי מען שוין לאבין נוען דיא עלטער איהרע קומט אן. איבער דעם באמען וואס זיא האט ניקויפט אין דער יונגער. זעבן איהרע אלע מענטשין צו סואהן. ארבייטן שוין קרעמקע מענטשין ביי איהר אונ זיא גאר גיט אונ פערדיגט אונ עם פעלט איהר שוין קיין פרנסה אין שטוב : (ה) פיה פתחה בהקמה אז זיא עפינט איהר כוול צוא רייוון מיט א מענטש איז איהרע בייד מיט קלוגשאפט וחכמה חסד על לשנה אונ דאס לערננג פון יגאד איז אויף איהר צונג, דאס הייקט זיא קערט מיט פיינקייט מיט יעדען מענטש. אונ בעלידינגט קיינעם ניט :

(א) מרבדים עשתה לה שוין בעמטעוואנד זוכט זיא זיך מאכין שש וארנמן לבושה איהרע קליידער זענען איבער ריין אונ זעהן אויס וויא ווייסקע לייגען אויך קלארע זייד : (3) נודע בשערים בעלה איהר מאנן נוערט בעקאנט אין די שטערים פאר א ארענטליכער מענטש איהרע מעשים נואס זיא האט רחמנה אויף ארעמקע לייט. אונ בעמטיגט זיי מיט פייגע בייד צו דער צדקה וואס זיא גיט זיי. לויבן זיי איהר מאנן ווא זיי קומען בשבתו עם זגני ארין אין זיצונג צווישן דיא הארען פון לאנד, נוערט ער זעהער געלויבט אונ געשעצט דורך זיין פיהרונג פון זיין הויז וואס זיין פרוי פיהרט : (3) סדן עשתה ומסודר דעם ליילעך וואס זיא האט געמאכט אונ פארקויפט ומור נהנה לבנעני אונ דעם נאמייל וואס זיא האט גיגעבן צום סוחרער נאל ווייוון די קונים איהרע ארבייט האבין זיי אירע שטוב ארבייט גאר גיט גישטערט :

ברטנורה

נשוא יום ה משנה חולין פרק ח

עיקר הוי"ט

כל הבשר אסור לבשל בחלב. יש מהן מדברי תורה כגון בשר בהמה ויש מהן מדברי סופרים כגון בשר עוף (6) חוץ מבשר דגים וחגבים. שאין לה מדברי תורה וכל מדברי סופרים : ואסור להעלותן עם הגבינה על השלחן. ואפי' כשר עוף כגון אלהי אלהי אלהים לאסור אכלתו (3) מדברי סופרים אסור מבשר דגים סופרים אסור להעלותו עם הגבינה על השלחן גזירה שמה ועלה גבינה עם בשר בהמה בחלפם רוחם שהוא אסור מן התורה דהיינו מכהל (3) :

(6) הכל בשר חיה פלוגתא דתנאי ב"ד : (3) דייק למגנס חילול ופ"ג דמסכתין יטול שאלה כשיש סכ"ט דלא אסור גבינה אלא חילול אבל לא יטול וכו' וי"ט סנהדרין ט"ז י"ט כחם מנשר סוכוס עם חלב טמא כו' שמתקין כשיטול וכו' ש"ן סו"ט : (3) גמלה. דפי' טמא חילול לכה למען דלכילה טוף גוסס גזירה ופ"ג יקום ונזכר גזירה לעזרה כו' ולפנס ריחה טייען ככלי נכלין וסמ"ט : [6] לטמא :

פרק ח א כל הבשר אסור לבשל בחלב אלע פליישין קאר מען גיט קאכין מיט מילך ויז סבשך דגים ותגבים גאר פיש אונ היישערקען מעג מען קאכין מיט מילך ואסור להעלותו עם הגבינה על השלחן עון

הנודר מן הבשר. כנכרים הלך אחר לשון בני אדם ולכל מין כשר אדם קורא כשר חוץ מכשר דגים וחגבים: וכו' ה' אומרים לא עולה ולא נאכל. ואין להקשות ב"ה כינוי ת"ק דאמר לטיל ואסור להעלותו עם הגביע על השלחן דיש לומר דהכי קאמר דבר זה מחלוקת ב"ה וכו' ואין זה פסח וכו' מחלוקת דב"ה במקום ב"ה אינה משנה: אמר רבי יוסי ב"ר. הלא קמ"ל דת"ק רבי יוסי היא ומפני ששכח ולא הזכיר שמו בתחלה הזכיר שמו בסוף והרי הוא כאלו אמר האי דהטוף עולה

ואינו נאכל דכרי ב"ה וכה"ל לא עולה ולא נאכל רבי יוסי אמרה שר' יוסי אומר זו מקולי ב"ה ומחומרי ב"ה: בשלחן שאוכל עליו. דלירדי דמתעשרי ביה ידא חמי ליתעמי זה ע"ה זה: ב ובלבד של פלא יהיו נוגעים זה בזה. דלי נגעו חט"ג לזנון נזנון הוא כתי דהכה: שני אבסנאין אובלזין על שלחן א' דוקא

השלחן. חוץ מבשר דגים וחגבים. הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים וחגבים. והרף עולה עם הגבינה על השלחן. ואינו נאכל. דכרי ב"ה [ב] בה"א לא עולה נאכל. א"ר יוסי זו מקולי ב"ה ומחומרי ב"ה. באיזה שלחן אמרו בשלחן שאוכל עליו. אבל בשלחן שסודר עליו את התבשיל. ונתן זה בצד זה [ג] ואינו חושש: ב צורך אדם בשר וגבינה כמתפחת אחת ובלבד שלא יהיו נוגעין זה בזה. ר"ש ב"ג אומר אף שני ואכן אסנאין אובלזין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה וכן חוששין: ג מיפת חלב שנפלה על התחובה אם יש בה כנותן טעם באותה תחובה אסורה.

השלחן. חוץ מבשר דגים וחגבים. הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים וחגבים. והרף עולה עם הגבינה על השלחן. ואינו נאכל. דכרי ב"ה [ב] בה"א לא עולה נאכל. א"ר יוסי זו מקולי ב"ה ומחומרי ב"ה. באיזה שלחן אמרו בשלחן שאוכל עליו. אבל בשלחן שסודר עליו את התבשיל. ונתן זה בצד זה [ג] ואינו חושש: ב צורך אדם בשר וגבינה כמתפחת אחת ובלבד שלא יהיו נוגעין זה בזה. ר"ש ב"ג אומר אף שני ואכן אסנאין אובלזין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה וכן חוששין: ג מיפת חלב שנפלה על התחובה אם יש בה כנותן טעם באותה תחובה אסורה.

שחין מכירין וכו' אכל מכירין וכו' אסור שמה ועול אחד מהן משל חבירו ויחלו. והלכה כרשב"ג: מיפת חלב שנפלה בתוך הקדרה. על אחת מן החתיכות שכולה חוץ לרוטב (ד) ולא הרים את הקדרה ולא כסה אותה (ה) הרי לא נחלק טעם הטפה אלא לאותה חתיכה בלבד: אם יש בנ"ה באותה חתיכה. כלומר אם אין בלחות חתיכה לנדה מ' וכו'

חישש מענן מען שטעלין פלייש געבין קעו. אונ ער דארף גיט מורא האבין סאמער וועט אנדירין איינס דאס אנדערע אדער סאמער וועט ער עסין ביידע צו זאמען. ווייל פון דעם מיט עסט מען גיט: ב צורך אדם בשר וגבינה כמתפחת אחת ובלבד שלא יהיו נוגעין זה בזה נאר זיי זאלן גיט אג"ר רירען איינס דאס אנדערע. די פלייש זאל גיט אנדירען די קעו. רבן שטערען רבן גמליאל זאגט שני אבסנאין אובלזין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין צוויי פערטערע מענטשין וואס קעגען גיט אייגער דעם אנדערין. קעגין עסין אויף איין מיט. אייגער עסט קעו אונ אייגער עסט פלייש. אונ מיר האבין גיט מורא סאמער וועט אייגער געמען פון דעם אנדערין. וועט ער עסין קעו מיט פלייש. ווייל זיי קעגען גיט אייגער דעם אנדערין. וועט גיט געמען אייגער דעם אנדערין: ג מיפת חלב שנפלה על התחובה אויב עס אין גיטען שטמקער פלייש אין אסאפ וואס האט גיקאכט. אונ אסאפ אין מילך איז ארויף גיקאכטין גיטאין אויף איין שטיק פלייש. וואס ויא איז גילעגין אין נאנצין אויסקער די יאהה אונ מען האט גיט אויס געמישט דעם סאפ אונ גיט צו גיקאכט מיט אשטאדן ואצנדעק אויף אסאפ. איז דאך דער טעם פון דיא מילך גיט גיטאנען אין דיא איבעריגע שטמקער פלייש. אונ גיט אין די יאהה. נאר אין דיא איין שטיק פלייש אלזין איז געבליבען דער טעם פון דיא מילך אם יש בה גיטן טעם באותה תחובה אויב די מילך האט גיטעבין אטעם אין די שטיק פלייש. ווייל עס איז גיט גיטען אין די פלייש געכעגט סאהל אזויא פיל ווי דיא מילך. איז דיא גאנצע שטיק פלייש

אונ מען קאר גיט ארויף שטעלין אויף אמיש פלייש מיט קעו סאמער וועט מען פארנעסין אונ מען וועט עסין צו זאמען די פלייש מיט די קעו. אדער מען וועט עסין די קעו פאלד נאר די פלייש זאגן פוקער מיט פלייש אדער סוף מיט פלייש קאר מען אויף גיט ארויף שטעלין צו זאמען אויף איין מיט. חוץ סודר דגים וחגבים נאר פיש אונ היישריקען אונ קעו מען ארויף שטעלין אויף איין מיט הנודר מן הבשר אז איינער ואגט איד מזה אנדר איד זאל גיט עסין פלייש סודר בשר דגים וחגבים מען ער עסין פיש אונ היישריקען הרף עולה עם הגבינה על השלחן מען ארויף שטעלין עופות מיט קעו אויף איין מיט ווינו נאכל נאר עסין עופות מיט קעו סאר מען גיט דברי בית שפאי אזוי זאגין בית שפאי וביה הלל אפרים אונ בית הלל זאגין לא עולה לא עולה ווייל מען קאר גיט עסין עופות מיט קעו. דריבער קאר מען גיט ארויף שטעלין עופות מיט קעו אויף איין מיט סאמער וועט ער פארגעסין אונ וועט עסין צו זאמען דיא עופות מיט דיא קעו אפר רבי יוסי האט רבי יוסי גיטאגט ווי מקולי בית שפאי מחומרי בית הלל ביי דעם דין זאגין בית שפאי גרינגער מען מען ארויף שטעלין עופות מיט קעו אויף איין מיט. אונ בית הלל זאגין אונן שנובער מען קאר גיט ארויף שטעלין עופות מיט קעו אויף איין מיט באיז שלחן אפר אויף וועלכין מיט האט מען גיטאגט אז מען קאר גיט שטעלין פלייש מיט קעו אויף איין מיט בשלחן שאוכל עליו אויף דעם מיט וואס מען עסט אויף איהם אכל בשלחן שסודר עליו את התבשיל אדער אויף דעם מיט וואס מען שטעלט אויס די עסין. אונ מען עסט גיט פון איהם נתן זה בצד זה ואינו

כתוך מעיה כנתון בקערה ומותר: ן שהחלב מועלין בו. וחס' קדשים קלים שהן ממון בעלים ואין בהן מעילה כחייבין ים מעילה בחמוריהן לאחר שזרק דמן דכתיב גבי קדשים קלים כל הלז לה' וזהו כתיב זהו לה' לזמירא דקדשי ה' קרינן ביה לפנין מעילה: ושמוא. חס חלנו כטומאת הגוף חייב לה' הטומאת אחת משום חלב וזאת משום טומאת הגוף מחל"כ כדס דגני דס כתיב על המזבח לכפר לכפרה נחתיו ולא שיהא קרוי שלי למעול בו שזין עומד חלל

חוצר בו'. משום סיפא בהדס טוהר בו' חלל לה הכה' [ה] ותיבין בו'. בענין איסור חל על איסור, פ' כס"ג דכריתות מ"ד: (יד) כס"י. וסליחה בעיני דבר קדש כס' אחרי כפרתם שופטי מון לפנין עולמים כתיב וכו' לכתוב קדש דכפרתם טוהר כפרתם וזרקו את סדס ינו' וערכו וגו' את הכתמים וגו' וכו' כס"י והכ"ס בע"ד פ"ד דזבחים: (יז) ול' כס"י דבר שאין אחר מחירו חלל סוף מחיר פלגו והיינו דמלכ אפ"פ טוהר עוקר שבער לכבדים כדכתיב (בשמואל ב' ג) קטר קטיונין כיום סחלב וקטן קט' פ"ג ללסס מתיר דסייגו דס. והכותב כ' דלא משיבא עתיר כיון דאס נפעלו או חלדו שרי כשר דכתיב:

לכפר שצילנס ומשום פגול אין בו דכל דבר שאחר מתיר אותו כגון כשר קדשים שהדס מתירו לכבדים כדריקתו וכגון עולה שדמה מתירה פגול לא נזרק דמה אין זכריה מקטרים דכתיב וזרק הכהן את הדס על מזבחה ה' והדר והקטיר את החלב לריח ניחוח (יד) חלו ים בהן משום פגול חלל דס דהוא גופיה מתיר הוא (פו) אין חייבין עליו משום פגול ומשום כותר ועמל נמי אין בו דכתיב כדס תרי מעטוטי הוא ולכס הד למעטוטי מותר וחד למטוטי מטומאה: אלא בבהמה שחורה. כדכתיב מן הבהמה אשר יקריבו ממנו:

לכפר שצילנס ומשום פגול אין בו דכל דבר שאחר מתיר אותו כגון כשר קדשים שהדס מתירו לכבדים כדריקתו וכגון עולה שדמה מתירה פגול לא נזרק דמה אין זכריה מקטרים דכתיב וזרק הכהן את הדס על מזבחה ה' והדר והקטיר את החלב לריח ניחוח (יד) חלו ים בהן משום פגול חלל דס דהוא גופיה מתיר הוא (פו) אין חייבין עליו משום פגול ומשום כותר ועמל נמי אין בו דכתיב כדס תרי מעטוטי הוא ולכס הד למעטוטי מותר וחד למטוטי מטומאה: אלא בבהמה שחורה. כדכתיב מן הבהמה אשר יקריבו ממנו:

אין קרבן פאר חלב, און אין קרבן ווייל ער האט געזאגט פון קדשים, און אין קרבן ווייל דאס איז פריגול ווען בחי' ונוטה און אויב ער האט געגעסן די חלב וואס איז געפליגען אויף נאך די צייט, ווען מען קאר שוין גיט מקריב זיין, איז ער חייב נאך אקרבן ופסא און אויב ער איז גיווען קמא ווען ער האט געגעסן די חלב, איז ער חייב נאך אקרבן מה שאין בו דס כיי בלוט אין גיט אזוי, אז מען עקט בלוט פון אקרבן דארף מען געבריינגען אקרבן פאר מעילה און גיט אקרבן פאר פריגול און גיט אקרבן פאר נוטה און גיט אקרבן פאר טומאת וזימ' דס און בלוט איז דארבער ווי חלב שיהיה נהג בבהמה וזיך ושאף די בלוט פון אבהקה און פון אחיה און פון אעוף קאר מען גיט עסין בון פסאים בון פסאים סיי פון די בהמות וואס מען קאר גיט עסין און סיי פון די בהמה פסאים פליג און חלב איז נאר אסור פון אבהקה וואס מען קאר איר עסין אקבער חלב פון אחיה מען מען עסין, און אז מען עקט חלב פון אקבוקה וואס מען עסין, און אז מען עסין עקמט גיט פרת וועגן דעם חלב, עם איז נאר אלא פון אקרבן בהמה:

גיש אריין אטעם אין די מילך גבי וי אסיה אין די מילך אסור, און אויב דער מאגין גיט גיט אריין אטעם אין די מילך, איז דיא מילך מותר פשה שניקה מן הפסח קיבה אסיה אויב אקשרה קאלב האט גיוויגן פון אמרפה בהקה, און מען האט די קאלב גישאקטין, איז דער מאגין אסור ווייל אין דעם מאגין איז דא מרפה מילך מרפה שניקה מן הפסח אויב מען האט גישאקט אקאלב און זיא איז מבייר גיווארין און אין דעם מאגין און זיא קאלב אין דיא פשה מילך, וואס זיא האט גיוויגן פון אקשרה בהמה קיבה מותר די מילך וואס אין מאגין איז מותר פפני שניקה פמעיה ווייל דיא מילך קיבט אין מאגין אזוי ווייא אין אשיסעל: ן חומר בחלב מדרס חלב איז דארבער ווי בלוט וחס' בדם מכלב און בלוט איז דארבער ווי חלב חומר בחלב חלב איז דארבער וויא בלוט שהחלב טעלין בו אויב מען האט געזאגט פון חלב פון אקרבן, דארף מען פריינגען אקרבן מעילה ותיבין גלו אויב מען האט גישאקט אויף אקרבן ווען מען האט אים גישאקט מען ואל אים עסין שפעטער ווי די צייט איז, איז דער קרבן גיווארין פגול, און אז מען עקט די חלב פון דעם קרבן בשוגג ער האט גיט געוואקט אז דאס איז חלב, דארף ער פריינגען דריי קרבנות

גמרא חולין דף קה ע"א

רש"י

לכס ס' כלס כלי החיטון דהוד דמלכות דכתיב במובן אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה. גבינה מותר לאכול בשר. אלא כמה ישא

אסור לאכול גבינה. משום דכשר מוליא שומן והוא נדבק בפה ומלרין כשעמו בשר

וואס עקט קען מען נאכדעס עסין פלייש אלא פמה ישיה בין גבינה לישך דער וואס עקט קען וויא לאנג זאל ער ווארמין ביו ער זאל מעגן עסין פלייש

אמר רב הווא אכל בשר אסור לאכול גבינה גבינה מותר לאכול בשר רב חסדא זאגט דער וואס עקט פלייש קאר גיט באלד עסין קען. אקבער דער

לשטוף פירותיו דרך פתח שכספת האמה: רבא קלא. רבא קלא אתו אנשי סכרוה אשכחתינהו לבולא
הריס קול וזוהי: איתירא דמר שבואל:

קלא און האמ אויפגעוהויבין זיין שמיךקע און האמ
געשריגען זיין איש קריה זענען געקויפען גענמשין
און האבן פארשקאפט דיא ריגע מיט ערד
אשכחתינהו לכלה אסתרי דמר שבואל האמ ער מיט איין

זודר (נשא דף קמו ע"א) ת"ת ראציות יוד הא ואו הא

תאנא אמר רבי יוסי בשעתא דכהנא פריס ידוי אסיר ליה לעמא לאסתכלא ביה משום דשכינתא שריא גידוי. אמר ר'
יחא חי הכי כיון דלא חמאן מה אכפת להו דהא כתיב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי בחייון לא חמאן
אכל במיתתהון חמאן. ח"ל משום דשחא קדישא רמיזא כאלבען לדידי ובעי בר נש לדחלא אע"ג דלא חמאן שכינתא לא
בעאן לאסתכלא בידיהו דכהני בנין דלא יסתחון עמא חויפאן לגבי שכינתא. חלנא כהניא שעתא דכהנא פריס ידוי
לריכין עמא למיתב דחילו בלוימתא ולינדע דהריא שעתא עידן רשותא אשתכח בכלהו עלמין ומתברכן עילאין ותמאין
ולית דינא בכלהו. והוא שעתא דחלנא סתומא עתיקא דעתיקין בזויר אנפין ושאסתכח שלחא בכלא. ח"ל שמעון כהני
תלת קרתי רישיהו יו"ד יו"ד יו"ד ב"ר כ"ר יו"ד י"ש כללה לחמוה מהיעומתא שלימא ולאחברכא ז"ל מעתיקא מאן
דלעטרין יו"ד יו"ד לאחברכא עיר אנפין מעתיקא דכלא ונג"ל ירכ"ו יו" לעילא וישמרך (הוא) הכא לחתא וכן
כלהו. ותמי חנא קמיה דר"ש האי מאן דמעט כחלמיה ליהי בשעתא דכהני פריס ידיהו, ולימא רבש"ט ע"י שלך
וחלומותי שלך וכו'. אמאי משום דהריא שעתא אשתכחו רחמי בעלמין כללו ומאן דיבעי לזוהי בעריה אסתכף
ליה דינא לרחמי:

מוסר יוסף לחק הלכה פסוקה

מספר חסידים סימן ס"ג.
אלה הדברים יעלה אדם על לבו. אל יעבור אדם את זכאלו
לשמן יריש בן פדן אלא מלכתחילה וממלכות שהוא יולכו
ורכנו. וכשפסד בשחל כדור לא יחשוב על דברים שאינם מיוענים
שחלו היס בפני אדם לא היה עושה הדבר מפני הכוונה גם פמה
לא יעשה כי כן דרך הכספים לעשות כשהשן מפסיקם ואומרים
מי כולטו ושי יודעט. וכן כדן הפתח את חלמיהו יכא מורכ
שמים עניכס למורכ כשר ודס:

אלה הדברים יעלה אדם על לבו דיא זאבין זאל יעדער
מענטש זיך געקען אין הארצין אל יעבר אדם
את בריאו לשמן יריש בן פדן אקענטש זאל גיט דיגען
נאמ פון ווענין ער זאל האבין בן ערן אלא מלכתחילה
ה' ומספרות שהוא יוצר ורבונו נאר ער זאל דיגען נאמ
נוייל ער האמ איהם ליב, און נוייל נאמ האמ
איהם די נאך גיבאמין צו קארן, און נאמ איז קארן
זיין באשעפער און זיין הערר וישאדם כסתר לכדו לא
יחשוב על דברים שאינם מיוענים און ווען דער מענטש
איז אליין אין אקעהאלטענעם ארם וער איז אליין
אין שטוב עס איז קיינער ניקא מיט איהם, פון
הינסטוועגן זאל ער גיט טראקטין וועגן אקעלע
זאבין וואס זענען גיט שייין שאלה היה בפני אדם לא היה
שיש הדבר בפניו הדישה ווען ער וואלט גיווען פאר
מענטשין און וואלט ער זיך נאך גיט נאמאן נוייל ער
וואלט זיך גישעקט פאר זיין גמיה לא יעשה זאל
ער איצט אויך גיט קארן, אפילו ער איז אליין
פגשתיש נוייל רשעים איז אויך זייער פירונג צו
מאן אליין אין דער פינסטער ואקריס מי רואנו וכי
יודעט און זיין זאבין ווער זעהט אונז און ווער ווייסט אונז וואס מיר מווען, וכן בדר החכם את
הלשתי און אזוי האמ דער חכם רבן יוחנן בן זכאי גיבענטשט זיגע מלמידים ויהי בימי ששים עליהם
קמורא בשר דתס איהר: זאלס מורא האבין פאר גאט: אזוי וויי איהר האמ מורא פאר מענטשין:

מברך בא"מ אק"ו להניח תפילין. שלש תפלות שבכל תפלה סתן שמונה עשרה ברכות הרי שמונים וששה ברכות. וכשהוא אוכל שתי סעודות של יום והלילה מברך ארבעה עשר ברכות ז' בכל סעודה. אחת בשמול ידיו תחלה ועל המזון אחת בתחלה וג' בסוף ועל היין לפניו ולאחריו. הרי ז' ברכות הרי מאה ברכות בין הכל: (ב) בזמן הנה שתקנו ברכת האפיקורסים בתפלה והוסיפו הטוב והמטיב בכרכת המזון נמצאו חמשה ברכות יחידות. בשבתות וימים טובים שהתפלה ז' ברכות. וכן אם לא נתחייב בשאר הימים בכל הברכות האלו כגון שלא ישן כל הלילה ולא התיר תגורו ולא נכנס לבית הכסא וכיוצא באלו צריך להשלים ק' ברכות מן המיירות: (ג) כיצד אוכל מעט ירק מברך לפניו ולאחריו חוזר ואוכל מעט ספוד זה מברך לפניו ולאחריו. ומונה כל הברכות עד שמשלים מאה בכל יום:

המשה ברכות יתרות וענין דא פינף ברכות מערה ווי הונדערט שבנות וימים טובים שהתפלה שבע ברכות שבת אונ' יום טוב וואס עם איז נאר דא אין שמינה עשרה זיבען ברכות וכן אם לא נתחייב בשאר הימים בכל הברכות האלו און אין אנדערע טעג אויסער שבת און יום טוב אויב ער האט גיט געדארפט זאגן די אלע ברכות כגון שלא ישן כל הלילה אויב ער איז אנאנצע נאכט גיט גישלאפן ולא התיר חטור און ער האט גיט אראפ גענומען פון זיך דעם גארטיל ולא נכנס לבית הכסא און ער איז גיט גיווען אין בית הכסא וכיוצא באיז אונ' נאך אזעלכע ברכות וואס פעלן איהם צורך להשלים מאה ברכות מן המיירות דארף ער עסין פיל ערליי מינים פירות ער זאל זאגן אלע ברכות וואס פעלן איהם פון הונדערט ברכות: (ג) ביצד וויי אזוי אויך אכל מעט ירק מברך לפניו ולאחריו ער עסט אפיקסעל גרינווארג און זאגט אפיקסעל פאר דעם עסין און נאך דעם עסין יחיד ואוכל מעט ספוד זה מברך לפניו ולאחריו נאכדעם עסט ער נאך אקאהל אפיקסעל פירות און זאגט אפיקסעל פאר דעם עסין און נאך דעם עסין. און אזוי מדיקט ער אנאנצע טאג ומונה פיל הברכות און ער ציילט אקע ברכות וואס איהם פעל פון הונדערט עד שמשלים מאה בכל יום און ער זאגט אנדערע ברכות ביו ער וועט צו ציילן צו הונדערט ברכות און אזוי זאל ער טאהן אלע טאג:

ווען ער לייגט תפילין זאגט ער די ברכה ברוך אק"ה' אלהינו בלה העולם אשר קדשנו במצותיו וזונו להניח תפילין שלש תפלות שבכל יום שבתה עשרה ברכות דריי אקאהל שבתה עשרה. איז דריי אקאהל אקמיעהו ברכות הרי שנים וששה ברכות צו זאמען איז נעקס און אקציג ברכות וישתא אוכל שתי סעודות של יום והלילה און יז ער עסט צוויי סעודות איין סעודה ביי טאג און איין סעודה ביי נאכט מברך ארבעה עשר ברכות זאגט ער פירצעהו ברכות שבעה בכל סעודה ביי יעדער סעודה זאגט ער זיבען ברכות אחת בשמול ידיו תחלה איין ברכה זאגט ער ווען ער וואשט די הענט פאר דעם עסין ועל המזון אחת בתחלה איין ברכה זאגט ער אויף דעם עסין פאר דעם עסין ושלש בסוף און דריי ברכות זאגט ער נאך דעם עסין ועל המזון וישתא און ער זאגט צוויי ברכות אויף דעם עסין. איין ברכה פאר דעם טרינקען און איין ברכה נאך דעם טרינקען הרי שבע ברכות איז זיבען ברכות אויף דעם עסין הרי מאה ברכות בין הכל צו זאמען איז הונדערט ברכות: (ב) בזמן הנה שתקני ברכת הפיקורסין בתפלה ביי איצטיגע צייט וואס מען האט גיגעבן איין שמינה עשרה אקאהל אפיקסעל, וישתא, דריי אקאהל שבתה עשרה און נאך דריי ברכות והמטיב הטוב והמטיב בברכת המזון און איז בענטשין דאט מען צו גיגעבן אפיקסעל הטוב והמטיב. צוויי אקאהל בענטשין. איז נאך צוויי ברכות ומצא

אונקלוס

נשא ליל ו תורה

כ"ז פסוקי שמרת נגד סליו כ"ז ו' ה' ה' ותעשה ממנו צירוף והיה בניקוד ששי

מן שרשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה פל"ה פא לעבד עבדת עבדה ועבדת משא באהל

רש"י שפתי חכמים ג כלומר בזמן שכהנים היו מקריבים ועוסקים בעבודת הלוים היו מברכים ומנגנים במלטים וכיוצא שיהם ועוסקים בעבודה

דעת זקנים מבעלי התוספות (זו) עבודת עבודה. הוא הטור במלטים וכמרות שהיא עבודה נ לעבודה חמרת: ועבודת משא.

גל הבא אלע די וואס זאלין קוקען לעבד צו דיגען (חק לישראל ע"ט"ח"ד 10 6

דריי יוג יאהר און ווייטער יודי בן ביו פופציג יאר

סח והיו מניניהון המניא
 אלפין וחמש מאה
 והמנון : סס על מימרא
 דיו מנא יתהון בידא
 דמשה גבר על פולחניה
 ועל ממוליה ומניניהו
 די פקיד יי ית משה :
 ה א ומליר יי עם משה
 למימר : ב פקיד ית בני
 ישראל וישלחון מן
 משריתא כץ דסגיר וכל
 דדאבובל דמסאב לטמי
 ח א ויכלחו מן המנהל כל לרוע וכל
 ב : פסחים סו סז לה חכמי
 מה מניס עו ממנוס לה : וכל ב :
 רש"י

מועד : מח ויהיו פקדיהם שמנת
 אלפים וחמש מאות ושמונים :
 על פי יהוה פקד אותם ביד משה
 איש איש על עבודתו ועל משאו
 ופקדיו אשר צוה יהוה את משה :
 פ שלישי ה וידבר יהוה אל משה
 לאמר : ב צו את בני ישראל
 וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל

ס כחמשמו : (מט) ופקדיו אשר צוה ה' את משה
 ואותן הפקידים היו במלוא מן שלשים שנה ע ועד בן
 חמשים : (ס) צו את בני ישראל וגו' . פרשה זו נאמרה
 ביום שבקע המשכן , ושמנה פרשיות נאמרו בו ביום
 פ כדלוי' כנס' גיטיין כפ' המנוקן : וישלחו מן המחנה .
 שלש מחנות היו שם צ בעשת התייתן . תוך הקלעים היא
 מהנה שכניה . מתיית הלויס סביב כמו שמפרש כפ' במדבר

שפתו חכמים
 לעבודת הכהנים : ס [מסכ"ס] כלומר אע"פ שסוכות עבדים
 ס"י עבדים לעבדים ע"פ עבודה משא חין ס"י עבודה למשא חלם
 כחמשמו עבדים עבדים שבת עשה : ז דעת רש"י ז"ל דכתיב ופקדיו
 קהי על משה דכתיב לליל פקד אותם ביד משה והכר ליה כמו
 כלשכ לוח וכו' ופקדוים של משה כלשכ לוח ס"י לח משה דכתיבו
 מעב ל' עד בן כ' . והכו פקדו רש"י וזוהן הפקדוים היו במלוא
 מעב ל' עד בן כ' . וזוהן למעשה כיון דכתיב על משה דלעיל להק
 כתיב ב' פעמים משה דכתיב לו לקבוע אליו במקום משה . ז"ל
 דכתיב פסוקים עבדים כן כמו ואל משה אמר עליה חל ה' סיס
 לו לומר עליו אליו וכו' המעשר על מדום ועל עובדים סמיות
 על מעשן קולי וכו' לך סיס לו לומר כתיב , וק"ל . וס"י מלי לך
 כך נאמר ע"ס ס' פקדו חותם . ושם חס רולס לפיכך על מין אחר כלומר
 וזוהן הפקדוים כו' , והוכחה מדכתיב אכר ליה ס' את משה משמע
 חלל לחלך עובדן . וי"ט ופקדיו ס' מעטיו , וכו' כש"י חותם הפקדוים כו'
 עליוס לריוס חף סס להיות מעב ל' ועד בן כ' . מלפני כש נדול אחר
 כמשכן דכתיב סוסק המשכן משהחל סיו עובין המהחנה וכו' כ
 דכתיב ליה לו ללוח שיכלו כל מעה מן המהחנה . ומשכן
 דכתיב נאמרה ביום שהוקע המשכן . וזו קשה ליה וידין מלינו
 וישנה פרשיות כו' : צ דכתיב ג' פעמים מהנה במדבר וז'
 וישנה פרשיות כו' : צ דכתיב ג' פעמים מהנה במדבר וז' :

מעם שילוח מאמים

(ב) לו את בני ישראל וגו' . ראה הוא ס"י והנה יאמר כל יבדל
 חין סביבה שורה רק כמשכן וכתיבו במחנה לויס , די על
 כן עשה עיקר מנשיאת דת בני לוי וזהוהמס סביב למשכן ככל

פירוש לתורת אלהים

עבודת יבדלה איין ארבעט צו איין ארבעט , דאס
 מייןט מען וואס די לויס האבין געוונגען בשעת
 מען האט די קרבנות מקריב געווען הייקט דער
 געוואנג אארבעט צו אארבעט פון דעם קרבן
 יעבדות און אזוי איין ארבעט וואס מען דארף
 מראגין אין דעם אוהל כוועד : (מח) ויהי פקדיהם
 און די געצייילטע פון אלע לויס וואס זענען ראוי
 צו דער עיבדה שמונת אלפים אכט מווינדק וחמש
 מאות און פינף הונדערט ושבעים און אכציג :
 (סס) על פי יי דורך גאמס בויל וואס יעד האט
 גיהייסן פקד אותם האט , ער ווי געצייילט ביד משה
 דורך משה איש איש אימליקער קענטש פון דיא

מצות השם

(כ) [סכך] (מסע קמנ) לסלה המעלים מן המחנה כל לרוע וכל זכ וכל משא לנסס :
 ויכלחו מן המחנה כל לרוע וכל זכ וכל משא לנסס :
 אלע מנישין וואס זענען קרעצונג אדער זכים , די מצוה איז
 געווען ווען די יודן זענען געווען אין דער פלדק :

זב וכל טמא לנפש: מזכר עד--
נקבה תשדחו אל-- מחוץ למחנה
תשליחום ולא יטמאו את מחניהם
אשר אני שכן בתוכם: ויעשו--
בן בני ישראל וישדחו אותם אל--
מחוץ למחנה כאשר דבר יהוה
אל-- משה בן עשו בני ישראל: פ
ה ידבר יהוה אל-- משה לאמר:

נפשא דאנשא: מזכר
עד נוקבא תשליחון
למשריתא
תשליחונון ולא יטמאון
ית משריתחון די
שכינתי שריא ביניהון:
ד ועבדו בן בני ישראל
ושלחו יתהון למקרא
למשריתא כמא די מליל
יי עם משה בן עבדו
בני ישראל: ה ומליל
יי עם משה למימר:

ת"א פסחים סז: מוזכר עד. דגס כח עב: אל מחוץ. פסחים לט: ולא יטמאו: פסחים כז: מכות יד זכמים קז:

בעל המורים

(ג) מזכר עד נקבה תשליחום. כלש שכתבנו דגס ומוח ונחש
מנ"ע. וספק שלשת סוסים, ולו שכתבם כל על חוה ונסלו
יכיוו דכתיב על הגויך חף. וספק שכתב נזיר, על שם הכרי

שפתיו חכמים

ק דכתיב גבי מלכוד כדו יכח משמע פסחא ושיכחו במקום שפין
שכר טמאים הולכים עם רהיטו חון לג' מחנות ומדכתיב ולא
יטמאו את מחניהם ולא כתיב את מחנה משמע מחנה ה' לזב
ומחנה אחד למעט מע ומדמסע מע מותר במחנה ליה כדכתיב
ש"מ דזב הוא במחנה ויטמא: ר ואל"ת מנ"ל לרש"י. וי"ל הא
דמסע מע מותר אף בשל לוי וי"ל משמע דכתיב מ"ה שיהיה לוי
וכתיב ויקח מעט ארץ עליו וי"ל משמע דכתיב לוי:
ש כלומר דעת הכתוב שנטמא כעטם של מע. והכ"ל פ"ח
דכתיבו שטם הוא לוי טומאה ל"כ היה מחויב שיהנוע כשטם
מע ויהי אב הטומאה גדולה שלח כטמא מע מחוץ
כטמא כטמא מע לוי ולל הטומאה. הלכך על כדכתיב ל"ל
טומאה ויהנוע בו אב הטומאה. ואל"ת מנ"ל ליה דלמא מ"י
שטם כשטם מלי טמא לנפש משמע שנטמא כמה שמחויב לנפש

מעם שילוח מטמאים

ול זב וגו'. והפסח הוא אשר לוי שוכן במקום: (ד) ויעשו
כן וגו'. מוח ומנר כלש דבר ה' אל משה בן עשו בני ישראל,
יחפן כי כלש דבר ה' אל משה בן עשו בני ישראל

ליקומים על התורה

(ד) ויעשו בן בני ישראל וגו'. די יודין האבין אזוי גישאיהו.
ג'אבדום זאגם דבר פסוק נאך אפאהל דיא יודין
האבין אזוי גישאיהו. נאר די תורה דער צוויילט אויבן אז די יודין
האבין אליין פארשטאנען מיט וייער שלל אז פוען דארף
הייליגען דיא בתורה אונ פוען דארף ארויסשקענען מיט די פתחה
אלע פתחשקען וואס זענען קמא, דריבער דער צוויילט דער פסוק
באשר דבר ה' אל משה. אזוי ווי גאט האט גירעם צו משה
ער זאל זאגן די יודין זייא זאלין ארויס גישקען פון די פתחה
אלע פתחשקען וואס זענען קמא אזוי האבין דיא יודין גישאיהו
אידער משה האט דאס צוא זייא גיזאגט:

האבין גיזאגן די יודין: (ה) וידבר אונ גאט האט גירעם

מצות השם

(ג) [ססג] ללו (כ) שלל יכנס כל טמא פתקס וכל שומה
נו לזכות ככל העורה משער יקחור ונפסקם שיהו עורה
יכסלם משלמך ולא יעמלי את מחניהם לשי לוי שוכן בחוכם:

צו

וְדַבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אִישׁ אֵשֶׁת
 כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל־חַטָּאת הָאֵדָם לְמַעַל
 מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא׃
 וְהִתְוֹדוּ אֶת־חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ
 וְהָשִׁיב אֶת־אִשְׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ
 וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר

ו מליל עם בני ישראל
 גבר או אתתא ארי
 י עבדון מכל חובי אנשא
 י שקרא שקר קדם י
 ויחוב אנשא ההוא
 ו יודון ית חוביהון י
 עבדו ותיב ית חובתיה
 ברישיה וחומשיה יוסף
 עזוהי ויתן לדחב ליה:

ה"א דבר אל בני ישראל
 או אשה. מסכים עם מוסר כח
 יבטוח פד קרובות לה קמט טו
 סמורה כ' דה עמ: והכיר את. קמט קי: וחמישה. מליעל נד: ונתן לאלה. ספרהם לא כפיטו יס לה גיטין לו קידושין ס קמט טו

בעל המורים

מקדשי ונהלל את שם קדשי: (1) מכל חטאת האדם. סמך
 נשילוח הסמלים, שפי' החטאת האדם בהטל אדם כהרסון שאלל
 מן העץ והנחש סמטע את כלשם והוליה ס"כ בלרס וכוכו סג'
 כחשם כלשם, ואשם בריב, ולרס כמות. וכסדר קללתם
 מנחם כחן, לרעו להיטו נחש, וזכ להיטו אשה, וכמל נחש
 דסיטו הארס סמטע כמות פתום: למעול מעל סה'. לומר שכל

רשכ"ם
 (1) חטאת האדם. הכתובים כפ' אישם גזילות בסוף
 פרשת ויקרא וכתב גנו' בעמיתו במקרון וגו'
 ובשביל גזל הגר שאין לו גואל נשנית כאן: (2) והשיב
 את
 סמטע דינו של גר כאלו משה דינו של מעלה: (3) וכתודו. רמז
 שפתי חכמים

לה סיה לו להנחם כ"ח דמסכז לכפלה אלל נפשי סמטע סמטע,
 כ"ל: ת דמון והשקלם כללם הוא ומפרש ויהי נקרא קרן
 אוטו שבכעט עליו ר"ל אוטו עמון כככעט עליו לטפיק חומש:

וכחש בעמיתו וגו' ונשנית כחן ככביל שני דברי' סתחלשו זה האחד שכתב והתודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על
 פי עדים עד ביורה בדבר והשני על גזל הגר שהוא יתן לכהניס: (1) את אשמו בראשו. (כ"ק ית) הוא הקרן
 ת ששכעט עליו: לאשר אשם לו. (כתובות יע) למי
 פירוש לתורת אדהים

כ"כ' אדריחטום שחיק עמוי שחיק עממות: (1) למעל
 מעל בה'. הכרי הור וכתב כחן פרשת גזול ונשכע על
 שקר היא המורה כפ' ויקרא (ה) ומעלה מעל בה'
 וכתש בעמיתו וגו' ונשנית כחן ככביל שני דברי' סתחלשו זה האחד שכתב והתודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על
 פי עדים עד ביורה בדבר והשני על גזל הגר שהוא יתן לכהניס: (1) את אשמו בראשו. (כ"ק ית) הוא הקרן
 ת ששכעט עליו: לאשר אשם לו. (כתובות יע) למי

האם דרויף פאלש גישווארין האם ער געוויקנימ
 צו מענומשין אונ צו גאמ: (1) ויהידי אונ זיי וועלין
 באקניען את חטאתם ויער ויגד אשר גישו וואס זייא
 האבין גיטאהן פלומר דער גולן וועט מתודה זיין
 אונ וועט וועלין דרויף השוכה כאן והשג זאל ער
 צוריק געבין את אשמו זיין שולד דאם הייסט דאם
 געלט וואס ער האם דרויף פאלש גישווארין זאל

צו משה אויו צו זאגין: (1) דבר רייד ער די וירון איש
 אפענטש אזכר או אשה אדער אאשה או זיי וועלין
 טאן סכל פון די ויגד פון מענומשין למעל צו געלישין
 אפעלשוונג אין גאם ואשמה הנפש היא אונ די נשמה
 וועט פאר שולדיגען בלייבין ויגדי צו גאם דער
 פכיק שמועסט ווען אייגער האם בייא רעם
 אנדערען עפעס גיגולת אונ האם גילייקנימ אונ

השם
 והתודו סתחלז דבר אל בני ישראל איש לו אשם כי יעשו מכל
 חטאת האדם למעול מעל בה' ואשמה הנפש הכיח וסמורה סה'
 סתחלז סהכ עסי:
 השוכה כרענגם אהייילוג איהן דער וועלט, וויא עם שפייס
 אין פסוק גאם האם גיזאגם צו די יודין שובו בנימ שבכבים
 אדפא מיטוטהייבם. איהו ווילדע קינדער סמורס השוכה וועל
 איהן היילען קראכנייס וואס איז אנקניפן פון אייערע
 ווילדקייטס, דיא נפרא זאגם דער פונשיש וואס האם שוין
 פארנוכט דעם פלעם פון גבירות, אונ ער סמורס השוכה אונ
 שידים ויך דאם פון דעם גער הרע אונ פון אלע אהיה איז ער
 גרעסער ווי דער צוריק וואס האם קיין פאהל געוויקנימס, אונ
 ווייס גאר גיט דעם פלעם פון אעבירה, ווארום, עס קען זיין ער
 איז אצדיק ווייל ער ווייס גיט דעם פלעם פון אעבירה, אבער
 אז ער וואלט וויסן דעם פלעם פון אעבירה קען זיין אז ער
 גאלט ויך גיט, קעניק אפשיידן פון די גבירה. נאך זאגם די
 נפרא אין דעם זכות פון השוכה וועלין די יודין אויסגעלייטס
 ווערן פון גלות, וויא עס שפייס אין פסוק וכו' לציון נאל
 וילשבו משע בגיב, און די יודין וועלין פאהל השוכה וועם
 קיפן דער אפלייער דאם איז משיח אין ציון:

(1) [סכד] (עסה קמד) להמודות על כמותו והקטלים
 גדולים והמרים כמחלטי לטני כהה ימכר וספי' מנישול
 מלוח עסס הייבין אנו בעט סכרלה לטוב חלוי לבקס סליחתו
 והתודו את חטאתם וגו' ודאם איז אפיה עשירו עס איז אפיה
 יגדער יוד זאל זאגין אלע סאן דרוי אויף זייגע ויגד
 וואס ער האם געוויקנימ, אונ ווען ער זאגם דעם דרוי זאל
 דאס זיין סים אעקתה תרפה, ער זאל באקניסן אין הארצין
 אונ עס זאל ביי אים אויו בלייבען אז ער זאל שוין גיט סערה
 סאהרין גבירה, אונ זאל בעטין ביי הקב"ה סים הרחם בעוויין
 ער זאל אים סחול זיין וואס ער האם געוויקנימ ביי איצם,
 אונ וואס ער דער מענטשן ווייגען אונ יאגט פאר הקב"ה
 ער זאל אים סחול זיין די גבירות זאל ער אים בעטין אונ עס
 איז ווייער גוט, אונ דער פונשיש זאל גיט מיניגע אז ער האם
 ויך איין פאהל מתודה גינען אז שוין גענוג, גיט איהן דארף
 זיין, נאר דער מענטש זאל אייביג זאגין אונ סרויערין וואס
 ער האם דערצווערן גאם סים זייגע ויגד, אונ דוד וסלקה הם
 איך אויו זאגם פייגע ויגד שפייגן שפענדיג גניגן מיר,
 איך ספאנגעט זיי גיט, די נפרא זאגם השוכה איז אויו הרחם
 אז ויא קומס ביי צום גסא נכבוד, נאך זאגם דיא נפרא

אֵשׁ לֹו : וְאִם-אֵין לְאִישׁ גַּאֵל
לְהַשִּׁיב הָאֵשׁ אֵלָיו הָאֵשׁ
הַמוֹשֵׁב לַיהוָה לִפְנֵי מַלְכֵּךְ אֵיל
הַכְּפָרִים אֲשֶׁר יִכְפְּרֵכֶם עֲלֵיכֶם : וְכָל-
תְּרוּמָה לְכָל-קָדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לִפְנֵי לֹו יִהְיֶה : וְאִישׁ

ח ואם פית לנבר פריק
 לאתבא חובתא פיה
 חובתא דאתותב קדם יי
 לכהנא פר מדכר
 כפוריא די יכפר ביה
 עלודה: וכל אפרשותא
 לכל קודשיא דבני
 ישראל די יקרבו
 לכהנא דיליה יהי :

ת"א ואלו אין לנפש קא קט קי
 סנדריקא עמ: האשם השופט
 ברכות סג קא קט ערבוני ל:
 בעל המורים

קמא קט קי: לה' לכהן. שם עכתי: כח: מלכד ליל. קמא קי קוד ערכני כה. ואם חס. ברכות סג קא קט ערבוני ל:
 רשב"ם

שכל שמעתיס מחזיקים בנת יליל: האשם: (ט) תרומה נכל
 דכתי בני ישראל אש יקרבו לכהן לו יהיה. מוקי לס בספרי
 דבכורים: יקרבו: בנימ: הם הבכורים: (י) ואם את קדשו לו
 יסו. ומס' לים פרשת פסח: לומר כתי שמטה קלי הכהנים

אח אישם בראשו: הקרן: (ח) מלכד איל. האשם
 האמור בו: יקר: האשם המושב. הקרן ישוב לכהנים:
 (ט) וכל תרומה. תרומת ראשית ישראל מפורש
 ותרומת מעשר שהלויים מפורשות: המפורשים כפי' שלה
 שפתי חכמים

רש"י
 א שנתקייב לו: (ח) ואם אין לאיש גואל. שמת החובע
 שהשביעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשמת
 זה להתודות על עובו. ואתמו רבותיו וכי יש לך אדם
 בישראל שאין לו גואלים או בן או בת או אח או שאל כשר
 הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב, אלף זה הגר
 ג שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן
 ד התומש: לה' לכהן. קנאו השם ונתתו לכהן שבאותו
 ו משמר: מלכד איל הכפרים. האמור בו: קנאו לו
 לרין להביא: (ט) וכל תרומה וגו'. אמר רבי שמעאל
 וכי תרומה מקריבין לכהן והלא הוא המזבח אמרתי לבית
 הגרנות ומה ת"ל אשר יקרבו לכהן אלו הבכורים שנאמר
 בהם (שמות כג) תביא בית ה' אלהיך ואיני יודע מה יעשה
 בהן ת"ל לכהן לו יהיה כל הכבוד ולמה על הבכורים שהיו
 נתת: לכהן: (י) ואיש את קדשו לו יהיו. לפי שנאמרו
 מתנת כהונה ולויה יכול יבואו ויעלו בזרות ת"ל ואיש
 את קדשו לו יהיו מגיד שכותב הנאתו לבעלים ח. ועוד
 מדרשים הרבה דעשנו בו בספרי. ומ"ל ואיש את קדשו לו
 יהיו מי שמעבד שמתותו ואיני רותתן לו יהיו המעשרות
 סוף שאין שיהו עושה חלל אחד מעשרה שהיתה למודה

א קדל נמה לא כתיב לאכר נגז לו אלף לאכר אשם לו משמע
 לא שרקקן שלו כגון שיהא אהר כולם נגזלו לו כל ונגז מירו
 חייב ניתן למוטע שהלוי נגזלו. וכו' שוקק כשי' חסו שמתחיל לו
 כ"ל נמי שמתחייב הנגזלו: ב דקמס לר"י כיון שנגזל כופר לו
 זה שהכתיב הוא ככר עם א"כ ה"ק' כל זה הוא כופר בשלם ומתקן
 כשמתקן בו: ג ואלו"ס כפי' דכתיב ואיש כי לא יהיה לו גואל
 וספרי: וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואל. ומתקן אלף נילא
 שיכול לגאול ממכרו כ"ל דודאי יש לו גואל אלף שאין לו גואל
 עסיר שיכול לגאול ממכרו ומה לא שמתקן דמיידי ככר שאין לו
 יורשים ככתיב שמתקן הכל. וי"ל האשם א"ל נומר ככר דהא כתיב
 ונכר מלחמותו דהיינו מירושם אביו ונגזר לו לו יורשם מלכו
 וגם סכא א"ל למיך דקמס דכל אדם רוצה לקבל האשם דהיינו
 קרן וקומס בין עמי ובין עמי: ד והא דלא נכתב לעיל נבי וס'
 חין לנש גואל להשיב האשם ולא נכתב המושב מפני שסמך
 ה' לעיל מיהו דכתיב וספרי: את שאמרו בלשון ומתחמו וגו':
 ה דל"כ כס הוא כתיב אנו לכהן. וכן הויסין. ואל' ששכבה לה'
 השומרים והכרי לכהנים לה' ולכתיב מביע לים: ואל' ס' דלמס'
 ליהויה נכדן שיהיה ס'ט' שפירו כלותו משמר. ומדכתיב
 אחיו מלכד איל הכפורים וגו' כ"ל דזה יתן לכהן מלכד אהו
 איל הכפורים ואלו הכפורים נותן דוקא לכהן שבאותו משמר
 כדכתיב כשמשפט חסות חלק כהן אלהי וגו' א"ל ס' קרן
 ותומס אנו נותן אלף לכהן שבאותו משמר: א' לפנתה רז"ל כי
 מלח שילכד משמש שאלף ככרם שחייבה לכהן ל"ל ההאכר
 כייקא והולך להוכיחו עד הס' דל"כ היכא דמחזיק בגולה לנטול
 לרין להביא הקרן והתקשר לו מן השמים אלף היכא דריבין ליה
 לכהן: והיה כערמו קמ"ל: ח כ"ל שמת לכל כהן שיהיה דהא

הפוכה הנאה ונטול מיביבאל סלע 16 ויכר כדי לתסס לכן כמא
 פירוש לתורה אלהים

דאם גיהער צו גאט פלוקר נאט האט דאס קונה
 גיווען און האט דאם גישיינקט צום פהן דאם
 הייסט צו די פהנים פון די וואך מלכד איל הכפרים
 אויסער דעם וואס ער וועט געבין דעם קרן און
 דאם פינפטיל עקדה זאל ער בריינגען אקרפן צו
 ככפר זיין אויף ער פאלשע שבוועה וואס ער האט
 גישווארן: (ס) וכל תרומה אונ אלע די אפ שידורג
 לכל צו אלע די היליגקייט פון די קינדער ישראל
 דאם מיינט מען די כפרים וואס מען בריינגט פון
 די פירות וואס ווערן צום ערשטין פארשני אשך
 וואס ווערן גיגעקנט צום פהן לו יהי דאם זאל זיין
 צו איהם פלוקר נאט האט גישיינקט צום פהן:
 (חק לישראל ע"מ) ח"ד 10

ער דאס צוריק געבין בראש צום ערשטין וישישיו
 און זיין פינפטיל יופן גלי זאל ער עקדה געבין
 וויפיל דאס קרן שרעפט אן זאל ער דרויף אפינפטיל
 עקדה געבין ויטו ער זאל געבין דאם קרן מיט דעם
 חוקש יאשר צו דעם וואס ער האט פאר שוה'דיגט
 דאם הייסט צו דעם וואס ער האט בייא איהם
 גיגולה אונ או דער נגזל איז גישטארבן זאל ער
 געבין דיא גולה צו וויגע וירשים: (ח) ואם אונ אז
 ער האט קיין פריינד זיי זאלן איהם רישטן וישיב
 מען זאל צו איהם די גולה געבין ודיינו דער נגזל
 איז גיווען אנר אונ ער איז גישטארבן אונ האט
 קיין וירשים גילאזט האשם דעם שילד דאם הייסט
 די גיגולה תשיב וואס ווערט אום גיגערט יי' לפי

ו זכר ית מעשר קדושה דלילה יהו נבר די יתן לכהנא דלילה יהי: יא ומליל יי

את קדשו לו יהיו איש אשר יתן לכהן

ת"א ליש מכר יתן. ברכות שס קמ"א קי: רש"ב

לך: (י) איש אשר יתן לכהן. שיתנדב דבר הראוי לכהנים כגון חרמים וכיוצא בהם: לו יהיו. כלומר לכהן יתנונו. ומדרש אגדה איש אשר יתן לכהן. מה שתיב ליתן לו יהיה לו כמין הרכה. ולפי שכי חר רש"י

שפתי חכמים

כהן לכל לא שיקח מעכתי איה עמין שימן לו מחטות לכהן כהני לו יהיה כלומר שיתבט הנחה היול עליהם: ש למודה נלילה:

מעם לברכת נתינת הו"מ

והלוים עובדים עבודת המקדש בעד כלל ישראל, ע"כ מהרלוה והכינו שם בני ישראל לניסוחם ככבוד, וישמו להם התבוסם והמעשה נכבדו גזלו. ועוד מעט אמר כי הכהונה והמטה היו יקבלם לתת להם לניסוחם והלוים והכל לניסוחם יבטל, כי כל בני ישראל לריבם מספנת עבדותם והטוב הכל לין נכחם להשיגם, אבל שבת לוי כהני ה' מעבדו אלהיו ידם רב להם ליעבד בלויים השפוט וההודיה הכהנים, אכן מה יהיה ומה נעשה אם ילמס הלוי לנעשך הכהנים והשפוט הכהונה רק לעלמו לכהו ולכרמו, ומה לו לחלשים, לכן אמר ה' אל הכהן נאלמס כלו חמנו וחלנו לא יהיה לך נחמוס, כי את חלקך וכהלוק חלק בני ישראל, חלקך וחלקך יהיה מסוה בכל חלקך בני ישראל, וכאשר חלקך חלמס סביהם לכהן מלוואת כהנה, דהיינו שיהיה להם הכנה תרומות ומעשרות חלמסך לכבוד חמנו את עמי בני ישראל סבי

לוי כבודם מ"ע גס ברכוס ה': (י) וליש את קדויו לו יהיו איש אשר יתן לכהן לו יהיה. רש"י פ"ו לו יהיה עמין ככנה, ויקשה להבין מלוי חופן חביב סברכה כואח שבאלר יתן לכהן ויהיה לו פ"ו עמין הרכה. אך כל וכלה שאלה אחיה עלמה מה: מדוע מוט הקב"ה משבע לוי הכהנים והלוים חלק ונמלה בלמן. רק שיכיו עיניהם בשואות למתח בשך ודם, והלה כאלו שישראל הוא לזון שרה וכרמו והכהנים הלויים יבואו לכהן מעם התבוסה והמעשה, מדוע ככה יהיה הקב"ה שבתו הנבחר והקדוש וכל שבו ישראל, ועממין רבים נאלמס כום במערכי סחורה, ומלמ מעם נכלר ספ בקלמס, (6) לכהן הקב"ה סככהנים: והלוים לא יכיו סחורים נעבורם שדס וכרס לחרות ולכרות ולקנז: ויכר עטותם שדס ורסס, רק יכיו סחורים נעמשיהם ומעמשיהם לעבודת ה' לעבודת המקדש. ומחמת כי הכהנים

פירוש לתורת אלהים

(י) ואיש און אקענמש קדשו ויין הייליגקייט לו יהיו זאל ויין צו איהם. רש"י שריבם דער פסוק לערינמ אונגן פון זאל גיט מיינען וייל די תורה האט גיזאגט די פהנים אקלין מעקען תרומות און מעשרות זאל דער פהן אקלין קרעקען און זאל דאס מעקען מיט גינווארל דרום זאגט דער פסוק אקליבער מענמש זאל ויין הייליגקייט ויין צו איהם בלומר עם איו בייא איהם אין די הענט ער מעג דאס געבין צו וועלעקען פהן ער וויל. נאך אפירוש איו וויש אונ דער מענמש וואס וועט איין האלטין ווינע הייליקייט ער וועט גיט געבין מעשר לו יהיו וועט דאס ויין צו איהם בלומר דאס פעלר וועט איהם מעהר גיט וואקסין נאר וויפיל דער מעשר מערעפט אן וויש אונ דער מענמש וואס וועט יא געבין די הייליקייט צום פהן לו וועט וועט צו איהם ויין נאמ וועט איהם געבין פיל געלם. (יא) וידבר אל משה לאמר און נאמ האמ גירעט צו משה אזוי צו זאגין:

ליקושים על התורה

(י) ואיש את קדשו לו יהיו וגו'. דער בונה לעמים שריבם די נארישע פעקשין פייערן דם געלם און פארקעגן נוס ווי נאריש און ווינעט שמוען און אין ווינע קאפט דור און ווינע און דאס געלם וואס יי געבין זדקה אדער אויף זדקה לערנען אדער אויף אנדערע הייליגע זאכין, דאס געלם הייסט אומזיס געבין געלם וואס מין האמ קיין הנאה פון דעם געלם, ער האט דאס געלם געגעבן נאר ווייל ער האט געמחט געבין, אדער ווייל ער האט ויך גישעמט פיר אנדערע פעקשין, זאגט אונ דאס תורה דאס איז פארקערט, דאס געלם וואס דער מענמש האט ביי ויך אין שטוב איו גיט ווינע, ווארומ עס קען מערען זיינע פון דאס צוויי זאכין, אדער ער זאל שפארבין און אונעק גיין פון דעם געלם, און אנדערע מעקשין זאלין הנאה האבין פון דעם געלם, אדער עס קען מערען דאס געלם זאל אונעק גיין פון איהם, עס זאל גענעבט ווערין, פארברענגן ווערין פארלירען אין האנדלי, און זאל ווערין ארעם, אדער דאס געלם וואס ער האט געגעבן זדקה אדער אויף אנדערע הייליגע זאכין, אדער וואס ער האט געגעבן פון צום כהן הרוקם און פארש, דאס געלם איז געווען ווינע, דעם שטרך וואס ער וועט האבין צו טולס הבא קען גיט קיינר אונעק נעמען פון איהם, ווי דער פסוק זאגט וויש את קדשו לו יהיו, נידער מעקש וואס ער האט געלירליגט דאס איז וינע:

וינע, איש אשר יתן לכהן לו יהיה, און נידער מעקש וואס

משלי חכמים

(י) ואיש את קדשו לו יהיו ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה. דער פירש זאגט דער מענמש וואס וועט געבין צום כהן וועט ער זאגין פיל געלם. דער גביא מלאכי זאגט אויך הקב"ה האט גיזאגט צו דאס יידן אז איהרע וועט געבין תרומה און מעשר וועל איה פאר איהך געפענען די פעקשער פון היסעל און וועל אויף זיך געבן נבחות אז אויפערע ליבצן זעלין מיד ווערין צו שרייען צענוג צענוג און איהך וועל נאך זעבן, אז דאך אקשניא יא די יידן וועלין זאגן עס איז גענוג נון וואס זאל הקב"ה נאך געבין, נאר ליטשל אקניד איו אפאהל קעקען פון חדר און זאגט צו די מוסער גיב מיר עסק, ווי

דיא מוסער איז געזאגט צום קייסען אריין גיסען עסקין פאר דעם קניד האט זיא גיעהן דורך דעם פעקשער ווי איהר פון גייס אהיים. האט זי געגעבן אנדערע שטול און גיסם אין איר דאס עסקין, דאס קניד שרייט צוא דאס מוסער וואס גיסטו אזוי פיל עסקין אין שטול וועל איהך דין אופטען אזוי פיל, און דאס מוסער גיסט ווייסער, דאס קניד שרייט נאך אפאהל מוסער וואס גיסטו אזוי פיל עסקין וועל איהך דין איהך עסקין אזוי פיל דאס, און דאס מוסער צום קניד גיט פון דין איהך פאר דעם גיסטו און דאס מוסער וועט דיר פון דעם עסקין איהך דין

וְקָנָה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נְטֻמָּאָה אִי־
 עֵבֶר עָלָיו רֹחַ־קִנְיָאָה וְקָנָה אֶת־
 אִשְׁתּוֹ וְהָיָה לֹא נְטֻמָּאָה : מו וְהָבִיא
 הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶרֶץ־הַכְּנָעַן וְהָבִיא
 אֶת־קַרְבְּנָהּ עָלָיהָ עֲשִׂירֵת הָאִפָּה
 קֶמַח שְׁעָרִים לֹא־יִצָק עָלָיו שָׁמֶן

ית אלתיה והיא מסאבא
 או עבר עלוהי רוח
 קנאה ויקני ית אלתיה
 והיא לא מסאבא :
 מו ויבית ויבראית אלתיה
 לות פהנא וייתי ית
 קורבנה עלה חד מן
 עשרא בתלת סאין
 קמחא דשערין לא יצק
 עלוהי משחא ולא יפן

ה' א וקנאה ח. מ ססס ב ג ט כו כה : א עבר עליו. מוסב ג כח : והביא כלים חס אשמו. ככחות כח כחוחות פא סוסס זכז :

שפתי חכמים

רש"י

שמעוכס נמטנה : ר ט' לא שמוע לי נטמאה ומוע לו שלח
 נטמאה כפי המובן מנהיב נטמאה יהיה לא נטמאה דהא ובעלם
 מעמי איה כתיב ודכס כו"ל שלח כיה כולס נטמאס און
 היסם גורקון איה : ש כחג ה'א"ס הרב הויעם הטעם למה
 שיעטם כלה וקנין דאון למכס דכוחסו לכודיע סקמס ושעוריס
 דכתיב כהקל למעט כוח והעיס סוח פשוס הוה זיל קל די רב
 סוח : ה למועך דשמן סיינו ולכס שקריו שמן דכתיבי דנין

חסתרי עם איס פלוני : והיא נטמאה או עבר עליו
 וגו' . כלומר הוה חתרה כה ועברה על החתלתו ואין ידוע
 ר אס נטמאה חס לאו : (טו) קמח . שלח ש יהא מסלת :
 שעוריס . ולא העיס . (סו) א"כ' יהא עסחה מעשה כחמה
 וקרבנה מחלב כחמה : לא יצוק עליו שבן . שלח יהא
 קרבנה מודור , כהשמן קרוי אור ת והיא עסחה כהשך :

עניני וזונים הראויים להודווג

כחאסוכ לו , ונכ סו מעל גנוף שלרין לשנות כעכו עליה לרס
 לה . ויכס איחא כנעלס (ג'יב סס' סוסס) כי הוה סחא ריב
 לקיש כסוספ חלכ הכי חין מווחין לו נולדס חלל לפי מעשי ,
 כלאמכר כל אלוה סכס הכשעם על גודל סלדקיס . חלל ככס
 כר כר מנכ סלכ ככי ויחנן וקספס לזוונן כקריעות יס סוף .

פירושי הלכות אלהים

מיט דעם קענענש האט דער מאן איהר אנגעזאגט
 זיא זאל ניט זיין אליין אין שטוב מיט דעם קענענש
 והיא נטמאה אונ זיא איז טמא גיורארין או גבר אדער
 דער מאן האט אנגעזאגט זיין ווייב זיא זאל ניט
 זיין אליין מיט דעם קענענש אונ זיא איז יא גיורען
 אליין מיט דעם קענענש והיא אונ זיא איז ניט טמא
 גיורארין קלופער דער מאן האט אנגעזאגט זיין ווייב
 זיא זאל ניט זיין אליין אין אשטוב מיט אפרעקדין
 מאן אונ זיא האט איהם ניט נישאלגט אונ איז יא
 גיורען מיט דעם קענענש אליין אין שטוב אונ קען
 ווייקט ניט אויב זיא האט מוגה גיורען איב ניט :
 (טו) והביא זאל דער מאן בריינגען זיין ווייב צום
 כדון ויביא אונ , ער זאל בריינגען איהר קרבן מיט
 איהר עשירית האפיה אענעמיל פון אקאס קמח שערים
 גערשמיין מעהלא לא יצוק עליו שמן ער זאל אויף דעם

משלי חכמים

ג'שששששש אז דיא ביידיע גבירים , זענען גיורארין , שלום . אין
 הארצין זענען זיי געקלעבן שולאס גאר אויסווייניג זענען זיי
 גיורארין גויע פריינד אין איינער האט ניט געוואקסן וואס ביי
 דעם אנדערין אין הארצין איז אונ אז ג'ס איז געקסען , צו די
 חתונה האט דער גביר ג'עשנין דעם פריינדליקען שווער פון
 זיין קען ער זאל אויך קופען אויף די חתונה , ער פריינדליכער
 שווער איז גיורען אויף די חתונה פון האט ג'עשנין אונ ג'ער
 פריינדען אונ פ'ען האט ג'עמאנעט אונ ביידיע זענען גיורען
 שטארק פרייליך , האט איער גיפריענט דעם פריינדליקען שווער
 זאג מיר וואס איז דיין ש'בחה וואס פרייסטו ד'ך אויזיא
 שטארק מיט דעם אנדערענס ש'בחה האט ג'ער פריינדליכער
 שווער ג'עשפערט אויך האב ג'עמאנעלט ש'בחה , אין ש'בחה איז
 וואס אויך ב'ין פסור גיורארין פון אויז אצרה , אונ די אנדערע
 ש'בחה איז וואס די צרה איז אנגעקומען צו פ'יין שלנא , ביי
 דיא ש'בחה וואס די יודין האבן פון ארצייסיין געהאט ווען זיא
 האבן אראפגענומען די המביא פון די פ'עלדער האט די הורה
 גיזאנט ביידיע זאלן ז'ך פרייגען דער בעל הבית ווינט ז'ך פרייגען
 פ'יס די ב'רה וואס נאס האט איהם ג'עגעבן אפילו די ב'רה

מצות

איהר פאן ביז זיא וועט פריינדען די פ'יס הפרים אונ דורך די
 פ'יס הפרים וועט פ'ען וויסען אויב זיא האט מ'גה גיורען אדער
 גיין , דאס איז גיורען ווען דער בית המקדש איז ג'שטאנען ,
 ג'עזער היינט אז דער בית המקדש איז גיטמא אונ פ'יס הפרים
 איז נישא אויב אכאן זאגט צו זיין ווייב פאר צוויי גרות די
 זאלקט ניט זיין אליין אין שטוב מיט דעם מאנספריזאהן ,
 אונ זיא איז יא גיורען אליין אין שטוב מיט דעם מאנספריזאהן ,
 אויז לאנג ווי פ'ען קען מ'גה זיין , וויכער זי אבאר אויף איהר
 פאן אויף אשטוב אונ ער סוז איהר געבן אגס :

(טו) [ססס] [טעסס קאס] לסינא הלכה כהסוה אל סכנה
 טיעטס לה כמעטס כהסוכו כסרסס שאל' והיכס כל'יס חס
 טססו אל כהסן וגו' .

נביא האיש את אשתו וגו' דאס איז אפגזעט עשהו דער מאן
 וואס האט חושב גיורען זיין ווייב פון אפרעקדין מאנס
 זענדוואן אונ ער האט איר אנגעזאגט פאר צוויי גרות זיא זאל
 ניט זיין אליין אין אשטוב מיט דעם מאנספריזאהן . אונ זיא
 איז גיורען אליין אין שטוב מיט דעם מאנספריזאהן אויז לאנג
 זיא פ'ען קען מ'גה זיין , איז דאס ווייב אפסור גיורען אויף

הָאִשָּׁה לְפָנַי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ
הָאִשָּׁה וַנִּתֵּן עַל־כַּפֵּיהָ אֶת מְנַחַת
הַזְבָּרוֹן מְנַחַת קִנְיָת הוּא וּבִיד
הַבְּהֵן יֵהוּ מִן הַמָּרִים הַמְּאָרְרִים :
וְהַשְּׂבִיעַ אֶתְּהָ הַבְּהֵן וְאָמַר אֶל־
הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ
וְאִם־לֹא שְׂטִית מִמָּאָה תַּחַת אִישׁךָ

קדם יי ויפצע ית רישא
דיאתתא ונתן על ידהא
ית מנחת דוכרנא מנחת
קנאתא היא ובידא
דכהנא יהווןמאמריריא
מלמטיאי: יי ויזמי יתה
כהנא וימר לאתתא אם
לא שכיב גבר יתך ואם
לא שטית לאסתאבא בר
ת"א ופרע את, כמוכח עב: ומן
על כפיס. סופס כו קידושן לו:
והשביע אותה. סופס ה: אם לא
שכב עם אשה. ימאל לו: סופס יו
יטינס ס סהסדקין לכ:

בעל המורים

ונכלם מעיני אישה. בקרקע חיס. יבדוק חוזה פ"ו קרקע ויס דסיינו מים ועפר: בקרקע הששכן. ע"ו מידלי, מעיני כי שון
טוף שפרס נשף לאחר לא תפריע עין: (ת) סהאררים. עולם עני פעמים כע"ח, ימאל שבוך ק"מ"ס איכרים של איש ושל
רש"ו

שפתי הכתמים

לפני ה' חלל מסיעין תהו אותה ממקום למקום כדי
ליגעה ותטרף דעתה ותודע: ופרע. (עס יד, ספרי)
סותר את קליעת שערה א כדי לבזוזה, ומכאן לבנות
ישראל שגלוו הראש ב גנאי להן: לפני ה'. (ספרי) בשער
נקטר ג הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים: ו
וגבה על כפיה. ליגעה ד' אולי טרף דעתה ותודע ולא
ימחה שם המיוחד ה על המים: המרים. על שם סופס
ן שם מרים לה: (המאמרים, המחסרים אותה מן העולם
לשון (ויחוקל כד) סלון ממאיר, ולא יתכן לפרש מים
ארורים שהרי קדושים הן, ולא ארורים כתב הכתוב חלל
מאררים את אהרנים, וחף אונקלוס לא תרגם לטיח חלל
מלמעיה שמראות קללה כפי שם לו: (יע) והשביע וגו'.
ומה היא השבעה ז אם לא שכב הנקי, הא לא שכב חנקי
(ס"א לא חנקי) שמכלל לוא אתה שמוע כי חלל שמוזה

ותירובן וילסרן וילכר הו' לו לוכר לכרי' שהוא אור: ת מסיעין
ל' עומקין הוא: א שמע דסרע ז' סחירס הוא. ו"ח ככ"ע
ג"ש"י פרע דבי' רכש לו גידול הוא לעיל כפרסס אמור לא יפרע
לה יגדלו ונקטן גבי נזיר. ו"ל דגס כהן לו גידול הוא דכשכסמוריס
קלטיס קלס סס ולין קלטיס וכסמוריס קלטיס סס מאריכין
ונעלא דסמוריס וי מגולו. וכספ הר"ס"ס אפ"ס סספרע ככ"ע לו
גילוי הוא, מ"ס סרע בענינו גבי כי פרוע הוא מנוה לו, כמו
ופרע את רכש סהכס פין זה סוכר מה שפ' דסוכר קליעת שפרס
דמה שפ' סכל לוא מנחל ספרע דרש חלל מוסיכ סהכס דה"ל
לעכחכ ספרע את רכש דהא סהכס דלעיל קה' חלל סהכס לרבות
כל גופה בסורח שפרע ומנחל את לכה ופרע קלועס וספסר לו
לומר דע"י סמחירס נחגלה ח"ך כשכסמוריס ארוריס סס סבו
נכרסס מקודס ססס קלריס, ודו"ק: ב וספסע סמרגס מכל לא'
סעכר עכירס ויאל נשוק ומכניס וסכסס את רכשו וספסר כ"ך
סכסס סעכס על הלוי עכס: ג מפני סכסס: ג סכל סה
והכיל לרמוח נחסס עוליס: דריס של מריס לרמוח עכס ונעסו
גסס כחיס סרע כדמתי' כמס' וימל (דף לו): ד עכס מוסו
תוספס כמו דעל כסי סכרין ופנ כסי זינו דמולויס דסחס כתיב
עיד כפריס וספסס חלל סכל סחמול סהספח' מי סערי' (וכסכס"ס)
סכלס וסכס"ס כתיב וסלין וס"ס"ס כדו ליגעה לו: (מסכר"ס)
ליגעה דרי שאל ספסס וסמוח ספסס כסוריס עכס כיון שלין
למוש עליס כ"כ כיון שפסס חקרי לנינוס ועכס על סקיוני
המים סמירס ופי' סהאררים למריס לריוס כפיה מרוס וקמיס: ז
ככס, וסכ"ס פי' סלל סחמ' סהצירס לחור סכסמוריס לחור סס
סכס חנקי, ולכן כתיב חסר יו"ד כדו לריוס ע"י חק ככלו סיהס כה"ל
סלשיוס וס"ס סלשיוס וס"ל וס"ס סהסלסס ודכוס חנקי כלעכר

עניני וזוגים הראויים להדוורו

ובחצת שיהלל פער לכל חס, כדלמס כסופקיס ובארס סי
הת"י, וספסר לפסע פין מוויגין לו לזרס חלל לפי מעשי סייק
כני ארס לא ויוונו מרכסס לזדיק או לסיפס עמוס לפני עור וגו'
רק דקת לזדיק ומרעסס לכסע ולא למעלי סלשס סוכס ספסע

פירוש להורת אלהים

ואל געבין אויף איהרע הענטס את סנחת הזברון דיא
מנחה פון דעם גייעקעניש מנחת קנאות היא דאם
איז אמנחה פון דעקענונג יבד מנח אוני ביי דעם
פון אין דיא האנט ייזי זאלין זיין פי ספרים דיא
גייעקע וואקער דיאצורים די געמינגערשע פלאמר
דורך די וואקער ווערט זיא געמינגערש פון דער
וועלט: (ויס) וישבועי זאל דער פהן זאל זיא בשווערין
ואפר אונ ער זאל זאגין צו דער אשה אם לא שכב
איש אויך אויב איין פריענדער מאן איז מיט דיר
ניט גילענין ואם לא שפית אונ אויב דוא האקסט ניט

בכול המועד שאל יקדמו אחר, וקפריך עכס סהכס ארביעיס
יוס קירס זירס כ"ק מרכוס וספ סלנו לפלוי, אמלי לא מחרן
דכמאל אירי כונוס עני, וסמוס' היס כקויס', ויחל סספר
סכ"י לא סנסיס קויס'א פי לפ"כ כחור ספור לררוס ביהל המועד
געקער דרום זאל מען איהר געבין פרינקען
גייעקע וואקער אין איין ערדקע פלי יזו היגר
אונ פון דער ערד, אשר יתח זאל אין דער
ערד פון דעם משכן, נח יכנה זאל דער פהן געקען
ונתן אונ זאל אצירין קאזין אין דעם וואקער:
(יה) הנקמיר אונ דער פהן זאל שפעלין דיא אשה
לפני יי פאר נאמ אין אוהל מועד ופרע אונ ער זאל
אפרקען את ראש האשה דעם קאפ פון דער אשה
פלוקר ער זאל די האר צו פלעקמין אונ זאל זיא
שפעלין מיט דעם בלוזין קאפ אונ דאם זאל מען
איהר סאזען עס זאל איהר זיין אגנין ונתן אונ ער

הַנֶּקֶץ מִמִּי הַמְרִים הַמְאָרְרִים
הָאֵלֶּה : וְאֵת כִּי שְׁמִית תַּחַת
אִישׁ וְכִי נִטְמְאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ
אֶת־שִׁכְבְּתוֹ מִבְּלַעַד־י אִישׁ :
וְהַשְּׁבִיעַ הִכְהֵן אֶת־הָאִשָּׁה
בְּשִׁבְעַת הָאֵלֶּה וְאָמַר הִכְהֵן לָאִשָּׁה
יִתֵּן יְהוָה אוֹתָךְ לָאֵלֶּה וְלִשְׁבַעַה
בְּתוֹךְ עַמְךָ בְּתַת יְהוָה אֶת־יִרְכָךְ
נִפְלַת וְאֶת־בְּטַחְךָ עֲבַה : כִּבּ וְבָאוּ
הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיָךְ :

מבעלידהווי נפאה ממאי
מדיריאמלמטיא האלין
כ ואת ארי סמית בר
מבעליך וארי אסתאבת
ויהב גבר ביה ית
שכבתה בר מבעליך :
כאויזימי בהנא ית אהתא
בממותא דלומא וימר
בהנא לאהתא יתו יי
יתוך ללוט ולמומי בגו
עמיד בדיהווי ית ירכיך
מסיא ונת מעיכי גפיהווי
כב ויעליו מוא מלמטיא
האלין במעיוכי לאפחא
ת"א כתיב : סופה יי קידושין סב
שטעות לו : וזה כי שיה
סופה יי : תחא מיין סופה כד
קידושין כ : מכלמי לטין . יכמות
יח כד כ : והשבע הכהן . סופה
י שטעות לה : ואבא הכהן ללשה .
סופה ככ : יתן כ' סוףך ללשה .

שטעות : ה דק"ל רכי שמע שודאי יצאה ולא ודאי יצאס סין
משהין אופס : י ס כלומכ אס לא אמת מה שאמרתו יארט לי כו'
דלג"ל יתן כ' בך אלה מיכתי ים וגמ"ד דמלת לללה בעקוס

(כא) לאלה ולשבעה. כשמשיבע אדם את חבריו יאמר רש"י

לפחות כדינו נפשות תחלה לזכות : (כ) ואת כי שמית.
כי משמט ח כל' אס : (כא) בשבעות האלה. שבעה
של קללה יתן ה' אותך לאלה וגו'. שיהי הכל מקללן
בך יבואך כדרך שגזל פלוגית : ולשבעה. (סופה יח)
שארע לפלוגית וכן היא אומ' (ישעי' סה) והנחה שמכס
וכן לענין הכרעה (בראשית יח) וכברכו וגו' (סס מה) כך יכרך ישראל לאמר : את ירכך . בקללה הקדים ירך לבטן
לפי שזה התחילה בעצירה תהלה : צבא. כתרומתו נפיוחה :

עניני הזווגים הראויים להורווג

וקשה לזווגן . מ"י אס"י להקב"ה קשה שיכא זווגן מולה יסס , כי
הכל טידי שמיס חוין מילכא שמיס , וס"כ לין זה כרדי שמיס
שיכילו לדעה אחת אס יזווגו כני ארס רע כטוב , או טוב כרע ,
וכמו קריעת ים סוף שח"ל : כותכא בעמשה בלשית , ולמה לא
קבע הים א"ע מיד לפני יסבאל , זה הים מוסס שהללו עכדו ע"ג
והללו עכדו ע"ג , וכמו ששטן הסכר של ים ע"ש אלו מללו ,

פירוש לתורה אלהים

ואל דער פהן זאגין צו דער אשה יתו יי איתך נאמ
נאל דיה געבין אשה צו אקללה אונ צו אשבעה
בתוך צווישען דיין פאלק דחת יי נאמ וועט געבין
את ירכך דיין דיה זאל אויס פאלין ואת בנך אונ
דיין בויה זאל ווערין גישוואלדין בלומר עם זאל
דיר אוי שלעבס זיין אז איינער וועט דעם אנדערן
וועלן שעלטן זאל ער איהם זאגין עם זאל דיר
אזוי אסוף זיין ווי עם איז אויס גינאנגען צו דער
אשה אונ אז איינער וועט וועלן שווערין זאל ער
זאגין אויב דר ואך איז ניש אמת זאל מיר אזוי זיין
ווי עם איז גינארדין צו דער אשה : (כב) ויבאו המים
המאררים אונ זיי זאלין קיבען די ראויגע סים
מאררים

מֵעֵין וְלֹא־מִסָּאָה יִרְבֵּן
 וְתִימְרֵי אֲתָתָא אֲמֵן אֲמֵן:
 כג וּבְכַתּוּב יֵת קִוְיָא
 הַאֲלֵן פְּהֵנָא בְּסִפְרָא
 וְיִמְחֹק לְמֵיָא מְרִירָא:

לְצִבּוֹת בָּמֶן וְלִנְפֹל יִרְךָ וְאָמְרָה
 הָאִשָּׁה אֲמֵן וְאֲמֵן: כג וּבְכַתּוּב
 אֶת־הָאֵלֶת הָאֵלֶה הִכְהֵן
 בְּסִפְרָ וּמְחָה אֶל־מֵי הַמְּרִים:

י"ו כדו להללים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו השלום כל הסדרה ותרגום ויחסה :

כד וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי
 הַמְּרִים הַמְּאֲרָרִים וַבֹּאוּ בֵּה הַמִּים
 הַמְּאֲרָרִים לְמְרִים: כה וְלָקַח הִכְהֵן
 מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקִּנְיָאֹת
 וְהִנִּיף אֶת־הַמִּנְחָה לְפָנֵי יְהוָה

יחזיקו יג סוסה כ : וססקה את . נדרים מג סוסה יס : ובלו כס . סוסה כז כה : ולקח הכסן . מניסה כ כח קידושין לו : והניף . סוסה יט קידושין לו וצמיח קיס :

בעל המורים

אשה . לך כחיו מנחה קנאות סוף וקרינו סוף : (כז) אמן אמן .
 וססיק בין שני אמנים . לומר אמן מליש זה , אמן מליש אחר :
 (כח) ומסה . ד' , ומסה אל מי בערבים . ומסה על כסף יס
 כרסה . ומסה ס' אלסיס דמסה מעל כל ענין . ומסה ס' את
 שמו . ומסה אל מי סמרים סינו מיס סייס שנלפס ומסה על כסף
 יס כרסה מג הסה מיס חייס דלכחי מקדס לפין אף הכל מיס
 שפתי חכמים

כעבור שפטים כלי לכל מקלל ומשביע : י' חוס' ס"ק דקידושין
 (דף כז) פירש: דמחר אמן מסיק שפיר על הכלל ועל הסבוכה
 ולש זה וליש אחר כשרי' לכל מי' כשרפה קלי' וזלס וצונס
 כסד' י' כטי' כרפס וכתוב כמי' מחת איך' דמשמע בין מליש
 זה בין מליש אחר וליך' כלן קלי' על אררופס ושונרה יכס דלס
 כתיבי כרפס . וכש' קולך כלנובו : ב' כדכס' וקטי' העזיחה
 ואחר ישרה את הכסס את סמיס : ל' דקלי' סה כס' כמי' ולי
 ובלו הסיס המלכריס אלס כלס לנכוס כטן גו' , ומחן לפי סעס'
 כו' : מ' ל' סיני' סס אל דכריס מריס שככס סס ככניס ולין
 על האלה אמן על השבועה אמן אס מליש זה אמן אס מליש אחר אמן
 (כז) והשקה את האשה . אין זה סדר המעשה ששרי
 יבא כה למרים לפי שנלמד בען וירך כל הגוף ת"ל בשאר כל הגוף
 שהס החמילו כעבירה תחלה לפיכך החמיל מהס השורענו' : למרים . מ' כליות לה רעים ומרים : (כה) והניף . מוליך

עניני הזווגים הראויים להזדווג

דקס דסו'ל להקב"ס לטסיק לבס על יסדלס לטוב . אך זה אינו
 זקטס סמכריס שנכרסל כני' חרס , ומקסס כטמלס וכלל ס"ק ב"ק
 ככרסו כס טלני לפלו . וס"כ למס סטור לשךך סוב ככע ס'

פירוש לתורת אלהים

אונ . ער זאל דאס אפ מעקין אל פי המרים אין דיא
 ביטערע וואסער אביין : (כד) והשקה אונ ער זאל
 אן שריקען די אשה את פי המרים די ביטערע
 וואסער המאריים וואס ויי מאכין מינערין ויבא ביה
 המים המאריים אונ די וואסער די וואס מאכין
 מינערין ועלין קומען אין איהר לפרים צו ביטער
 גלובר פון דעם וואסער וועט צו איר ויין שלעקס
 אונ ביטער : (כה) ולקח הכהן אונ דער כהן זאל

אונ ער זאל דאס אפ מעקין אל פי המרים אין דיא
 ביטערע וואסער אביין : (כד) והשקה אונ ער זאל
 אן שריקען די אשה את פי המרים די ביטערע
 וואסער המאריים וואס ויי מאכין מינערין ויבא ביה
 המים המאריים אונ די וואסער די וואס מאכין
 מינערין ועלין קומען אין איהר לפרים צו ביטער
 גלובר פון דעם וואסער וועט צו איר ויין שלעקס
 אונ ביטער : (כה) ולקח הכהן אונ דער כהן זאל

והקריב אתה אל המזבח: כו וקמין
הכהן מן המנחה את אופרתה
והקטיר המזבחה ואחר ישקה את
האשה את המים: כז והשקה את
המים והיתה אם נטמאה ותמעל
מעל באישה ובאו בה המים
המאזרים למרים ועבתה בטנה
ונפלה ירכה והיתה האשה לאלה
בקרב עמה: כח ואם לא נטמאה
האשה וטהרה היא ונקתה ונזרעה

קדם יי ויקרב יתה
למדפחא : כו ויקמין
פנהא מן מנחה ית
אדפרתה ויסקלמדפחא
ובתר פן ישקי ית אתהא
ית מיא: כז וישקנה ית
מיא ותהי אם אסתאבת
ושקרת שקר בבבלה
ויעלון בה מיא מלמטיא
למירודו ויפחון מעהא
ותתמסי ירכה ותהי
אתתא ללומא בנו עמה:
כח ואם לא אסתאבת
אתתא ונדכאה היא
ותפוק זכאה ותעדי

ת"א והקריב אותה אל המזבח.
מנחות ט: ואתה ישקה.
פוסה יע: ולמטה בטנה. מוסס
כ כה: ונקתה ונזרעה. כרכות לא:

בעל המזרים

נחל השטים: (כח) וסמך וזח מוכה הקהל. לומר

כאשה פלוני שצבתה בטנה ונפלה ירכה: (כח) ונזרעה
שפת חכמים

בכונס ד"א מר: ג ט' כמסע אלמס: ס דילטין יד יד שמלמס
דכתיב ויהי מביאים וכו' עם להבן סבעלס ענינים עם סס כנסן
פך כלן עם סכסן וכתיב ולקח סכסן כל יולד אלס שסכסן מוצף
והיא ג"כ מניסס עמו סידס למענה מעל כסן. ועוד מן מיד
האסס למד ז"ה ס' פתחת יד סלסס יד סלסס סידס למענה מידו של כסן,
דל"כ כ"ס לו לכסוב ולקח סכסן מן האסס ול"ל ע"ד: ע דקסס
לרש"י דובקריב משמע שקרב המנחה וכתיב אלמ"ו וקטן סכסן
מן סמכסס ש"ש דעדין אל סקססס וכתיב כתיב סכסן כסו
קומן סעדין לא קתן. ומתכן דובקריב ל' סגססס כולל סלמס
סגססס סל סמכסס דכרן סעססס דרומית: פ כלומר סלל ממוט
כלל כסובס ולמי סידס לין סעססין לס כיון סממק ססס ער
סממק ססססס סעססס לרי סלל קודס סממק ססס ס"ל לוי
סוסס וללל כלל כסובס סעססין לס ולין סמקין סוסס ס"פ
סליס סוסס כסומסס: צ סרס"י סמק ס"ה ניסל סוסמין סל
ס"ה סלל כסובסס סוססין סמסין למוך גרונס, עכ"ל. ובערוך
ערך כור ס' ל' סיכור: ק' וס"פ ס' סקללס סלמס כתיב לנטות
בען ולספל יך הכסן סה"ל סל"כ ס"כ סה"ל סלל ללו כסובס
וירכס סל סוסס קמירי סלל כעסו ורכסו של כוסל: ל' ס"פ
לסליל סורס סה"ל סכל נסכסס כ"ך וסקלליו כ"ך כלן ס"ל סלסס
כ"ך דל"כ ל"ל: ש' סגססו ויזכר סול לו: ת' סל"פ סלל ס"ה ל"ך
ס"ידי דכעו וסססו סל סמקס סלל סוססו ססססו ססססו
כסססס סססס סקלל לס: א' סלל סלמל רונזרסס זרע נמסר

ומביא מעלה ומזריד נ ואף היא מניפה עמו סידס למעלה
ס מידו של כהן: והקריב אורתה. זו היא הגשמה כקרבן
דרומית מערבית של מזבחה ע קודס קמיה כשאר מנחות:
(כו) ואוברתה. הוא הקומץ שע"י הקערותו המנחה כלה
לזכרון לגטוה: (כז) והשקה את המים. לרבות שסס
אורה לוי סוסס פ לומר סממקס המגלה צ מערערין
אוסס ומסקין אורה בעל כרסס סל"כ אורה סמסס סלל
(סוסס כז): וצבתה בטנה וגו'. ס"פ סקללס הזכיר
יך סממק סלל סין סודקין סלל כלרך כסססן כה:
והיתה האשה לאלה. כמו ספירססי סה"ל הכל סלין
כה: בקרב עמה. הפרס יס כין סלס סממנוול כמקוס
סיכר סללס סממנוול כמקוס סלינו יוכר: (כח) ואם
לא נטמאה האשה. כסססרס ת זו: וסוהורה היא.
ממקוס סמר: ונקתה. ממיס סמרסרסס ולל עוד א סלל
ונזרעה זרע סס היתה יולדת כעזר סלל כסווס סס היתה

לומר זה דבר כל הכתיב כאלה שקלסס וסמסס קמייכו מ"א
סקלל לס וסמסס עמו ס"כס סמלל ס"סס לס סעססס סייכי

פירוש לתורת אלהים

אשה דאם וואקער: (כו) והשקה אונ ואל ויא מאכין
אן מריקען דאם וואקער (עין רש"י) היתה אונ
עם וועט זיין אם נפסאז אז ויא האם זיה ממוא
גינען, ויא האם מנהה גינען והמעל אונ איז פאלש
גינען צו איהר פאן ויא וועלן קומען פון איהר
די מים מאררים ילדים צו ביטענקייט פלארש עם
איהר בויה וועט גישוואלדין ווערין ונפלה ירכה אונ
איהר זייט וועט אפ פאלדין היתה אונ די אשה וועט
זיין צו אקללה בייך גשה צווישין איהר פאלק

געבען פון דער אשה את מנהה הקנאות די מנחה
פון דעם פעס והנף את המנחה אונ ער זאל אויף
הייבין די מנחה פאר גאמט אין אוהל כוועד והקריב
אורה אונ זאל ויא גינענהען צו דעם סוף:
(כו) וקטן אונ דער כהן זאל געבען פון דער מנחה
את אופרתה איר דערמאנונג. ער זאל אראפ געבען
פון דער מנחה אקריסול מעהל מיט זינגע דכייא
פינגער ווי ער מוכה ביי אלע מנחות אונ זאל
דאס גייסול מעהל פארברענען אויף דעם סוף
דאס איז אאנרייניקונג פון דיא מנחה פאר גאמט
ואחר אונ דער נאה זאל ער געבין מריקען דיא

זרע: כס זאת תורת הקנאות אשר
 תשטה אשה תחת אישה
 ונממאה: ל או איש אשר תעבר
 עליו רוח קנאה וקנא את-אשתו
 והעמיד את-האשה לפני יהוה
 ועשה לה תפלה את כל-התורה
 הזאת: לא ונקה האיש מעון
 והאשה תהוא תשא את-עונה: פ
 ו ידבר יהוה אל-משה קאמר:
 כ דבר אל-בני ישראל ואמרת

עדיו: כס דא אורייתא
 דקנאותא די תסמי
 אתתא בר מבעלה
 ותסתאב: ל או גבר די
 תעבר עלוהי רוח קנאה
 ויקני ית אתתה ויקם ית
 אתתא קדם יי ויעבד
 לה פהנא ית כל
 אורייתא הדא: לא ויהי
 זכאה גברא מחובא
 ואתתא ההיא תקביל
 ית חובה: א ומליף יי
 עם משה למימר:
 כ מליל עם בני ישראל
 ותימר להון גבר או
 ת"א יתח מוכס. מוסס ית כתיבות
 ונשה לה הכנא חס כל.
 מניל כ מוסס יי ית כ וקה
 האיש יכמות נח מוסס כס עי
 נזכר כל בני ישראל. נזכר כל בני ישראל.

קידושין כו שטותו ס: דכר כל בני ישראל. נזכר כל בני ישראל.

בעל הטורים

שלא מסורה היא היום לה בניס לדיקים בעלי חובה: (לא) את
 מוסס: כ' במס', הכס, ולידך כדורים ונשא חס עונה. כדליתח
 כסוסה שלא ידגם כבעל למב גרמתי לה מיהא אלא היא חסא
 חס עונה, ודוקא הכס. אבל כדורים שסיה יכול לספס ולא ספס
 לה בעלס הוא ישא חס עונה: ונקס האיש מעון. וקה ג' מתין על
 ה"א, לומר לך שנקס מחמשה מוטוס, ואלו הן: מון חסא חס,
 רש"י

רשעים
 זרע. תתעבר: (לא) ונקה האיש מעון. אע"פ שגרם
 לה פורעניות זו ע"י קנוי שקינא לה. ול"ג ונקה האיש
 מעון: שלא סבל אשתו להיות מוגה תחתיו ואלו שתק
 לא היה מנוקה מעון שהיא אסורה לו. אלא הוא
 תשא את עונה. שהרי וינחה. לסיכך קבלה פורענותה:
 שפתי חכמים

אונקלוס כלומר ונקסה ונכרסה ונקסה מדכרס העונים הלידס
 ונכס ונכרסה זרע לסיכך קי' ונקסה עהמים כמלכרס סביא עיין
 סלס מלכרס כסן ומנלית יכך, ופי' ונכרסה זרע לעלמו לכ"ב
 המיס אל ידגם לומר חכתי כמיתחה קי הוא מן העונס.

יולדת שחורים יולדת לכנים (מוסס כו): (ל) או איש.
 כמו (שמות כב) או נודע כלומר חס איש קנאי הוא לכך
 והעמיד את האשה: (לא) ונקה האיש מעון. חס דקדוקה
 ד"ח משיקגה תחא אללו כהיתר וקה מעון, שהסוטה

פירוש לתורת אלהים

גי'ועהין ויין ווייב אליון אין אשמוב מיט אפקעקדין
 מאן וקנא ית אשה אונ ער האט גיבאטיין אויף ויין
 ווייב ויא זאל גיט ויין אליון אין אשמוב מיט דעם
 כאן אונ זיא איז נא גי'וען אליון אין אשמוב מיט
 דעם מאן ויתמייז זאל ער שמועלין דיא אשה פאר
 גאט ועשה אונ דער פהן זאל איהר קאן את כל התורה
 הויתא קאר דאס דאויזען לערננג פלוקר ער זאל
 איהר קאן די דינים וואס פריער איז גישטאבען:
 (לא) ונקה האיש מעון אונ דער מאן וועט ריין גיין פון
 אוינד פלוקר אז דיא מיט מאררים האבין איהר
 גישאט אונ זיא איז גישטארבין זאל ער זיך גיט
 זארגין אונ זאל גיט זאגין איהר בין שולדיג וואס
 דורך כור איז זיא געשטארבין ונארום ער איז ריין
 דער פון ער וועט דער פאר ביין עניש האבין והאשה
 הויתא אונ דיא אשה תשא וועט אליון ליידין איהר
 זינד: (א) וידבר יי אונ גאט האט גירעט צו משה
 אזוי צו זאגן: (ב) דבר רייד צו די קינדער ישראל

אזוי וויא מיר האבען ספ'רש גי'וען: (כח) ואם לא
 נספסיה אונ אז ריא אשה האט זיך גיט סטמא
 גי'וען מיט דעם וואס זיא האט זיך היינטקינס קאל
 קעהאלטן וסיהיה ויא איז ריין פון איין אנדערען
 סאן ונקסה וועט זיא ויין ריין פון די מיט מאררים
 פלוקר די גישעקע וואסער וועלין איר גיט שארען
 גי'ועה זרע אונ זיא וועט האבין קינדער פלוקר די מיט
 מאררים וועלין איהר קאן פאר רעקטין אויב זיא
 פלעגט פריער שווער האבין קינדער וועט זיא היינט
 גרינג האבין אויב זי פלעגט פריער האבין שווארצע
 קינדער וועט זי היינט האבין ווייסע קינדער: (כס) ויא
 דאס דאויזע וואס פריער איז גישטאבען הויתא דאס
 לערננג אונ דיא דינים הקנאות פון פנעס אפר וואס
 איין אשה וועט אפ קערען פסח אשה אונסער איהר
 כאן ונפסיה אונ וועט ווערן פאר אום רייניגט זיא
 וועט קנהת ויין: (ל) א איש אויב איהר מאן איז
 אפקעקט וואס ער איז ביין גי'וען זיא ער האט

מִחֲרָצִים וְעַד-זֶן לֹא יֵאָכֵל : ה' כָּל-
 יָמֵי נַדָר נִזְרוּ תַעֲרֹ לֹא-יַעֲבֹר עַד-
 רֵאשׁוֹ עַד-מֵלֶאת הַיָּמִם אֲשֶׁר-יִזְרֹ
 לַיהוָה קָדַשׁ יִהְיֶה גִדְל פֶּרַע שֶׁעַר
 רֵאשׁוֹ : כָּל-יָמֵי הַזֵּירוֹ לַיהוָה עַל-
 נַפְשׁ מֵת לֹא יָבֵא : לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ
 קָאָחוֹ וּלְאָחֹתוֹ לֹא-יִשְׁמָא לָהֶם
 בְּמֵתָם כִּי נִזְר אֱלֹהֵי עַד-רֵאשׁוֹ :

מפורצין ועד עזרין
 לא ייכול : ה' כל יומי
 נדר נזרה מספר לא
 יעבר על רישיה עד
 משלם יומיא דינור קדם
 קדיש יהי מרבי
 פרוע שער רישיה :
 כל יומין דינור קדם
 על נפשא דמיהא לא
 ייעול : לאבוי ו לאמה
 לאחוי ולאחתי לא
 יסתאב לדון במותהון
 ארי כליא דאלהה על

ה'א מחלטים ועד זן . פסמיס כג ניור לז לז : כל ימי נדר . ניור יד : נזרו . פסמיס כג : מער לא יעבר . יבמות ניור לז מ
 מה מד : מד מלאה הימים . ניור ז מ : קדש יב . פסמיס יא יז מ"ק יה ססדרין כב ניור ג ס ו לז קידובין כוז גזל פסע .
 פסמיס כ ל מ"ק מ ססדרין ככ : לא ימי סודרו . ניור יד : לא יכא . ניור מכ : לאכיו ולאמי ולאמי . ניור מה פס לא ססדרין
 לז : לא יפסא . ניור מכ : לא יפסא לזכ כמותס . ניור מה חח .

בעל המורים

אם נראה לו ימיר ואם לאו לא ימיר : (ו) על כנס מה לא יכא .
 ניור כל טעם פסרה עליו שמיס עמטס נזרו עלא יאמרו סהא
 שפתי חכמים

כמו שפסר"י בסוף פרשת מוריס : ל כלומר דמס כש"ז ג' זוג
 כוז : ה' ר"ל קדוש לא קפי' אנוף אלל השער וסוכחו ממסוק
 שפתי קדוש יהיה מדכר בשער גזכתיס מער לא יעבור על ראשו
 ואמר קדוש יהיה כסיס ג"כ גדל סרע שער ראשו דמדכר בשער
 והקדש כתיב בלמעט סמחטא מדכר ג"כ בשער : מ סולרן
 להסיף למ"ד על גדל פסטי שער ספי' קדוש יהיה שער ראשו
 פי' יהיה קדוש עלא יסחטו רק גידלו זכ סרע סמוך לשער
 ראשו וכאלו אמר גדל גידול השער על שער ראשו : ל כלומר
 פי' ל קדש פס"מ קטן זכ פס"מ עמטס קדו פסח כתיב :

עניני קדושת הנזיר

זככה שניה לפי שפס לכוט אכר היין וכל היוס שופה שכור .
 זכ"ל לנזיר אס עלמו יזכר מן היין . זככה כשנשיב כ"ז שזיר
 עלמו מן היין עלא יזכ"ל צו סילר סרע לטכירטו מעטומו ית' .
 זכ"ל ס"ר הכ' א"ש כי יפסל ר"ל כשיפסח הנזיר סרע מוסלל

פירוש לתורת אלהים

אלע זאכין וואס ווערס גימאכט פון וויין שקאק
 סודיגס די קערניגדלאך פון וויין מרויבין יזר ז' אונ
 די שאלאקין פון וויין מרויבין לא יאכל זאל ער גיט
 עסקין : (ה) כל ימי אלע טעג פון זיין נזירות מער לא
 יקבור זאל קיין גאל קעסער איבער פארין איבער
 זיין קאפ פלומער ער סאר גיט אראפ נעקען ריט
 קאר פון זיין קאפ ביט אפלי ער מלאח הימים ביז עס
 וועלען זיך אויס לאזן די טעג אפש זיר לז וואס ער
 מצות השם

(ד) [ששח] [לזו רכו] עלא יאכל הניור גרפויס סוכי' הנקרא'
 יאכל הניור קליפח סמיכיס הנקרא' זג שטאמח מחלטיס ועד זג לא יאכל : (ס) [ששג] [לזו רכז] עלא יגלח הניור אשי' מער
 פסח כל ימי נזירותו שטאמח מער לא יעבור על ראשו : (כס) [שפד] [פסס קפי] סיגדל הניור שער ראשו כל ימי נזרו כקדושה
 שטאמח גדל פסע טעג ראשו : (ז) [ששה] [לזו רכט] עלא יכנס הניור דהלח כהנא שטא' על כנס מה לא יכא :
 גדל פסע טעג ראשו וואס איז אמצות צשוח דער גזיר זאל
 לאזן וואקסין ריט דאר פון קאפ די גאנגע צייט וואס ער
 איז אגזיר :
 על נפש פת לא יבא וואס איז אמצות לא תעשה אגזיר סאר
 גיט שריין זיין אין אשטוב וואס אינווייניג איז דא אצת :

ח כַּל יָמֵי נְזוּרוֹ קָדֵשׁ הוּא לַיהוָה :
 ט וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בִּפְתַע פְּתָאם
 וְטָמְא רֵאשׁ נְזוּרוֹ וְגִלְחָה רֵאשׁוֹ בְּיוֹם
 טְהוֹרָתוֹ בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַחְנוּ :
 י וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תָרִים אוֹ
 שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֶרֶב־הַבְּהֵן אֶל־פֶּתַח
 אֹהֶל מוֹעֵד : י" וְעִשָּׂה תְּבִהֵן אֶחָד
 לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וּכְפָר עָלָיו
 מֵאֲשֶׁר חָטָא עַד־נַפְשׁוֹ וּקְדָשׁ אֶת־

רישה : ח כל ימי נזרה
 קדוש הוא קדם יי :
 ט נארי ימות מתא עלוהי
 כהבף שלו ויסאב ריש
 נזרה ויגלח רישה ביומא
 ד כו תה ביומא
 שביעאה יג לחנה :
 י וביומא תמינאה יתי
 תרין שפנינין או תרין
 בני יונה לנת פהנא
 לתרע משפן ומנא :
 יא ויעבד פהנא חד
 לחטאתא וחד לעלתא
 וכפר עלוהי מדחב על
 מתא וקדש ית רישה

ת"א וכו ימות מת עליו. פסחים ט פאל נזיר כג כריחות טו : ומעל לטע נזיר. נזיר טו ים מד : ימים השביעי יגלחו. נזיר מב : ויום השמיני. נזיר מד : וכפר עליו. פסחים יט נזיר ים ככ קמא לא : וקדש טם. נזיר ים כריחות כ :

שפתי חכמים

כ טי' מדכתיב קדש יסיה גלל פרע יסיה בנימ' שלבים יוס :
 ל טי' לא כמלת קדש יסיה דלעיל שבוט חוטר לעשר עלו : כ טי'
 שניס מוירם על מתיבת הדבר שלל סרניס בו שימות סרטו
 אונס נזיר, דלכ"כ סוכ נמי האת אוסור בדבר וספכר סבוט
 מוכר על לאו דעל נפש מת לא ילא כיון שללא סבוט מולכ סיס
 לו ליזכר מנבל אל סלכס שזל ימות וסוה שונג קרוב למזיד.
 לכן אמר ד"ס דלכ"י סתע ספחלוס דכר למד סוט כ"י, וספכר
 דכרס"ס נמי כיון לוס. וכסחטל א"ס דכש"י מספך לפכש כמקלס
 סמסחלה מפרש סתע ספחלוס וסח"כ כי ימות כסל, אלל כל'
 דספחל א"ס נמי מ"ס סקדס עליו כלומר ססיס כסחע ספחלוס
 כאלו נפל עליו סלון יסול ליזכר מוס כך מוס ארס זס ספחלוס
 כלומר שלל סיס חולה. וסל וסלמר מקיס של ספחלוס אינו סירוס
 עלח סתע ספחלוס כעל ספחלוס שזל כסחע ספחלוס וס מיקיס
 רס"ס : דלכ"י מלי עליו וכי סתע מת עליו אלל כ"י כסל,
 ומלג עליו כעו ועליו מסע מסכס : ס וקדל אופיו סכסחו א"ס
 סוט קלח סכסחו : ע ר"ל לקרנות סקלכין כדכתיב כס' למור

רש"י
 ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מלי יום : (ח) כל
 ימי נזרו קדוש הוא. זו קדושת הגוף ל מלכעמח
 למתיס : (ט) פתע. זה אונס. זה שונג. וי"א
 סתע ספחלוס דכר חמד הוא מקריס מ של ספחלוס : וכי
 ימות מת עליו. כלהל ג נהא בו : ביום מוהררו. ביום
 ימותו או לו אינו אלל כשמיני סבוט סקור לגמרי ת"ל
 ביום השביעי אי שביעי יכול אפי' לא הוה ת"ל ביום סכרחו :
 (י) וביום השמיני יבא שתי תורים. להוליח את
 השביעי או אינו אלל להוליח את השביעי קבע זמן ע לקרבין
 וקבע זמן למקריבין מה קרבין הכשיר שמיני ומשמיני
 והלאה חף מקריבין שמיני ומשמיני והלאה : (יא) מאשר
 שלל נסכר לגמרי כל עוד שלל סכסחו מסני סויסו כויסו
 דעת וקנים מבעלי התוספות

עניני קדושת הגזיר

לפי שסוה חוקין לא יזכר אלל עיין יסן טסן סבוט כסקמו ונזכרם

(יא) מלשך סחל על סכסס. י"ל מל' קולס אל סספכרס ולל

פירוש להורת אלהים

דער נזיר מיט דעם בית גיווען אין איין דרוי וסכא
 אונ גר האט משמא גיווען ראש נזיר דריא הייליגע
 האר פון זיין קאפ ונלח זאל ער אפ שערין די האר
 פון זיין קאפ אין דעם קאג וואס ער ווערש ריין
 ווארום קען שפריצט אויף איהם די וואקער פון
 ריא פרה אדריקה דעם דרישען קאג אונ דעם
 ויגעטין קאג ביום השביעי אין דעם ויגעטין קאג
 נאך דעם פון איין קען האט אויף איהם געשפריצט
 די וואקער ווי די פרה אדריקה ונלח זאל ער אפ
 שערין דריא האר פון זיין קאפ : (י) וביום השביעי אונ
 אין דעם אכסען קאג יבא זאל ער פריינגען צווייא
 סעקליל סאהבין אדער צווייא וינגע סאהבין צום
 בהן צו דער טיר פון דעם אהל מועד : (יא) וקשת

אז זאל ער זיך ניט קטמא זיין כסחוס זיין זענען
 גישפארבין צו פריעקדע כתיס סאר ער זיך געוויס
 ניט קטמא זיין פי ווארום נער די קרוין פון זיין נאט
 איז אויף זיין קאפ בלוטר די האר וואס זענען הייליג
 פון נאטס וועגן דאס הייקס די קרוין פון זיין נאט
 איז אויף זיין קאפ : (ח) וי' נזיר אקע קעג פון
 זיינע נזירות קדש איז ער הייליג צו נאט ער סאר
 זיך ניט קטמא זיין צו איין מה : (ס) וכי יבית פת עליו
 אף אז איינער וועט שפארבין בייא איהם בהט
 פתאם פלוצלונג ווארום ער זאל גיט פלוצלונג
 שפארבין וואלם דער נזיר פריער ארויס גינאנגען
 פון דעם דרוי פרי ער זאל ניט קטמא ווערין נאר
 ער איז אקער פלוצלונג גישפארבין דער טויל איז

כמות השם (י) [שטן] (לאו כל) שלל ומעל הכיר למח על
 לאביו ולאמו לא יקסא נדאם איז אסחול לא קששוה אגזיר סאר
 זיך ניט קסכא יז צו אסח אפילו צו זיין פריער אונ

טיק סמאר לעזי ונלמו לחמו ולחמו לא יסמל לסס :
 סוקער איך גיט :

לִיהוָה כָּבֵשׁ בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים אַחַד
 לְעֵלָה וּכְבִישָׁה אַחַת בַּת־שָׁנָתָהּ
 תָּמִימָה לְחַטָּאת וְאֵיל־אֶחָד תָּמִים
 לְשִׁלְמִים : ^{טו} וְסָל מִצֹּת סֵלַת חֹלֶת
 בְּדוֹלֶת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצֹּת מְשֻׁחִים
 בַּשָּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם : ^{טז} וְהַקָּרִיב
 הַבֶּהֱן לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֵׂה אֶת־חַטָּאתוֹ
 וְאֶת־עֹלָתוֹ : ^י וְאֶת־הָאֵיל יַעֲשֵׂה זֶבַח
 שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֵל הַמִּצֹּת
 וַעֲשֵׂה הַבֶּהֱן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־נִסְכּוֹ :

קִרְבָּנָה קָדֶם יי אָמַר
 בַּר שְׁתֵּי שָׁלִים חֹד
 לְעֵלָתָא וְאִמְרָתָא חֹדָא
 בַּת שְׁתֵּי שְׁלָמָתָא
 לְחַטָּאתָא וְדַבַּר חֹד
 שְׁלִים לְנִבְסַת קוֹדְשֵׁיא :
^{טו} וְסָל פְּטִיר סֵלָתָא
 גְּרִיצִין דְּפִלִין בְּמִשְׁחָ
 וְאַסְפּוֹגִין פְּטִירִין
 דְּמִשְׁחָ חֵינִין בְּמִשְׁחָ
 וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן :
^{טז} וְיִקְרַב בְּהֵנָּה קָדֶם יי
 וְיַעֲבֵד יַת חַטָּאתָהּ וְיַת
 עֹלָתָהּ : יי וְיַת דְּכִרָּא
 יַעֲבֵד נִבְסַת קוֹדְשֵׁיא
 קָדֶם יי עַל סֵלָא
 דְּפִטִירֵיא וְיַעֲבֵד בְּהֵנָּה
 יַת מִנְחָתָהּ וְיַת נִסְכָּהּ :
 רש"י

ת"א ומנחתם ונסכים. זכחים ט מנחות 65 : והקריב הכהן. זכחים ט : וסל סליל.
 ט 7 מנחות מו מו 65 : ושם הכהן. זכחים ט :

שפתו חכמים

מסע : צ לנסוקי חטאת מוקריב כסמין וזה סליל יעשה זבח
 שלמים וכו' וזה מנחתו וזה נסכו : כהייתו של איל כדפס"י ולמס
 הולך לנכחו והוא בכלל זולת הסמנים כסבים סיה ולמס ילא
 ס"ה לנסוקי חטאת שלמים חלום כגדך וכגדך וסמין מנחה
 ונסכים סוף כל כו' לנסוקי חטאת שלמים כגדך וכגדך חטאת
 עטין מנחה ונסכים (כספק שתי מדות) : ק דליטין מנ"ש חטאת
 מלות ממוסד והסם דמי עשר מכל מין ויין דכחיב כלו סל חכין
 כו' מוסד והקריב ממנו אחד מכל קרבן חטאת ר"ל כו' חרימ
 מעשר דכחיב אחד מעשר : ר סו' מלת יעשה ששעט מפני ששעט
 למוקדו פסלה מהקריב. גם סו' מל סל סמנות ע"מ לקדש את
 הלחם ש"ע לקדש את הכל ולא סל

(טו) ומנחתם ונסכים. של עולה ושלמים צ לפי שאין
 כלל ויחלו לידון בדבר המדע שיעשיתו לחם החזירן לכללן
 שיעשיתו נסכים כדיון עולה ושלמים : חלות בלילות
 ורקיקי מצות. (מנחות עו) עשר ק מכל מין : (יו) זבח
 שלמים לה' על סל המצות. ישמע את השלמים ר ע"מ
 לקדש את הלחם : את מנחתו ואת נסכו. של ש איל :
 ובלה
 פשטיה מילא מלתא שסס חושב מנחה לאכלו חון לנמוי סל
 סלחם מפני שזולת זס ויבין ששעט ע"מ לקדש את הכל ולא סל

פירוש לתורת אלהים

בריינגען די קנחות מיט דיא נקבים וואס קען
 דארף האבן צו דער עולה און צו די שלמים :
 (טו) והקריב הכהן לפני יי אונ דער בהן ואל כאם
 אלץ גינעהגען פאר גאט צום אודל מועד. ועשה
 אונ ער זאל מאכין בלאמר ער זאל מקריב זיין את
 חטאתו זיין חטאת ואת עולתו אונ זיין עולה : (י) ואת
 האיל אונ דעם ויודער זאל ער מאכין אקרבן
 שלמים צו גאט על סל המצות ביי דעם קארב פון
 מצות. רש"י שרייבט בשעת ער וועט שעקמין דעם
 שלמים זאל ער טראכמין ער זאל מיט דעם קרבן
 הייליג טאכין די חלות ועשה הכהן אונ דער בהן
 זאל

זיין קרבן צו גאט כבש אשעפס אוקר בן שנתו וואס
 ער איז אלט איהר תמים גאנץ אן אפעלער איד
 איינעם לילה פון אקרבן עולה וועגין וכבשה אתה
 אונ אשעפס אנקבה בת שנתה וואס ויא איז אלט
 איאר תמימה אנאנצע אן אפעלער זאל ער בריינגן
 לחטאת פון אחטאת וועגין ואל אחד אונ איין ויודער
 תמים גאנץ אן אפעלער לשלמים פון אקרבן שלמים
 וועגין (טו) ואל מצות אונ אקארב מיט מצות סולת
 פון פיינע קעהל חלות קובין בלילות בשבן גימישט
 אונ גיקעקטין מיט אייל וירקין מצות אונ דינע
 מצות גישמירט מיט אייל זאל ער בריינגען צעהן
 פון אומליקען מין ומנחתם ונסכים אויך זאל ער

מצות השם

דארף ער ברענגען קרבנות אונ דארף אפמאלין דיא האר פון
 קאם. נאכדעם איז ער שוין גלייך צוא אלע סעקסין. ער
 מעג טרינקען וויין אונ מעג זיך פאמא זיין צו פתים. די מצות
 איז ביי זכרים אונ ביי נקבות :

טון זיין קאם אונ זאל בריינגען אקרבן אונ די מעג פון זיינע
 גירות וואס ער האט גיזילט ווערם גיט גירעכטנס גאר ער
 מוז אנזייען ציילן זיינע מעג פון גירות וויפיל ער האט גיטאון
 אנדר. אונ אז די מעג פון זיינע גירות ענדליגען זיך איז אנאנצין

יִי וְגַלְתָּ הַנְּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־
 רֹאשׁ נְזִרוֹ וְלָקַח אֶת־שַׁעַר רֹאשׁ־נְזִרוֹ
 וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זִבְחֵ
 הַשְּׁלָמִים: יִי וְלָקַח הַבֶּהֱן אֶת־הַזֶּרַע
 בַּשָּׂדֶה מִן־הָאֵיל וְחִלַּת מִצֵּה אַחַת
 מִן־הַפֶּל וּרְקִיק מִצֵּה אַחַד וְנָתַן עַל־
 כַּפֵּי הַנְּזִיר אַחַר הַתְּגַדְתּוֹ אֶת־נְזִרוֹ:
 יוֹתֵינָיָא אוֹתָם הַבֶּהֱן וְהַנּוֹפֶה לְפָנָי
 יְהוָה קָדֵשׁ הוּא לְבִהֵן עַל חֻזֵה

יִי וְיַגִּידָה נְזִירָא בְּתַרְע
 מִשְׁפָּן זְמַנָּא יַת רִישׁ
 גְּזֵרָה וְיִסַּב יַת שַׁעַר רִישׁ
 גְּזֵרָה וְיַתֵּן עַל אֲשֶׁתָּא
 דִּי תַחַת דְּזֵדָא דְנִכְסַת
 קוּדְשֵׁיא: יִי וְיִסַּב כְּהֵנָּא
 יַת דְרַעָא בְּשֵׁלָא מִן
 דְכְרָא וְגִרְיָצָתָא פִּמְרָתָא
 חָדָא מִן סְלָא וְאִסְפוּג
 פְּמִיר חָד וְיַתֵּן עַל יְדֵי
 גְזֵרָא בְּתַר דִּיגַלְתָּ יַת
 גְּזֵרָה: כ וְיִרְם יַתְחֹזֵן
 כְּהֵנָּא אֲרַמָּא קִדְם יִי
 קוּדְשָׁא הוּא לְכֵהֵנָּא עַל

ת"א וְלָקַח סֶכֶן. זְכַמְסִי כִּם חוּלִיךְ
 65: וְגַלְתָּ נְזִיר. נְזִיר עַם:
 וְלָקַח הַבֶּהֱן. עַל כַּפֵּי הַסֶּכֶן. קוּדְשֵׁי לֵא אֶחָד
 סַמְנַלְמו. נְזִיר עַם:

שפתי חכמים

לְמִטְרָא הַשֶּׁמֶשׁ דְּלֵא כְּדִלְמִי: ת סַרְדִּיק עֲמוּד גִּינְיֵל רֵשׁ, לִכְן
 אֶסְרִיךְ גִּלְתָּ כְּזֹרֵם: א וְכֹלְלו אֶבֶר גִּנְתָּ סְנוּיִר אֶחָד שְׁמִיטָה
 קִרְבִּין כִּשְׁמֵת סַחַח אֶחָד מוֹעֵד סְהוּף הַשְּׁלָמִים: ב דְק"ל זִיבְחֵן עַל
 הָאֵשׁ מִשְׁמַע שְׁטוּתֵן עַל שְׁלֹמֵת זֶהֱן וְחַ"כ כְּחִיב אֶחָד תַּחַת זִבְחֵ
 הַשְּׁלָמִים מִשְׁמַע סַחַח הַבֶּבֶר עַל הַשְּׁלָמִים וְהַבֶּבֶר הִיב מִכְּשֵׁל כְּזוֹד
 וְח"כ לְרִיךְ גַּם לִיטֵן מִשְׁעַר כְּזוֹד סַחַח הַשְּׁלָמִים. ל"פ סַחַח כְּזוֹד
 כו' לְכוּלֵּד דַּמַּחַח דְכַמִּיב בְּקֹאֵל לֵא מִיּוֹי סַחַח הַבֶּבֶר כְּהֵן כְּזוֹד
 אֶלֶף עַל הַכֹּס אֶשֶׁר סַחַח הַזֵּדוּ: ג דְשִׁלְמֵי נְזִיר נִכְלִיבֵן כְּ"מ
 דְכַמִּיב מוֹיִן הַס כְּכֵל מ"מ לְרִיךְ לְכַשֵּׁן כְּזֹרֵם שְׁכִירֵךְ לִיקַח סוּרֹעַ
 סְהוּף קִדְשׁ לְאֶחָד שְׁמִתְכֵּלֵה וְלִיטֵן כְּכֵהֵן וּמְשׁוֹס סוּתוֹ סוּרֹעַ סְהוּף
 נוֹתֵן לְכִסֵּי לְרִיךְ לְכַשֵּׁן כְּזֹרֵם: ד לְכַלְמֵר שְׁמִיטָתֵן לְכִסֵּן לְאֶחָד
 שְׁמִתְכֵּלֵה וְח"ל רִיךְ לֵא יִסְמַר כְּזֹרֵם סוּתוֹ קִדְשׁ אֶחָד עֶבֶר הַכֵּל
 כִּיּוֹן שְׁמִתְכֵּלֵה עַמֵּה, י"ל כִּיּוֹן סוּרֹעַ סוּתוֹ אֶחָד כְּשִׁשִּׁים לְכַלֵּל
 6"כ הוּא כְּכֵל כְּשִׁשִּׁים: ה כִּי מִלָּה הוּא הַמְּכֹרֵס עַל חֶמֶד שֶׁכֵּל
 כְּמִקְוֵם סֶס: ו לֵא שֶׁסֶס קִדְשׁ לְכֵהֵן וְאֶסְרִיבֵן עַל אֶלֶף רַק הַס כְּמִקְוֵם סְהִימֹו לְכִסֵּן: ז פ"י מַלְס עַל כְּמִקְוֵם מַנְלֵד לֵא עַל מַגֵּשׁ

רש"י

(יח) וְגַלְתָּ הַנְּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. (ספרי) יָכוֹל יִגְלַח
 כְּזֹרֵם הַרִי זֶה דְרִיךְ בְּיוֹתֵן חֵלֶף וְגַלְתָּ הַנְּזִיר לְאֶחָד מִלְּמַחֵר שְׁמִיטָה
 הַשְּׁלָמִים א כְּסַחְבוֹת כֵּהֵן, (ויקרא ג) וְשִׁמְטוּ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
 אֲשֶׁר תַּחַת זִבְחֵ הַשְּׁלָמִים. סַחַח הַזֵּדוּ סְהוּף מִכְּשֵׁל כו
 ב לְפִי שְׁלֹמֵי נְזִיר הִיב מִתְכַּשְׁלֵינֵן כְּזֹרֵם ג סַרְדִּיק לִיטוֹל
 הַכֵּהֵן הַזֵּרֹעַ אֶחָד שְׁמִתְכֵּלֵה וְלִהְיֵיף לְפָנֵי ה': (יט) הַזֵּרֹעַ
 בַּשָּׂדֶה. לְאֶחָד דַּ שְׁמִתְכֵּלֵה: (כ) קִדְשׁ הוּא לְכֵהֵן.
 הַחֵלֶף וְהַרְקִיק וְהַזֵּרֹעַ הַ תְּרוּמָה הֵן ו לְכִסֵּן: עַל חֻזֵה
 הַתְּנוּפֶה. מַלְכֵד חוּז וְזֹק הַרְאוּסִים לוֹ מַכְלֵל שְׁלֵמִיטוֹ מוֹסַף
 עַל שְׁלֵמֵי נְזִיר הַזֵּרֹעַ הַזֶּה, לְפִי שְׁהִי שְׁלֵמֵי נְזִיר כְּכֵלֵל
 הַמּוֹסַף סְהוּף כֵּל כְּכַת עֲמֵתֵר וְהִסְפִּיק סְהוּרֵס עַל שְׁלֵמֵת וְיִהִי סוּת
 עַל כְּמִקְוֵם סְהִימֹו לְכִסֵּן: ז פ"י מַלְס עַל כְּמִקְוֵם מַנְלֵד לֵא עַל מַגֵּשׁ

עניני קדושת הנזיר

לְסוּלָא אוֹתָם הַמֵּאֵל אוֹ סַמְנַלְמוֹס זְכוּבִים וְכִים מְקִדִּישׁ אוֹתָם
 לְשִׁמִּים. וְזִבְחֵי כְּסוּתֵי, ח"ל כְּכַתְּמִי. וְכֵן כֵּהֵן אֶחָד סֶס
 אִישׁ כִּי יִפְלֵל לְזִרֹב כִּדֵּל נְזִיר לְכוּרֵי לֵב. ח"ל אוֹתָם סְמִיטָה
 שְׁמִים לְרִיךְ לְסוּלָא כִּיּוֹן וְשִׁכְר וְהוּס סְמִיטָה ח"ע מִסֵּם לְכַתְּמִים ס'
 יִזוֹ אוֹתָם לְנִדְקָס, וְזִבְחֵ לְכוּרֵי לֵב:

פירוש לתורת אלהים

הָעֵנִם פּוֹן דְעֵם נְזִיר אַחַר הַתְּגַלְתּוֹ קֵאֵה דְעֵם אוֹ עַר
 הָאֵם אַפּ גִּישׁוּרִין דִּיא הָאֵר וְיִאֵם עַר הָאֵם אַפּ
 גְּעֵשִׂיד זִיִּיא זְאֵלִין זִיּוֹן הִיִּלְיִב: (כ) וְהִגִּיד אֹתָם
 הַכֵּהֵן אוֹנֵן דְעַר כְּהֵן זְאֵל זִיִּיא אוּיִף הִיִּבִּין בְּלִמְרָא
 דִּיא וְזֵדוֹ וְדִיא פֶּאֶרְעֵשְׁמַע פּוּסוֹ מִיַּם דְעֵם קִרְבִּין
 פּוֹן מִצֵּה אוֹנֵן דִּיא דִּיבֵעַ מִצֵּה זְאֵל דְעַר כְּהֵן אוּיִף
 הִיִּבִּין הַתְּנֵפֶה זִיּוֹן אוּיִף הִיִּבּוּנָג לְפָנֵי יִי פֶּאֶר גֵּאֵם
 קִדְשׁ הִיא לְכֵהֵן דִּיא זְאֵקִין וְעֵנֵן הִיִּלְיִב אוֹנֵן עֵם גִּיהֶעַר
 צוּם כְּהֵן עַל חוּת הַתְּנֵפֶה אוּיִסְעַר דְעַר בְּרוּסֵם דָּאֵם
 אוּיִף הִיִּבּוּנָג וְעַל שִׁק אוֹנֵן אוּיִסְעַר דְעֵם שְׁעִנְקִיל
 דָּאֵם אַפּ שִׁיִּדּוּנָג בְּלִמְרָא אוּיִסְעַר דִּיא חֻזֵה וְזֹק
 וְיִאֵם עֵם קִרְבִּין צוּם כְּהֵן פּוֹן אַנְדְּרַע שְׁלָמִים אוֹנֵן

כְּשׁ אֶמְכּוֹ ח"ל עַל זֵדוּ שְׁמֵר וְאִי כְּעֵינֵי כְּסוּתֵי וְנו', וְשִׁלְטֵן
 וְכִי זֵדוּ עֵינֵי הִיב, וְהוּס עֵלְךְ גְּדוּל הִיב. לְלֵא מְכֹרֵס כֵּהֵן זֵדוּ
 כִּי כְּכֵל יִבֵּן וְיִבֵּן עַל שְׁלֹמֵת זֶהֱן סַחְכֵן עַל כֵּל כְּרִיבֵי וְעַדִּיבֵי
 כְּמִנְסֵה הַמְּכֹרֵס הִיב לְרִיךְ לְסוּלָא דְרִיךְ מַגֵּשׁ מִסֵּם זְכוּבִים, או
 מַפְטִים זְכוּבִים: וְכִים פּוּסֵס מוֹתוֹ יוֹם פְּעִיטֵס, וְכֵל הִיב לְרִיךְ

זְאֵל מֵאִבִּין זִיּוֹן מְנַחַח מִיַּם זִיּוֹנֵעַ נְסִכִּים: (יח) וְגַלְתָּ
 הַנְּזִיר אוֹנֵן דְעַר נְזִיר זְאֵל אַפּ שְׁעִרִין וְנֵאֵה דְעֵם אוֹ
 מְעַן הָאֵם גִּישׁאֲבִקְמִין דִּי שְׁלָמִים פֶּאֶר דְעַר מִיר פּוֹן
 דְעֵם אוֹהֶל מוֹעֵד אֵה רֹאשׁ נְזִיר דִּי הָאֵר פּוֹן זִיּוֹן
 קֵאֵפּ וְיִאֵם עַר הָאֵם אַפּ גִּישִׂיד זִיּוֹן זְאֵלִין זִיּוֹן
 הִיִּלְיִב וְנֵהֵן אוֹנֵן עַר זְאֵל גְּעֵבִין דִּי הָאֵר עַל הָאֵם אוּיִף
 דְעֵם מִיַּעַר אֲשֶׁר תַּחַת וְיִאֵם אוּיִמְקֵר דְעֵם קְעִסִיל
 וְיִאֵם מְעַן קֵאֲבִם דְרִינְעוֹן דָּאֵם שְׁלָמִים: (יט) וְלָקַח
 הַכֵּהֵן אוֹנֵן דְעַר כְּהֵן זְאֵל גְּעֵקֵעֵן אֵה הַזֵּדוּ דִּי גִיקֵאֵב
 מְעַן פֶּאֶרְעֵשְׁמַע פּוּסֵם פּוֹן דְעֵם וְיִדְעַר תַּחַת מִצֵּה
 אוֹנֵן זִיּוֹן קִרְבִּין מִצֵּה פּוֹן דְעֵם קֵאֲרִב וְהִסִּיק מִצֵּה אוֹנֵן
 זִיּוֹן דִּיבֵעַ מִצֵּה וְנֵהֵן אוֹנֵן עַר זְאֵל זִיּוֹן גְּעֵבִין אוּיִף דִּי

התנופה ועל שזק התרומה ואחר
 ישתה הנזיר יין: כזאת תורת הנזיר
 אשר ידר קרבנו יהיה עד נזרו
 מקרב אשר תשיג ידו כפי נדרו
 אשר ידר פניעשה על תורת נזרו:
 פ כב ינדבר יהיה אר משה לאמר:
 כג דבר אר אהרן ואל פגנו לאמר

חדיא דארמיהא ועל
 שקא דאפרשהא וכתר
 פן ישתי נזירא חכרא:
 כא דא אורייתא דנזירא
 די ידר קורבניה קדם
 יי על נזריה בר
 מרתריק ויהי כפום
 נדריה די ידר פן יעביד
 על אורייתא דנזריה:
 כב ופסיל יי עם משה
 למימר: כג מליל עם
 אהרן ועם בנותי למימר

ת"א ואמר יעשה הנזיר יין: פס: וזה תורת הנזיר. מיכ כ טו: קרבנו לוי על נזרו. פתוחה יין כן יעשה. פתוחה יין כן כס: רש"ם

עיקר קרבנו כמו שחוקר ומפלי: (כא) מלבד אשר חשיב, שאם נדר קרבנות הרבה ליש שמים יביאם, מלבד אלה של חובה. ודומה מלבד פתחתיכם ומלבד

בקר התורים וקע שמים ויהי ויהי טולה שלמים: (כא) וזה תורת סנזיר. ומיך ליש על תורת נזרו. לומר מי ששטה יין כל יומה. ומיך כדכס כהנים לפרש נזיר. לומר כמתי יין פסולין לכל"כ

שפתי חכמים

ואמר הכלאים כו"ס" ההגותים לפי דב' לו ושלמי נזיר ככללם סכ ולס נכתב כאן רק נזכר הכוסף על סלס גוף הכנמי: ח ו"ח א"ח כיון ששני נזיר סכ ככלל סלס כלמים דמתי כסו כי את חוכה סתמוס וכו' לזה הולך לכות סה מנכד חוס התנוסס וכו' ויכסי לפי סכיו סלמי כו': ואל על מאס חטלוס מרתמיכ אלס חביב לא חמתי חלס קישיס כלמי כנכד וכנכסי סתולין כהשגה סד: לומר אסל סכסכוס סכרס כפי נדרו אשכ ידור כן יעשה מכצע כיון מסויך כיון סוחס מדיעו לכך כתיב על

משלי חכמים

(כג) דבר אל אהרן ואל בניו וכו'. הקדוש ברוך הוא האם קיואנס צו כ"שה בר ואל זאנין צו די כתנים וינא ואלו כענשין די ידיו. וי זאלין זאנין צו די ידיו זאם ואל דיה כענשין איז דאך אקשין דאקשין דען דיא כתנים זאנין צו די ידיו זאם ואל וי כענשין כעניוס ויזלן די ידיו זאם ואל וי כענשין דיא כלתנים דארשין כענין כ"י הקב"ה פים אשפלה ער ואל כענשין דיא ידיו. דער מירון איז די קב"ה זאנס די כלי זאם האלם אין דיה די קב"ה איז גאר שלום. אויב עס איז דא ביי די ידיו שלום קענען וי גיבענשין ווערין. און אויב עס איז נישט אין וי שלום קענען וי גיבענשין ווערין. למשל עס זענען אקארל געאנען צוויי כענשין אין וויג האבין וי גענען צוויי פיל זאלר און וילבער וי האבין ביידיג אויפגעפאהן די קאפאשעס און פארשפרייט אויף דיא ערד און אריין געשטאפן זאלר און וילבער און ברייאנשין און גענען די קאפאשעס אויף די פלייצעס און געאנען אין שטאם. אויבער פון וי האם גיבאס אנטויש קאפאשעס קיב ער געבריינגט אהיים אלץ וואס ער האם אין די קאפאשעס אריין געבריינגט דער אנדערער האם געהאם אצורישענע קאפאשעס און וויג איז אלץ ארויס געשאלן דורך די לעבער ביי ער איז געקושען אהיים האם ער גאר גוט געזאם. דער עיקר פרקה איז ביי די ידיו דורך די תורה, און גאם האם גוט געוואלט נעבן די תורה צו די ידיו ויזען וי זענען אלץ געווען שלום און זענען געווען וויא אין קענשעס. וויא עס יאטייט אין פסוק ונתן שם ישאל. ער האם דארט געדרום האם פון געזאם אויף אלע ידיו וי פון זאנס אויף אין קענשעס דריבער האם אצור אויף קאם געזאם צו כ"שה די זאלעס זאנין די כתנים וי זאלין זאנין צו דיא ידיו אויב איהר וועלם אלע וי וי אין קענשעס דען זעסן קענען זאנין צו יידיק. קב"ה. קאם ואל דיה כענשין. און זאל

ח ויזלו לידון בדבר המוסר והפרשת רובו הולך להחזיר לכלל לידון חף כחוח והקד: (כא) מלבד אשר השיב ידו. שאם אמר הריני נזיר ע"מ לגלג על ק' עולות ועל ק' שטלמים: כפי נדרו אשר ידור כן יעשה. מוסף על תורת נזרו, על תורת הנזיר מוסף ולא יחברי י שאם חומר הריני נזיר חמש נזירות ע"מ לגלג על ג' כהמות הללו אין

פירוש לתורת אלהים

בייא די שלמים פון דעם נזיר קויש גאך די ורוע אויך צום ביהן ופטר און דער גאך אז קענען האם אלע די זאכין גיזאמן וואס דא איז גישטאנען ושתה קעגן דער נזיר מרינגען וויין: (כא) זאת תורת הנזיר דאם קרייניגן די דאם לערענג און רוא רינים פון אנזיר אשר ידיו וואס, ער וועט אנדר מאהן אז ער ואל ויין אנזיר קענען לי כונו ער בריינגען צו קאם אקרבן אויף ויין נזירות מלבד אויבער אשר וואס עס וועט ברייכין ויין האנט פלומר אז ער זאנט איה וועל ויין אנזיר אז איה ואל דער גאך בריינגען הונדערט עולות און שלמים כונו, ער אזוי פיל קרבנות בריינגען כפי נדרו אזוי ווי ער וועט אנדר מאהן כו יעשה אזוי ואל ער קאהן על תורת נזיר אויף דיא לערענג פון ויין נזירות פלומר אויף דיא קרבנות וואס דער דין איז אלע נזירים זאלין בריינגען וואס ער אויף די קרבנות מוסיף ויין אזוי וויא פריער איז גישטאנען אבער מינערין קאר ער גיט דריינען ער זאנט איה נעם אויף מיר פינף נזירות איה זאך קעהר גיט בריינגען נאר איין גרלייא קרבנות העלפט דאם גיט גאר, ער כונו בריינגען צו אימליכין נזירות באזונדער די קרבנות וואס פריער איז גישטאנען: (כב) וידבר וי און קאם האם גייעט צו משה אזוי צו זאנין דבר רייד צו

פֶּה תִּבְרַכּוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמור קְהָם: ס כִּי יִבְרַכְךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרְךָ: פֶּדִין תִּבְרַכּוּ יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּד תִּימְרוּן לְהוֹן: כִּי יִבְרַכְךָ יְי וַיִּמְרִינְךָ:

ה"א כה תכלית. משה לה לה חילוף נוס: כל המדרש. עקרים פ' אהרן. עם ענין ברכה כהנים מ"ד פ"ט עקרים שבר נח: אמור להם. משה לה: ויבאר. פסחים ק"ו:

בעל הטורים

שקלאם עטרה: (כג) כה תכלית. לאכול זכות ואני והעם נלכה עד כה וסע ימים וזמן והוא אשכ עד כה ברכתי פ' וכלם אורחית כסוקו טעם ויבאל וכלם טעמים ל' ברכה צדומים וכלם טעמים טלם לחומם. ולכן מחזיר ברכת כהנים כהנים וטעמים כהנים. והוא ל' יברך את עמי כהנים: תהיה להם. מלא ל' כנגד ו' ברכות. ויברך. וישמך. ואל. ויהי. ואל. וישם לך שלום. כנגד ו' פ'. מולת פ'. עולם פ'. פקודי פ'. מולת פ'. ואלת פ'. משפט פ': (כד) ויברך פ' וישמך. הסתמלת היתיות עולם כ"ו. כנגד השם כל' ד' איתיות. וסוף היתיות כסוף טולה ע"פ. כנגד השם של פ"ה היתיות. והוא ל' ישמך לאלה ויבאר. ונ' על כל המלות שכלו את חם: עם נשמן בידה מ"ו. מים: זכות כדך חם אלהים ככל. ונ' היתיות כה. כנגד ל' ברכות שאלמר רש"י

רשב"ן
כל גרדיכס: (כג) כה תברכו את בני ישראל. כלומר לא תברכו מברכת פיכס כתרם שאמר במזאת לראש שליכו כך יבך אלא אלו תתללו שאברכם כמו שפשוטו יב"ד. וזאת אשמע קולכם כאשר תאמרו ואברכם ישראל. כמו שפשוטו ושמו את שמי עד בני ישראל כשיברכו הבהנים וישראל בשמי לו א בשמם אני אברכם לישראל כמו שהתללו הבהנים ואומרים וברכך יי' ישא יי' פניו אליך. כדכתוב ופניתו אליהם והרבותי מונה כסוקו כל' היתיות וזכות ו'. אולם מ"ו אורחית טכטיים סד' אורחית הם טכטי. כדך טולה כהנים דכתיב ביה וי' שפתי חכמים

אני קורא בו כאשר יודו קן יעשה: (כג) אמור להם. כמו זכור כ שיור נלעו ליסנ"ט: אמור להם. (ספרי) שהיו כולם ל שומעים: אמור. (מדרש רבה) מלא לא תברכס כהשון ובהלות אלא ככונה וכלל שלם: (כד) ויברך. שיתברכו: ככד: וישמך. שלא יבא עליו שידעים ליתול וכיון שכלים לטעים עליו ויטעון אותה ממנו מה הנאה יש דעה וקנים מבטלי התוספות

מורה נורו על כמו לעולם דוקה בטורה וזה מחולק מזה הכלל אם סימם היתיות כיון שאלמר כתיב כירי כירי תחש היתיות על מנת כ"ו: כ שיפוטו ל' הוס שכן פ' ג' ונ' זכות כל נזכר המיד ל' מוכס על התמדת הסיפוט: ו' ל' זכר הסיפוט מלת אלוט שב כל אל אסרן וזכרו ומלת להם אל בני ישראל כללו אמר כל' זכר אלוט על לעולם הכהנות של ויברך וזה שם החמורים אחר ממוקד שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מכל אדם מדר ברכה כהנים

(כד) ויברך פ' וישמך. ויברך בעולם. וישמך שמעיה המלות כדללטינו ושמעיהם את המלות. ל"ה ויברך כהנים. וישמך כהנים. שהתקיים ליתיות במדרס:

(כג) כה תברכו את בני ישראל ונ'. לפי שכלומר היתדות יש שלשה מדרגות וכתוב. הכה כה' הוא כה הסומרים שובדו אלדמם. והיתיות הוא כה הכהנים ועמדי היתוד והכהני' ליקומים על התורה

פירוש לתורת אלהים

אהרן אונ צו ויינען וידן אור: ואלקסו יי אויו זאנין פה תברכו אויו ואלמ איהר בענטשין ויי איינער ושראל אמר זאג להם צו זיי בלומר ווען דוא וועקסט וייא בענטשין ואלקסטו וייא זאנין די ברכה ויאם ווייטער שטייט: (כד) ויברך ה' קאמט זאל דרך בענטשין דיין פארקענין זאל גיבענטשט ווערין ויברך אונ ער זאל דרך הייטן גולנים זאלין בייא דיר דאם גימט אוועק געקמען ווארום אז איינער גימט דעם אנדערען איין מתנה קען ער אים גימט הייטן קען זאל דאם בייא איהם גימט אוועק געקמען אונ ווען גולנים קומען אונ געקמען בייא איהם אזעק וואם פאר אהנאה האמט ער פון דער מתנה אבער הקב"ה ער גימט די מתנה אונ קאן זיא יא הייטען קיינער זאל זיא בייא דעם מענטש גימט אוועק

(כג) פה תברכו את בני ישראל אמר להם. קאם האם גינאמס צוא משה בייד צוא אהרן אונ צו זיינע קינדער אויו זאלם איר בענטשין דיא יודין זאג צוא וייא. וואם היינס מען זאג צו זיינע צו וועקן זאל מען זאנין. נאר דיא כהנים קענען זאנין קאם היינס מיר זאלן בענטשין דיא יודין. פאר וואם זאלן דיא יודין אונן נישט בענטשין. דריבער האם קאם גינאמס צוא משה במיר להם. זאג צוא די כהנים די ברכה וואם זיא בענטשין דיא יודין מיט דיא וועלכע ברכה ווערין דיא אידן גיבענטשט. ווארום דער חלק פון כלל איז יודין. פאר וואם אז אויו פאר ווייניגס זיין עטלר אונ געקסט אראם הבואה והנדעקם קארק גימט ער הרוקה צום פון צידי קארק. אבער אז דער יוד ווייסט גיבענטשט מיט טויזנטר קארין הבואה גימט ער דם כהן צינאנציג קארין הבואה. איז דיא ברכה פון כלל איז דיא ברכה פון דיא יודין. אלע ווערין גיבענטשט מיט איין פאחל. יעדער געמט פון די ברכה ווי פיל גימט יעדער. צו אים. דער כהן דעם לוי דיא ארבע ליים. פון די יודין וישראלים ווערין גיבענטשט. ווערין שוין אלע גיבענטשט. דער מדרש התללם שרייבט דורך דבייא זאנין קאם מען געוואקס אויב די יודין זענען פרום. מיט דעם דורך וואם עס איז ארויף גענאנגען פון

משל חכמים

דיך הייטען. אונ אויו ווייטער זאל מען אלץ זאנין ווי מען זאמס צו איין גינאמס. מען וועט גימט זאנין קאם זאל אייך בענטשן. וועל אייך שווארן ביין נאכטן אייך אונ וועל אייך בענטשין דאם היינס אויב אלע יודין וועלען זיין ווי אנאנצע באפאקט. עס וועט קיין ליבער זיין וועלען די ברכה ביי זיי מצות היינס (כג) [מען] [עוטם] [קמח] לכך כהנים את ישראל פה תברכו ונ' וואם איז אמציה גישלו דיא כהנים זאלן בענטשין די יודין אלץ פאן זאגן די כהנים שווארן גימט זאנין אפילו איין ברכה וואם שטייט גימט איך דיא היתיה בייא ויינעק

בעליבין. אבער אז עס וועט זיין אפטיילונגען לעבער צווישען וייא אפילו וייא וועלן גיבענטשט ווערין וועט דיא ברכה גימט בלייבן ביי וייא ווארום די ברכה קומט ווערין די היתיה אונ דיא היתיה איז נאר גיבענטן גינאמין ווען עס איז ביי די יודין שפוט:

יעקער צייט:

הַעֲמִידִים עַל הַפְּקָדִים: וַיִּבְיֹאוּ אֶת־
 קַרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שְׁש־עֶגְלֹת צֶבֶד
 וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֶגְלָה עַל־שְׁנֵי
 הַנְּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם
 לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
 מֹשֶׁה דַּאֲמַר: הִקַּח מֵאֵתֶם וְהָיוּ
 לְעֶבֶד אֶת־עֲבֹדַת אֱהֵל מוֹעֵד
 וְנָתַתָּה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי

אינון דקמיין על בניניא: ו
 ואיתיאו ית קורבנהון
 קדם יי שית עגלון פד
 מחפון ותרי עשר תורין
 עגלתא על תרין
 רברביא ותור לחד
 וקריבו יתהון לקדם
 משפניא: ויאמר יי
 למשה למימר: הקביל
 כנהון ויהון למפלח ית
 פולחן משפן ומנא ותתן
 יתהון ללואי גבר כמיסת

רשב"ה

אתכם וגו': (ב) על הפקודים. הם הנקובים בשמות
 כמדבר מתי: (ג) עגלת. לפי שהוא רבוק עגלות צב
 כמו שאמר מעשרה עשרות יאמר מן עגלה של שני
 נחל: צב. כמו כצבוב ובפרדים. פתרונו לפי עניונו.
 שפתי חכמים

היו סקודים: ה הוא בנילות האמור כפי' בהעלותך וסעבירו סער
 על כל נשים כו': צ דק"ל ומה סימן קוחן כזה פלמר הם נשאו
 המסות. וצ"ס שהיו שומרים עליהם כמלכים וי"ק קהל הם
 הכשירים שהיו שומרים שומרים עליהם כמלכים שהיו מנוגשים
 רודים לטוב שומרים כמלכות על שלל דחוקי אם כפי
 ישאל להשלים מנין הלבים, ואל"ס שהסודים על הסקודים
 מדיין לא נהגו עד אחד בלתי י"ל סכ"י רכב על סמך שסמך
 על סקודים כאלה בלתי: ק דל"כ מלי לפני המשכן דלא
 ככר כמיב ויבואו אם קרננס לפני ה' דהיינו לפני המשכן שס
 שכן כנורו יסתלי ומסמס: וד"ס ג' בלתי המזבח של קבל
 עסס עסס שככר כמיב ויקריבו הנשים אם חככת המזבח ואלס

בעל המורים

מ"ח מוסף. מ"ט ומכתיב גם אל והאלל בקלס האמה. בקלינים
 נכסה: (ג) ע"ש עגלה. כנגד שם הסוואה אשר טולים כנגלגל
 וכסד יודים. וכנגד ששה פסים, קוב, וחוס, וקין, ומורף, ורע, ו
 הנשיאים עגלות ומן עונה עניו ארץ ומן ערבה ערבי
 רש"י

(ספרי) שהיו שומרים עליהם כמלכים צוהו מוכים עליהם
 שנא' (שמות ה) ויכו אטורי בני ישראל וגו': הם העומדי'
 על הפקודים. שעתיד עם משה וזהרן כשמו את ישראל
 (במדבר ה) שנא' ותכסו יהיו וגו': (ג) שש עגלת צב.
 און לב אלה מחומים, וכן (ויקרא טו) בלנים עגלת צב
 עגלות מכוסים קרוים לנים: ויקריבו אותם לפני
 המשכן. שלא קיבל משה מידם עד שלאמר לו ק מפי
 המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאלו
 בתחלה ומלאכת המשכן לא התנדבו תחלה. אלא כך אמרו
 הנשיאים יתנדבו לזכור מה שיתנדבו ומה שמתחייבים אלו
 משלמים, כיון שראו שהשלימו לזכור את הכל שנא' (שמות

ל) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לפשות הביאו

ליקובים על התורה

דעם מענשש נענגו ווייל ער האם גיט מערה, ארייבערין
 מענשש לויבס מען מים מערה רייכקייט מים מערה קנעכס,
 אפליך לויבס מען מים לענדער ווי פיהל לענדער ער האם,
 וויא פיל מענששין ער האם אין זייע מעריות, ווארום אלע
 זענען זיינע קנעכס, הקב"ה וואס דיא באנצע וועלט איז זיינע
 זענען אלע מענששין פון דער וועלט זיינע קנעכס, אז הקב"ה
 האם גיזאגט צוא אברקס אבינו אברקס איז מיון קנעכס, אז
 איך בין דער גאט און אברקס. איז אציציק און דיא באנצע
 וועלט מענששין זענען בייה הקב"ה גאר גיט זייעכטנס, גאר
 אברקס איז דער עיקר פון די באנצע וועלט, ביי די יודין וואס
 זענען דיא קינדער פון אברקס איז איך אוי, הקב"ה האם
 אויסגעקליבען דיא יודין איין פאלק וואס זיי זענען ביי איהם
 דער עיקר פון דיא באנצע וועלט מענששין דריבער האם גאט
 גיזאגט צו משה זאג צוא אררן מים זיינע קינדער אוי ואלס
 איהר בענששין די יודין איהר זאלס זאגן צו זיי גאט ואלס דורך
 בענששין און זיי זיינען צו ווייזן אז גאט רעכנטס דיא
 יודין בלדין ווי זיי וואקסן גיזאגן איין פאלק און איין מענשס
 איך דער וועלט אוי ווי ער האם גיזאגט צוא אברקס איך
 וועל דורך מביאן צו אברקס פאלק און איך וועל בענששין זענען
 דער גאט פון אברקס:

פירוש לחורת אלהים

פון זייערע שבטים הם השומרים זיי זענען גישמשאנען
 מיט משה און מים אהרן בשעת זייה האבין
 גיצילימ דיי ושראל: (ו) ויביאו און זיי האבין גיבראכט
 את קרבנם זייער פרייזענט לפני פאר גאט שש זעקס
 בארעקשע וועגין זשי עשר אונ צוועלף רינדער
 עגלה איין וואגין על שני אויף צוויי נשיאים בלוקר
 צוויי נשיאים האבין קגדר גיזען איין וואגין
 ושר לאהר און איין אקס צו איין נשיא בלוקר
 אימליקער נשיא האם קגדר גיזען איין אקס
 בקריבו און זיי האבין די וועגין מיט די אקסין
 גיזעהגט פאר דעם משכן זעין רש"י: (ז) ויאמר יי
 און גאט האם גיזאגט צו משה אוי צו זאגין:
 (ח) קח מאכס נעם פון זייה ויהי אונ זייה זאלין זיין
 לצעד צו רינען את יבדות די רינקט פון דעם אוהל
 מועד דאס הייקט מען זאל מיט זייה פירין דיא
 וואבין פון דעם אוהל מועד בשעת דיא ישראל
 וועלן צייען זייה איהם און רוא זאלס זיי זעבין

עבדתו : ו יקח משה את העגלות
 ואת הבקר ויתן אותם אל הלויים :
 ואת שתי העגלות ואת ארבעת
 הבקר נתן לבני גרשון כפי עבדתם :
 ואת ארבע העגלות ואת שמנת
 הבקר נתן לבני מררי כפי עבדתם
 כיד איתמר בן אהרן הכהן : ולבני
 קהת לא נתן כפי עבדת הקדש
 עליהם ככתף ישאו : ויקריבו
 הנשאים את חנפת המזבח ביום
 המשח אתו ויקריבו הנשאים את

פולחניה : ונסיב משה
 ות עגלות וית תורין
 ויהב יתהון ללויאי :
 ו ית תרתי עגלן וית
 ארבעא תורין יהב לבני
 גרשון כפי עבדת פולחניהון :
 ו ית ארבע עגלן וית
 תמניא תורי יהב לבני
 מררי כפי עבדת פולחניהון
 כיד אדאיתמר בר אהרן
 כהנא : ולבני קהת
 לא יהב ארי פולחן
 קודשא עליהון ככתף
 נטלין : וקריבו כרביאי
 ית חנפת מדבחא
 ביומא דרביי יתיה
 וקריבו כרביאי ית
 ת"א ולבני קהת . מוסט לה טכין

רש"י

את לבני השוהם והמלואים לאסוד ולחטן לכך התנדבו כאן חלה: (ה) כפי עבודתם, שהיה משח בני גרשון כל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאלטים: (ט) כי עבודת הקדש עליהם, משל דבר הקדושה הארון והשלטן וגו' לפיכך ככתף ישאו: (י) ויקריבו הנשאים את חנפת המזבח, לאחר שהתנדבו העגלות והבקר לשאת המשכן נשאו לכם להתגדד קרבנות המזבח לחטו: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח.

פירוש לתורת אלהים

צו די לויים איש איש יליבען קענמשין כפי עבדתו
 נאה זיין ארבעט נאה פלוקר די לויים וואס טראגן
 אנרויסע משא זאל סען זיי געבין מעהר וועגן
 מיט מער אקסיון און דיא לויים וואס טראגן
 אקליינע משא האט מען זיי געגעבן ווייניגער
 וועגן: (ו) ויקח משה און משה האט גינמען דיא
 וועגן און די רינדער ויפן אויפן אונ ער האט זיי
 געגעבן צו די לויים: (ז) את שתי צוויי וועגן מיט
 פיר רינדער ויפן האט ער געגעבן צו די קינדער
 פון גרשון כפי עבדתם נאה ויערע ארבעט נאה די
 בני גרשון האבין גיטראגן די ריעות און נאה
 אנדערע גרינגע זאכין דרום האט ער צו די בני
 גרשון נאר געגעבן צוויי וועגן מיט פיר רינדער:
 (ח) ואת ארבע העגלות און פיר וועגן ואת שמנת הבקר
 און אכט רינדער ויפן האט ער געגעבן צו די בני
 מררי כפי עבדתם נאה ויערע ארבעט נאה פלוקר
 ווארום די בני מררי האבין געטראגן די ברעמער

מצות השם

(ט) [שעט] [עכס קט] טלמול כל שטע לוי שלמם את הארון על כחסיסם כשילו כשילו להליכו מעוקס למקום שבו כי טעודת הקדש מליכס ככתף ישאו:

עבודת הקדש עליהם ככתף ישאו ודאס איז אמצות גשלהו
 דיא מצוה איז געווען אויף דיא לויים וועגן מען האט
 געדארפט טראגן די הייליגע זאכין פון בית המקדש פון איין

קִרְבָנָם לְפָנַי הַמִּזְבֵּחַ: י"א וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם
נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יִקְרְיֻבוּ אֶת־קִרְבָנָם
לְחִנּוּפַת הַמִּזְבֵּחַ: י"ב וַיְהִי הַמִּקְרִיב
בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן אֶת־קִרְבָנָו נְחִשׁוֹן בֶּן־
עַמִּינָדָב לְמִשְׁה יְהוּדָה: י"ג וַיִּקְרְבְּנוּ

קִרְבָנָהוֹן לְקָדֶם
 מִדְּבַחָא: י"א וַיֹּאמֶר יי
 לְמֹשֶׁה רְבָא חַד לַיּוֹמָא
 רְבָא חַד לַיּוֹמָא יִקְרְבוּן
 ית קִרְבָנָהוֹן לְחִנּוּפַת
 מִדְּבַחָא: י"ב וַיְהִי
 דְּמִקְרִיב בַּיּוֹמָא קִרְבָנָהוּ
 ית קִרְבָנָהוּ נְחִשׁוֹן בֶּר
 עַמִּינָדָב לְשֵׁב טָא
 דִּיהוּדָה: י"ג וַיִּקְרְבְּנִיהוּ

ת"א נשא אחד קירובין עב: כיום הראשון מ"ק ט: קרבנות הכשרים כולם. עקרה עטר כו: רשבים

ונראה בעיני עגלות העשויות להלך בצבא וברכבים החוקים: (יג) וקרבתו מוסב למעלה, ויהי המקריב נחשון וקרבתו היה כך וכך כסדר הבתוכים בד' רגלים הביאו קרבנותיהם. דגל יהודה ואחריו בן דגל ראובן

וקריב: ושני עטר בקר. כנגד י"ב פסטים וי"ב מנחות: (יג) וקרבתו ו' ימיה ע"ש ו' כנים שילחו עמנו וכולם נכרכו בו' בכרות. ו' כנים ילכו מנחשון בעלי ו' בכרות; ואלו הן. וזו משה דגל מניח מושל ועוביה. דוד דכריב ביה יודע ענן ונכוד חיל א"ש מלחמה וכוון דבר ושיח חולק וס' עמו. יודע ענן שיועד לשלול. ונכוד חיל יודע להשיב. א"ש מלחמה יודע לישא וליתן בעלמחמתה של מורה. וכוון דבר מנין דבר ממון דבר. וא"ש חולק שארלס ביה וכהא עניו כוה"ל. לוח חמה וכוה"ל כות דעס וירלס ס'. דגלול חקיים מושל ועוביה דכריב כהן לריס אכר א"ן כהם כל מוס וכו"ל מלאה ועשילויס עכל חמה וכו"ל דעס ומכתי מדע ואכר כה כהם לעמוד כהיכל הלך. ד"ה

פנים עהכלס. וס' עמו שכלסו כמיוסו בכל מקוס. משיח דכתיב דעס ומכתי מדע ואכר כה כהם לעמוד כהיכל הלך. ד"ה שפתי חכמים

כן ל' עוד ויקריבו לפני המזבח: ד' דל"כ מלי לפי: המזבח דקאמר ומסו ויאמר ה' אל משה וגו' הכל אחריי דשמעט שטס לל' אחר: לו סס"ו לל' הים מקבלס וסל דלעזר לו סס"ו נשיא אחד ליום וגו' אף שלא מליט שנסתקל משס כוס שהכי לא פס"ו אלל' אס כסדר סולדותס מו' ו"ל דהשס שטיב לו מעלנו בלתי שללס משס פן יכל לעטוס ולומר שכולס יקריבו קרבנס ביום אחד ליון שכולס יבדח סידי קרבנס והיו כולס זרזיס. בלתי דין סוף שיהיו כלס שוים כבקרבתן עד שסולקן השס לומר נשיא אחד ליום וק"ל. והלל' כהכ סנסמקס נס כוה אס כלס יקריבו ביום אחד לו כל אחד יומו. מיד שהכי לו סס"ו נשיא אחד ליום, וע"ש מה שנסתקל. ומיכן שס וא"ן כל כך לזרך הששס מ"ס קלמתי ולא כהלמתי: ש' כמת ה"ל ס"ו ויש לחמוס סוף סנסמקס משה כסדר הקריבים אס כמולדותס או כפי מעטס והלל' כבדכר: ושמל י"ל שמלס ששהס ככר סידי זרזעיס ימיס סהרוניס סודיעו השס חילוק סגזריס פס הלויס וחילוק סגזריס וסכר עסט כמחמתו. וע"ל. ול"כ שידע משס סכר סמטוס וחי"לוק נסגלסי מיעקב לכ"ו ע"ה כמו שפס"ו סס' כבדכר כסוק א"ש על דגלו כמחמתו וגו' בלחות שמשכר לסס אביהס כו', ונסמקס נס כמסמית סיו קן דל'ן סכרל שיהיו סמטוס סמוכים מן סהדג"ו וק"ל: ת' כלומר סין ס' למ"ד למעס יודסס כלמ"ד אכרי ל'

כי לא קבל משה מידע עד שנאמר לו ר מפי הגבורה: (יח) ויקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח. (זכחים כל) ועדין לא היה יודע משה הולך יקריבו חס כסדר חלודותס אס כסדר סמטוס עד שנאמר לו מפי הקב"ה יקריבו על מלחמות איש יומו: (יב) ביום הראשון. אותו היום נעל עשר עשרות ראשון למעשה בראשית ראשון לנשיאים וכו', כלתיחא כסדר עולס: למשה יהודה. יחסו הכתוב על שבתו ולא שגבה משבתו והקריב ת' אז אינו אומר למטה יהודה אלא שגבה משבתו והביא ת"ל זה קרבן

מדיון לא נאמרו סדר המסעות עד אחד בביר כמו שמשוכס בס' סודיעו השס חילוק סגזריס פס הלויס וחילוק סגזריס וסכר עסט כמחמתו. וע"ל. ול"כ שידע משס סכר סמטוס וחי"לוק נסגלסי מיעקב לכ"ו ע"ה כמו שפס"ו סס' כבדכר כסוק א"ש על דגלו כמחמתו וגו' בלחות שמשכר לסס אביהס כו', ונסמקס נס כמסמית סיו קן דל'ן סכרל שיהיו סמטוס סמוכים מן סהדג"ו וק"ל: ת' כלומר סין ס' למ"ד למעס יודסס כלמ"ד אכרי ל'

דעת וקנים מבעלי התוספות

סביב נשיאו גיסו של אהרן כסן גדול כיום הראשון בתים סיס: (יג) וקרבתו. ו' יחיה כל ימים דעמו על שזכ' להקריב לראשון לכך כתיב וקרבתו דשמעט שיש אחר שקדמו דוא"ל מיוסף על עיני גדולים עמנו אלל' שהס חמלה לכל דבר כדפס"ו לעיל א": נסי

חנופת המזבח פריער מגרב גיווען: (יא) ויאמר יי אל משה האם נאמט גיואנמט צו משה נשיא אחר אנשיא ליום צו איין טאג יקריבו ויי נאלין מקריב ויין את קרבנם וייער קרבן לחטפת הסננה צו בעניניען דעם מזבח בלוקר עם איי פאר האגדרין צוועלף נשיאים זאל אימילדער נשיא מקריב ויין וייער קרבנות אין איין בלוקר ריין טאג ביו צוועלף טאג: (יב) ויהי אונ עם איז גיווען הפקריב דער נשיא וואס האמט מקריב גיווען דעם ערשטין טאג אה קרבנו ויין קרבן האמט גיהיימיסן נחשון דער וזהו פון עמינדב לפסח ער איז גיווען דער נשיא פון שקמט יהודה: (יג) וקרבתו אונ ויין קרבן איז גיווען שפתי אוילדערען שייסיר

נוענין מיט די אקסין האבין ויי אויך גימאכט גינעווען צום משקן מחמה דעם פעס, אונ פאר וואס דא ביי דעם בעניייהונג פון מזבח האבין די נשיאים פריער מגרב גיווען וייער קרבה אונ ביי דעם סאכין דעם משקן האבין ויי איי גיט צום צרשמיין מגרב גיווען. וואראם ביי די אקצעט פון משקן האבין די נשיאים גימאכט לאז דאס צבור מגרב ויין וויפיל ויי וועלין מגרב ויין אונ וואס עס וועט פלעין וועלין מיר געבין, עם איז אפער אויס גיקועטן אז דאס ציבור האמט אזוי פיל מגרב גיווען אז עם איז נאך געבליפען. וואס האבין ויי גיקענט סארה האבין ויי מגרב גיווען די שטייגער צום צבור אונ צום חושן דרום האבין ויי שוין ביי

אונקלוס

מנסתא דכסף חדא
 מאה ותלתא סלעין הוה
 מתקפה מזרקא חד
 דכסף מתקפיה שבועין
 סלעין בסלעי קודשא
 תרניו מין סולתא
 דפילא במשחלמנחתא:
 יי בויבא חדא מתקל
 עשר סלעין היא דדהב
 מליא קמורת בוסמאי:
 יו תור חד בר תורידכו
 חד אימר חד בר שתיה
 לעלתא: יו צפיר בר
 עזין חד לחטאתא:

קערת-כסף אחת שלשים ומאה
 משקלה מזרק אחד כסף שבועים
 שקל בשקל הקדש שניהם ו
 מראים סלת בלילה בשמן למנחה:
 כף אחת עשרה זהב מראה
 קמרת: יו פר אחד בין-בין איל
 אחד כבש-אחד בין-שנתו לעלה:
 יו שעיר-עזים אחד לחטאת:

ת"א טיטס מלאים. זכחים פט נמנות מ' ט: כף אחת עשרה זכב. ססמים יט מניס ט: בעל הטורים

למה וקרבת עם י' ימירא כנגד שש דכרי עתחדשו בלוחו היום כעולם. רלשון לשניה שערס בישאל. רלשון לשיאיש
 רלשון לכרבת כהניס. א שיה מנהה רלשונכ סלמורכ טייקל ול
 ויבכ יפוד בית סמקט. ולמה נקבש שמו נכסו. על זכר חלסו לנמשול שנים. ככולו כחייב נשיא טון מייחובה למעוד הוא אלוס
 סכטס להקשין לת עלתו יבכ גל דמשכר זכב משמט שיה עשרה
 ית סמטסה. וכל אחד הוכפל שמו טרי כ"ד כנגד כ"ד שפוח כיוס וכלילס: כנגד שנות ארס עד שגול
 שט צמטיס שקל. כנגד ט' שנה סטיח נכיון [מולי ר"ל לודו סולך ט"ס] ולכלילס משצמטיס אשוחט: צמטיס שקל. גנימ' צמטיס
 נכש כשכיל צמטיס טירודו למלריס: (יד) כף אחת. כנגד חמירס עתחטס מכף יוד של סקכ"ס: סמטיס זכב. כנגד שפוט
 סרדנוס: מלסס קטרס. מחליף סק' בד' כ"ל"ס ג"ש יעלס למנין סרי"ג: (טו) פר אחד. כנגד אכרסס ואל סכקר ר"ן אכרסס
 ל"ל כנגד ילחק. רכש כנגד יעקב וסכשטיס ספריד יעקב: פר

רשי

נחשון משלו הביא: (יג) שניהם מלאים סלה. למנחת
 א נדבה: (יד) עשרה זהב. כתרנומו משקל עשר שקלי
 הקלע ב ביה כה: מלאה קמרת. לא מנינו קמרת ליחיד
 ג ולא על המזבח החילון חלה זו כללנד האורחט שעה היתח:
 (טו) פר אחד. מיוחד ד צמדדיו: (טז) שעיר עזים
 אחד לחטאת. לכפר על קבר היתחוס (ע' ברא"ט)

שפתי חבמים
 טיסיס טירוסו צמכוכ מטס יהודס ענהה משמטו וסקריב וטירט
 למסח כמו ממשכ: א שיה מנהה רלשונכ סלמורכ טייקל ול
 למנחת סקכיס סטול דכר סלמד רמטינו טס מלסס קטרס נדכס
 אף מלסס סלח נדכס: ב דק"ל דמשכר זכב משמט שיה עשרה
 זכוכיס טל משמט טיטרי יוכל לטווח זכב דלס סיה כף לא סיה
 משמט טל זכב: ג ט' לא מנינו שפוט יחיד יכיל קטרס טל אחד
 מ' מוכחוס ולף הקטרס ליכס נקטרס אלל על המזבח סטינו
 ולכו נכשו טרי טיטיס: ד סטיי כןן ל'ון מללז טוס עמסר
 אחר סטול יורח מלחד עד שולקר לכחוכ כפי' מלח 6' סכדילו
 מן הממסר סטי אלל לנדכס קלטי, ועי' מדישיכ קרס וכחט
 קבר היתחוס הוא שלל סכרי כז אלס כלומר כללו הוא משקפ
 כחכוס שלין: זכר אלרס לסיגי טייס טס קבר אלס לריכין להמסר
 מנומלח וז ומניטת סמק טוטמלס דל"כ לא סיו רשטיס ללל למקדט או לפרוכ דטומלס סמקטיס: שאלמסר לכסר מליסס
 ע"י שטיי חסלח סולרכס סכרס, אלל טוטמלס ודלי דמטיס מטיי קריכן ליכור כמו סמסס סנדחיס סטוטמלס מטינו אלס סיו רוב

דעת וקנים מבעלי החוספות

קקטרת. ויש לטובות מכלן מה שחז"ל כוון של ברכה"ו שוס
 מ' זכוכיס וה"ס דקלס לחח מכ"ף ד טיינו מלס ברכות שטייב
 ארס לבדן ככל יוס למנין כף. שערס זכב. שיה עשרה זכוכיס.
 ול"כ כום של ברכה טייס זו ארבע ברכות שיה מ' זכוכיס:

רלשון ולכן נמלא סוכר כי נשיא כמו צמטיס: קטרס כסף
 אחת. כנגד יוכנד שטיסה כס ק"ל טנס: מזרק אחד כסף. כנגד
 משה שטיס שקול כשכטיס וקניס: טיטיס מלאים. יוכל אסרין
 לינו כמטוס מ"ל טיטיס מלאים טיטיס טוס: (יד) כף אחת
 טטרס זכב. כנגד טטרס סרדכוכט שקבל משה שפולחוס ריה טוב

פירוש תורת אלהים

פון אקרבן סנהד דענין: (יד) כף אחת איין לעפיל
 עשרה וואס ויא האט גיוואנין צעהן שקלים זיב די
 לעפיל איז גיווען פון גאלד מלאה קמרת ויא איז
 גיווען פול מיט קמורת: (טז) אונג האט גיבראמט
 פר אחד איין אקס בן גבר איינגע ריגד אונג אויך
 האט ער גיבראמט איל אחד איין וויידער כבש אחד
 אונג איין שעפס בן שנתו וואס איז אלט איינאר למה
 פאר אקרבן עולה: (טז) שער עזים אונג האט גיבראמט

שטייט שלשים ויפא ויא האט גיוואנין דונגערט
 מיט דרייסיג שקלים מירק אונג איין שפרענג עקין
 פון זילבער שבעים שקל ער האט גוואנין ויבעציג
 שקלים בשקל הקדוש אזעלבע שקלים פון הקדש
 שניהם גיידע בלוקר די שטייל מיט דעם שפרענג
 דעקין וענען גיווען גיידע פול מילי מיט פייער
 בעהר בלילה בשמן וואס דאס מעהל איז גיווען
 געמישט מיט אייל למנהה דאס האט ער גיבראמט

וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁת תּוֹרִין
 תְּרִין דְּכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִי
 חֲמִשָּׁא אִימְרִין פְּנֵי שְׂנֵא
 חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן נַחֲשׁוּן
 בֵּר עֲמִינְדָב : יי בְּיוֹמָא
 חֲנִינְא קָרִיב נְתָאֵל בֵּר
 צוּעֵר רַבָּא שְׂבִטָא
 דְּיִשְׁשָׁקֵר : יי קָרִיב ית
 קוֹרְבָנִיה מִסְתַּחא דְכִסָּף
 חֲדָא מֵאָה וְחֲלָתִין מֵעֵין
 הָהוּה מִתְקַלָּה מוֹרְקָא חֲדָ

בער הטורים

עפר חטוב. קומען דכתיב ייחמטל האדם מלמד שנדרתח קומטו
 וכעשיה של עמלל אמה. פירוש האלון והאלין דכתיב ארורע האדם
 בעבורך בעלמון האלכלה. מאורות דכתיב וחספה סללה ובושא
 החמט, ומנין טנגון שאל' ויגמט מרשעים אורס, ומנין עמדין
 לחזור בימי המשיח שאל' ואהבו כללח העמש בניורחו. חיי
 דכתיב כי ימי סוף ימי עמי ח"ק שנה מדן של שקמס ח"ק שנה.
 קומטו דכתיב ולקח חסכס קוממיוח קוממס זקומס. פירוש
 הארון והאלין דכתיב סגפן סריס והאלין סגפן יבולה.
 מאורות דכתיב והיה אור סלכנה לאור החמט ואור החמט יהיה
 שעמטס : (ת) ביום השמי הקריש. געמט' נקן לסס גמל :

אל כעש. געמי' אכרסס יאחז ויעקב : (יז) וזכנה השלמים בקר
 שנים. כנגד משה ואהרן שעשו טעוס בין ייחלל לנכוסה שבשמים :
 אליס דכשס עמדיס : שלשה מיס כנגד סכיס לייס וישללי'
 וכנגד חורס נכיליס וכחוביס : עמדיס. מלל ו' שרוד טעמד
 ממט נכרך כשס כרכות ולין עמדיס אלל ל' עמדיס כמד' ל'
 אכר סמפמדו לגלס ואומר ועמדיס בשדס לך. פ' יבל כן נחשו
 בשס מדות ויבנה יסוד בית סקדס. ד"ל וקרנטו למכ' ו' יסירס
 כנגד ו' דכיס שניסילו מלדס חללשון ועמדין לחזור כביכס כן
 נחשו סול העמטס ולו כן השעס דכיס שניסילו חלל' : חללשון
 זיוו דכיס מעסו עניו וסלחטו. חיי דכתיב כי עמך אהס ול'

רש"י

וטומאת ספק : (יח) הקריב נתנאל בן צוער. (יט) הקריב את קרבנו. מה ח"ל הקריב בכשבו של
 יששכר מה שלא נאמר בכל השבטים, לפי שגם לרובן, ופרער ואמר די שקדמני יבודה אחי הקריב אני אהריו.

דעת וקנים מבעלי התוספות

אנו מעבדין אופק. כך כשפוקס העשכן הקריבו הנשיאים קומט
 אמר סקב"ס זהו כבודי בדבר מוטע, אמרו לפניו רבין סעולמס
 בעדכר אנו עומדין ולפי המדבר אנו מקריבין לפניך אבל כשיבינס
 בית המקדש במהלס בימינו וחכנס לחוך סלמרין שלך או חולס
 כמס קרבלוט במהלס וימינו וחכנס לחוך סלמרין שלך או חולס
 אה לין וגו' או סמחין זכמי לרק עולס וגילי או יעלו על זובחן
 סריס ולל פיר אהד, וכן אהס עולל בשלמה כשחנך אה סביס
 עס כתיב עס ויזכר שלמה אה זכר השלמים בקר עמריס ושניס
 חלף ולמן מלס ועמריס חלף ויחנכו אה בית ס'. וכן בימי עולל
 כתיב והקריבו בית אלס דלל חוין מלל דכרין מלמן אמדין
 שרבע מלס : (יג) כיום השני הקריב וגו' נשיא יששכר. לפי
 ששטבו של יששכר היו חכמים בתורה שאל' ועבדי יששכר ידעו
 כיס לנחיס לכך זכו לקריב בשני וע"פ הדבור כיה לכך כתיב
 הקריב חמוק סיס ונחקרדי. וכע"פ פ' טענין אהר וגס פ' י'
 גמס הקריב חסר וי'ד :

(יז) וזכנה השלמים. כנגד כל הסוהר שאל' וכל נתיבותים שוטם :
 בקר שנים. שחכוסה שני לוחות : אליס חמטס עמדיס
 חמטס. כנגד ס' דכרות על נוח זס וס' על לוח זס : דכסיס חמטס
 כנגד ס' חומט' סורס, וכל שכל עמדיס כתיב חסר וס' וס
 מלל, לפי סנחמדשו נאומי יוס ששס דכריס. רלשון להסוהר.
 רלשון לנשיאים. רלשון להקרבלוט, רלשון לחדסיס, רלשון גילי ספ
 מלריס, רלשון לאסור סכמטס, זה מללטי. ולל סירלל ל' שהרי
 בעס' שכה כס' ר"ע עמיק לחוח יסוס כעל עשר ספירוס וכי'
 חלמל נחמדשו יוסר מעשס דכריס. לכך נ"ל דול"ו דוקרנטו
 אלמרין יוס ללמוד שלל ימלס וס' דלכל רמז נשס דלריקס
 שילל מנחשו דכס' למיל, ומלוי סמטל לל הקריבו אלל דכר
 מוטע סר אהד ליל אהד. משל מלך שילל לרדך וסיו מביאס
 לפניו סמדיס לפי סדך ולס סודיק אהל לל סמרין כך אהס
 מעכדיס אומי, אמרו לו דלרונני סמרין אהל סמרין כך אהס
 סדך ולפי סעודק מלל כשסכנס. לפלמרין שלך או מלסל כמס

פירוש לתורה אלהים

אִיצִיקְעָע פון צִינְען פאר אַחָטָא : (יח) וְיִזְבַּח
 הַשְּׁלָמִים אֹנֶן צו שְׂעֻבָתוֹגָן פון שְׁלָמִים וְעֵנִין הָאֵם
 עַר גְּעֵבְרָאָבֵת גְּבַר שְׁנֵים צְוויי רִיבְדֵער אֵלִים חֲמִשָּׁה
 אֹנֶן פִּינְגַּר וְיִידֵער עִמְרִים עֵקְעִין דָּאָם הֵייקֵט וְקָרִים
 פון שְׂעֻפְסִין חֲמִשָּׁה פִּינְגַּר כְּכִשֵּׁי שְׂעֻפְסִין בְּנֵי שְׁנֵה וְיִאָם
 עֵנְעֵן אֵלֵם אִיאָדֵר חֲמִשָּׁה פִּינְגַּר יְהִ דָּאָם אֵלֵץ אִיו
 ובבא

אִיצִיקְעָע פון צִינְען פאר אַחָטָא : (יח) וְיִזְבַּח
 הַשְּׁלָמִים אֹנֶן צו שְׂעֻבָתוֹגָן פון שְׁלָמִים וְעֵנִין הָאֵם
 עַר גְּעֵבְרָאָבֵת גְּבַר שְׁנֵים צְוויי רִיבְדֵער אֵלִים חֲמִשָּׁה
 אֹנֶן פִּינְגַּר וְיִידֵער עִמְרִים עֵקְעִין דָּאָם הֵייקֵט וְקָרִים
 פון שְׂעֻפְסִין חֲמִשָּׁה פִּינְגַּר כְּכִשֵּׁי שְׂעֻפְסִין בְּנֵי שְׁנֵה וְיִאָם
 עֵנְעֵן אֵלֵם אִיאָדֵר חֲמִשָּׁה פִּינְגַּר יְהִ דָּאָם אֵלֵץ אִיו

אחד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בַּשֶּׁקֶל
הַקֶּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם אִמְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה
בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה: כ בָּף אַחַת עֲשָׂרָה
זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: כא פֶּר אֶחָד בֶּן
בֶּקֶר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן
שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: כב שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד
לְחֻטָּאת: כג וּלְזֹבַח הַשְּׂלָמִים בֶּקֶר
שְׁנָיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה
כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן
נִתְנָאֵל בֶּן־צֹעֵר: פכ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
נֶשִׂיא קִבְנֵי זְבוּלָן אֲלֵי־אֵב בֶּן־חֲלֹן:
כה קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף

דכסף מתקליה שכעין
סלעין בסלעי קודשא
תרויהון קלן סולתא
דפילא במשח למנחתא:
כ פויכא חדא מתקל
עשר סלעין היא דדהב
מליא קטורת פוסמאי:
כא תור חד פר תורי דכר
חד אימר חד פר שתיה
לעלתא: כב צפיר פר
עזין חד לחטאתא:
כג ולנכסת קודשיא
תורין תרין דכרין חמישא
גדני חמישא אימרין בני
שנא חמישא דין קורבן
נתנאל פר צוער:
כד פיומא תליתאה רבא
לכני זבולון אליאב פר
חלון: כה קירבניה
מנפתא דכסף חדא
מאה ותלתין סלעין הוה
מתקלה מזרקא חד

שפתי חכמים

רש"י

אמר לו משה מפי הגבורה לאמר לי שיקריבו כסדר מסען
לדגליהם לכך אמר הקרב את קרבנו והוא חסר יו"ד שהוא
משמע הקרב לשון זווי משמי הגבורה נענוה הקרב ומהו
הקריב הקריב ב' פעמים שכסבל' כל דברים זכה להקריב
שני לשבעים אחד שהיו יודעים בתורה שנאמר (ד"ה א'
יב) ומבני ישכר יודעי צינה לעמים ואחת שהם נחטו עלה לגשיאים להתנדב קרבנות הללו. וביסודו של ר' משה
הדרשן מלמחי ח"ר פנחס בן יאיר נתנאל בן צוער השיאן עלה זו: קערת כסף. מעין ו אחותיו בנימי' תתק"ג כנגד
שמותיו של אדם הראשון: שלשים וכמה משקלה. ע"ש שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה
שנא' (בראשית ה') ויחי אדם שלשים שנה ושלש עשרה שנה ושלש עשרה שנה ושלש עשרה שנה ושלש עשרה שנה ושלש עשרה שנה
שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל סך עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי (שם ה') אלל
והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך לאמר מזרק אחד כסף ולא לאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף
אחותיו של אחד מתערפות למיין: שבעים שקל. כנגד שבעים אמות שאלו מכניו: (כ) בף אחת. כנגד התורה
שנתנה מידו של הקב"ה: עשרה וחב. כנגד י' הדברות: מלאה קטרת. ניעט' של קטרת תרי"ג וכלכל שתהלין
ק"ף בל"ח ע"י ח"ת ב"ש ג"ר ה"ק: (חא) פר אחד. כנגד אברהם שנאמר בו (בראשית יח) ויקח בן בקר: איל
אחד. כנגד יחאק (שם כב) ויקח את החיל וגו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל) והכשנים הפריד יעקב:
(כג) שיעיר עזים. לכפר על חטאת יוסף שנאמר בו (שם לו) וישחטו שיעיר עזים: (כד) ולזבח השלמים בקר
שנים. כנגד משה ואהרן שנתנו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים: אילם עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים
ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. ג' חמשיית כנגד המשח שחומרין וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד
וחמש הכתובין על השטן. ע"כ מיסודו של ר' משה הדרשן: (כד) ביום השלישי נשוא וגו'. ביום השלישי ה' נשוא
ז המקריב לבני זבולן וכן כולם אבל נתנאל שאלו בו הקריב נתנאל: וכל אחריו הלכין לומר נשוא ישכר לפי
שכבר הזכיר-שמו והקרבנו וכאשר שלא לאמר בן הקריב טפל עליהן לכן זה נשוא לבני פלוני אומר היום היה השוא'
המקריב לשבע פלוני:

הגבור עמאים כדכתיב בעוטרו אפי' בעוטמה, והר"ם האריך
ואני קהרתי: ו ה' היא מדרשות הללו להיות קריבים לנשואו של
מקרא דאל"כ מה ענין הכלים הללו במספרם ובמקומם וכן
הכמות הללו עד שכל הנשיאים הכיבו עם שלל לנצוח ולהוסיף
והפ שאין מזהב הכבד להכריח מדרשות מאלה, הר"ם: ו דק"ל
דכיום כה' נשוא משמע דכיום ה' היה נשוא לכל אח"כ לא היה
יב) ומבני ישכר יודעי צינה לעמים ואחת שהם נחטו עלה לגשיאים להתנדב קרבנות הללו. וביסודו של ר' משה
הדרשן מלמחי ח"ר פנחס בן יאיר נתנאל בן צוער השיאן עלה זו: קערת כסף. מעין ו אחותיו בנימי' תתק"ג כנגד
שמותיו של אדם הראשון: שלשים וכמה משקלה. ע"ש שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה
שנא' (בראשית ה') ויחי אדם שלשים שנה ושלש עשרה שנה ושלש עשרה שנה ושלש עשרה שנה ושלש עשרה שנה
שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל סך עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי (שם ה') אלל
והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך לאמר מזרק אחד כסף ולא לאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף
אחותיו של אחד מתערפות למיין: שבעים שקל. כנגד שבעים אמות שאלו מכניו: (כ) בף אחת. כנגד התורה
שנתנה מידו של הקב"ה: עשרה וחב. כנגד י' הדברות: מלאה קטרת. ניעט' של קטרת תרי"ג וכלכל שתהלין
ק"ף בל"ח ע"י ח"ת ב"ש ג"ר ה"ק: (חא) פר אחד. כנגד אברהם שנאמר בו (בראשית יח) ויקח בן בקר: איל
אחד. כנגד יחאק (שם כב) ויקח את החיל וגו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל) והכשנים הפריד יעקב:
(כג) שיעיר עזים. לכפר על חטאת יוסף שנאמר בו (שם לו) וישחטו שיעיר עזים: (כד) ולזבח השלמים בקר
שנים. כנגד משה ואהרן שנתנו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים: אילם עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים
ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. ג' חמשיית כנגד המשח שחומרין וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד
וחמש הכתובין על השטן. ע"כ מיסודו של ר' משה הדרשן: (כד) ביום השלישי נשוא וגו'. ביום השלישי ה' נשוא
ז המקריב לבני זבולן וכן כולם אבל נתנאל שאלו בו הקריב נתנאל: וכל אחריו הלכין לומר נשוא ישכר לפי
שכבר הזכיר-שמו והקרבנו וכאשר שלא לאמר בן הקריב טפל עליהן לכן זה נשוא לבני פלוני אומר היום היה השוא'
המקריב לשבע פלוני:

שבעים שקל בשקל הקדש
 שניהם מלאים סלת כלולה בשמן
 למנחה: כ פה אחת עשרה זהב
 מלאה קטרת: כ פה אחד בן בקר
 איל אחד פבש אחד בן שנתו
 לעלה: כח שעיר עזים אחד לחטאת:
 ולזבח השלמים בקר שנים אילים
 חמשה עתדים חמשה פבשים
 בני שנה חמשה זה קרבן אליאב
 בן חלן: פ ביום הרביעי נשא
 לבני ראובן אליצור בן שדיאור:
 קרבנו קערת פספס אחת שלשים
 ומאה משקלה מזרק אחד פספס
 שבעים שקל בשקל הקדש
 שניהם מלאים סלת כלולה בשמן
 למנחה: כב פה אחת עשרה זהב
 מלאה קטרת: כב פה אחד בן בקר
 איל אחד פבש אחד בן שנתו
 לעלה: כד שעיר עזים אחד לחטאת:
 ולזבח השלמים בקר שנים אילים
 חמשה עתדים חמשה פבשים
 בני שנה חמשה זה קרבן אליצור
 בן שדיאור: פ ביום החמישי

דכסף מתקליה שבעין
 סלעין בסלעי קודשא
 תרויהון מלן סולתא
 דפילא במשח למנחתא:
 כו בזיכא חדא מתקל
 עשר סלעין היא דדהב
 מליא קטורת פוסמיא:
 כז תור חד פה תורי דכר
 חד אימר חד פה שתייה
 לעלתא: כח צפיר פה
 עזין חד לחטאתא:
 כט ולנכסת קודשא
 תורין תרין דכרין חמשא
 גדיי חמשא אימרין בני
 שנה חמשא דין קורבן
 אליאב פה חלן:
 ל בזיכא רביעאה רבא
 לבני ראובן אליצור פה
 שדיאור: לא קורבניה
 מנסתא דכסף חדא
 מאה ורלתין סלעין תור
 מתקלה מזרקא חד
 דכסף מתקליה שבעין
 סלעין בסלעי קודשא
 תרויהון מלן סולתא
 דפילא במשח למנחתא:
 לב בזיכא חדא מתקל
 עשר סלעין היא דדהב
 מליא קטורת פוסמיא:
 לז תור חד פה תורי דכר
 חד אימר חד פה שתייה
 לעלתא: לי צפיר פה
 עזין חד לחטאתא:
 לה ולנכסת קודשא
 תורין תרין דכרין חמשא
 גדיי חמשא אימרין בני
 שנה חמשא דין קורבן
 אליצור פה שדיאור:
 לו בזיכא חמישאה רבא

נְשִׂיא לְבָנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־
צוּרֵי־שָׁדַי : ^ל קָרְבָּנוֹ קָעֶרֶת־כֶּסֶף
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים
סִלַּת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה : ^{לח} כֶּף
אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְמֹדֶת :
^{לט} פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֶיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־
אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה : ^מ שְׁעִיר־
עִזִּים אֶחָד לְחֻטָּאת : ^{מא} וּלְזִבַּח
הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה
עֲתֻדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שְׁנָה
חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־
צוּרֵי־שָׁדַי : ^פ שְׁשִׁי ^{מב} בְּיוֹם הַשְּׁנֵי
נְשִׂיא לְבָנֵי נָד אֱלִיָּסָף בֶּן־דְּעוּאֵר :
^{מג} קָרְבָּנוֹ קָעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סִלַּת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
לְמִנְחָה : ^{מד} כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב
מְלֵאָה קְמֹדֶת : ^{מה} פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר
אֶיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
לְעֹלָה : ^{מו} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחֻטָּאת :

לְבָנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁלֹמִיאֵל
בֶּן צוּרֵי־שָׁדַי :
ל^ו קוֹרְבָּנֶיהָ מִגִּישָׁתָא
דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וְחֲלָתִין
סִלְעִין הוּנָה מִתְקָלָה
מִזְרָקָא חֶד דְּכֶסֶף
מִתְקָלִיהָ שִׁבְעִין סִלְעִין
בְּסִלְעֵי קוֹדֶשָׁא | תְּרוּיָהוֹן
מְלֵן סִילְתָא דְּפִילָא
כֶּף שֶׁח לְמִנְחָתָא :
^{לח} כֶּף זָהָב חֲדָא מִתְקָל
עֶשְׂרִי סִלְעִין הִיא דְּדָהָב
מְלֵאָה קְמֹדֶת בּוֹסְמֵא :
^{לט} פֶּר תוֹר חֶד בֶּר תוֹרֵי דְּכֶר
חֶד אִימֵר חֶד בֶּר שְׁתֵּיהּ
לְעֹלָתָא : ^מ צִפִּיר בֶּר
עִזִּין חֶד לְחֻטָּאתָא :
^{מא} וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשָׁא
תוֹרִין תְּרוּיָן דְּכָרִין חֲמִשָּׁא
גְּדֵי חֲמִשָּׁא אִמְרִין בְּנֵי
שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָּן
שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרֵי־שָׁדַי :
^{מב} כֶּף זָהָב חֲדָא מִתְקָל
לְבָנֵי נָד אֱלִיָּסָף בֶּר
דְּעוּאֵל : ^{מג} קוֹרְבָּנֶיהָ
מִגִּישָׁתָא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה
וְחֲלָתִין סִלְעִין הוּנָה
מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֶד
דְּכֶסֶף מִתְקָלִיהָ שִׁבְעִין
סִלְעִין בְּסִלְעֵי קוֹדֶשָׁא
תְּרוּיָהוֹן מְלֵן סִילְתָא
דְּפִילָא כֶּמֶשֶׁח לְמִנְחָתָא :
^{מד} כֶּף זָהָב חֲדָא מִתְקָל
עֶשְׂרִי סִלְעִין הִיא דְּדָהָב
מְלֵאָה קְמֹדֶת בּוֹסְמֵא :
^{מה} פֶּר תוֹר חֶד בֶּר תוֹרֵי
דְּכֶר חֶד אִימֵר חֶד בֶּר
שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא : ^{מו} צִפִּיר
בֶּר עִזִּין חֶד לְחֻטָּאתָא :

ח"א טלעטל בן זורישדי . סנסדרין מכ :

10 וּלְנִכְסֵי קוֹדֶשֶׁת תּוֹרִין תִּבְרִין דְּכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִיָּסָף בְּרִי דְעוֹיָל : פ סח בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבָנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : סט קוֹרְבָנֵיהּ מְגִיסָתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין בְּהַה מִתְקַלָּה מוֹרְקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקַלָּה שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסַלְעֵי קוֹדֶשֶׁת תְּרוּיָהוֹן מִן סוֹלֵתָא דְפִילָא בְּמִשְׁחָל מִנְחָתָא : י בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְדִּהֵב מְלִיא קְמוֹרַת בּוֹסְמָא : יא תוֹר חֲדָא בְּרֵי תוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִימַר חֲדָא בְּרֵי שְׁתִּיָּה לְעֵלְתָא : יב צְפִיר בְּרֵי עֵזִין חֲדָא לְחַמְטָתָא : יג וּלְנִכְסֵי קוֹדֶשֶׁת תּוֹרִין תְּרוּיָהוֹן דְּכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : יד בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : יו בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : יז בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : יח בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : יט בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כ בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כא בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כב בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כג בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כד בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כה בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כו בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כז בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כח בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כט בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : ל בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : לא בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : לב בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד :

10 וּלְנִכְסֵי קוֹדֶשֶׁת תּוֹרִין תִּבְרִין דְּכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִיָּסָף בְּרִי דְעוֹיָל : פ סח בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבָנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : סט קוֹרְבָנֵיהּ מְגִיסָתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין בְּהַה מִתְקַלָּה מוֹרְקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקַלָּה שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסַלְעֵי קוֹדֶשֶׁת תְּרוּיָהוֹן מִן סוֹלֵתָא דְפִילָא בְּמִשְׁחָל מִנְחָתָא : י בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְדִּהֵב מְלִיא קְמוֹרַת בּוֹסְמָא : יא תוֹר חֲדָא בְּרֵי תוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִימַר חֲדָא בְּרֵי שְׁתִּיָּה לְעֵלְתָא : יב צְפִיר בְּרֵי עֵזִין חֲדָא לְחַמְטָתָא : יג וּלְנִכְסֵי קוֹדֶשֶׁת תּוֹרִין תְּרוּיָהוֹן דְּכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : יד בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : יו בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : יז בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : יח בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : יט בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כ בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כא בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כב בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כג בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כד בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כה בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כו בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כז בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כח בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : כט בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : ל בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : לא בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד : לב בְּיוֹם חֲדָא מִתְקַל חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בְּרֵי עֲמִיהוּד :

דעת וקנים מבעלי התוספות

מכרות וקנים מוכר לה' אלוהיך על ראש העצום הזה והיינו דכמי' לי מנשה דגדמון משבע מנשה הוא. אפרים מנחם ראשי הם יאמר לך אדם יהושע חלל את שבטם ביריחו פ"ס הגזירה פשה דכתיב ושבטם את העיר וגו' כה העשו ששה ימים וגו' וכתיב וביום השביעי תסביו את העיר שבע פעמים וי"א שבעה ימים כלא שבת ולמי שבכשם ביום שבת קדש אמר חסא ללה קדש לה'. וכן עתה הסיר לשבע את המים לחלל את השבת כשכיל קרבן יחיד. יהודה מחוקקי הם יאמר לך אדם עובד על לא תעשה, אמר הקב"ה דוד הנא משבע יהודה למד לנעלי תשובה כחוסר מחוקק העלמד חינוקות שגאמר אלגזום פושטים דרכיך וחסלים אלך ישבו. וכן תפיק כדכ"ט ע"ל לא היה דוד ראו לאותו מעשה דכ"ט שבע חלל כדי ליתן פתרון סה לנעלי תשובה :

(עט) יום השביעי נשאל לבני אפרים. ושבת היה שהיה ביום הראשון ראשון היה לעשור בראשית. ולמי יש סוף היה שומר שבת קודש שליחב החומר שנה' ופחות שבת וסוף ואין כנסם חלל לשבת שנה' והיה ביום הששי וסבירו את אשר יבאו. אמר לו הקב"ה שבונו זה יבין בך קרבנו ביום השבת שחין קרבן יחיד וזוה שבת, וזו"ס לי נלמד ולי מנשה ואפרים עשונו לשני יהודה מחוקקי, ואמר ר"ל אם יאמר לך אדם לנש כנס אליהו כמה כנס סכרעל בשעת איסור הבנות לי נלמד כלומר פ"ס סנדור היה, ואם יאמר לך אדם שבעה דברים עשה גרמון שר הבנדור ושר סוקלה וזנה זכר וכתה מלים מן האשרים והקריב קרבן בלילה וז' עמנו בלא כנס והיה בין הכתובים כל מה ששעה ע"ס הגבורה עשה שנה' והיה בלילה היה יואמר לו קם הם שר סוכר אשר לאכין ופליח עולה בעלי האברה אשר

פְּדֵה צוֹר : ^נ קָרְבָנוּ קָעֶרֶת כֶּסֶף
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים
סִלְתָּ בְּלוּלָהּ בְּשֶׁמֶן לַמִּנְחָה : ^ט כֶּפֶף
אַחַת עֶשְׂרֵה זֶה־ב מֵלֵאָה קָמֶרֶת :
^י פֶּר אֶחָד בֶּן־בֶּכֶר אֵיל אֶחָד
כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה :
^{יב} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת :
^{יג} וּלְזִבַח הַשְּׁלָמִים בֶּכֶר שְׁנַיִם
אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה
כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה־קָרְבַּן
גְּמִלְיָאֵל בֶּן־פְּדֵה צוֹר : פ ^ו בַּיּוֹם
הַתְּשִׁיעִי נִשְׂיָא לְבָנֵי בְנִימָן אֲבִידָן
בֶּן־גְּדֵעֲנִי : ^ז קָרְבָנוּ קָעֶרֶת כֶּסֶף
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק
אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סִלְתָּ בְּלוּלָהּ
בְּשֶׁמֶן לַמִּנְחָה : ^ח כֶּפֶף אַחַת עֶשְׂרֵה
זֶה־ב מֵלֵאָה קָמֶרֶת : ^ט פֶּר אֶחָד בֶּן־
בֶּכֶר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
לְעֹלָה : ^י שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת :
^{יא} וּלְזִבַח הַשְּׁלָמִים בֶּכֶר שְׁנַיִם אֵילִם
חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים

פְּדֵה צוֹר : ^נ קוֹרְבָנִיָּה
מִנְסָתָא דְכֶסֶף חֲדָא
מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין
הָיָה מִתְקַלָּה מִזְרֵקָא
חַד דְכֶסֶף מִתְקַלָּיָה
שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסַלְעֵי
קוֹדֶשׁא תְרוּוִיהוֹן מִלָּן
סוֹלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח
לַמִּנְחָתָא : ^ט בּוֹזֵבָא חֲדָא
מִתְקַל עֶשֶׂר סְלַעִין הָיָה
דְדָהֶב מֵלֵאָה קָמֶרֶת
בּוֹסְמֵיָא : ^י הוֹר חַד
בֶּר תוֹרֵי דְכֶר חַד אִמֶר
חַד בֶּר שְׁמִיָה לְעֹלָתָא :
^{יב} צִפּוּר בֶּר עִזִּין חַד
לְחַטָּאתָא : ^{יג} וּלְנִכְסֵת
קוֹדֶשׁיָא תוֹרִין תְּרִין
דְכֶרִין חֲמִשָּׁא גְדִי
חֲמִשָּׁא אִמֶרִין בְּנֵי שָׁנָא
חֲמִשָּׁא דִין קוֹרְבָן
גְּמִלְיָאֵל בֶּר פְּדֵה צוֹר :
^ו בּוֹזֵבָא תְשִׁיעָה רַבָּא
לְבָנֵי בְנִימָן אֲבִידָן בֶּר
גְּדֵעֲנִי : ^ז קוֹרְבָנִיָּה
מִנְסָתָא דְכֶסֶף חֲדָא
מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָיָה
מִתְקַלָּה מִזְרֵקָא חַד
דְכֶסֶף מִתְקַלָּיָה שִׁבְעִין
סְלַעִין בְּסַלְעֵי קוֹדֶשׁא
תְרוּוִיהוֹן מִלָּן סוֹלְתָא
דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא :
^ח בּוֹזֵבָא חֲדָא מִתְקַל
עֶשֶׂר סְלַעִין הָיָה דְדָהֶב
מֵלֵאָה קָמֶרֶת בּוֹסְמֵיָא :
^ט הוֹר חַד בֶּר תוֹרֵי דְכֶר
חַד אִמֶר חַד בֶּר שְׁמִיָה
לְעֹלָתָא : ^י צִפּוּר בֶּר
עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא :
^{יא} וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשׁיָא
תְרוּין תְּרִין דְכֶרִין

בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲבִיהֶן
 בֶּן־גִּדְעוֹנִי: פ^{טו} בְּיוֹם הָעֵשִׂירִי נָשִׂיא
 לְבְנֵי הֶן אַחֲיוֹעֹזר בֶּן־עַמִּישַׁדִּי:
 קָרְבָּנוּ קִעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
 וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף
 שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
 שְׁנֵיהֶם | מִלֵּאִים סִלַּת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
 לְמִנְחָה: פ^{טז} כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָה־ב
 מִלֵּאָה קִמְרַת: פ^{טז} פֶּר אֶחָד בֶּן־בֶּקֶר
 אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ
 לְעֹלָה: ע^{טז} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:
 וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בֶּקֶר שְׁנַיִם אֵילִם
 חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים
 בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחֲיוֹעֹזר
 בֶּן־עַמִּישַׁדִּי: פ^{טז} שִׁבְעִי עב בְּיוֹם עֵשֶׂתִּי
 עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבְנֵי אֲשֶׁר פָּגַעִיאַל
 בֶּן־עֲכָרָן: ע^{טז} קָרְבָּנוּ קִעֶרֶת־כֶּסֶף
 אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק
 אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
 הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מִלֵּאִים סִלַּת
 בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: ע^{טז} כֶּף אַחַת
 עֶשְׂרֵה זָה־ב מִלֵּאָה קִמְרַת: ע^{טז} פֶּר
 אֶחָד בֶּן־בֶּקֶר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד

חמשא גדיי חמשא
 אימרון בני שגא חמשא
 דין קורבן אבידן בר
 גדעוני: טו ביומא
 עשיראה רבא לבני דן
 אחיעזר בר עמישדי:
 טו קורבניה מגסתא
 דכסף חדא מאה ותלתין
 סלעין הוה מתקלה
 מזרקא חד דכסף
 מתקליה שבעין סלעין
 בסלעי קודשא תרויהון
 מין סולתא דפילא
 במשח למנחתא:
 טז בויבא חדא מתקל
 עשר סלעין היא דרהב
 מליא קמורת בוסמיא:
 טז תור חד בר תורי
 דבר חד אימר חד בר
 שתיה לעלתא: ע צפיר
 בר עזין חד לחטאתא:
 ע וקנסת קודשיא
 תורין תורין דכרין חמשא
 גדיי חמשא אמרון בני
 שגא חמשא דין קורבן
 אחיעזר בר עמישדי:
 ע ביומא חד עשר
 יומא רבא לבני אשר
 פגעיאל בר עכרון:
 ע קורבניה מגסתא
 דכסף חדא מאה ותלתין
 סלעין הוה מתקלה
 מזרקא חד דכסף
 מתקליה שבעין סלעין
 בסלעי קודשא תרויהון
 מין סולתא דפילא
 במשח למנחתא:
 ע בויבא חדא מתקל
 עשר סלעין היא דרהב
 מליא קמורת בוסמיא:
 ע תור חד בר תורי

ה"א יום עשירי עשר יום . סנהדרין סג

בְּנֵי־שֵׁנֶתוֹ לְעֵלָה: ^ט שְׁעִיר־עֲזִים
אֶחָד לְחַטָּאת: ^י וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים
בֶּקֶר שְׁנַיִם אִילָם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים
חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שֵׁנָה חֲמִשָּׁה
זֶה קָרְבַּן פְּגֻעֵי־אֵד בֶּן־עֶכְרָן: ^{פח} בְּיוֹם
שְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבְנֵי נִפְתָּלִי
אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן: ^{עט} קָרְבָּנוֹ קִעֲרַת
כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזָּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֹלֶת
בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה: ^פ כֶּף אַחַת
עֲשָׂרָה זָהָב מֵלֵאָה קִטְרֶת: ^{פא} פֶּר
אֶחָד בֶּן־בֶּקֶר אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂ־אֶחָד
בְּנֵי־שֵׁנֶתוֹ לְעֵלָה: ^{פב} שְׁעִיר־עֲזִים
אֶחָד לְחַטָּאת: ^{פג} וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים
בֶּקֶר שְׁנַיִם אִילָם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים
חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שֵׁנָה חֲמִשָּׁה
זֶה קָרְבַּן אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן: ^{פד} זֹאתוֹ
חֲנֻפֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ
מֵאֵת נְשֵׂאֵי יִשְׂרָאֵל קִעֲרַת כֶּסֶף
שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה מִזְרְקֵי־כֶסֶף שְׁנַיִם
עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה:

דבר חד אימר חד בר
שתיה לעלתא: ^ט עזיר
בר עזין חד לחטאתא:
^י ולנכסת קוד שיא
תורין תרין דכרין חמשא
גדיי חמשא אמרין בני
שנא חמשא דין קורבן
פגועיא בר עכרון:
^{פח} עה ביומאתרי עשר יומא
רפא לבני נפתלי
אחירע בר עינן:
^{עט} קורבניה מנסתא
דכסף חדא מאה ותלתין
סלעין הנה מתקלה
מזרקא חד דכסף
מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון
מין סולתא דפילא
במשח למנחתא:
^פ ביומא חדא מתקל
עשר סלעין היא דדהב
מליא קמורת בוסמיא:
^{פא} תור חד בר תורי
דבר חד אימר חד בר
שתיה לעלתא: ^{פב} עזיר
בר עזין חד לחטאתא:
^{פג} ולנכסת קוד שיאתורין
תרין דכרין חמשא גדיי
חמשא אימרין בני שנא
חמשא דין קורבן
אחירע בר עינן: ^{פד} זא
חנפת מדבחא ביומא
דרבוי יתיה מן רכרבי
ישראל מניסי כספא
תרתי עשרי מזרקי
כספא תרין עשר בויכי
דדהבא תרתי עשרי:

רשב"ם

ואח"כ רגל אפרים ואח"כ רגל דן: (פד) ביום המשח אותו. התחילו לחנכו כמו שכתוב בפרשה זו: רש"י

(פד) ביום המשח אותו. בו ביום שנמשח הקריב ומה אחרי המשח לאחר זמן, ולא כל ללמד ביום המשח אלא לפי מקיים אחרי המשח שנמשח תמלה ואח"כ הקריב. או לומר שנמשח ביום כשהוא אומר (ויקרא ז) ביום משחו

פה מאה ותלתין סלעין
 יהוה מתקלא דמגסתא
 תדא דכספא ושבעין
 דמורקא חד כל כסף
 מגיאתרין אלפין וארבע
 מאה בסלעי קודשא :
 טו בזיכי ודהבא תרתי
 עשרי מלין קבורת
 בוסמיא מתקל עשר
 סלעין יהוה מתקלא
 דבזיכא בסלעי קודשא
 כל דהב בזיכא מאה
 ועשרין : טו כל תורי
 לעלתא תרי עשר תורין
 דכרין תרי עשר אימרון
 בני שנא תרי עשר
 ומנחתהון וצפירי בר
 עזין תרי עשר דחמאתא :
 פה וכל תורי לנגסת
 קודשא עשרין וארבעה
 תורין דכרין שתין גרון
 שתין אימרון בני שנא
 שתין דא חנופת מדבחא
 פתר דרבינו יתיה :

פה שלשים ומאה הקערה האחת
 כסף ושבעים המורק האחד כל
 כסף הכלים ארבע מאות
 בשקל הקודש : פ כפות זהב שתיים
 עשרה מדאת קטרת עשרה עשרה
 דכף בשקל הקודש כל זהב
 הכפות עשרים ומאה : מפמיר פו כל
 הבקר לעלה שנים עשר פרים
 אילם שנים עשר כבשים בני שנה
 שנים עשר ומנחתם ושעירי עזים
 שנים עשר דחמאת : פח וכל בקר ו
 זבח השלמים עשרים וארבעה
 פרים אילם ששים עתדים ששים
 כבשים בני שנה ששים זאת הנפת
 המזבח אחרי המושח אתו :

רשב"ם

(פה) אחרי המושח אותו, לטוף שנים עשר יום שכבר נחתך עלה החשובן כן וכך :

שפתי חכמים

רש"י

נשא : ח (ה'ק"מ) נלמד מהוא פ"ט ו"ל ביום המשח אותו
 וסוף מ"ט לט"ל בפרשת ויבי ביום כלות מעש כי לא נמלא מקרא
 בשום מקום ביום משחו אותו אך זה מלינו ביום משחו אותו נבי
 בני ישראל, והביאו בע"כ כאלו על פניו אחד ומזה שמו סוספוסים
 וכחצו חוקו גם בפרש"י : פ דק"ל ל"ל הענין ליענו כף א' לכל
 יום ואנא דיענא דיענו שנים עשר : י' דאי לאו האי קרא ה"א
 דשקל הקדש דכתיב בני מורק עליה למודא קול, לך כתיב
 ששים ומאה הקערה וכו' : כ"ט כל אחד מנין למשקל חכמו אף
 שבכל סדיון אין דרך למצוא לסכמות אבל בלי הקדש היו
 כוס בלמטוס, והספס ל"ל לטורות אף שלכל אחד מן הכסף
 היה הכונה בקרבנו כנגד שבתו, ובע"כ רבינו בחיי בפ"ט ה"א :
 היו ששפוסים והמשקלות כלם שיה לטורות שכונת ללם ללל א'
 ב"ט : ל ס' דובק הכ' בקפ ח"י אי קול אכף שהוא היה של זהב
 או הכף היה של כסף והמשקל היה של זהב מפני שעקלי הוהב
 והכסף אינו שוין ח"ל כמות זהב, סמך זהב לך למדנו דהכף ה'
 של זהב דעשרה זהב אכף קול, רל"ט, וט"מ למע לא מדרך לש"י

אותם ח למדנו שנמשה ביום ומה ת"ל ביום המשח אותו
 ביום שנמשח הקריב : קערת כסף שתיים עשרה :
 (ספרי כמ"ר) הם הם שהתנדבו ט ולא אירע בהם פסול :
 (פה) שלשים ומאה הקערה האחת וכו' : מה ת"ל
 לפי שנא' שלשים ומאה משקלה ולא פירש בזויו שקלי לךך
 חזר ושנאה כאלו וכלל ככולן כל כסף הכלים בשקל הקדש :
 כל כסף הכלים וכו' : (ספרי) למדך שהיו כלי המקדש
 מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד כ לא
 ריבה ולא מיטע : (פו) כפות זהב שתיים עשרה, למע
 נאמר לפי שנא' כף אחת עשרה זהב היא של זהב ולמשקלה
 עשרה שקלים של כסף, או אילו אלא כף אחת של כסף
 ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב חץ משקלם שיה לשל

ליקושים על התורה

פה וכל בקר זבח השלמים וכו'. דער סדרש זאגט דיא
 קרבנות וואס דיא גשאים האבן מקריב גיוען

עמו וכל בקר זבח השלמים וכו'. דער סדרש זאגט דיא
 קרבנות וואס דיא גשאים האבן מקריב גיוען

פס וּבָבֵא מֹשֶׁה אֶל־אֱהֵר מוֹעֵד
 לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת־הַקּוֹל
 מִדְּבַר אֱלֹוֹי מֵעַל הַבְּפֹרֶת אֲשֶׁר
 עַרְאֲרָן הָעֵדֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים
 וַיְדַבֵּר אֲלֵיוֹ: פ פ פ

קפ"ו. עטס ס"י, עמינדב ס"י: ומספרין בשופטים ויהי איש אחד כס"י יג.

בעל המורים

(פס) מנין שני הכרובים. ר"ס פסס, לומר לך שהוא חשוב ככרוב של מפלה:

רש"י

לא לחל מועד: מדבר. כמו מתדבר ככרוב של מפלה לומר כן מדבר בינו לבין עלמו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. (ספרי) למעט את אהרן מן הדברות: וישמע את הקול. יכול קול נמוך ח"ל את הקול הוא הקול שנדבר עמו בסמי וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יולא הוץ לחל (במדבר כה): חסלת פרשת נשא

כספ ח"ל כמות וזה של וזה היו (ספרי): (פט) ובבא משה. שני כרובים המכתימים זה את זה בא שלישי והכריע כתוב אחד אומר (ויקרא ח) וידבר ה' אליו מהל מועד והוא הוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כח) ודברתי אחר מעל הכפרת כל זה והכריע ביניהם משה כל אל חל מועד וספ שם קולו את הקול הבא מעל הכפרת: מבין שני הכרובים. שומע יולא מן השמים לבין שני הכרובים ומס

ליקושים על התורה

דביינגם פאר דעם פלך אמיטאג אפראמסין מיס פראספע פליס אזוי וויא אין וועג, האם דער פלך גיזאגס צו זינע קעקס צווי אמיטאג בריינגם איר פאר מיר, אזוי אבאדור גים איהר סיר, איהר פארקעסס אז איד בין דער פלך פון דיא קריגה. האבין די קעקס גיזאגס צום פלך מיר זענען דאך אין וועג, אונ אין אנאקסס היזו אין דעם וועג אונ אין דעם נאקסס היזו קען קען גים מאכין אפגעטערין מיטאג, אז דוא וועקס צוריק קעמען אין דיין שפאס אונ אין דיין פאלאג וועקסו זעהן וואס פאר אנאקסען מיטאג מיר וועלן פאר דיר מאכין ביי די נשיאים אז אידך אזוי גיזען ווען דר משפן אזוי אפגינשיפעלס גיזוארין אונ דוא נשיאים האבין מקריב גיזען קריגט, איין אקס אין אל איין שפעס איין ציי, האם תקידי גיזאגס דאס איז מין קבד איר זאלס מקריב זיין פאר מיר אקרען איינזיגע בתמות, האבין די נשיאים גיזאגס פאר תקידי רבנו של עליס מיר זענען דאך אין דער סדק, אונ אין דער מדבר קענען מיר גים דביינגען קער קריגט, גאר ווען דוא וועקס קעמען אין דיין פאלאג וועקסו זעהן ווי פיל קריגט מיר וועלן מיר מקריב זיין פאר דיר, וויא עס שפייס אין פסוק תבנה חומות ירושלים, ווען דו וועקס אייפקאהען די סתרות פון ירושלים, אז יעלו על מבנה פרים דאמאלס וועס מען מקריב זיין אויף דיין מבנה פיל פרים, אונ אזוי איז גיזען ווען שלמה האם פערטיג געמאכט דעם בית המקדש האם, ער מקריב גיזען שפעסין אונ אקסין אזוי פיל אז מען האם זיי גאר גים נקענס ציילן פון פליקסיס, ווען עזרא האם פערטיג געמאכט דעם אנדערין בית המקדש האם, ער אויך געשאקסין פיל קריגט הונדערט אקסין צוויי הונדערט שפעסין זכרים ואילים, פיגד הונדערט שפעסין נקבות:

פירוש לתורת אלהים

(פס) ובבא משה אונ אז משה איז גיקומען אין אהר מועד לדבר איתו צו הערין וואס נאם וועט צו איהם ביריין וישמע אונ ער האם גיהערט את הקול דאם קול פון נאם סביר ווערט גירעט אזוי צו איהם פלוקר הקב"ה האם גירעט צו זיך זעלעקרעט אונ משה האם דאם קול ממלא גיהערט אונ דאם קול איז ארויס גענאנגען מעל הפסוק פון דעם בפורת אשר וואס דער כפורת ליגט אויף דעם ארון וואס דרינגען ליגען די דחות מבין דאם קול איז ארויס גינאנגען פון צווישן דיא צוויי כרובים וידבר אליו אונ עס איז גיזוארין גירעט צו איהם צו משה:

פאלאג וועקסו זעהן ווי פיל קריגט מיר וועלן מיר מקריב זיין פאר דיר, וויא עס שפייס אין פסוק תבנה חומות ירושלים, ווען דו וועקס אייפקאהען די סתרות פון ירושלים, אז יעלו על מבנה פרים דאמאלס וועס מען מקריב זיין אויף דיין מבנה פיל פרים, אונ אזוי איז גיזען ווען שלמה האם פערטיג געמאכט דעם בית המקדש האם, ער מקריב גיזען שפעסין אונ אקסין אזוי פיל אז מען האם זיי גאר גים נקענס ציילן פון פליקסיס, ווען עזרא האם פערטיג געמאכט דעם אנדערין בית המקדש האם, ער אויך געשאקסין פיל קריגט הונדערט אקסין צוויי הונדערט שפעסין זכרים ואילים, פיגד הונדערט שפעסין נקבות:

הפמרת נשא בשופטים סי' יג

א ויהי איש אחד מצרעה ממשפחת דני ושמו מנוח ואשתו עקרה ולא יקדה: ב וירא מלאך יהוה אל האשה ויאמר אליה הנה נא את עקרה

לידת שמשון

הנה נא את עקרה ולא יקדה. דער מלאך האם גיזאגס צו דאם ווייב פון פטה דו בינס אעקרה אונ דוא האםס קיין קינדער געבארן איז דאך

פירוש ע"ט

(א) ויהי איש אונ עס איז גיזען אקענטש פון דער שפאס צרעה פון דער משפחה פון דן אונ זיין נאמען איז גיזען מנוח ואשתו אונ זיין ווייב איז

גיזען אעקרה אונ האם קיין קינדער געהאם: (ב) וירא מלאך פון נאם האם זיך באוויזען צו דיא אשה אונ האם צו איהר גאנגט נוי דוא בינס איין

ולא ילדת והרית וילדת בן : ועתה השמרי נא
 ואל-תשתי יין ושכר ואר-תאכלי כל-טמא : יפי
 הנך הרה וילדת בן ומורה לא-יעלה על-ראשו כי-
 נזיר אלהים יהיה הנער מן-הבטן והוא יחל להושיע
 את-ישראל מיד פלשתים : ותבא האשה ותאמר
 לאישה לאמר איש האלהים בא אלי ומראהו
 כמראה מלאך האלהים נורא מאד ולא שאלתיהו
 איי-מזה הוא ואת-שמו לא-הגיד לי : ויאמר
 לי הנך הרה וילדת בן ועתה אל-תשתי יין
 ושכר ואל-תאכלי כל-טמא כי-נזיר
 אלהים יהיה הנער מן-הבטן עד-יום מותו :
 ויעתר מנוח אל-יהוה ויאמר בני אדוני איש
 האלהים אשר שלחת יבוא-נא עוד אלינו ויורנו
 מה-נעשה לנער היולד : וישמע האלהים בקול
 מנוח ויבא מלאך האלהים עוד אל-האשה והיא
 ישבת בשדה ומנוח אישה אין עמה : ותמת
 האשה ותרץ ותגד לאישה ותאמר אליו הנה נראה
 אלי האיש אשר-בא ביום אלי : ויקם וילך מנוח
 אחרי אשתו ויבא אל-האיש ויאמר לו האתה
 האיש אשר-דברת אל-האשה ויאמר אני :

אֲשֵׁר אָמַר צוּ יְהוָה הָאֵם דַּר
 מִלֶּאָה צוּ אִיהָר גִּזְוֹאֵם סִפְעֵל
 וְיִרְפָּעוּר גִּזְוֹיִם אִזּוּ יֵא אִזּוּ
 אֲזִקְרָה הָאֵם וְיֵא דִקָּר בִּין
 קִינְדֵר גְּהָאֵם אִזּוּ יֵא וְיֵאֵם
 גְּהָאֵם קִינְדֵר וְיֵאֵם וְיֵא דִקָּר
 קִין עֲקֵרָה גִזְוִין גִּזְוִין גִּזְוִין
 הָאֵם דַּר מִלֶּאָה גִּזְוִיִּים אִזּוּ
 הָאֵם אִיהָר גִּזְוִיִּים גִּזְוִיִּים עֵם
 גִּזְוִיִּים פִּיל וְיֵיבֵר וְיֵאֵם וְיֵעֲנֵן
 גִזְוִיִּים עֲקֵרָה שְׂרָה הִקְרָה הֵל
 לֵאָה תְּהָה פִּיל דִּקְסִיִּין קִינְדֵר
 וְיֵא נִאֲכֵדִים גְּהָאֵם קִינְדֵר
 וְיֵיֵל וְיֵי קִינְדֵר גִּזְוִיִּים צוּ גִאֵם
 וְיֵא וְיֵאֵם הֵיֵן קִינְדֵר הָאֵם
 גִאֵם גִּזְוִיִּים וְיֵעֲרֵם וְיֵעֲרֵם אִזּוּ
 הֵאֵם גִּזְוִיִּים קִינְדֵר אִזּוּ
 דִּיא בִיִּים אֲעֵקְרָה אִזּוּ הָאֵם
 קִין קִינְדֵר גִּזְוִיִּים וְיֵיֵל דִּיא
 הָאֵם גִאֵם גִּזְוִיִּים צוּ גִאֵם
 וְיֵעֲנֵן קִינְדֵר הֵאֵם פִּיל
 וְיֵאֵם הָאֵם גִאֵם גִּזְוִיִּים
 גִאֵר וְיֵא הָאֵם גִאֵם גִּזְוִיִּים
 וְיֵאֵם גִאֵם מִלֶּאָה דֵעֵם פִּעֵם
 פִּיל וְיֵאֵם וְיֵא הָאֵם גִאֵם
 גִּזְוִיִּים תִּירֹום אֵלֵע וְיֵיבֵר וְיֵאֵם
 הֵאֵם גִּזְוִיִּים בִּין קִינְדֵר
 הֵאֵם וְיֵעֲנֵן קִינְדֵר הֵאֵם
 הֵאֵם וְיֵא גִזְוִיִּים אִזּוּ
 קִינְדֵר וְיֵא הֵאֵם וְיֵא
 וְיֵאֵם הֵאֵם אִזּוּ וְיֵא
 וְיֵיֵל הֵאֵם דֵעֵם קִינְדֵר אִזּוּ
 וְיֵא מִיד גִּזְוִיִּים בִּין תְּהָה

פרוש עברי מייטש

קִינְדֵר גִאֵם גִּזְוִיִּים אִזּוּ גִאֵם אֵלֵמִין וְיֵיֵן אִזּוּ דִּיא וְיֵאֵם
 גִאֵם עֵסִין אֲשֵׁמָא וְיֵאֵם וְיֵאֵם אִזּוּ דִּיא וְיֵאֵם אִזּוּ דִּיא וְיֵאֵם
 וְיֵיֵן דִּיא קִינְדֵר פִּיל דֵעֵם בִּוּיָה בִין אִזּוּ דֵעֵם סִאָג וְיֵאֵם
 עֵר וְיֵעֵם שְׂמֵאֵר בִּין : (ו) וְיֵעֲרֵם הָאֵם סִנֹּום גִּזְוִיִּים צוּ
 גִאֵם אִזּוּ הָאֵם גִזְוִיִּים בִּין אִזּוּ אִזּוּ בֵעֵם דִּיא סִין
 גִאֵם דֵעֵם גְּעִמְלִיקֵעֵן סִאָג וְיֵאֵם דִּיא הָאֵם גְּעִשְׂקִים
 לֵאזּוּ עֵר נִאָךְ אֲסִקֵאל קִימֵעֵן צוּ אִזּוּ אִזּוּ לֵאזּוּ עֵר אִזּוּ
 לֵעֲרֵגֵעֵן וְיֵאֵם מִיד וְיֵאֵם סִאָג צוּ דֵם קִינְדֵר וְיֵאֵם וְיֵעֵם
 גִיבִוּיִין וְיֵעֲרֵן : (ח) וְיֵשְׁמַע הָאֵלִים גִאֵם הָאֵם גִיבִוּיִים
 דִּיא תְּפִלָּה פִּיל סִנֹּום אִזּוּ דֵעֵר מִלֶּאָה פִּיל גִאֵם אִזּוּ
 נִאָךְ אֲסִקֵאל גִיבִוּיִים צוּ דֵעֵר אִשָּׁה אִזּוּ דִּיא אִשָּׁה אִזּוּ
 גִזְוִיִּים אִזּוּ פִעֵלֵד אִזּוּ אִזּוּ סִאָג מִנֹּום אִזּוּ גִאֵם גִזְוִיִּים
 מִיִּם אִזּוּ : (ט) וְיֵסְפֵר הָאֵשֶׁה אִזּוּ דִּיא אִשָּׁה הָאֵם גְּעֵר
 אִיִּילֵם אִזּוּ אִזּוּ גִלֵאֲפִין צוּ אִזּוּ סִאָג אִזּוּ הָאֵם צוּ
 אִים גִזְוִיִּים דֵעֵר סִעֲקֵטִסֵאל הָאֵם וְיֵאֵם צוּ מִיד פִאֵמוּיִין
 וְיֵאֵם אִזּוּ דֵעֲקֵטִסֵאל בִּיִּיא סִאָג גִיבִוּיִים צוּ מִיד :
 (י) וְיֵקֵם אִזּוּ סִנֹּום אִזּוּ אִזּוּ גִשְׂמֵאֲעֵן וְיֵלֵד אִזּוּ אִזּוּ
 גִיבִוּיִים נִאָךְ דֵעֵר עֲצֵד פִּיל וְיֵיֵן וְיֵיֵב אִזּוּ עֵר אִזּוּ
 גִיבִוּיִים צוּ דֵעֵם סִעֲקֵטִסֵאל הָאֵם מִנֹּום צוּ אִים גִזְוִיִּים
 בִּיסִמוּ דֵעֵר סִעֲקֵטִסֵאל וְיֵאֵם דִּיא הָאֵם גִיבִוּיִים צוּ דִּיא

עֲקֵרָה אִזּוּ הָאֵם קִין קִינְדֵר וְיֵאֵם אִזּוּ דִּיא
 אֲבִשְׁרָה אִזּוּ דִּיא וְיֵעֵם סִרְאָנֵעֵדין וְיֵעֲרִין אִזּוּ דִּיא
 וְיֵעֵם גִזְוִיִּים אִזּוּ : (א) וְיֵשְׁמַע אִזּוּ אֲצוּנְדֵרִים הָיִם
 דִּיא אִזּוּ וְיֵאֵם גִאֵם מִרְיִקֵעֵן גִיבִוּיִים וְיֵיֵן אִזּוּ גִאֵם
 אֲלֵמֵעֵן וְיֵיֵן אִזּוּ דִּיא וְיֵאֵם גִאֵם עֵסִין אֲסִמָּא וְיֵאֵם :
 (ב) וְיֵאֵם הֵן דִּיא וְיֵעֵם סִרְאָנֵעֵן וְיֵעֲרִין
 אִזּוּ דִּיא וְיֵעֵם גִזְוִיִּים אִזּוּ אִזּוּ אֲנֵאל מִעֲסֵר
 וְיֵאֵם גִאֵם קִימֵעֵן אִזּוּ וְיֵיֵן קִימֵעֵן וְיֵאֵם וְיֵאֵם
 דִּיא הָאֵר גִאֵם שְׁעֵעֵן וְיֵאֵם אִזּוּ גִזְוִיִּים פִּיל גִאֵם
 וְיֵעֵם וְיֵיֵן דֵעֵר קִינְדֵר פִּיל דֵעֵם בִּוּיָה קִימֵעֵן פִּיל דֵעֵם
 סִאָג וְיֵאֵם עֵר וְיֵעֵם וְיֵעֲרִין גִיבִוּיִים בִּין וְיֵיֵן מִיִּם
 אִזּוּ עֵר וְיֵעֵם אִזּוּ הִיִּבִין הֵלֵלִין דִּיא יִשְׂרָאֵל פִּיל דִּיא
 פִּלְשְׁתִּים : (ג) וְיֵקְרָב הָאֵשֶׁה אִזּוּ דִּיא אִשָּׁה אִזּוּ גִיבִוּיִים
 אִזּוּ הָאֵם גִזְוִיִּים צוּ אִזּוּ אִזּוּ אִשָּׁה אִזּוּ אִזּוּ אִזּוּ
 סִאָג אִזּוּ צוּ מִיד גִיבִוּיִים אִזּוּ עֵר וְיֵעֵם אִזּוּ וְיֵאֵם
 אֲסִמְלָאָה פִּיל גִאֵם עֵר אִזּוּ גִזְוִיִּים וְיֵעֲרֵם פִּיל רִאֲכִטִים אִזּוּ
 אִזּוּ הָאֵם אִזּוּ גִאֵם גִאֵם גִזְוִיִּים פִּיל וְיֵעֲנֵן עֵר אִזּוּ
 אִזּוּ וְיֵיֵן נִאָמֵעֵן הָאֵם עֵר מִיד גִאֵם גִזְוִיִּים : (ד) וְיֵאֵם
 לִי אִזּוּ עֵר הָאֵם צוּ מִיד גִזְוִיִּים דִּיא וְיֵעֵם סִרְאָנֵעֵן
 וְיֵעֲרִין אִזּוּ דִּיא וְיֵעֵם גִיבִוּיִין אִזּוּ וְיֵשְׁמַע אִזּוּ אִזּוּ

יי ויאמר מנוח עתה יבא דבריה מה יהיה משפט
 הנער ומעשהו: יי ויאמר מלאך יהוה אל-מנוח
 מפל אשר-אמרתי אל-האשה תשמר: יי מפל
 אשר-יצא מגפן היין לא תאכל ויין ושכר אל-
 תשת וכל-טמאה אל-תאכל כל אשר-צויתיה
 תשמר: יי ויאמר מנוח אל-מלאך יהוה
 געזרה-נא אותך ונעשה לפניך גדי עזים:
 יי ויאמר מלאך יהוה אל-מנוח אם-תעצרני
 לא-אכל בלחמך ואם-תעשה עלה ליהוה תענה
 פי לא-יבוע מנוח פי-מלאך יהוה הוא:
 יי ויאמר מנוח אל-מלאך יהוה מי שמך פי-יבא
 דבריה וכבר-נודע: יי ויאמר לו מלאך יהוה למה
 זה תשא ל'שמי והוא-פלאי: יי ויקח מנוח את-
 גדי העזים ואת-המנחה ועל על-הצור ליהוה
 ומפלא לעשות ומנוח ואשתו ראים: יי ויהי
 בעלות הלהב מעל המזבח השמימה ועל מלאך-
 יהוה בלהב המזבח ומנוח ואשתו ראים ויפלו
 על-פניהם ארצה: יי ולא-יסף עוד מלאך יהוה
 להראה אל-מנוח ואר-אשתו אז ידע מנוח

ויבא גם שפיים אין פסוק חנה
 האם גיטאון צנדר צוא תיבולש
 ברך הוא , אונ דאם וייב
 פון מלח האם גים גיטאלם
 סאון אצנר ווייל איהר פאן
 מנוח אי גיטע אעס הארץ
 וועס ער גים וויסען וויא צוא
 סאון פים דעם גדר ווייל עס
 זענען דא גדרים וואס דער סאן
 מען ויבא פמיר זיין אונ עס זענען
 דא גדרים וואס דער פאן פאר זיי
 גים פמיר זיין , אונ פאפער וועס
 ער זאגן ער וויל גים ארבע גדרים
 אונ דאם צווייטע איז ויא ארבע זיך
 גים גיהאלטן פאר אויז א צדקת
 הקדה זאל אן געסען איר תפלה ,
 ווארום באקט האט דאך דר מלאך
 איהר גיטאנס דו זאלסט וויסען אז
 דאס קינד ווערס גים גיטארוין פון
 די געטווענין גאר פאר דיא זידינס
 ווערן , וויא עס שפיים אין פסוק
 והיא יחל להשיע את ישראל מיד
 פלשתים , ער וועט אנהייבן העלפן
 דיא זידין פון דיא פלשתים , ער
 וועט גאר אנהייבן אבער גים
 גענדיגען , ווייל עס איז אנהייב פי
 דער נאך נטורה לא יעלה על ראש
 אויב אויף זיין קאפ וועט גים גאל
 מעסער זיין , אונ ער האט גים גאלט
 גילעכט אונ געהאט אשליעקטן סוף
 אונ דאס אלץ האט איהר דאס

פירוש עים

ס'תיר : ס'תיר

אשה אז ויא וועט טראגן ווערין אונ וועט האבן
 אוהן האט דער מלאך גיטאנס איד פון דאם :
 (יא) ויאמר מנוח האם מנוח גיטאנס שמה איצנדר ווען
 דייער רייד וועלן קומען זאן מיר וואס זאלן מיר
 טאן צו דעם קינד : (יב) ויאמר האט דער מלאך פון
 גאט גיטאנס צו מנוח פון די זאכין וואס איד האב
 גיטאנס צו דיא אשה זאל ויא זיך הישען : (יג) מפל פון
 אלץ וואס גייט ארויס פון וויין שטאק זאל ויא גים
 עסין אונ גיטעס וויין אונ אלטין וויין זאל ויא גים
 סרינגען אלץ וואס איד האב איהר גיטאטין זאל ויא
 הישען : (יד) ויאמר האט מנוח גיטאנס צום מלאך פון
 גאט געזרה נא לאמיר דיה אויף האלטין אונ מיר
 וועלן מאכין פאר דיר איציעלע פון זיגען צו עסין :
 (טו) ויאמר האט דער מלאך פון גאט גיטאנס צו מנוח
 אויב דו וועסט מיר שוין אפילו אויף האלטין וועל
 איד גים עסין פון דיין גרויט אונ אויב דו ווילסט
 סאכין איין עולה זי פאר גאט מעלען זאלקסטו ויא
 אויף בריינגען זאגט דער פסוק אונ דאס וואס מנוח
 האט אים גיטאלט געבין עסין ווארום מנוח האט
 גים גיטאקט אז דאס איז אמלאך פון גאט גאר ער
 דאס גיטיקט אז ער איז אבא און פון גאט : (טז) ויאמר

האט מנוח גיטאנס צו דעם מלאך פון גאט מי שפך
 וואס איז דיין נאמען אז דייער רייד וועט קומען צו
 מיר וועלן מיר דיה ערליך האלטין פלוקר אז דו
 וועסט שיקן צו אויז עפעס איין דבר שליחות וועלן
 מיר דאס טאן : (יז) ויאמר לו האט דער מלאך פון גאט
 גיטאנס צו מנוח צו וואס פרענטסטו אויף מיין נאמען
 אונ דער נאמען איז פאר דיילן פלוקר אזוי ווי דאס
 שליחות וואס מען שיקט אונ אזוי אגאמען היסין
 מיר : (יח) ויבש מנוח האט מנוח גיטאנס דאס זיגעלע
 אונ האט אויף גיבראכט אויף דעם פעלזין אונ ער
 האט דאס מקריב גיטען צו גאט ויפלא לטות אונ
 דער מלאך האט גיטאנס וואונדער אונ האט ארויס
 גיטאנען אפייער פון דעם פעלזין אונ דאס פייער
 האט פאר גרענט דעם קרן אונ מנוח מיט זיין
 ווייב האבן דאס גיטען : (יט) ויהי אונ עם איז גיטען
 אז דער האבן איז ארויף גיטאנען פון דעם מנוח
 צום הימל ויבא איז ארויף גיטאנען דער מלאך
 פון גאט מיט דעם פלאם פון דעם מנוח אונ מנוח
 מיט זיין ווייב האבן דאס גיטען ויפלא זענען ויבא
 גיטאלין אויף זייער פנים פון צו דער ערד : (כ) ולא
 יפ אונ ער האט גים גיטערט צו באווייזען זיך צו

כִּי--מִלֶּאךָ יִהְיֶה הוּא : כִּי וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל--
 אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי אֱלֹהִים רְאוּנוּ :
 כִּי וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לֹא הִפְיָן יִהְיֶה לְהַמִּיתֵנוּ לֹא--
 לִקַּח מִיָּדֵנוּ עֲלֶיהָ וּמְנַחָה וְלֹא הִרְאוּנוּ אֶת--כָּל--
 אֱלֹהִים וְכַעַת לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ בְּזֹאת : כִּי וַתֵּלֶד
 הָאִשָּׁה בֶן וַתִּקְרָא אֶת--שְׁמוֹ שְׁמוּשׁוֹן וַיִּגְדַּל
 הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה : כִּי וַתַּחַל רוּחַ יְהוָה
 לִפְעָמָה בְּמַחְנֵה--הָרֶן בֵּין צְרָעָה וּבֵין אֲשֵׁתָאֵל :

הארץ נקראת כי רוח הקדוש או
 גם פאר איהר ועם ניו דאם קנד
 האם ועם נבארדין ונדקין דרדיך
 האם ויא גם מתפלל גיונין וענין
 קנדער האבין , און קאסער
 ועם ער גם וועלן דעם גדר ,
 דרדיכער האם ויא גם נקסאון
 א גדר און גם נבעקסין בייא
 הקדוש ברוך הוא , נאר פאר דעם
 מלאך האם ויא דאם גם גיואלט
 זאבין ויא האם גם גיואלט
 פארשעפן איהר פאן , דרדיכער
 האם ויא געשווינדען און האם
 דעם מלאך גאר גם נבעקערט :

פירוש עברי מייטש

מעוברת ווערין און וועל האבין אוהן : (כב) ותלד
 האשה בן ותקרא את שמו שמשון כי ראונו
 אזהרין און ויא האם גירופען ויין נאמען שמשון
 נידל און דער יונג איז אויף גיוואקסין און נאם
 האם איהם גיבענשמש : (כד) ותחל און עם האם
 אנגיהויבען רוח : דיא נבדה פון נאם לפעטו צו
 קוסען צו איהם צו צייטען אין דער מחנה דן
 צווישען דער שטאט צרעה און צווישען דער
 שטאט אשתאל :

קנח און צו ויין וייב דענסקמאל איז קניס גינאר
 גינארין או דאם איז אמלאך פון נאם : (כא) ויאמר
 האם מנוח נאגט צו ויין וייב מוח נסית מיר וועלן
 מווען שטארבין וייב מיר האבין גיזעהן אמלאך
 פון נאם : (כב) ותקרא האם דאם וייב גינאגט צו מנוח
 ווען דאם זאל אמת ויין או נאם זאל אונז וועלן
 שייטין וואלט ער פון אונזערע הענט גם גינומען
 איין ערעה און אקנחה און וואלט אונז די וואונד
 דערליכע זאבין גם גיווינדען נכח און אין דער צייט
 וואלט ער אונז גם מאבין הערין או איה וועל

ליום השבת וה' מלך יל"ח דכרו משנה והלכה
 מסדר טהרות שהא' נגד היסוד במינת היום :

אמר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום
 והפטרה ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר

ברטנורא

אהלות פרק ט משנה

עיקר תוי"ט

כוורת . שיש לה שוליים ומחוקת מ' סאה בלח שהם כורים
 ברכש סאיהם מקבלת טומאה (ב) ומוסה על לדה
 בחוץ הפחה ומקלחה בחוץ (ג) ומקלחה כנית : ופיה
 לחוץ . ושוליה מלפניו : כותה מן הכת נתון תחתיה .
 מנחון : מהל שהוא כנגד
 היות . חס היות תחתיה
 וכלים על גבה כנגדו או
 היות על גבה וכלים תחתיה
 כנגדו : תחתיה ונבה ממא . אבל מה שצרכה טהור דלף
 ע"פ שהכוורת מלאת על מה שצרכה אינה מלאת על מה
 תחתיה ונבה כנגד היות של טומאה דעל מה שצרכה דין הוא שמליל דלפי' ונומחט בזהל המת מלאת בלמיד פתיל (ג)

(6) ולכן מולל דבני סבומא , מסכ"ס : (ב) גר"ס 16 בחלק
 מסכ"ס . וכתיב עוד ו' מלקוחי מני כח כמסע על לדה
 כסח וס"ב לחן אחר ככלמה ומתולתל וזוהי נכוח מן סכרן
 ספס . כ' כשלמה ומתולתל ונכוח ספס . ג' כסחוסה וזוהי
 מתולתל וזוהי נכוח ספס . ד' כסחוסה וזוהי מתולתל ונכוח
 מן סכרן ספס וזוהי סוגה ג'
 ככות כללו כוים לפניו (ובכח
 אמת כעמללה כל הכים וזמך
 כעומתה כוין כספס , סו"ט)
 וד' ככות כמסע על לדה כמור
 וד' ככות כוים על סאיה : (ג) כדקמתי הכה כס"ס
 טומאה כוים לין עמלל הלה כוים ולא ככוורת , מסכ"ס .
 תחתיה ונבה כנגד היות של טומאה דעל מה שצרכה דין הוא שמליל דלפי' ונומחט בזהל המת מלאת בלמיד פתיל (ג)

פרק ט א ב פנורה שהיא בחוץ הפחת אבינשקאק וואם
 איז געמאכט ווי אנרוקע פאם ווס אין איהר
 גייט אריין וואסער פערציג קאה , און טרוקענע
 זאכין נמעהל און אזוי אנלייבין קען קען אריין
 שימען ועבציג קאה , און ויא ליגט אויף אויט
 אין די טיר פון שטוב , אביסקעל פון די פאם איז
 אינווייניג אין שטוב און אביסקעל פון פאם ליגט
 אויטווייניג ויפה לחץ און דיא מויל פון דיא פאם
 איז אויטווייניג , און די דעק פון פאם איז אינווייניג
 אין שטוב ויפה קן הפת און אשטוקעל פלייש פון
 אמת גרויס ווי אאילבירט יהיו איז וווען גיגעבין
 פתיה אונקער דיא פאם א על גבה ארער אויף דיא

כיון שאינה מקבלת עומאה אבל מה שהתחיה ושעל גבה אינה מללת כיון דכלי היא כרתק לעיל פ"ו (ד) חלם וכלים נעשים חללים לעמא אבל לא לקורא: ובל שאינו כנגד היות תוכה והבית טהור. ה"ק כלים שחמיה וגבה שאינו כנגד היות של עומאה ותוכה כלומר וכלים שחמיה וכלים הן כנגד היות וכלים נמי שחמיה הכל טהור: בבית אין טמא אלא הבית. אם הכוונה בבית אין עמא אלא הבית אבל הכלים שבתוך הכוונה טהורים (ה) דפיה לעור:

ואכא חט"ז דל"ה: לומר פהול הואיל ואין לה טהל אחלה על סוף ועל העומאה נולח כמו גל"ס: (ד) ותקן נמי לפי ס"ס מ"ה הכלים מליני: עם דפנות הכלים אבל כלה דפנות לא, ה"כ"ש. וטעם מה"כ"ש כיון זמם סכורות בטומאה כחוד הפסח ואלא אלא הדופן וז"ל כהלים נגדוה עין הפסח נסח דלפי"א אלא הדופן לא מללת לתיך הפסח פחות משפח, ולדעת ח"ס (מ"ט"ו ע"א) דלמין כדמס מליני כלה דפנות הכלים לתיך חלק דהכל שהיו דפנות לתיך מנרע גרע ויטחיה לכלי גללים שאינה כדמס. ועיין חו"ט: (ה) משעת דכלים שחמיה כחוד הכים טמאים ואפי' הטומאה שלא הפס הכותב דתיין דטומא' משפספת דבית על גבי כל סכוס שפספס דוקעת כל חמיה שפספס דלחם וכלים נעשים חללים לעמא ואלא לטכר חט"ז דתקן כמ"ד ע"א דכלים שחמיה בטומא וכל סכוס דכ"ה שפספס דכמה כדמס וכוון סכוס טומאה ללח דרך שם ויש פ"ס ע"כ סכוס לקובם ה"ל כללו הטומאה על סוכה, ועיין חו"ט: (ו) דייק לכתוב הקבצים כו' הכל בלי כבים דמחוללת סוכותו שגובה נסחוח משני רוחותיו זה כנגד זה דלפי' כדמספח, וז"ל דהכי נמי' לה הכל, וטעם: (ז) ופס"ו דכפ"ו (מ"א): (ח) כליו ודכיה מיירי כמסין ו'ל' מחוללת ס' הכ"ש כמו מחוללת דט"ו מ"ג דכלים. וכמד מהר"ם דלח"ה אפי' כנגדן דהמס דע"כ לא אמרי כגון פסח דלח"ה מללת אלא כתיבין על חסיס שגובה דבית ואין לה פסח אלא דרך המגוסס לכרך כל חסיס סחיה מלחיה טומא' קודמת לפסחא כיון דמחוללת היא, אבל כדמס מרזי כיון דיש לו פסח חסר שהו' טיכר א"ל שפלי חסר דיש בו נטומא וט"ו פ' פגמוסו חלק כמו כורת שהו' לוי עין שסחמיה וס' ועללם לכ"ע: [ה] מחוסס. בשליה, מוכ"ס: (ט) וקוס' מנ"מ דמאי' שדפנות שלמות אחתי נפקא הטומא' דהקפ' בשבוליה דהא' לא מיקרד דמסרד אפולס ואלא כן הו"ל קתני דמכא' אינו טמא אלא חוסס כו'. וז"ל גמ"ש לפי דלתיך שהכל נסחוח עני קבצים זה כנגד זה ושגויה עני שני הקבצים זה כנגד זה דהפס' סוף לחון ואינו מניחם כדמסא' אדרבם סיה לתיך מהייל שללא חסנוס ולטיכר מניא סכ' כדמס דעלמא ע"ג דלח"ו מיקרד ואין סטומא' נכנסת ממנה לבית סכ"ש: (י) וק' דוב' לא מוכר דפספס, ולפס"ש לעיל (אומ' ד) דהמלחולל חמיה אלא שחמיה אפי' דפי' דה"ל בומן שהיו כלו מחוללת אלא שחמיה דלפו כלי סיה' לא ע"ל דיה' וע"מ דפנותיה שלמות נטיין שלא חתכם הטומא' מוכרס ליה' ולקמטר

ביתוהי הכל טמא. אם הכוונה כחוד הכוורת הכל טמא דככוורת שהיא נקובה מן הדפנות כדמס טפח עסקין כדעיינן למימר לקמן (מ"ג) אלא שהקבצים (ו) פוקקים כבקש ואין הסתימה המדוקלת ודרך הקבצים יולאת הטומאה לבית כיון דלא מהדוקות ואפי' כלים שחמיה ושעל גבה מבחון עמאים כיוון שהיות כחוכה רוחין זוחה כאלו היא מלאת עומאה ואין כלל מניח על מה שחמיה וצ"ל חלם וכלים נעשים חללים לעמא וכלים שחמיה וכלים הן כנגד היות וכלים נמי שחמיה הכל טהור: בבית אין טמא אלא הבית. אם הכוונה בבית אין עמא אלא הבית אבל הכלים שבתוך הכוונה טהורים (ה) דפיה לעור:

בביתוהי הכל טמא. אם הכוונה כחוד הכוורת הכל טמא דככוורת שהיא נקובה מן הדפנות כדמס טפח עסקין כדעיינן למימר לקמן (מ"ג) אלא שהקבצים (ו) פוקקים כבקש ואין הסתימה המדוקלת ודרך הקבצים יולאת הטומאה לבית כיון דלא מהדוקות ואפי' כלים שחמיה ושעל גבה מבחון עמאים כיוון שהיות כחוכה רוחין זוחה כאלו היא מלאת עומאה ואין כלל מניח על מה שחמיה וצ"ל חלם וכלים נעשים חללים לעמא וכלים שחמיה וכלים הן כנגד היות וכלים נמי שחמיה הכל טהור: בבית אין טמא אלא הבית. אם הכוונה בבית אין עמא אלא הבית אבל הכלים שבתוך הכוונה טהורים (ה) דפיה לעור:

בביתוהי הכל טמא. אם הכוונה כחוד הכוורת הכל טמא דככוורת שהיא נקובה מן הדפנות כדמס טפח עסקין כדעיינן למימר לקמן (מ"ג) אלא שהקבצים (ו) פוקקים כבקש ואין הסתימה המדוקלת ודרך הקבצים יולאת הטומאה לבית כיון דלא מהדוקות ואפי' כלים שחמיה ושעל גבה מבחון עמאים כיוון שהיות כחוכה רוחין זוחה כאלו היא מלאת עומאה ואין כלל מניח על מה שחמיה וצ"ל חלם וכלים נעשים חללים לעמא וכלים שחמיה וכלים הן כנגד היות וכלים נמי שחמיה הכל טהור: בבית אין טמא אלא הבית. אם הכוונה בבית אין עמא אלא הבית אבל הכלים שבתוך הכוונה טהורים (ה) דפיה לעור:

בביתוהי הכל טמא. אם הכוונה כחוד הכוורת הכל טמא דככוורת שהיא נקובה מן הדפנות כדמס טפח עסקין כדעיינן למימר לקמן (מ"ג) אלא שהקבצים (ו) פוקקים כבקש ואין הסתימה המדוקלת ודרך הקבצים יולאת הטומאה לבית כיון דלא מהדוקות ואפי' כלים שחמיה ושעל גבה מבחון עמאים כיוון שהיות כחוכה רוחין זוחה כאלו היא מלאת עומאה ואין כלל מניח על מה שחמיה וצ"ל חלם וכלים נעשים חללים לעמא וכלים שחמיה וכלים הן כנגד היות וכלים נמי שחמיה הכל טהור: בבית אין טמא אלא הבית. אם הכוונה בבית אין עמא אלא הבית אבל הכלים שבתוך הכוונה טהורים (ה) דפיה לעור:

בביתוהי הכל טמא. אם הכוונה כחוד הכוורת הכל טמא דככוורת שהיא נקובה מן הדפנות כדמס טפח עסקין כדעיינן למימר לקמן (מ"ג) אלא שהקבצים (ו) פוקקים כבקש ואין הסתימה המדוקלת ודרך הקבצים יולאת הטומאה לבית כיון דלא מהדוקות ואפי' כלים שחמיה ושעל גבה מבחון עמאים כיוון שהיות כחוכה רוחין זוחה כאלו היא מלאת עומאה ואין כלל מניח על מה שחמיה וצ"ל חלם וכלים נעשים חללים לעמא וכלים שחמיה וכלים הן כנגד היות וכלים נמי שחמיה הכל טהור: בבית אין טמא אלא הבית. אם הכוונה בבית אין עמא אלא הבית אבל הכלים שבתוך הכוונה טהורים (ה) דפיה לעור:

בביתוהי הכל טמא. אם הכוונה כחוד הכוורת הכל טמא דככוורת שהיא נקובה מן הדפנות כדמס טפח עסקין כדעיינן למימר לקמן (מ"ג) אלא שהקבצים (ו) פוקקים כבקש ואין הסתימה המדוקלת ודרך הקבצים יולאת הטומאה לבית כיון דלא מהדוקות ואפי' כלים שחמיה ושעל גבה מבחון עמאים כיוון שהיות כחוכה רוחין זוחה כאלו היא מלאת עומאה ואין כלל מניח על מה שחמיה וצ"ל חלם וכלים נעשים חללים לעמא וכלים שחמיה וכלים הן כנגד היות וכלים נמי שחמיה הכל טהור: בבית אין טמא אלא הבית. אם הכוונה בבית אין עמא אלא הבית אבל הכלים שבתוך הכוונה טהורים (ה) דפיה לעור:

בביתוהי הכל טמא. אם הכוונה כחוד הכוורת הכל טמא דככוורת שהיא נקובה מן הדפנות כדמס טפח עסקין כדעיינן למימר לקמן (מ"ג) אלא שהקבצים (ו) פוקקים כבקש ואין הסתימה המדוקלת ודרך הקבצים יולאת הטומאה לבית כיון דלא מהדוקות ואפי' כלים שחמיה ושעל גבה מבחון עמאים כיוון שהיות כחוכה רוחין זוחה כאלו היא מלאת עומאה ואין כלל מניח על מה שחמיה וצ"ל חלם וכלים נעשים חללים לעמא וכלים שחמיה וכלים הן כנגד היות וכלים נמי שחמיה הכל טהור: בבית אין טמא אלא הבית. אם הכוונה בבית אין עמא אלא הבית אבל הכלים שבתוך הכוונה טהורים (ה) דפיה לעור:

בביתוהי הכל טמא. אם הכוונה כחוד הכוורת הכל טמא דככוורת שהיא נקובה מן הדפנות כדמס טפח עסקין כדעיינן למימר לקמן (מ"ג) אלא שהקבצים (ו) פוקקים כבקש ואין הסתימה המדוקלת ודרך הקבצים יולאת הטומאה לבית כיון דלא מהדוקות ואפי' כלים שחמיה ושעל גבה מבחון עמאים כיוון שהיות כחוכה רוחין זוחה כאלו היא מלאת עומאה ואין כלל מניח על מה שחמיה וצ"ל חלם וכלים נעשים חללים לעמא וכלים שחמיה וכלים הן כנגד היות וכלים נמי שחמיה הכל טהור: בבית אין טמא אלא הבית. אם הכוונה בבית אין עמא אלא הבית אבל הכלים שבתוך הכוונה טהורים (ה) דפיה לעור:

פיה אלל איידי דתנא רישא מחוללת כדלי כלי נקטה נמי הכא : כנגדו עד התהום טמא . והסאר עקור
 וצטויג גבוה מן הארץ עתה חיייר : בתוכה או גבית תוכה והבית טמאים . משום דפיה לפניס אלל לעיל
 דפיה לחזן קתי עומאה כבית (עו) אין טמא אלל הכית והסאר עקור : ה' אלא גבה . ותוכה טמא כהסוקמאה
 כבית (טו) משום דפיה לפניס אלל לעיל לחזן תוכה ונכה עקור : ה' היתה ממלאה את כל הבית .

דמחנס נקט נמי או אפולס
 ולג' דמחוללת מולאו מין
 מוכה חלל דאל"ס היסח חוללת
 א"כ בדוקא קתי מחוללת
 וכן או אפולס שט"ו סייס
 אפולס יש נה מוכה חלל
 וחוללת ועמיו"ט : (טו) כ"ס"ט,
 והל"ל נמי וכן בעומאה כמוכה
 טו : [ד] נכה . מה שסוף
 ממוכן : (טו) או סתמיס :
 [ה] היסח טו . סכא וממטימן
 לקען בין כשלמס בין כספתוס
 בין גבוה מן הארץ טמא בין
 אינה גבוהה . ועמיו"ט :
 (זו) ועמ"ש ספ"ד כ"אלא כוס
 ס"ס סכא , וב"כ הכ"ס :
 ול

או אפוצה . איזו היא אפוצה כל שאין לה שפח
 ממקום אחד . כוית מן המת נהון תחתיה כנגדו
 עד התהום טמא . על גבה כנגדו עד הרקיע טמא .
 בתוכה או גבית תוכה והכית טמאים : ה' היתה
 גבוהה מן הארץ שפח . שומאה תחתיה או בבית
 או בתוכה הכל טמא . אלא [ד] ונכה . על גבה כנגדו
 עד הרקיע טמא : ה' [ה] היתה ממלאה את כל
 הבית ואין בינה לבין הקורות פותח שפח . שומאה
 בתוכה הבית טמא . שומאה בבית , מה שבתוכה
 מהור . שדרך שומאה לצאת ואין דרכה להכנס .
 בין עומרת בין מומטה על צדה בין א' בין שהים :
 ה' היתה עומרת בתוך הפתח והוא בינה לבין
 המשקוף פותח שפח . שומאה בתוכה , הבית
 מהור . שומאה בכית מה שבתוכה טמא . שדרך
 השומאה לצאת ואין דרכה להכנס : יא היתה מומטה על צדה באויר .
 וכוית מן המת נהון

שכולה בתוך הכית לפניס
 ויושבת על שוליה ופיה מניע
 לשמי קורה שאין צויה
 לתקרה פותח טפח : שומאה
 בתוכה הבית טמא
 שומאה בבית מה
 שבתוכה מהור . מירי
 דהוא חציב שהוא קמור
 תחת הכית שיש בו פותח
 טפח ואין גליחלו פותח
 טפח דתמן לעיל כספ"א :
 בין עומרת . כלומר דין זה
 טוה בין עומרת ומגעת
 לקרות בתוך מוטטה על אדה
 זחין בין פיה לדופן הכית
 פותח טפח : בין אחת
 בין שתיים . זו על זו
 ואין בין שי הטהה לקרות
 שהמשקוף יורה ומותס את פי הכוורת ובכוורת שוליה מחוללת חיייר דאי כמחוללת דרך התלחול היתה עומאה
 יולאה לבית ככל הכי דלעיל : שומאה בבית מה שבתוכה מהור . גרסינן כסעומאה יולאה לחזן ויחיה ככנסת לכורת
 וכרוב ספרים גורסין מה שבתוכה טמא (זו) לפי כסעומאה יולאה מן הכית דרך פתחה וממטה מה שכוורת והיא
 עומדת בתוך מוטטה : יא באויר . כחלר או כניגטה שאין סס אלל ויחיה כדתי כוורת שחיה לחזן הפתח ופיה לחזן

החתייה

פוחט טפח וכן אין בין שולי השניה לפיה סג רחטקה פוחט טפח : י' הבית מהור .
 שהמשקוף יורה ומותס את פי הכוורת ובכוורת שוליה מחוללת חיייר דאי כמחוללת דרך התלחול היתה עומאה
 יולאה לבית ככל הכי דלעיל : שומאה בבית מה שבתוכה מהור . גרסינן כסעומאה יולאה לחזן ויחיה ככנסת לכורת
 וכרוב ספרים גורסין מה שבתוכה טמא (זו) לפי כסעומאה יולאה מן הכית דרך פתחה וממטה מה שכוורת והיא
 עומדת בתוך מוטטה : יא באויר . כחלר או כניגטה שאין סס אלל ויחיה כדתי כוורת שחיה לחזן הפתח ופיה לחזן

אז ויא איז אבער גיווען צו בראבין ופוקה בקש אונ
 פאר שמאפט מיט ששרוי או אפיצה אדער ויא איז
 גיווען פאר מאכט איז היא אפיצה וואס מיינט מען
 פאר מאכט כל שאין לה שפח מקום אחד אין די לעקער
 וואס אין דיא ווענט איז ניקאט איין לאך וואס ויא
 זאל זיין גרויס אמפח פניה בן הפח נתן פתיחה אויב
 אישטיקעל פלייש פון אמת גרויס וויא איינליבירט
 ליגט אונטער דיא פאס כנגדו עד התהום טמא אלץ
 וואס ליגט געניין די טומאה ביה דעס אברונג דיא
 קמא על גבה און אויב דיא טומאה ליגט אויף דיא
 פאס כנגדו עד הרקיע טמא אלץ וואס ליגט געניין דיא
 טומאה ביז צום הימלעל איז קמא בתוכה אונ אויב
 דיא טומאה ליגט אין דיא פאס או גבית אדער דיא
 טומאה ליגט אין שטוב הוכה הבית טמאים אלץ
 וואס ליגט אין די פאס אונ אין שטוב וענין קמא :
 ה' היתה גבוהה מן הארץ טפח אויב די פאס איז גיווען
 הויך פון די ערד אמפח טומאה תחתיה אויב אטומאה
 ליגט אונטער דיא פאס או גבית אדער דיא טומאה
 ליגט אין שטוב או בתוכה אדער דיא טומאה ליגט
 אין דיא פאס הכל טמא איז אלץ קמא יאל גבה נאר
 די זאכין וואס ליגען איבער די פאס וענין מהור
 על גבה אויב דיא טומאה ליגט אויף דיא פאס כנגדו
 געניין די טומאה עד הרקיע טמא ביז צום הימלעל איז
 קמא : ה' היתה ממלאה את כל הבית טמא איז
 גיווען אין נאכצין אין שטוב , אונ ויא איז גישטאנען
 אויף די רעק אונ פון רעק צו די ערד איז גיווען
 אמפח אונ דיא מויל פון די פאס איז גיווען צום

דרכה

(יח) ולא קמי' גמי הכל תוכה והאיר סביב דהא פשוט כיון
לית בהא אהל, מ"כ"ס: [ו] מוכה: וי' והוכה: [ז] הכל.
כל עם שחורב' ברישא' אהב' שאל' כנגד' הכוח' סוף' ככל'
מ"כ"ס: (יט) יתפטר' דמחוללת' דוקא: ה"נ דוקא ולא תיב'
כיון דכבר אהב' לעיל והכ"ס ג"כ ליה נשמתו נ"כ, וטמיי"ט:

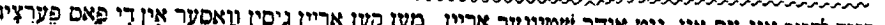
דמתן בריש פרקין וכן גמי גבוה טפח דהכא כגובה טפח
דריש פרקין אלא דכאן אין שייך להזכיר בית (יה) דשעומד
תחת האויר עסקינן: יב בזמן שהוא כלי. היכא דשומדת
כאויר אין שייך להזכיר מחוללת (יע) ומש"ה לא תני הכא
או אפולא כדתי' לעיל דאין

החתיה. או על גבה, כל שהוא כנגד הוית.
תחתיה ובה טפח. וכל שאינו כנגד הוית.
[ג] תוכה מהור. בתוכה [ז] הכל טמא: יב היתה
גבוהה מן הארץ טפח. שומאה תחתיה או על גבה,
הכל טמא אלא תוכה. בתוכה הכל טמא. ב"ר"א
בזמן שהיא כלי. היתה פחותה [ח] ופקוקה בקש.
או מחוקת מ' סאה כדברי חכמים. כוית מן המת
נתון תחתיה, כנגדו עד התהום טמא. ע"ג כנגדו
עד הרקיע טמא. בתוכה אין טמא אלא תוכה.
היתה גבוהה מן הארץ טפח. שומאה תחתיה,
החתיה טמא. בתוכה תוכה טמא. על גבה כנגדו
עד הרקיע טמא: יג היתה יושבת על שוליה והיא
[ט] כלי שומאה תחתיה בתוכה או ע"ג. שומאה
בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן

לעיל: יג היתה יושבת על שוליה וכו' שומאה
תחתיה או בתוכה או על גבה. כל על גבה שמינו
השמיא נמי לא איירי אלא ביש לו שוליים דהא כתיב ב"ר"ס

[ח] ופקוקה. און חילוק בין
פקוקה או לא כיון ששומאה
כאויר אלא לכוונה נקב דלפ"ט
לא תוכה ג' טפחים לה סורח כלי.
מ"כ"ס וטמיי"ט: (כ) וזו"ל
כ"כ' לויה' פקוקין נמי
דמחוקת ארבעים סאה איירי
בלא דלשמה אשמיטין דלכנן
פלגי וסכרי כו', ויש דדוקק
מ"ש דתמא הכל נמשך
כדברי חכמים ובכל הכי דלעיל
לא תני ע"כ. ותי' הכ"מ כ"ס
הכל"ט דהכ"ס כ"ס' כ"ס' תני
תמי' פקוקה וטפולס והכל
ללא תני אפולס תני פקוקה
אפמי תמי דועיא דלעיל, אבל
מ"כ"ס כתב דדוקא כי מנחה
כאויר פלגי חכמים אבל צינן
לא וטמיי"ט: [ט] כלי. און

ג"כ ספ"א שמה דהא קמי' כ"ס' כ"ס' ספ"א כל וכל
אשמיטין מן למתני הכל כמו צכ"י דלעיל אלא כלי דהכל ס'
שיכולה לשב' כח' דדוקא כי מנחה
כמוטס על ג'ס ואין ע' טפח נכנסת לה, מ"כ"ס. וק' דעד

קען קען ארזין גיסין ונאקער אין די פאם פערציג
קאָה כדברי חכמים אזוי וויא די חקמים זאגין אפלי
וואס האלט פערציג קאָה משקה הייקט יא גיט
אפלי בית מן הפס נתון תחתיה אויב אונטער די פאם
ליגט אשטיקעל פלייש פון אמת גרויס וויא
א איילקירט נגנוד עד התהום טמא אלץ וואס ליגט
גענין דיא שומאה ביז צום אפגורנד אין טמא על
גבה אויב די שומאה ליגט אויף די פאם נגנוד עד
הרקיע טמא אלץ וואס ליגט גענין דיא שומאה ביז
צום היקעל אין טמא בתוכה אויב די שומאה ליגט
אינווייניג אין דיא פאם אין טמא אלא תוכה אין גיט
קערה טמא נאר אינווייניג וואס ליגט אין די פאם
היקה גבוהה מן הארץ טמא אויב דיא פאם איז גיווען
הויך פון די ערד אטפח שומאה תחתיה אויב אטמאה
ליגט אונטער די פאם תחתיה טמא אלץ וואס ליגט
אונטער איהר אין טמא בתוכה אויב דיא שומאה
ליגט אינווייניג אין טמא על גבה אויב דיא שומאה
ליגט אויף דיא פאם נגנוד עד הרקיע טמא אלץ וואס
ליגט גענין די שומאה ביז צום היקעל אין טמא:
יג היקת יושבת על שוליה אויב די פאם איז גישטאנען
מיט דעם דעק אויף די ערד ותי' בלי אה די פאם
איז אנוגע פלי', זיא קען אלזין שטיין מען דארף
איהר גיט אנטפארן שומאה תחתיה אויב אטמאה
ליגט אונטער די פאם בתוכה אדער די שומאה ליגט
אינווייניג אין דיא פאם או על גבה אדער אויף דיא
פאם אדער דיא מויל פון פאם שומאה בוקעת ונחל
דיא שומאה שאפלט דורך ביז צום היקעל בוקעת
ויורדת און זיא שאפלט דורך אין דער גידער ביז

הרקיע להקטם אונ עם אין גיט איהר שמייער ארזין
צו גיין: יא היקת משה על צדה באויר אויב די פאם
איז גיווען אויסגיבונגין אויף אזוי, און זיא אין
גילענין אין הויך אדער אין אגארטון ויבית מן הפס
נתון תחתיה און אשטיקעל פלייש פון אמת גרויס
וויא א איילקירט אין גילענין אונטער די פאם או
על גבה אדער דאס שטיקעל פלייש פון קת אין
גילענין אויף די פאם כל שהוא כנגד הוית אלץ וואס
ליגט גענין דיא שטיקעל פלייש פון קת וואס איז
גרויס וויא א איילקירט תחתיה אויב דיא שטיקעל
פלייש פון קת ליגט אונטער דיא פאם און פליים
אדער אנדערע ואכין ליגען אויף די פאם וגבה און
אויב דיא שטיקעל פלייש פון קת ליגט אויף דיא
פאם און פליים אדער אנדערע ואכין ליגען אונטער
די פאם טמא איז אלץ טמא וכל שאינו כנגד הוית און
אלץ וואס איז גיט גענין דיא שטיקעל פלייש פון
קת וואס איז גרויס וויא א איילקירט תוכה פהו
אלץ וואס ליגט אינווייניג אין קהור בתוכה און
אויב די שומאה ליגט אינווייניג אין די פאם הכל
טמא איז אלץ טמא: יב היקת גבוהה מן הארץ טמא
אויב די פאם איז גיווען הויך פון די ערד אטפח
שומאה תחתיה און אטמאה ליגט אונטער די פאם
או על גבה אדער דיא שומאה ליגט אויף דיא פאם
הכל טמא איז אלץ טמא אלא תוכה נאר אינווייניג
אין קהור בתוכה אויב דיא שומאה ליגט אינווייניג
אין די פאם הכל טמא איז אלץ טמא און ביה דברים אמרים
נוען זענען דיא רייד גזאמט גיווארין בזמן שהיא כלי
או די פאם איז אגאנצע בלי היקת תחתיה אדער אז
די פאם איז גיווען צו כראכין ופקוקה בקש און פאר
שטאפט מיט שטרוי או פתוקת ארבעים סאה אדער

וספי לא ובסיפא מ"מ טמא מיכי שנוט בחון דכסוים וטמא
 טמא נולד ודלקת כיון דהכסוי מכה כל עידי דהסוים שייך
 לאינו ולא להי. מס'ס: (כה) כ"ש נראה דגריהס דר'
 סליג אף דהכסוי עומטנה וסבי מסהכד דלכס עומטן לא עדיפא
 מסימא שיה וק' דלא ה"ל למנה לחלקו נ"י כמות נ"ס" הכ"מ
 ר"ש ר"ס (וכ"ס הכ"א"ש).
 ומת"י"ט: [ג]ן מטמא כו'.
 כלומר מטמא טמא הכסוי
 לקרקעית הארון ולמטה מזה
 סתור ומטמא סתור וכל חומה
 סתור דהיינו מטמא טמא הכסוי
 לקרקעית הארון ולמטה מזה
 סתור טמא (וכ"ס הכ"א"ש)
 סתור טמא כו' (הכ"ס) וכו' וכו'
 כזה ה"ל פירוש לר"י כסוף ס"ב
 ותוספתא ספ"ים כ"ח ע"ג
 שולח גי'סין מן הכ"ס טמא וכו'
 ס"ב כ"ס: וה"ל דר' ע"ג מ"ג
 אדם טמא טמא כ"א וכו' וכו' וכו' וכו'
 כעלתא חת"י וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכ"מ (מ"ס ח"ס) ונראה דר' ס"א וכו' ס"א דגלוסוקוס:
 (כז) ויפלא מיילי עמל עמלם סרפוטא וק"ל אמאי

וצרה מלמטה או שהיא שוה הנוגע בו מ"מ טמא
 (כה) דבריו ר"א. שהכסוי מכה העומתה ככלי
 שהעומתה עולה עד הכסוי וחוזר ויורד על פני כולה:
 רבי יהושע. מטמא מטמא ולמטה דלון נחשב כחרון אלא
 טמא הסמוך להלל הארון
 הלכך אינה טוקעת מטמא
 ולמטה: העשויה כמין
 קמטרא: הוא כלי כסויו
 מכה עובי הדאנות (כו)
 תנינן לאשר על המלמטה
 לדי ממנה על קמטרא:
 הנוגע בה מ"מ טמא.
 דכל שכנגד הכסוי טמא
 וכסוי מכה את כולו:
 כמין גלוסוקוס הנוגע בו

הנוגע בה מ"מ טמא. היתה שוה, הנוגע בה מ"מ
 טמא. דבריו ר"א. ר' יהושע אומר [ג]ן מטמא
 רלמטן טהור, משהו ולמעלן טמא. העשויה כמין
 קמטרא. הנוגע בה מ"מ טמא. כמין גלוסוקוס.
 הנוגע בה מ"מ טהור, חוץ ממקום פתיחתה:
 מן הבית שהיא יושבת על שוליה באויר וכיות מן
 הדמ נהון תחתיה. או בתוכה כנגד קורקוורתה.
 שומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. והחבית
 טמאה. החת ורפנה מבחוץ. שומאה בוקעת
 ועולה בוקעת ויורדת, והחבית טהורה. בתוכה

מ"מ טהור. אין כסוי שלו אלא נגד תליו (כו) כיתד
 התחוב כנגד כוונת: חוץ ממקום פתיחתה. וכסוי
 שכנגד חלה: מן הבית שהיא יושבת. הכיות שלהן
 נרות למעלה לגד פיהן ולמטה לגד האוליס ורמות

באלמט וכמין כמין בולט מהן באלמט מבחוץ: באויר. היינו
 כמו קרקעית והן האוליס: בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. וכל כליס
 בין כותבה מידי דהוה כסוורת דלעיל הושבת על שוליה אכל
 שגלדלים שלא כנגד היות טהורים: והחבית טמאה.
 לא טמאה החבית עומה עומה דהא הכל כחבית שאינה מקבלת
 עומאה עסקין כדמוכה כסיפא אלא החבית עומה
 כלומר אף כלים שבתוך החבית טמאים טמאים טמאים
 הספק בין חויר חוכה לאויר של נכה למעלה חולה לה אין
 מלמט כמוכה: תחת דיומנה והיט מבחוץ שומאה
 בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. וטמא מן לחבית כל
 שכנגד היות: והחבית טהורה. היט

אן דעם איבערשליטן דעק איז קען קמא:
 מן הבית שהיא יושבת על שוליה באויר אפאם פון ערד
 אונ זיא איז גיט גיברענט גינארען אין אווירן,
 נואם ויא קען גיט קמא נוערין, אָדער די פאם
 איז געמאכט פון אָדערע זאכן וואָס קענען גיט
 קמא נוערין, אונ ויא איז דויבין אונ אוגשען
 שקאל אונ אין מיטשען גייט ארויס ווי אפויך, אונ
 די פאם שטייט אויף איהר דעק, אונ די כויל
 ארויף, אינ זיא שטייט גיט אין אשטוב נאר אין
 ארויף אָדער אין אָנארטן ויפון סן הפת גיטן תחתיה
 אונ אשטיקול פלייש פון אָהר גרויס ווי אַאיל-
 בירט ליגט אונטער די פאם או בתוכה אָדער דיא
 טויקאה ליגט אינווייניג אין די פאם וכנגד קורקוורתה
 גענין דעם דעק אָדער אויף דעם דעק סימאה בוקעת
 ועולה בוקעת ויורדת די טויקאה שפאלט דורך ביו
 צום הימעל, אונ זיא שפאלט דורך אין דער
 נידער ביו צום אָפ גונג, אונ אלע פלייס ווס ווען
 גענין די טויקאה סיי אונטער די פאם אונ איבער
 די פאם ווען קמא ותחתיה ספא אונ די פלייס
 וואס ווען אין די פאם, ווען אלע קמא החת
 דופנה מבחוץ אונ אויב די טויקאה ליגט אויסווייניג
 אונטער דעם בויה פון די פאם סימאה בוקעת ויורדת
 בוקעת ויורדת, די טויקאה גייט ארויף ביו צום הימעל
 אונ גייט אראפ אין דער גידער ביו צום אָבגונג
 אונ אלץ וואס ליגט גענין די טויקאה פון אויס-
 ווייניג איז קמא ותחתיה סימאה אונ אלץ וואס ליגט

דעם קאסטין אונטער, קען רירט אן די שטיק
 נואם אונטערן איז ברייטער פון אויבין, איז קען
 טהור ושלטן קמא אונ אז קען רירט אן די קאסטין
 אויבין ביי די טיר איז קען קמא רחבה שלטן וצרה
 שלטן אונ אויב דיא קאסטין איז אויבין ברייט
 אונ אוגשען שקמאל טענג בה סגל סקס קמא אז ער
 רירט אן די קאסטין אויף וועלכין אָרט עס איז,
 איז קען קמא היתה שיה אויב אויבין אונ אוגשען
 איז בידע גלייך טענג בה סגל סקס קמא אז ער
 רירט אן די קאסטין אויף וועלכין אָרט עס איז,
 איז קען קמא דברי רבי אליעזר אורו נאגט רבי
 אליעזר, רבי יהושע נאגט משה ולפני טהור דער
 אויבערשטער טמא וואס ביי דעם אָפגענונג פון
 אָרון איז קמא אונ פון דעם ספח אונ נידעריגער
 איז טהור ספח ולפען קמא אונ פון דעם אויבער-
 שטיין ספח ביו צו דעם חלל פון אָרון איז קמא
 ורמתי"ס הנשנה כמין קמטרא אויב דער קאסטין איז
 גימאכט אזוי ווי די קאסטנים וואס דער דעק פון
 אויבין פאר דעקת די ווענט אויף טענג בה סגל
 סקס קמא אז ער רירט אן די קאסטין אויף וועלכין
 אָרט עס איז, איז קען קמא כמין גלוסוקוס אויב די
 קאסטין איז גימאכט אז דער דעק גייט אריין
 אינווייניג אין קאסטין טענג בה סגל סקס טהור אז
 ער רירט אן די קאסטין אויף וועלכין אָרט עס
 איז, איז קען טהור חין ממקום פתיחתה נאר אז קען
 רירט אן ווא די קאסטין עפניגט זיך, קען רירט

מה שכתוב החזית אפי' כנגד היות דלוסי החזית בולטת
בלחש וכשיש כזית תחת הדופן דמי דלוסה לכורת שהיא
מוטת על גבה שחוכה טהור לפי שיש הפסק בין חויר
תוחה כנגדה היות לאויר שחולה לא כנגד היות: בתוכה

ורוחת רופנה . כלומר
כפנים בחלל דלוסה וקרי
לה תחת דלוסה לפי שהדופן
הולך וגר לגד פיה ולחוקי
על שולה המכוון כנגד פיה:
אם יש ברפנות פורח
שפת . שכתן החזית בולט
כ"כ לחוץ שיש עם במקום
חזית טפה על טפה כרום טפה: שחלל
מניח את הטומאה בכל החזית וכן טמא דמי . שחלל
(כט): אבל אם היתה טמאה . כגון טמא חלל כנגד היות:
שפת או שכוסה או כפורה . ואפי' היא טהורה: ושומאה תחתיה או בתוכה או על גבה הכל טמא .
דאי בת קבולי טומא' היא ויושבה על שוליה וטומאה תחתיה או בתוכה או על גבה הכל טמא .
עמלת כלן החזית עמלה מרדי דהוא חללים שכתובי מאחר שאינה מוקפת למיד פתיל דלחן כלי מזיל אפי' על מה
שכתובי חלל עם דפנות חללים במקום שאין הפסק מאויר תוכו לאויר שחולה לו והאי תחתיה היינו תחת שוליה דלא
מני תחת דלוסה מבחון ונכחיה החזית עמלה דכיון דחזית עמלה טמאה היא כטמא כל זמן שהזית תחתיה מיטמאין מטעם
כנגד הטומאה דלע"ג דק"ל דלחן חלל וכלים מיטמאין מאויר כלי חרש הכל כל זמן שהזית תחתיה מיטמאין מטעם
חבורין (כט) מחלח דחזית עמלה טמאה וכן נבונה מן הארץ טפה אפילו טהורה חזיון תחתיה כאלו היא מלחה
טומאה ואפי' טומאה על גבה (ל) והשתא כל בני אין דינס שיה דלחן החזית מקבלת טומאה מה שכתובה אפי' שלל
כנגד הטומאה טמא והמחיל על גבה כנגד הטומאה טמא שלל כנגד הטומאה טהור אבל נבונה מן הארץ טפה על
מכוסה או כפורה על פיה המחיל על גבה אפי' שלל כנגד הטומאה טמא ואין לתמה בפיה על פיה וטומאה ע"ג תתיל
על מה שכתובה כללים טהורים המוקפים למיד פתיל דשאי הכל דליכא מירוס:

מני הכל מן ממקום פתיחה ולא מני מלמעלן , ועין תוי"ט :
(כז) כי ההוא דפני כפ"ב דכלים מ"ב הפטורים שכת"ח כי
ל"כ כחם חזית שלל סופקה . הל"ש: [ס] מ"בסה . פירוש
כמו במ"ג ד"טוין ככוסה וכו' חף דחזית שאינה מקבלת
טומאה אפ"י מ"ב אין לה דין חלל האולי זולתה נחלה במדה .
(כח) ותיע' דלחן כנגד פיה' דלחן
כפי מזיל עם כן א"ל לפי שמה
דמחזיריון וכל המכוסה ק'
דחזיר שמפ"ס ודוקא לל"ס
מכוסה שלל כנגד הטומאה
שמונעת בה חלל שאין נוגטין
בדושה של חזית חלל דכלים
שנוגטין בה סתורים כו' וכו'
המזיל אין כל הכלים מקבלין
טומאה ממני שסומאה עמלה מחפשת עליהם שנכחה
לחן פיה: (ל) מ"ש הכ"ב לעיל מ"ב:

אין די פאם איז טהור במיכה ויתת דופנה אויב ריא
טומאה ליגט אינגווייניג אין דעם בויה פון ריא
פאם אונטער ריא וואנט פון פאם וואס איבער
דעם בויה אם יש בדפנות פתח טפה אויב דער בויה
איז טיף אין די גבייט אטפח אונ אין די הייד
אטפח הכל טפה אלע פלים וואס ליגען אין דעם
בויה פון די פאם זעגען טמא וינגט פיה נאר ריא
פלים וואס זעגען זעגנין די מויל פון פאם טהור
זעגען טהור וואס לא אונ אויב אין דעם בויה פון
פאם איז ניקא אטפח טמא בוקעת ועלה בוקעת
ויורה שפאלט. די טומאה דרוך ביו צום היקעל
אונ זיא שפאלט דרוך אין דער גינדער ביו צום

אָבגרינד, אונ אַלץ וואָס עס איז זעגנין די טומאה
איז טמא בפה דריים אטורים זענן זעגען די רייד
גיזאנט גיזאריין ביהודה ביי אזוי אפאם וואס זיא
קען ניש טמא זעריין אבל אם היתה טמאה אפער אז
ריא פאם קען טמא זעריין, נאר ביהודה מן הארץ
טפה זיא איז הויך פון די ערד אטפח או טמאה
אדער זיא איז צו גינדעקט או גפיה על פיה אדער
זיא איז אויס גיבוזין מיט די מויל אראפ טמאה
תחתיה אונ אונטער די פאם ליגט אטומאה ביהודה
אדער ריא טומאה ליגט אין די פאם או על גבה
אדער די טומאה ליגט אויף די פאם הכל טמא איז
אַלץ טמא:

רש"י

גמרא נדה דף כא ע"ב

ועדיפא . תמירא :

ועדיפא מדרבנן . כרבנן דאמרי אפשר לפתיחה
איז ריא אשה טמא אונ אויב אינגווייניג איז ניקא
בלוטה איז די אשה טהור דרבנן מדיפי מדרבנן דאם
איז נויא ריא רבנן זאגין אונ נאך מעדער וויא ריא
רבנן זאגין רבנן דאם איז נויא די רבנן זאגין דאפי
אפשר לפתיחת תקבר גלא ים ריא רבנן זאגין על קען
זיין א אשה זאל געפס גיבארין אונ עם זאל פון
איהר קיין בלוטה זיין, דריבער אויב פון אויטווייניג
האט מען קיין בלוטה גינעקן אונ אז מען האט
גינעפינט

ת"ד המפלת חתיכה, סומכוס אומר משום ר"מ וכן
היה ר"ש בן מנסיא אומר כדבריו . קורעה
אם יש רם בתוכה ממאה ואם לאו מהורה כרבנן .
וקנו רבנן ריא רבנן האבין גילערינט הפפלת חתיכה
א אשה וואס האט מפיל גינען נעם איז פון
איהר ארויס גיפאלין אשטיק סומכוס אומר משום רבי
פאיר סומכוס זאגט פון רבי מאיר'ס זענין זון הדי
רבי שמעון זון מנסיא אומר גיבארו אונ רבי שמעון זון
מנסיא האט אויך אזוי זאגט ווי רבי מאיר קריעה
אם יש רם בתוכה טמאה וואס לאו מהורה קען זאל דאם
שטיקעל אויפרייסן אויב אינגווייניג איז ריא בלוטה

בתוכה מלרים . והע"ג דלא
 כלרים עמקין וכללה
 דלס כלרים עמקין ע"ד פ"י
 אפי' לא כלרים עמקים כתי
 דס אגור דכספס קו"ט מועיל
 אלס למוכס ונעמקן אפי'
 כדכתי : וזגא פ"י בערין סס
 חכס :
 אם יש בה עלס עמלה לרס .
 וסא דתנין כן קו"ט סא דרס
 אגור דמירי פ"י כגדס וגל
 כד"ל משוס דמני כל כדכתימ
 תרישא :

הקבר בלא דס ועדיפא מדרבנן דאינהו סברי עמה
 אין בתוכה לא וסומכוס סבר אפי' בתוכה . והניא
 אירך המפלת התיבה , ר' אחא אומר קורעה אם
 תוכה מזארים טמא , ואם לאו מהורה כסומכוס ,
 ועדיפא מסומכוס . והניא אירך המפלת התיבה
 ר' בנימין אומר קורעה אם יש בה עצם אמו טמאה
 לידה . אמר רב חסדא ובחתיבה לבנה . וכן כי
 אהא וזגא רמן תרייב אהא ואייתי מתנייתא בידיה
 המפלת התיבה לבנה קורעה אם יש בה עצם אמו
 טמאה לידה . אמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי
 המפלת התיבה קורעה אם יש בה דס אגור טמאה
 ואם לאו מהורה כסומכוס וקילא מבלהו :

בסומכוס . דלמר דס שכתובה עממא אוחה משוס גדה : וקילא מבלהו . מדסומכו' דלא כתי אגור ומדרבנן אהא
 דלחמר אפי' אין תוכה חלל מלרים :

גְעַפְיָנִי אִינוּוִינִי הָאֵם מֵעַן אוֹרְךָ קִיִּין בְּלוֹט גַּעַר
 פּוֹנְעַן אִין דִּיא אִשָּׁה קְהוֹר גְּדוּפָא פְּרֻדְנָן אֹנָן נֶאָךְ
 מְעַהָר וְוִיא דִּי רַבָּנָן זְאִינִין דְּאִינְוִי קְרָה אִין בְּהַרְבָּה
 יֵא דִיא רַבָּנָן זְאִינִין אוֹיִב עֵס אִין אַרוּסְקַענֶאנְגַענָן
 בְּלוֹט פּוֹן דִּיא אִשָּׁה צְוֹאמַעַן מִיט דַּעַם שְׁמִיקַעַל
 וְוֵאם אִין פּוֹן אִיהָר אַרוּסִים גִּיפֶאלִין אִין דִּיא אִשָּׁה
 מָמֵא , אַבְעָר אִין אִינוּוִינִי אִין קִיִּין בְּלוֹט גִּינְוַעְהָן
 גִּינְוֶארִין , נֶאָר אִין מֵעַן הָאֵם דָּאם שְׁמִיקַעַל אַרוּסִים
 גַּעפֶאלְעַנְעַן גַּעפְיָנִי גַעפְיָנִי מֵעַן אִינוּוִינִי גַעפּוֹנְעַן
 בְּלוֹט , אִין דִּיא אִשָּׁה קְהוֹר וְסוּמְכוֹס סָבֵר אִפִּילוּ בְּהַרְבָּה
 אֹנָן סוּמְכוֹס הָאֵלֵם אִפִּילוּ מִיט דַּעַם אַרוּסְקַעַר
 פֶּאלְעַנְעַם שְׁמִיקַעַל אִין פּוֹן דִּיא אִשָּׁה קִיִּין בְּלוֹט
 אַרוּסִים גַּענֶאנְגַענָן , נֶאָר אִינוּוִינִי אִין דַּעַם שְׁמִיקַעַל
 הָאֵם מֵעַן גַּעפּוֹנְעַן בְּלוֹט אִין אוֹרְךָ דִּי אִשָּׁה מָמֵא
 וְתִנְיֵא אִידָךְ נֶאָךְ אִין אַבְרִייתָא הָאֵבִין סִיר גִּילְעֵרִינִי
 הַמַּפְלַת הַתִּיבָה אִשָּׁה וְוֵאם הָאֵם מְפִיל גִּינְוַעַן וְעַם
 אִין פּוֹן אִיהָר אַרוּסִים גַּעפֶאלִין אִשְׁמִיק רַבִּי אַחָא
 אִיפֵר קֻדְשָׁה רַבִּי אַחָא זְאֵגְט מֵעַן זְאֵל דָּאם שְׁמִיקַעַל
 אוֹיפֶרִיִיסִין אִם הָיְתָה בְּאִיִּים מָמֵא אוֹיִב אִינוּוִינִי אִין
 רוּסִים אִין דִּיא אִשָּׁה מָמֵא וְוֵאם לֹא סְהוּדָה אֹנָן אוֹיִב
 אִינוּוִינִי אִין גִּיט רוּסִים אִין דִּי אִשָּׁה קְהוֹר כְּסוּמְכוֹס
 גְּדוּפָא מְסוּמְכוֹס דָּאם אִין וְוִי סוּמְכוֹס זְאֵגְט אֹנָן נֶאָךְ
 מְעַהָר וְוִיא מוּסְכּוֹס זְאֵגְט , דָּאם אִין וְוִיא מוּסְכּוֹס
 זְאֵגְט אִפִּילוּ אוֹיפֶרִיִיסִין אִין קִיִּין בְּלוֹט גִּינְוַעְהָן
 גִּינְוֶארִין נֶאָר אִינוּוִינִי אִין דִּיא בְּלוֹט אִין אוֹרְךָ דִּי
 אִשָּׁה מָמֵא , אֹנָן נֶאָךְ מְעַהָר וְוִיא מוּסְכּוֹס . וְוֶאָרֹם
 סוּמְכוֹס זְאֵגְט אוֹיִב אִינוּוִינִי אִין גַּעפּוֹנְעַן גִּינְוֶארִין
 בְּלוֹט אִין דִּיא אִשָּׁה מָמֵא , אֹנָן רַבִּי אַחָא זְאֵגְט
 אִפִּילוּ מֵעַן הָאֵם אִינוּוִינִי קִיִּין בְּלוֹט אוֹרְךָ גִּיט
 גַּעפּוֹנְעַן מֵעַן הָאֵם נֶאָר גַּעפּוֹנְעַן אַרוּסְקַיִים פּוֹן
 בְּלוֹט אִין אוֹרְךָ דִּיא אִשָּׁה מָמֵא וְתִנְיֵא אִידָךְ נֶאָךְ אִין
 אַבְרִייתָא הָאֵבִין סִיר גִּילְעֵרִינִי גַּעפּוֹנְעַן הַמַּפְלַת הַתִּיבָה אִין
 אִשָּׁה הָאֵם מְפִיל גִּינְוַעַן וְעַם אִין אַרוּסִים גִּיפֶאלִין

וזהר הרובה דף קס"א

תיאובתיה דהכח עלמא עלאה לגבי האי אתר כדכורא דתיאובתיה תדיר לגבה דקוקא . כי מלכא עלא לגבי
 מקרוימא אשכח לה בעלמא דכין כל מה דלתיב בעלת כידהא אתמסר והכח ב"ה כדיל גלוהא לא אהכר
 בריקתא

נשא יום ו זוהר

בריקות וקב"ה חיים עליה. וזכה חולקיה דהואו בר נש לחסיד דמעין קמי קב"ה בללותיה. כגוונא דא בשבת מאן דתיב כמעתיחא בשבת מנו לעריה אחוי עזיבו ובשבת שלטא ההוא ריקעא עלאה ההוא דלחמיו כדוה וזיהו חדוה וחדו לכלל ההוא דתיב עזיבו בני דלזיהו שלטא אפיק להאזו ב"ג מהאזו עונשא דלחמור עליה וזא אחמר. פלו הכו יקר ורוממו להאזו דרובכ בערבות דלזיהו חדוה וחדו כלל. ריקעא על גבי חיותא ב"ה שמו ודלוי דזא כהאזו אחר שמו דא תכליל. ועלו לפניו בני דלל אלעריך לחזוחא קמיה עזיבו כזא דלחמר :

יוסף לחק הלכה פסוקה

הרכב"ם הלכות שבת פ"ט.

(א) האופה כגונרת חיוב. א' האופה את הפת או המבשל את המאכל או את המסבנין או המחמם את המים הכל ענין א' הוא. שיעור המחמם את המים כדי לרחוץ בהם אבר קטן, ושיעור המבשל סממנים כדי שיהיו ראויין לדבר שמבשלין אותן לו: (ב) הנותן ביצה בצד המיחם כשבול שהתגלגל ונתגלגלה חיוב, שהמבשל בחולות האור כמבשל באור עצמה, וכן חמדיה בחמין דג מליח הישן או קוליים האספנין והוא

מספר חסידים סימן עג
ויראת מלסודי אלי ס', וזו כלל גדול שנתורה על כל דבר שמסוד ללב נאמר ויכאח מלסודי העביר מחשבותיך לסיך יהיו כל דברך לשם שמים. וכשתשמע כתיבת השמם לש"ס. וזבז אחר אל תתעבר כי עה לך לזרה ו, וכן אמר אל מדבר מדבר שמינו שכן כי בעלך חוכה וזו חוכה הוא למר אשר ידבי עמו ולוין חבין אדם שלא דפניו. וכן אמר שלטם מתחיל כזווי מלב שוכר מתעבר על ריב לא כ.

דג דק ורך ביותר הרי זה חיוב שהדחתו בחמין זה הוא

(א) האופה כגונרת חיוב או איינער פאקט אום שבת אשמיקול פייג וואס איז גרויס ווי אפייג איז ער חיוב וצארבן אָדער קרת אָדער מיקה) אַזר האופה את הפת סיי ער פאקט אשמיקול פרויס או המבשל את המאכל אָדער ער פאקט אַעסיגווארג או את המסבנים אָדער ער פאקט פארבין או המחמם את המים אָדער ער וואַרעמט וואַסער אום שבת הכל ענין אַזר היא דיא אלע זאכין האבין איין דין שיעור המחמם את המים וויפיל וואַסער זאל ער וואַרעמען אום שבת ער זאל חיוב ויין גבי לרזח פגם אבר קטן ער זאל קענען מיט דעם ביסול וואַסער אָפּוואַשן דעם קלענקסטען גליד פון אַמענטיש ושיער מבשל סממנים ווי פיל פארבין זאל ער פאקטן ער זאל חיוב ויין גבי שיהיו ראויין לדבר שמבשלין אותן לו די ביסול פארב זאל נום ויין צו דער זאך וואס מען פאקט די פארב פון ויינעט (וענין: ב) הנותן ביצה בצד המיחם כשבול שהתגלגל ונתגלגלה חיוב או איינער ליינט אום שבת אַזוי געבין אַהייסן קעסיל וואַס די איי זאל געבאקט געווען פון די היץ פון קעסיל. און די איי איז געבאקטן גיטרארין, איז ער חיוב שהמבשל בחולות האור כמבשל באור עצמה וצמח הארום דער מענטש וואס פאקט שבת מיט זאך וואס איז היים פון פויער איז גלייך וויא ער וואַלט געבאקט מיט פויער וכן חמדיה בחמין דג מליח הישן און דער וואס וואַשט אָפּ מיט וואַרעמע וואַסער אַערינג וואס ער איז שוין לאנג געוואלדיגן גיטרארין או קלייס האספנין וויא די דק ורך ביותר אָדער ער וואַשט אָפּ מיט וואַרעמע וואַסער אפיש וואס הייסט קוליים

ו דער מענטש וואס קריגט אזוי אקריג וואס איז גיט ויינע איז גלייך וויא ער וואַלט אַגענוקטן די אויערין פון אהונט וואס גייט ויין וועג. ואו דער הונט פאלט ארויף וויא איהם און בייסט איהם, איז ער וך אליין שולדיג, אזוי אז ער קריגט מיט אַמענטש אזוי אקריג וואס איז גיט ויינע. און דער מענטש ווערט איהם אשונא און סוהט איהם שלעכטס, האט ער די שלעכטס אליין געבריינגט אויף וך):

אויף וך):

ממך בשולן, וכן כל כיוצא בזה: (ג) המפיק את הביצה בבגד חם או בחול ובאבק דרכים שהן חמים מפני השמש אע"פ שנעלית פסור שתולדת חמה אינה בתולדת האש, אבל גורו עליהן מפני תולדת האור, יכן המבשל בחמי טבריא וכיוצא בהן פסור. המבשל על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו או דבר שאינו צריך כישול כלל פסור:

האספנין, דאם איז אזוי אפיש וואס די הויט זיינע
 איז גאנץ דין אונזער איז גאנץ ווייך, איז ער הייב
 שיהיה חסין זה הוא נמר כישולן ווארום וואס ער
 נואשט זיי מיט ווארעמע וואסער דורך דעם
 זוערין זיי פערמיג צום עסין איז גלייך ווי ער
 נואלט זיי ניקאכט אום שבת וכן קל פיוצא קיה אונ
 נאך אנעלעךע זאכן טאר מען אויך נישט טאהן אום
 שבת: (ג) המפיק את הביצה בבגד חם או בחול ובאבק
 דרכים שהן חמים מפני השמש או איינער ליינט אום
 שבת ארויע איי אין אקלייד אדער אין ואמר אדער
 אין די שטויב וואס אויף דעם וועג נואס זיי זענען
 היים גינארין פון די זונן אף על פי שנעלית פסור
 אפילו די איי איז ניקראטין גינארין, פון דעסער
 זוענין איז ער פסור שתולדת חמה אינה בתולדת האש
 נוארום דאס וואס איז געווארעקט פון די זונן
 איז נישט גלייך צו דיא זאך וואס איז געווארעקט
 פון פייער, דריבער איז מען פסור אגל גורו עליהן
 מפני תולדת הארץ אבער פון דעס וואס מען
 דאס נישט טאהן, נוארום מען האט מורא אז מען

נועם איהם מחיר זיין צו באקין איינער אום שבת
 אויף די זאכין וואס זענען היים גינארין פון דיא
 זונן, נועם ער באקין איינער אויף די זאכין וואס
 זענען היים גינארין פון פייער. נאר פון דעסער
 זוענין אויב ער האט שוין געבאקין די איינער אויף
 דיא זאכין וואס זענען היים געווארין פון די זונן
 איז ער פסור וכן המבשל בחמי סבירה פיוצא קיה פסור
 אין די שטאט סבירה איז דא אקנואל וואסער
 וואס די וואסער זענען היים פון זיך אליין א
 איינער האט ניקאכט אעסין אין די הייסע וואס
 אום שבת איז ער פסור המבשל על האור דבר שהיה
 סבושל כל צרכו אויב איינער האט געקאכט שבת
 אעסין ביי דעם פייער אבער דאס עסין איז שוין
 גינען אין גאנצין אפניקאכט איידער ער האט
 זיא נישטעלט ביי דעם פייער או דבר שאינו צריך
 כישול כלל פסור אדער ער האט געקאכט אזויא
 אעסין וואס מען דארף זיא נישט קאכין, איז
 ער פסור:

שַׁעַר שְׁנִי

להורות הדרכים שיתעורר האדם בהן לשוב אל השם.

א דַע כִּי דַרְכֵי הַסְּבוֹת שִׁיתְעוֹרֵר הָאָדָם בְּהֵן לְשׁוּב מִדַּרְכֵי הַרְעוֹת הֵם שְׁשָׁה, וּבְכָל אֶחָד מֵהֶם לְמַדְנֵנו דַּעַת אֵת הָאָדָם אֵיךְ יִתְחַלֵּק בַּחֶקֶר תְּבוּנָתוֹ, וְיֵאָזֵין עַד תְּכוּנָתוֹ. וְנִצֵּיר לָהֶם אֲנִי לְשִׁמְעַת הַשְּׂכָל וְיָדוּעַ, עֲקָרִים יְקָרִים, לְכָל חִפְצֵיהֶם דְּרוּשִׁים וְנִחְקָרִים. וְיוֹתֵר מֵהֵמָּה בְּנֵי הַזֵּהָר, לְשׁוּב בְּכָל יוֹם וּנְפִשָׁה לְטָהָר, בְּלַעֲדֵי תַחֲזֶה סִבָּה מְעוֹרֶרֶת וְיִלְדֵי יוֹם יְקוֹשֵׁן מִחֲשֻׁבוֹתֶיהָ, כִּי תִזְכּוֹר אֵת בּוֹרְאָהּ, וְהָיָה לָהּ זְכָרוֹ לְמַשִּׁיב נְפֶשׁ מִדַּרְכֵי תוֹלְדוֹת גּוֹשׁ עָפָר. וּבְכֵן עֲרָהּ תַעוֹר קָשֶׁת מַדְעָה לְיִשְׂרָאֵל הַדּוֹרֵי טַבְעָהּ, וּמִירְאֵת־הַשֵּׁם וְאֶהְבְּתוּ וְהַבּוֹשָׁה מִלְּפָנָיו תוֹסִיף מַעֲלָה תְּמִיד, וְתִשְׁקוֹד עַל נִקְיוֹן כַּפֵּיהָ, וּכְרוֹת רַעֲיוֹנִים מוֹרְדִים מִשְׂרַעֲפֵיהָ, וְהִבְרֹו נוֹשְׂאֵי כְלֵי נִפְשָׁהּ, וּבִזְכָּרָהּ יוֹצֵרָה תַּעֲדָה עֲדֶיהָ וְתִקְלֹוֹל יְפֵיהָ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מה כה) בֵּין יַצְדִּקוּ וְיִתְהַלְלוּ כָּל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל, וְתוֹסִיף אִמָּץ לְהַעִיר אֵת רִוְחָהּ בְּדַרְכֵי־הַסְּבוֹת הַשְּׁשָׁה אֲשֶׁר יִתְבָּאֲרוּ. וְאֲשֶׁר לֹא הִשִּׁיג הַמַּעֲלָה הַזֹּאת, יִכְנַע לְקַבּוֹ הַעֲרֵל מִדַּרְךְ הַסְּבוֹת וְרָאוֹת רַבּוֹת. וְלִפֵּי מַעוֹט הַהִכָּרָה מִדַּרְךְ הַסִּבָּה הַמְעוֹרֶרֶת לֵב הָאָדָם לְתִשׁוּבָהּ וּכְפִי נְטוּתָהּ אֵל דַּרְךְ הַרְצִיּוֹן, יִדַּע וּיִבְחַן כִּי הַתִּשׁוּבָה מִן הַנְּפֶשׁ הַחֲשׁוּבָה.

ב הדרך הראשון, כאשר תמצאנה את האיש צרות,
 ישיב אל לבו ויאמר, אין זה כי אם דרכיו ומעלליו אשר
 עשו אלה לו, ונחטאיו עוללו לנפשו, וישוב אל השם וירחמהו,
 כענין שנאמר (דברים לא יז) ומצאהו רעות רבות וצרות
 ואמר ביום ההוא הלא על פי-אין אלהי בקרבי מצאנו
 הרעות האלה. ותראה במנהג בשר-נדם, כי יחטא איש לאיש,
 ובעת צרתו יתחרט ויכנע אליו מפני שהוא צריך לעזרתו,
 תהיה החרטה הזאת גרוצה בעיני חברו, כענין שאמר יפתח
 (שופטים יא ז) ומדוע באתם אלי עתה כאשר צר לכם. ומחסדי
 השם יתברך שהוא מקבל התשובה מתוך הצרה, ותהי לרצון
 לפניו, ויאהב נדכה את החוטא בשובו עזיו ביום תוכחה
 ומקרב צרה, שנאמר (הושע יד ב-ד) שובה ישראל עד יי אלהיה
 כי כשלת בעונה, קחו עמכם דברים וגו', ארפא משוכתם
 אהבם נדכה. ונאמר (משלי ג יב) כי את אשר יאהב יי יוכיח
 וכאב את-בן ירצה. ואם לא ישוב האיש מדרכו הרעה ביום
 רעה והוכח במקאוב ולא שב עד המכהו, יגדל עונו ויכפל
 ענשו. הלא תראה אם המלך מיסר את מי אשר חטא לו ולא
 ינסר, יקשה מוסרו ויכביד עלו מאד. וכן כתוב (ויקרא כו יח)
 ואם עד-אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה אתכם. ונאמר
 (איוב לו יג) ונחפתי-לב ישימו אף, לא ישועו פי אסרם. ואם
 לא ידע ולא יתבונן כי התלאות מצאוהו מפני חטאיו, אף
 יאמר כאשר אמרו הפלשתיים (ש"א ו ט) כי לא ידו נגעה בנו
 מקרה הוא הנה לנו, בזאת יהי קצף עליו מלפני השם ויגדל
 עון הכת הזאת מחטאת הכת הראשונה. על כן כתוב בראשון
 על הכת הראשונה ויספתי ליסרה אתכם, וכתוב אחר-כך
 על הכת האחרת הנזכרת (ויקרא כו כא) ואס-תלכו עמי קרי
 ולא תאבו לשמוע לי ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם,
 כי כל פת האחרונה בפרשה, קשה מן הראשונה, ואחר-כך

פתוב (ויקרא כו כג) ואם באלה לא תוסרו לי והלכתם עמי קרי
 והלכתי אף אני עמכם בקרי, ואחרי-כן פתוב (שם שם כז)
 ואם-בזאת לא תשמעו לי והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם
 בחמת-קרי. ופרוש והלכתם עמי בקרי, כי תאמרו מקרה הוא
 ה'ה לנו. ואם אין האיש מכיר מעבדיו ואיננו יודע כי יש בידו עון
 אשר חטא עליו לפשפש במעשיו ולחפש דרכיו, כענין שנאמר
 (איכה ג מ) נחפשה דרכינו ונחקרה. ואם העלם יעלים עיניו
 ונואלו רעיוניו ולא הפרו דרכיו ולא ידע מעשה ידיו ואשר
 עשו אצבעותיו ויאמר לא חטאתי, חטאתו כבדה מאד, כמו
 שנאמר (ירמיה ב דה) הנני נשפט אותך על-אמרך לא חטאתי.
 ונאמר (ישעיה מב כה) ותלהטהו מסביב ולא ידע ותבער-בו
 ולא-ישים על-לב. ונאמר (משלי יט ג) אולת אדם תסלף
 דרכו ועל יי יזעף לבו.

ג ותדע ותשפיל כי מוסר השם-יתברך, לטובת האדם. כי,
 אם חטא איש לפניו ויעש הרע בעיניו, מוסר השם עליו
 לשתי תועלות. האחת, לכפר על חטאיו ולהעביר את עונו,
 כמו שנאמר (תהלים כה יח) ראה עניי ועמלי ושא לכל-חטאותי.
 ובתחלואי הגוף אשר חלה השם בו, ירפא חלי נפשו, כי העון
 חלי הנפש, כמו שנאמר (שם מא ה) רפאה נפשי כי-חטאתי
 לך. ונאמר (ישעיה לג כד) ובל-יאמר שכן חליתי העם הישב
 בה נשא עון. והשניה, להזכירו ולהשיבו מדרכיו הרעים,
 כמו שכתוב (צפניה ג ז) אך-תיראי אותי תקחי מוסר. ואם
 לא קבל המוסר ולא נחת מפני תוכחה, ולא מל ערלת לבבו,
 אזי לו ואזי לנפשו, כי סבל יסורים ונשא את עונו ולא
 נרצה עונו, אבל נכפל ענשו, כאשר בארנו.

ד וכאשר יקבל האדם את מוסר השם ויטיב דרכיו ומעלגיו,
 ראוי לו שישמח ב'סוריו, לפי שהועילוהו תועלות נשגבות,
 ויש לו להודות לשם יתברך עליהם כמו על שאר ההצלחות,

שנאמר (תהלים קטז יג) כוכבי־ישועות אשא ובשם יי אקרא, ונאמר (שם שם ג-ד) צרה ויגון אמצא ובשם יי אקרא. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספרי דברים ואתחנן) רבי אליעזר בן יעקב אומר, כל זמן שהאדם שרוי בשלוה, אין מתפטר לו מעונותיו כלום, ועל ידי היסורים הוא מתרצה למקום, שנאמר (משלי יג יב) כי את אשר יאהב יי יוכיח וכאב את־בן ירצה. פרוש, כאב את־בן כן ירצה השם את אשר הוכיח וקבל מוסרו. וכדרך שהאב ירצה את בנו אחרי התוכחות. ויש לפרש עוד, וכאב יוכיח את הבן אשר ירצה בו, ואיננו מוכיח את הבנים שהוא נושא מהם ויודע שלא יועילם התוכחות. ונאמר על האנשים שאינם מכירים טובת התוכחה ותועלתה, (הושע ז יג) ואנכי אפדם והמה דברו עלי כנבים. ונאמר (שם שם טו) ואני יסרתי חזקתי ורועתם ואלי יחשבו־רע. ונאמר (שם יא ג) ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועתיו ולא ידעו כי רפאתים.

ה ויש על הבוטח בשם להוחיל ממעוף צוקתו, כי יהיה החשך סבת האורה, כמו שכתוב (מיכה ז ח) אל־תשמחי איבתי לי כי נפלת קמתי כי־אשב בחשך יי אור לי, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדרש תהלים מומור כב) אלמלא נפלת, לא קמתי. אלמלא ישבתי בחשך, לא היה אור לי. וכך איש ואיש, ביום צר לו יתן לבו להבין ולהתענות עם התשובה והתפלה, כמו שהצבור חייבים לצום ולהתענות בעת צרתם כאשר תקנו חכמינו זכרונם לברכה, וזה צום נבחר ויום רצון. וכאשר יבוא מוסר השם יתברך על האיש אשר הוא יך וישר, יהיה לנסיון ולהגדיל שכרו לעולם הבא, כמו שנאמר (דברים ח טו) למען ענתה ולמען נסתה להיטבה באחריתה. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ה א) פשפש במעשיו בעת צרתו וחפש וחקר ולא מצא חטא בידו, הם הם יסורים של אהבה.

וּמַעֲנִין הַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר זָכְרָנוּ, הַתְּשׁוּבָה בְּיוֹם הַמָּוֶת,
בְּרֵאוֹת הַחוּטָא כִּי כָלְתָה אֵלָיו הַרְעָה, וְאֲבָדָה תִּקְוָתוֹ, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב (מְשִׁלֵי י"א ז) בְּמוֹת אָדָם רָשָׁע תֵּאֱבֹד תִּקְוָה. וְהוּא מִתּוֹדָה
בְּעַת הַהִיא וְשָׁב אֶל הַשֵּׁם בְּלֵב שָׁלֵם, וְגַם הַתְּשׁוּבָה הַהִיא
מוֹעִידָה, אֶף-עַל-פִּי שְׂאִינָה מִשְׁגַּת לְתְּשׁוּבַת הַשָּׁב בְּעֵצָם
תָּמוּ, כְּאֲשֶׁר הִקְדַּמְנוּ בְּשַׁעַר הַרְאִשׁוֹן.

ז הַדֶּרֶךְ הַשֵּׁנִי, כְּאֲשֶׁר יָבוֹאוּ יְמֵי הַזְּקֵנָה וְהִגִּיעוּ יְמֵי
הַשִּׁיבָה, וַיְכַל כַּחוֹ נִימְעָט, וַיִּשַׁח יָצְרוֹ, גַּם יִזְכּוֹר קִצּוֹ
כִּי קָרוֹב הוּא, וַיְבִין לְאַחֲרִיתוֹ, וַיִּשׁוּב אֶל הַשֵּׁם וַיִּרְחַמֵּהוּ.
וְאֲשֶׁר אֵינְנו חוֹזֵר בְּתְּשׁוּבָה בְּבוֹא יְמֵי הַזְּקֵנָה, יִכְפַּל עֲנֻשׁוֹ
וְרָבָה מִשְׁטָמָה עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרִים לְבִרְכָה
(פסחים ק"ג ב) שְׁלֹשָׁה הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹנְאָם, זֶל גֵּאָה,
וְעִשִׂיר מְכַחֵשׁ, וְזָקֵן מְנַאֵף, וְנֹאֲמֵר (הושע ז ט) אֲכָלוּ זְרִים כַּחוֹ
וְהוּא לֹא יָדַע גַּם-שִׁיבָה זְרָקָה בּוֹ וְהוּא לֹא יָדַע. וּמִן הַתְּמִימָה
וְהַפְּלִיאָה כִּי יַעֲמוֹד הָאָדָם בַּחֲצֵי יָמָיו, וְרוּאָה כִּי הַיָּמִים הוֹלְכִים
וְדוֹלֵים, וְתַחַל הַרִיסוֹת-הַבְּנִיָן, וַיִּחַסֵּר הַמְּזֻג בְּטַבְּעוֹ, וְתִרְאָה
בּוֹ הַיִּבְשָׁת, כְּעִנְיָן שֶׁנֹּאֲמֵר (תהלים ק"ב יב) יְמֵי כְּצֹל נְטוּי וְאֲנִי
כְּעֵשֶׂב אֵיבֵשׁ, אֵיךְ טַח מִרְאוֹת עֵינָיו וּמִהַשְׁכִּיל לְבָבוֹ, וְלֹא
יִרְאָה כִּי נוֹסַע הוּא אֶל הַמְּקוֹם מְקוֹם-בֵּית-עוֹלָמוֹ, הַלְדוֹךְ
וְנוֹסַע יוֹמָם וְלַיְלָה.

בשורה טובה

חק לישראל אין בעזונדערע פרשיות

מיר האָבען געדרוקט דעם באַרימטען

חק לישראל

מיט אלע מפרשים אויף עברי מייטש, תנ"ך, משניות, גמרא, מוסר, הלכה, אלעם איבערזעצט אויף אַ לייכטע אידישע שפראַך, מיט שיינע ליכטיגע און קלאַרע דרוק

צום באַקומען אַ יעדער פרשה אין אַ באַזונדערן באַנד, מיט ווייכע דעקלען, שטאַרק געבונדען, צו ערמעגליכען מיט זיך צו פירען אויפן וועג צו דער אַרבעט אַזוי, כדי צו קענען מקיים זיין בשבתך בביתך ובלכתך בדרך צו באַקומען פאַר אַ שטוינענד ביליגען פרייז 75 סענט אַ ספר

אויך וועט זיין צו באַקומען איה"ש

אויף גאַנץ תורה אין צען פראַכטפולע דע לוקס בענדער

פאַר אַ ביליגען פרייז ביי

EMUNAH PUBLISHING COMPANY

171 TAYLOR ST., BROOKLYN, N. Y. 11211

Tel. 388 - 8812

מכתב המלצה מהגה"צ אב"ד משארמאש שליט"א

הַמַּלְמָד זאת בישראל בדורות הקדומים ובימי אבותינו ז"ל, אשר כל אור"א בין ת"ח בין איש המוני השתלחו להשלים חוקם בכל יום ויום בס' חק לישראל חק ולא יעבור, וכן נהגו הצדיקים הקדושים מדור דור כידוע, ומקור חוצבו ממקום קדוש עליון, יסוד ותקנו איש האלקי קדוש הקדשים מן רבינו הארוז"ל, ללמוד בכל יום ויום בסדר הזה תורה נביאים וכתובים, משנה, תלמוד, זוה"ק, כמבואר בשער המצות פ' ואתחנן (דף מ"ו) ע"י"ש. ואחריו קם הגה"ק איש האלקים מן החיד"א זללה"ה, והוסיף מילואים לסדר הנ"ל, ללמוד בכל יום עניני מוסר ודינים מלוכטים מארבעה חלקי השו"ע והרמב"ם ז"ל כדי לצאת גם די חובת לימוד הלכה, ע"ד אמרם ז"ל כל השוגה הלכות בכל יום כו', ועיין בשו"ע (סי' רל"ח) דאם לא השלים חק הקבוע לו ביום, ישלימו בלילה מיד. ועיין בפתחי תשובה (י"ד סי' רמ"ו) בשם משנת חכמים דדעתו נוטה דאם לא השלים בלילה מחוייב להשלים אף ליומא אחרא, וצריך ללמוד דבר זה קודם שאר לימודו ע"י"ש. בעוה"ר בסיבת החורבן והגלות שאירע לעם ישראל בימינו אלה הרבה ממנהגי ישראל הטובים והישרים גדלדלו ונטשטשו, ולמיעוט מציאותם כמעט שנשכחו מלב ההמון, וככה אירע גם בלימוד החק לישראל, שהי חק קבוע לכל בר ישראל מגדול ועד קטן להשלים חקו מידי יום ביומו כל ימי חייהם עד עולם, ועכשיו בעוה"ר נתמעטו לומדי ועוסקי וכמעט לא נמצאו, מי יתן איפוא להתזיר עטרה ליושנה שיקבעו כאור"א שיעור קבוע ללמוד בכל יום ויום כפי הסדר שיסדה רבינו הארוז"ל עפ"י הסוד, וגם לקבוע שיעורין ברבים כמנהג אבותינו הק' בדור הקדום.

ע"כ באו ונתחיק טיבותא לגברא דמרא סיעא הרה"ח מוה"ר של"ו יודא גרָאָס נ"י, אשר טוב עשה בעמיו והפיס ספר חק לישראל בדפוס נאה ומשובת, באותיות מאירות עינים, גם חילק כל פרשה בכרך לבדנה, למען להקל ללומדי ההולכים בחיקם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך באלה מסעי, והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, ולא ימוש ספר התורה הזה מפיו, ועי"ז יהי באפשרות גם להטרודים על המח" ועל הכלכלה להשלים חקם בס' החק לישראל מידי יום ביומו, ואקו' בעזר השם שיתרבה גבולנו בתלמידים ויתרחב גבול הקדושה להגדיל תורה ולהאדירה, ומתאמרא משמי' דההקד"צ משינאווע זללה"ה, אשר לימוד החק לישראל מסוגל לפרנסה בנקל ובהרחבה, ונרמז באמרום ז"ל (ביצה ט"ז ע"א) דהאי חק לישראל דמונא הוא, עכדה"ק ודפת"ח, ובזכות התה"ק יוסף הקב"ה ויגאלנו גאולת עולם במהרה דיין אכיה"ר.

הכ"ד הכותב לכבוד התה"ק ולומדי

נפתלי הירצקא העניג

אבדק"ק שארמאש יצ"ה ברוקלין, נ. י.